

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ

*Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису*

ГАГАЛЮК ОЛЬГА ІВАНІВНА

УДК 005:(338+352/353)(477)

ДИСЕРТАЦІЯ

ГЕРМІНАТИВНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В
УМОВАХ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ / О.І. Гагалюк /

Науковий керівник: Андрушків Богдан Миколайович, д.е.н., професор

Тернопіль – 2023

АНОТАЦІЯ

Гагалюк О.І. Гермінативні вектори розвитку промислових підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент». Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя, Міністерства освіти і науки України, Тернопіль, 2023.

В дисертаційній роботі вирішене актуальне науково-практичне завдання стосовно діяльності промислових підприємств в умовах адміністративно – територіальної реформи, а саме взаємодії з об'єднаними територіальними громадами в контексті економічного, інноваційного, соціокультурного та екологічного впливу.

Дисертаційне дослідження складається із вступу, трьох розділів основної частини, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Перший розділ дисертаційного дослідження «Теоретико-методичні передумови реалізації гермінативного розвитку промислових підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи» присвячений дослідженню понятійного апарату, сутності та особливостей гермінативного розвитку промислових підприємств як концепції розвитку територіальної одиниці, розглянуто механізм управління впровадженням та реалізації гермінативних векторів розвитку промислових підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи, узагальнено та запропоновано методичний інструментарій оцінювання гермінативних векторів розвитку промислових підприємств в умовах об'єднаних територіальних громад.

Подано ретроспективний аналіз передумов проведення адміністративно-територіальної реформи в Україні та зарубіжних країнах. Досліджено понятійний апарат та визначено основні складові гермінативного розвитку

промислового підприємства. Визначено необхідність окрім основних складових економічної, соціокультурної, екологічної додатково відобразити інноваційну складову гермінативного розвитку промислових підприємств. Представлено логіко-структурна схему гермінативного (сталого) розвитку, що визначає концепцію, основні принципи та напрями реалізації гермінативного розвитку.

Запропоновано методичний інструментарій визначення гермінативного розвитку підприємства, що обумовлює аналіз основних показників та визначення інтегрального ефекту реалізації сталого розвитку промислового підприємства.

У другому розділі «Особливості реалізації організаційно-методичних засад переведення промислових підприємств на гермінативні вектори розвитку в умовах реалізації адміністративної реформи» досліджено необхідність та мету реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні, її вплив на гермінативні вектори функціонування і розвитку промислових підприємств, здійснено оцінку критеріїв та показників економічної ефективності функціонування промислових підприємств України в умовах адміністративно-територіальної реформи, проаналізовано соціально-культурні та екологічні аспекти функціонування промислових підприємств в умовах об'єднаних територіальних громад в Україні.

Визначено нормативно-правову базу проведення адміністративно-територіальної реформи в Україні, яка створила правові умови та механізми для формування ефективно функціонуючих та конкурентоспроможних територіальних громад сіл, селищ, міст. Здійснено аналіз основних складових гермінативного розвитку (економічної, інноваційної, соціокультурної та екологічної) територій в Україні. Проаналізовано особливості гермінативного розвитку у об'єднаних територіальних громадах Тернопільської, Львівської, Івано-Франківської, Запорізької, Одеської, Харківської областей.

Здійснено комплексний аналіз із визначенням інтегрального показника та рангу промислових підприємств – об'єктів дисертаційного дослідження. Зокрема, проаналізовано основні складові гермінативного розвитку, визначено сильні та слабкі сторони, а також переваги та недоліки в контексті забезпечення

гермінативних векторів розвитку промислових підприємств.

У третьому розділі «Стратегування гермінативних векторів розвитку промислових підприємств України в умовах адміністративно-територіальної реформи» запропоновано шляхи удосконалення організаційно-економічного механізму реалізації гермінативних векторів розвитку на промислових підприємствах в умовах адміністративно-територіальної реформи, представлено механізм моделювання напрямів удосконалення гермінативних векторів розвитку промислових підприємств України в умовах адміністративно-територіальної реформи, визначено можливості синергетичної взаємодії та побудова стратегічної карти розвитку системи «промислове підприємство-об'єднана територіальна громада» в контексті реалізації гермінативних векторів розвитку.

Запропоновано організаційно-економічний механізм стимулювання гермінативного розвитку промислового підприємства, який складається із двох компонентів (організаційної та економічної). Організаційна компонента обумовлює необхідність раціонального управління складовими гермінативного розвитку (економічної, інноваційної, соціокультурної та екологічної), а економічна визначає функціонально-аналітичне підґрунтя реалізації гермінативних векторів розвитку.

Представлено моделювання та проектування гермінативних векторів розвитку промислових підприємств України в умовах адміністративно-територіальної реформи, що визначає необхідність досягнення раціоналізації використання ресурсів в умовах їх обмеженості та стимулювання синергетичної взаємодії промислового підприємства та об'єднаної територіальної громади в контексті реалізації основних умов проведення адміністративно-територіальної реформи в Україні. Також запропоновано реалізацію інвестиційно-інноваційного проєкту виготовлення сонячних панелей за інноваційною технологією Vifacial на підприємстві ТОВ «ОСП Корпорація Ватра», що дасть можливість активізувати основні складові гермінативного розвитку підприємства, а також акцентує увагу на реалізації синергетичного ефекту

взаємодії.

В дисертаційному дослідженні обґрунтовано необхідність реалізації гермінативних векторів розвитку у синергетичній взаємодії «промислове підприємство – об'єднана територіальна громада» і доведено, що досягти гермінативних векторів розвитку є можливим коли отримується синергетичний ефект як для промислового підприємства, так і для ОТГ.

Запропоновано методичний підхід в аспекті узгодження цілей та стратегії реалізації гермінативного розвитку ОТГ у взаємодії із промисловим підприємством обумовлює підвищення узгодженості цілей, завдань та ефективності взаємодії, визначає основні пріоритети у сфері стратегічного управління. Позитивним в даному інструментарії є те, що в залежності від цілей та можливостей гермінативного розвитку відбувається орієнтування на різні типи стратегій розвитку (активна, комбінована та пасивна).

Ключові слова: гермінативний (сталий) розвиток, промислове підприємство, об'єднана територіальна громада, синергетичний ефект, екосередовище, інновації, управління, транспорт, бюджетна ефективність, ризиковий аналіз, сталий розвиток, COVID-19, конкурентоспроможність, адміністративно-територіальна реформа, методичний підхід.

ANNOTATION

Gagalyuk O.I. Germinative vectors of the development of industrial enterprises in the conditions of administrative and territorial reform. – Qualifying scientific work on manuscript rights.

Dissertation for obtaining the scientific degree of Doctor of Philosophy in specialty 073 «Management». Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Ternopil, 2023.

In this dissertation work had solved an actual scientific and practical task that concern the activity of industrial enterprises in the conditions of administrative-territorial reform, particular cooperation with united territorial communities in the context of economic, innovative, socio-cultural and environmental impact.

The dissertation study consists of an introduction, three chapters of the main part, conclusions, a list of used references and appendices.

The first chapter of the dissertation study «Theoretical and methodological prerequisites for the implementation of the generative development of industrial enterprises in the conditions of administrative and territorial reform» is devoted to the study of the conceptual apparatus, the essence and features of the generative development of industrial enterprises, as a concept of the development of a territorial unit. The mechanism of managing the implementation and realisation of the initial vectors of the development of industrial enterprises in the conditions of administrative-territorial reform was also considered. Also, methodical toolkit was developed and generalized for the evaluation of the germinal vectors of the development of industrial enterprises in the conditions of united territorial communities.

A retrospective analysis of the prerequisites for administrative and territorial reform in Ukraine and foreign countries is presented. The conceptual apparatus was studied and the main components of the germinal development of an industrial enterprise were determined. In addition to the main components of germinal development, the need to reflect the innovative component of the germinal development of industrial enterprises has been described. A logical-structural scheme of germinative (sustainable) development is presented, which defines the concept, main principles and directions of implementation of germinative development.

A methodological toolkit for determining the germinal development of an enterprise is proposed which determines the analysis of the main indicators and the determination of the integral effect of the implementation of the sustainable development of an industrial enterprise.

In the second chapter «Peculiarities of the implementation of the organizational and methodological principles of the transfer of industrial enterprises to the initial

vectors of development in the conditions of the implementation of the administrative reform» the need and purpose of the implementation of the administrative-territorial reform in Ukraine is studied. Its influence on the germinal vectors of the functioning and development of industrial enterprises is described, the criteria and indicators of the economic efficiency of the functioning of industrial enterprises of Ukraine in the conditions of administrative and territorial reform are evaluated, the socio-cultural and ecological aspects of the functioning of industrial enterprises in the conditions of united territorial communities in Ukraine are analyzed.

The regulatory and legal framework for the administrative and territorial reform in Ukraine was defined, which created legal conditions and mechanisms for the formation of effectively functioning and competitive territorial communities of villages, towns, and cities. The analysis of the main components of germinal development (economic, innovative, socio-cultural and ecological) territories in Ukraine was carried out. Peculiarities of germinative development in the united territorial communities of Ternopil, Lviv, Ivano-Frankivsk, Zaporizhzhya, Odesa, and Kharkiv regions were analyzed.

A comprehensive analysis was carried out with the determination of the integral indicator and the rank of industrial enterprises - the objects of the dissertation research. In particular, the main components of germinal development are analyzed, strengths and weaknesses are determined, as well as advantages and disadvantages in the context of providing germinal vectors for the development of industrial enterprises.

In the third chapter, «Strategizing germinative development vectors of industrial enterprises of Ukraine in the conditions of administrative-territorial reform», I proposed ways of improving the organizational and economic mechanism of implementing germinative vectors of development at industrial enterprises in the conditions of administrative-territorial reform. The mechanism of modeling directions for improving the germinative vectors of development of industrial enterprises of Ukraine in the conditions of administrative and territorial reform is depicted, as well as the possibilities of synergistic interaction and the construction of a strategic map of

the development of the «industrial enterprise-united territorial community» system in the context of the implementation of germinative development vectors are described.

An organizational and economic mechanism for stimulating the germinal development of an industrial enterprise is proposed, which consists of two components (organizational and economic). The organizational component determines the need for rational management of the components of germinative development (economic, innovative, sociocultural and ecological), and the economic component determines the functional and analytical basis for the implementation of germinative vectors of development.

Modeling and projecting of germinal vectors for the development of industrial enterprises of Ukraine in the conditions of administrative-territorial reform are presented, which determine the need to achieve the rationalization of the use of resources in conditions of their limitations and to stimulate the synergistic interaction of the industrial enterprise and the united territorial community in the context of the implementation of the basic conditions for carrying out the administrative-territorial reform in Ukraine. It is also proposed to implement an investment-innovation project for the production of solar panels using the innovative Bifacial technology at the enterprise «OSP Corporation Vatra», which will give an opportunity to activate the main components of the germinal development of the enterprise, and also emphasizes the realization of the synergistic effect of interaction.

In this manuscript, the need for the implementation of germinative vectors of development in the synergistic cooperation «industrial enterprise - united territorial community» is substantiated and it is proved that it is possible to achieve germinative vectors of development when a synergistic effect is obtained for both the industrial enterprise and the UTC (The united territorial community).

A methodical approach is proposed in terms of the coordination of goals and strategies for the implementation of the germinal development of the OTG in cooperation with the industrial enterprise. The positive aspect of this toolkit is that, depending on the goals and possibilities of germinal development, there is a focus on different types of development strategies (active, combined and passive).

Key words: germinative (sustainable) development, industrial enterprise, united territorial community, synergistic effect, eco-environment, innovation, management, transport, budget efficiency, risk analysis, sustainable development, COVID-19, competitiveness, administrative-territorial reform, methodical approach.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗДОБУВАЧКИ

1. Наукові праці, у яких опубліковані основні результати дисертації

1.1. Публікації у наукових фахових виданнях України та у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз

1. Ратинський В. В. Гагалюк О. І. Аналіз проблем і перспектив розвитку елементів транспортної складової економіки в умовах добровільного об'єднання територіальних громад. *Галицький економічний вісник*. Т.: ТНТУ, 2019. Том 58. № 3. С. 23–30. *(Особистий внесок автора: проаналізовано проблеми та перспективи в транспортній галузі України в умовах добровільного об'єднання територіальних громад. Це було досягнуто за рахунок використання вторинних джерел даних)*
2. Андрушків Б., Владимир О., Кирич Н., Погайдак О., Гагалюк О. Гермінативний (сталій) розвиток суспільства, як компонента його культури і навпаки. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2019. Вип. 2 (21). С. 219-234. *(Особистий внесок автора: визначено і сформульовано загальні теоретико-прикладні засади формування в Україні передумов використання культурно-освітніх підходів для реалізації державної концепції сталого (гермінативного) розвитку)*
3. Гагалюк О.І. Особливості організації та історичні передумови адміністративно-територіальної реформи в Україні. *Науковий журнал. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. Вип. № 3. С. 33-41.
4. Андрушків Б. М., Головова Л. С., Кирич Н.Б., Погайдак О.Б., Гагалюк О.І. Явні та скриті ознаки посилення кризових явищ в державі: управлінські та кадрові проблеми адміністративно-територіальної реформи. *Review of*

- Transport Economics and Management*. 2020. Вип. 4 (20). С. 5–12. (Особистий внесок автора: запропоновано створення механізмів взаємодії та ділового партнерства в умовах формування добровільних об'єднань територіальних громад)
5. Гагалюк О. Шляхи підвищення культури підприємництва або «корпоративна етика» як засіб виховання бізнесмена. Галицький економічний вісник. Т.: ТНТУ, 2020. Том 63. № 2. С. 176–182.
 6. Андрушків Б., Шерстюк Р., Кирич Н., Погайдак О., Кузь Т., Гагалюк О. Пандемія – COVID-19, як явище: джерела і витoki, управлінські методи і засоби боротьби з нею (громадський контент). *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2021. Вип. 1 (24). С. 54-64. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21abmzbn.pdf>. _____ (Особистий внесок автора: окреслено основні напрями вирішення пандемічних проблем в Україні на найближчу перспективу)
 7. Кузь Т.І., Малюта Л.Я., Гагалюк О.І. Функціональні механізми об'єднаних територіальних громад у контексті розгляду парадигми спільнот. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2021. Вип. 2 (25). С. 594-601. (Особистий внесок автора: запропоновано парадигматичні етапи розвитку об'єднаних територіальних громад як процесу, який має початок, еволюцію та припинення або кінцеву точку)
 8. Андрушків Б.М., Гагалюк О.І., Кирич Н.Б., Погайдак О.Б., Череп А.В., Шерстюк Р.П. Шляхи та інструментарій підвищення ефективності використання природних ресурсів в Україні. (управлінські механізми і засоби переробки сірководневої суміші на водень у чорному морі). *Вісник економічної науки України*. 2021. Вип. № 2 (41). С. 27-32. (Особистий внесок автора: встановлено, що санітарно-захисні заходи для переробки сировини на даний час не відповідають Державним санітарним правилам охорони атмосферного повітря населених місць та ін.)
 9. Андрушків Б.М., Гагалюк О.І., Кирич Н.Б., Погайдак О.Б., Шерстюк Р.П. Організаційно-економічні механізми залучення інвестицій у переробку

- сірководневої суміші чорного моря. Збірник наукових праць. *Фінансові стратегії інноваційного розвитку економіки*. 2022. Вип. № 1 (53). С. 89-94. (Особистий внесок автора: розглянуто деякі перспективи та проблеми використання енергетичних ресурсів в умовах енергетичної кризи в Україні)
10. Андрушків Б.М., Кирич Н.Б., Кіляр О.Р., Гагалюк О.І. Основні напрями удосконалення управління інформаційно-комунікаційним забезпеченням охорони здоров'я в умовах ОТГ у повоєнний період. *Галицький економічний вісник*. Т.: 2022. Вип. № 2 (75). С. 72-81. (Особистий внесок автора: запропоновано заходи з забезпечення ефективного розгляду заяв і скарг та впливу на якість медичного обслуговування ОТГ, попередження негативних наслідків)
11. Гагалюк О.І. Аналіз соціально-культурних та екологічних аспектів функціонування промислових підприємств в умовах об'єднаних територіальних громад в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. Вип. № 2. С. 187-193.
12. Гагалюк О. І. Визначення можливостей синергетичної взаємодії та побудова стратегічної карти розвитку системи «промислове підприємство – об'єднана територіальна громада» в контексті реалізації гермінативних векторів розвитку. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2023. Вип. 1 (28).

1.2. Публікації в наукових періодичних виданнях інших держав

1.2.1. Монографії

13. Andrushkiv Bohdan, Nahaliuk Olha, Kyrych Natalia, Pohaidak Olha. Reasons of vulgarism problems in management and business-ethics and ways of their solution. *Business Risk in Changing Dynamics of Global Village 2 : Monograph*. Nysa : Publishing House of University of Applied Sciences in Nysa, 2019. P. 338–345. (Особистий внесок автора: обґрунтовано доцільність впровадження державної ідеології та культпросвітницької складової в управлінську сферу як засобів запобігання вульгаризму у виробничо-побутовому спілкуванні, медійному фейку з урахуванням зазначених чинників, забезпечення

підвищення промислового рівня в державі)

1.2.2. Тези та конференції

14. Гагалюк О.І. Шляхи і засоби забезпечення гермінативного (сталого) розвитку промислових підприємств в Україні. (Локальні та глобальні моменти вирішення економічної проблематики). II Міжнародна науково-практична конференція «Science, innovations and education: problems and prospects» 15-17 вересня 2021 р. Токіо, Японія. С. 411-415.

1.3. Монографії

15. Гагалюк О.І. Сутність та особливості гермінативного розвитку промислових підприємств як концепції розвитку територіальної одиниці. Сучасний маркетинг: візія, технології, інновації. за ред. д.е.н, проф. В.А. Фаловича. Тернопіль: «Бескиди», 2023. 495 с.

2. Опубліковані праці апробаційного характеру

2.1. Публікації у наукових фахових виданнях України та у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз

16. Андрушків, Б., Гагалюк, О., Кирич, Н., Погайдак, О. Культосвітня компонента в сфері управління як засіб попередження вульгаризму у взаємовідносинах та поширення фейків в ЗМІ або важелі посилення економічної безпеки в державі. *Вісник економічної науки України*. 2019. № 2 (37). С. 214 – 222. *(Особистий внесок автора: запропоновано удосконалити систему управління інформацій-ного забезпечення з врахуванням координації діяльності підприємств формуючих інформаційні технології)*
17. Андрушків Б. М., Шерстюк Р. П., Павликівська О. І., Кирич Н. Б., Погайдак О. Б., Кузь Т. І., Гагалюк О. Передумови посилення виконавчої дисципліни та особливості організації державного контролю в бюджетній сфері (управлінські антикорупційні аспекти). *Галицький економічний вісник*. Т.: ТНТУ, 2020. Том 62. № 1. С. 179–190. *(Особистий внесок автора: запропоновано вивчити особливості функціонування та уточнити*

теоретичні положення щодо сутності понять гуманітарна сфера у сфері управління та ін.)

18. Андрушків Б., Кирич Н., Погайдак О., Мельник Л., Гагалюк О. Інтернет: позитивні і негативні вектори інформаційно - комунікативного розвитку в умовах глобалізації суспільства. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2020. Вип. 1 (22). С. 116-129. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2020/20abmugs.pdf>. _____ *(Особистий внесок автора: встановлено, що Інтернет як Всесвітня мережа є одним із найбільш прийнятних методів оцінки стабільності функціонування суспільства, в т. ч. і в умовах адміністративно-територіальної реформи, з точки зору ефективності використання економічних, енергетичних, трудових та інших ресурсів у контексті Європейських вимог)*
19. Андрушків Б., Кирич Н., Погайдак О., Шерстюк Р., Мельник Л., Кузь Т., Гагалюк О. Особливості розвитку та результати державного управління в Україні за період незалежності (публіцистично-науковий нарис про вирішення управлінських, філософсько-ідеологічних проблем у державі). *Галицький економічний вісник*. Т.: ТНТУ, 2020. Том 66. № 5. С. 204–215. *(Особистий внесок автора: виявлено властивості, які характеризують успішного керівника та володіючи якими кожен керівник зможе сформувати сприятливий клімат як для своїх працівників, так і в державі)*
20. Шерстюк Р., Андрушків Б., Гагалюк О. До проблеми суспільної інертності громадян України, недосконалості державного управління, розмитості ідеології, безпринципності у відносинах з державами-сусідами та п'ятою колоною в Україні. *Наука і суспільство*. 2021. № 1. С. 36–45. *(Особистий внесок автора: наведено приклади та встановлено причини безвідповідального ставлення держави до правдивого інформаційного забезпечення суспільства)*
21. Андрушків Б.М., Головкова Л.С., Кирич Н.Б., Погайдак О.Б., Шерстюк Р.П., Мельник Л.М., Кузь Т.І., Гагалюк О.І. Гуманітарно – суспільнісний інструментарій протистояння російській агресії, (публіцистичний погляд на

вирішення проблеми російської агресії мовними засобами). *Збірник наукових праць Дніпровського національного університету залізничного транспорту імені академіка Всеволода Лазаряна «Review of transport economics and management». 2021. Вип. 5 (21). С. 206-211. (Особистий внесок автора: запропоновано організацію попереджувальних заходів на основі використання гуманітарного інструментарію)*

2.2. Монографії

22. Череп А.В., Андрушків Б.М., Кирич Н.Б., Погайдак О.Б., Струтинська І., Шерстюк Р.П., Мельник Л.М., Кузь Т.І., Гагалюк О.І. Роль духовності, культури та моральності в формуванні особистості посттоталітарного суспільства або погляд на вихованість інтелігента з філософських позицій. Інтеграція освіти, науки і бізнесу : колективна монографія. Том 9 / за ред. А. В. Череп. Запоріжжя: видавництво ФОП Мокшанов В.В., 2021. С. 8-20. *(Особистий внесок автора: охарактеризовано зміст духовності та окремих моральних рис, людини та суспільства)*
23. Андрушків Б.М., Гагалюк О.І. та ін. Науково-публіцистичні методи розкриття особливостей розвитку адаптаційно-трансформаційних процесів у карантинних та постпандемічних умовах. Трансформація підходів в управлінні та маркетингу у постпандемічний період. Монографія [Монографія] / під заг. ред. д.е.н., проф. Храпкіної В.В. -: Інтерсервіс. 2022. С.58-64. *(Особистий внесок автора: описано методи розкриття особливостей розвитку адаптаційно-трансформаційних процесів у карантинних та постпандемічних умовах)*

2.3. Навчальні підручники

24. Шерстюк Р. П., Пешко А. В., Андрушків Б. М., Кирич Н. Б., Мельник Л. М., Мишкович О. В., Паляниця В. А., Погайдак О. Б., Ціх Г. В., Керничний Б. Я., Кузь Т. І., Гагалюк О. І., Грушко В. С. Організація та особливості підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації. Навчальний посібник для здобувачів

наукового ступеня доктора філософії (фахового доктора наук) у закладах вищої освіти (наукових установах) України: методичні вказівки для аспірантів усіх спеціальностей. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2021. 132 с. *(Особистий внесок автора: описано методичні вказівки, які призначені для раціональної організації часу здобувачами наукового рівня доктора філософії під час навчання в аспірантурі)*

25. Гагалюк О.І., Андрушків Б.М., Шерстюк Р.П. Елементи туристичного та готельно – ресторанного сервісу. Навчальний посібник. Осадца. Тернопіль: 2021 р. *(Особистий внесок автора: розкрито особливості викладання барної справи та діяльність сомельє, підготовки кадрів у цій царині)*

2.4. Тези та конференції

26. Гагалюк О.І. «Проблеми культури підприємництва». *Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Стратегія інноваційного оновлення економіки України в сучасних умовах», 26 березня 2020. ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет» м. Маріуполь, 2020. С. 49-50.*
27. Кирич Н. Б., Ціх Г. В., Гагалюк О. І. Екологічна політика держави: нові європейські вектори культурних реформ. Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції пам'яті почесного професора ТНТУ, академіка НАН України Чумаченка Миколи Григоровича: «Соціальні та економічні вектори інноваційного розвитку бізнес-структур», 23 квітня 2020 року. Т.: ТНТУ, 2020. С. 37–39. *(Особистий внесок автора: запропоновано здійснювати формування параметрів екологічної політики в умовах гермінативного розвитку з урахуванням тих галузей національного господарства, які суттєво впливають на рівень культури у державі)*
28. Гагалюк О.І. Природоохоронні особливості організації управління промисловими підприємствами в умовах об'єднання територіальних громад Тези доповіді. Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та студентів «Актуальні задачі сучасних технологій», 24-25

листопада 2021. Т.: ТНТУ, 2021. С. 68-69.

29. Гагалюк О. І. «Необхідність та мета реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні». *Збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми економіки, фінансів, обліку, менеджменту і права: теорія і практика»*, 8 квітня 2023 р. м. Житомир, Україна. С. 64-65.

2.5. Публікації в наукових періодичних виданнях інших держав

2.5.1. Тези та конференції

30. Андрушків Б.М., Кирич Н.Б., Шерстюк Р.П., Безкоровайний Г.З., Гагалюк О.І. Механізми і засоби підвищення ефективності використання сірководневої суміші у чорному морі шляхом організації її переробки на водень. VI Міжнародна науково-практична конференція «Innovations and prospects of World science» 02-04 лютого 2022 р. Ванкувер, Канада. С. 861-865 (*Особистий внесок автора: описано механізми і засоби підвищення ефективності використання сірководневої суміші у Чорному морі*).

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОРЧЕНЬ.....	19
ВСТУП.....	20
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕРМІНАТИВНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ АДМІНІСТРАТИВНО- ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ.....	28
1.1 Понятійний апарат, сутність та особливості гермінативного розвитку промислових підприємства як територіальної одиниці.....	28
1.2 Характеристика механізмів управління впровадженням та реалізації гермінативних векторів розвитку промислових підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи.....	48
1.3 Методичний інструментарій оцінювання гермінативних векторів розвитку промислових підприємств в умовах об'єднаних територіальних громад.....	64
Висновки до розділу 1.....	89
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНО- МЕТОДИЧНИХ ЗАСАД ПЕРЕВЕДЕННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ НА ГЕРМІНАТИВНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ.....	92
2.1 Дослідження необхідності та мети реалізації адміністративно- територіальної реформи в Україні, її вплив на гермінативні вектори формування та розвитку промислових підприємств.....	92
2.2 Оцінювання критеріїв та показників економічної ефективності та інноваційного розвитку промислових підприємств України в умовах адміністративно-територіальної реформи.....	120
2.3 Аналіз соціокультурних та екологічних аспектів функціонування промислових підприємств в умовах об'єднаних	

територіальних громад в Україні.....	139
Висновки до розділу 2.....	162
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГУВАННЯ ГЕРМІНАТИВНИХ ВЕКТОРІВ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ.....	166
3.1 Удосконалення організаційно-економічного механізму реалізації гермінативного розвитку на промислових підприємствах в умовах адміністративно-територіальної реформи.....	166
3.2 Моделювання та проектування гермінативних векторів розвитку промислових підприємств України в умовах адміністративно- територіальної реформи.....	185
3.3 Визначення можливостей синергетичної взаємодії та побудова стратегічної карти розвитку системи «промислове підприємство – об’єднана територіальна громада» в контексті реалізації гермінативних векторів розвитку.....	205
Висновки до розділу 3.....	223
ВИСНОВКИ.....	226
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	234
ДОДАТКИ.....	254

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- ГР – гермінативний розвиток;
- ООН – Організація Об'єднаних Націй;
- ОТГ – об'єднана територіальна громада;
- НАН України – Національна академія наук України;
- АТР – адміністративно-територіальна реформа;
- ВВП – валовий внутрішній продукт;
- ІСР – індекс сталості розвитку;
- ВР України – Верховна Рада України;
- АРК – Автономна Республіка Крим;
- ЦВК – Центральна виборча комісія;
- ПКУ – Податковий кодекс України;
- МССРОЗ – міста спеціального статусу, республіканського, обласного значення;
- МКНСР – Міжнародна комісія з навколишнього середовища і розвитку;
- СМТ – селища міського типу;
- СНП – сільські населені пункти;
- СЕС – санітарно-епідеміологічна станція;
- ЦСР – цілі сталого розвитку;
- СКСГР – соціокультурна складова гермінативного розвитку;
- ОЕМССРПП – організаційно-економічний механізм стимулювання сталого розвитку промислового підприємства;
- рф – колишня російська федерація.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що в умовах реалізації адміністративно-територіальної реформи та об'єднання територіальних громад затвердженого Законом України від 05.02.2015 № 157-VIII «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [58] і постановою Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 року № 214 «Про затвердження методики формування спроможних територіальних громад» [117] надзвичайно важливе значення має формування економічного потенціалу новостворених адміністративно-територіальних одиниць не лише за рахунок існуючих промислових підприємств, а й формування ефективних конкурентних передумов для розвитку малого та середнього підприємництва в межах адміністративної території.

У сучасних умовах важливість даного дослідження обумовлена необхідністю пошуку гермінативних векторів розвитку промислових підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи, котра реалізується в нашій країні. Формуванням організаційно-економічних механізмів ефективної синергетичної взаємодії українських промислових підприємств, громади та органів місцевого самоврядування, що сприятиме утворенню синергетичного механізму та забезпечить ефект функціонування кожної із складових територіального комплексу в реформаційних процесах.

Дослідження іноземного досвіду та результатів уже раніше проведених адміністративно-територіальних реформ у країнах Європи (Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія, Болгарія, Чехія та ін.) представлені у роботах українських науковців, таких як Волкова О. І., Гончарова Ю. В., Гончар В.В., Філіпішина Л.М., Кравченко М. О., Олефіренко О. В., Семенюк О.М., Будько О.В., Горячева К.О., Подрез О. І., Бондаренко В. М., Пілявоз Т. М., Маслак О. І., Сокурєнко П.І., Збиранник О.М., Грабина А.Ю., Манаєнко І.М., Остряніна С.В., Гальцова О. Л., Шмиголь Н. М., Селєзньова О. В. та інші.

В їх наукових пошуках відмічено те, що центром даної адміністративно-територіальної реформи повинен стати людиноцентрований підхід, що

ґрунтується на побудові організаційно-економічної системи і дозволяє отримувати якісні адміністративні послуги, спостерігати за економічним, інноваційним, соціокультурним та екологічним розвитком території та громади, яка її населяє.

Питання стратегування розвитку промислових підприємств та територіальних громад у концепціях гермінативного розвитку висвітлені у наукових доробках провідних українських науковців Андрушківа Б., Кирич Н., Керничного Б., Мельника Г., Мельник Л, Співака С., Сороківської О., Шерстюка Р. та інших.

Із закордонних робіт присвячених концепції та стратегіям сталого розвитку досить важливого значення набуває праця «Стратегії сталого розвитку» науковців Б. Далал – Клейтона (Barry Dalal-Clayton) та Стефана Баса (Stephen Bass) [163] з міжнародного інституту охорони навколишнього середовища та розвитку при ООН. Наукове дослідження загалом висвітлює питання щодо необхідності та важливості відповідального ставлення до навколишнього середовища через глобальну призму діяльності місцевих урядів та природоохоронних організацій.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами. Дослідження виконано в контексті науково-дослідних робіт Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, а саме науково-дослідної теми ВК 65-20 «Управління розвитком науково-інноваційного потенціалу бізнес-структур в умовах трансформаційної економіки і переходу до сталого розвитку» (№ 2/28-1011 від 25.08.2022 р.).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів, а також пошук напрямів удосконалення гермінативних векторів розвитку промислових підприємств України в умовах адміністративно-територіальної реформи.

Виходячи із актуальності представленої теми дисертаційного дослідження та визначеної мети дослідження **основними завданнями роботи є:**

– уточнити понятійний апарат, сутність та особливості гермінативного розвитку промислових підприємств як концепції розвитку територіальної одиниці;

– розглянути механізм управління впровадженням та реалізації гермінативних векторів розвитку промислових підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи;

– узагальнити та запропонувати методичний інструментарій оцінювання гермінативних векторів розвитку промислових підприємств в умовах об'єднаних територіальних громад;

– дослідити необхідність та мету реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні, а також визначити її вплив на гермінативні вектори функціонування і розвитку промислових підприємств;

– оцінити критерії та показники економічної ефективності функціонування промислових підприємств України в умовах адміністративно-територіальної реформи;

– проаналізувати соціально-культурні та екологічні аспекти функціонування промислових підприємств в умовах об'єднаних територіальних громад в Україні;

– запропонувати шляхи удосконалення організаційно-економічного механізму реалізації гермінативних векторів розвитку на промислових підприємствах в умовах адміністративно-територіальної реформи;

– представити механізми моделювання та проектування гермінативних векторів розвитку промислових підприємств України в умовах адміністративно-територіальної реформи;

– визначити можливості синергетичної взаємодії та побудувати стратегічні карти розвитку системи «промислове підприємство-об'єднана територіальна громада» в контексті реалізації гермінативних векторів розвитку.

Об'єктом дослідження виступає діяльність промислових підприємств України в умовах адміністративно-територіальної реформи.

Предмет дослідження – взаємозв'язки, взаємовідносини та взаємодія промислових підприємств із представниками ОТГ під час реалізації гермінативних векторів розвитку в умовах адміністративно-територіальної реформи України.

Методи дослідження. Для реалізації мети дослідження та розв'язання вищезазначених завдань використано наступні методи, а саме: логічний та

діалектичний метод (для уточнення понятійно-категоріального апарату дослідження – розділ 1, підрозділ 1.1); методи синтезу, порівняння, групування, узагальнення системного підходу (для узагальнення механізмів управління та визначення методичного інструментарію реалізації гермінативних векторів розвитку промислових підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи – розділ 1, підрозділ 1.2 та 1.3); математичні та економіко-статистичні методи (для дослідження необхідності та мети реалізації АТР в Україні, визначення її впливу на гермінативні вектори функціонування і розвитку промислових підприємств – розділ 2, підрозділ 2.1); математичні та статистичні, багатофакторного дискримінантного аналізу, а також методи експертного оцінювання і анкетування, SWOT-аналізу (для оцінювання основних складових гермінативного розвитку промислових підприємств в умовах АТР – розділ 2, підрозділи 2.2 та 2.3); методи планування, прогнозування і математичного моделювання, трендового аналізу (для моделювання напрямів удосконалення гермінативних векторів розвитку промислових підприємств України в умовах адміністративно-територіальної реформи – розділ 3, підрозділ 3.2); графічний метод (для наочного представлення основних результатів емпіричної частини наукового дослідження – розділи 2, 3).

Наукова новизна отриманих результатів:

вперше:

-реалізовано пошук гермінативних векторів розвитку промислових підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи, зокрема розширено складові гермінативного розвитку (обґрунтовано необхідність введення інноваційної складової), визначено обов'язковість взаємодії та досягнення синергетичного ефекту в системі «промислове підприємство – ОТГ». Обґрунтовано необхідність реалізації гермінативних векторів розвитку у синергетичній взаємодії «промислове підприємство – об'єднана територіальна громада» і доведено, що досягти гермінативних векторів розвитку є можливим коли отримується синергетичний ефект як для промислового підприємства, так і для ОТГ. Даний механізм передбачає цикл послідовних дій починаючи із визначення мети та

стратегічних цілей синергетичної взаємодії в аспекті гермінативного розвитку до побудови стратегічної карти розвитку ОТГ у взаємодії із промисловим підприємством. В даному контексті, використовуючи кореляційно-регресійний аналіз доведено значущість впливу чинників, котрі формують гермінативний розвиток промислового підприємства на валовий регіональний продукт, що засвідчує синергію взаємодії.

удосконалено:

- концептуальну схему управління гермінативним розвитком промислового підприємства в умовах адміністративно-територіальної реформи, яка базується на чотирьох основних складових: реалізації збору необхідної інформації, аналізуванні основних складових гермінативного розвитку та визначенні узагальненого показника оцінювання; побудови раціональної системи управління підприємством в контексті реалізації гермінативного розвитку та моніторингу (контролю) змін за гермінативними векторами розвитку промислового підприємства. Дана схема дає можливість системно підходити до стимулювання гермінативного розвитку промислового підприємства використовуючи наявний потенціал та ресурсну базу для його забезпечення;

- економіко-математичну модель, що стимулює забезпечення результатів діяльності промислового підприємства, котра базується на результативних показниках функціонування та розвитку промислового підприємства у попередньому періоді; визначає функцію, що характеризує взаємодію між ресурсами (RS), компетенціями (C), інвестиціями (I), рівнем інновацій (N) та інтересами громади (CI) для досягнення результату; узагальнює вплив випадкових чинників, які можуть впливати на результативні показники підприємства у визначений момент часу;

- організаційно-економічний механізм стимулювання гермінативного розвитку промислового підприємства, котрий передбачає взаємозалежність двох компонент (організаційної та економічної) у гермінативному розвитку промислового підприємства, при цьому організаційна компонента обумовлює необхідність раціонального управління складовими гермінативного розвитку

(економічної, інноваційної, соціокультурної та екологічної), а економічна визначає функціонально-аналітичне підґрунтя реалізації гермінативних векторів розвитку;

- методичний інструментарій оцінювання показників гермінативного розвитку промислового підприємства, який на відміну від існуючих дозволяє оцінити поточний стан усіх складових гермінативного розвитку промислового підприємства та, в узагальненні, визначити інтегральний показник. Враховано, окрім «класичних складових» для оцінювання, показники інноваційної діяльності промислового підприємства, що дещо збагачує та доповнює основні вектори гермінативного розвитку підприємства в умовах АТР;

- обґрунтовано необхідність реалізації інноваційно-інвестиційного проєкту виробництва та реалізації сонячних панелей Bifacial для промислового підприємства ТОВ «ОСП «Корпорація «Ватра». В даному проєкті реалізуються усі складові гермінативного розвитку, зокрема він принесе економічну ефективність - окупиться та принесе підприємству додаткові грошові потоки; інноваційну та екологічну ефективність – є інноваційним і є екологічно значущим, оскільки орієнтований на реалізацію продукту «зеленої» енергетики, також проєкт є соціальним оскільки фахівці, отримують високу оплату праці. А також проєкт принесе користь громаді, адже вона отримуватиме додатковий ресурс від сплати податків та відрахувань даного підприємства.

набули подальшого розвитку:

- розглянуто та доповнено понятійний апарат через уточнення змісту категорій: «сталий розвиток», «гермінативний розвиток», «сталий розвиток підприємства». Запропоноване трактування категорій «гермінативний розвиток», на відміну від існуючих, ґрунтується на виділенні їх сутнісних складових (економічній, інноваційній, соціокультурній, екологічній) та додатковому змістовному наповненні з врахуванням класичної теорії управління;

- здійснено ретроспективний аналіз та досліджено сучасний стан реалізації АТР в ряді областей та ОТГ Україні. Досліджено перебіг АТР реформи та представлено динаміку розвитку основних складових гермінативний розвиток в

країні. Узагальнено поточні тенденції складових гермінативного розвитку із визначенням сильних та слабких сторін, можливостей та загроз;

Практичне значення та цінність отриманих результатів полягає у широких можливостях використання пропонованих векторів і стратегії ефективної взаємодії підприємств, громади та органів об'єднаних територіальних громад в період трансформаційної економіки (АТР) і переходу України до сталого розвитку. Формування їх ефективної стратегії гермінативного розвитку, визначенні економічних, інноваційно-інвестиційних, соціокультурних та екологічних аспектів привабливості та розвитку об'єднаних територіальних громад підтверджено довідками про впровадження від навчальних закладів, органів місцевого самоврядування (довідки додаються).

Практичне ж використання результатів дисертаційного дослідження відображено у довідках про впровадження результатів аналізу на промислових підприємствах-об'єктах дослідження:

Підприємство ПрАТ «ТерА» (довідка від 06.03.2023 р.)

Підприємство ТОВ «ОСП «Корпорація «Ватра» (довідка № 48 від 06.06.2023 р.)

Підприємство ТОВ ПрАТ «Тернопільський молокозавод» (довідка про впровадження № 293 від 09.06.2023 р.).

Проведені дослідження мають цінність, як для органів місцевого самоврядування так і керівників різноманітних підприємств та інфраструктурних об'єктів ОТГ.

Матеріали дисертаційної роботи використовуються в навчальному процесі Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя для підготовки студентів спеціальності «Готельно-ресторанна справа», «Менеджмент» (спеціалізація «Управління інноваційною діяльністю») при викладанні дисциплін «Екологічне управління підприємствами сфери послуг», «Управління інноваціями», «Управління конкурентоспроможністю» на кафедрі управління інноваційною діяльністю та сферою послуг (довідка №2/28-1017 від 29.08.2022 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою роботою. Основні теоретичні, експериментальні та емпіричні дослідження в контексті повного висвітлення результатів дисертаційної роботи здійсненні автором самостійно.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати роботи доповідалися на всеукраїнських та міжнародних конференціях, зокрема на всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Стратегія інноваційного оновлення економіки України в сучасних умовах», («Приазовський державний технічний університет» м. Маріуполь, 2020), IX всеукраїнській науково-практичній конференції пам'яті почесного професора ТНТУ імені Івана Пулюя, академіка НАН України Чумаченка Миколи Григоровича: «Соціальні та економічні вектори інноваційного розвитку бізнес-структур» (Тернопіль, 2020), II міжнародній науково-практичній конференції «Science, innovations and education: problems and prospects» (Токіо, Японія, 2021), IX всеукраїнській науково-практичній конференції молодих учених та студентів «Актуальні задачі сучасних технологій» (Тернопіль 2021), VI міжнародній науково-практичній конференції «Innovations and prospects of World science» (Ванкувер, Канада, 2022).

Публікації. Опубліковано 30 наукових праць, серед яких 4 монографії, 21 стаття у наукових фахових виданнях України, 21 з яких включено до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття у наукових періодичних виданнях інших держав, 6 тез доповідей на конференціях, 2 навчальних підручники. Загальний обсяг опублікованих праць – 11,06 друк. арк., з них особисто автору належить 9,7 друк. арк.

Структура роботи. Дисертаційне дослідження складається із вступу, трьох розділів основної частини, висновків, додатків та списку використаних джерел. Основний текст дисертації викладений на 233 сторінках основного тексту. Для відображення результатів дисертаційного дослідження в роботі подано 35 рисунків і 26 таблиць. Наукова робота містить 172 позиції списку використаних джерел та 42 додатки, які розміщені на 60 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕРМІНАТИВНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ

1.1. Понятійний апарат, сутність та особливості гермінативного розвитку промислових підприємства як територіальної одиниці

Тенденції розвитку національної економіки України показують, що існують серйозні виклики та загрози для стабільності функціонування промислових підприємств. В контексті зменшення даних загроз потрібно створити внутрішній механізм управління потенціалом промислового підприємства, який враховуватиме потреби ринку, а також буде спрямований на досягнення довгострокових цілей щодо економічного, соціального та екологічного розвитку територій. Зазначена ідея відображена у концепції сталого розвитку, яка стосується як макро-, так і мікроекономічного рівнів.

В сучасному світі концепція сталого розвитку набуває все більшого значення під час реалізації управлінні промисловими підприємствами. Вона передбачає формування раціональної системи управління, яка гармонійно поєднує економічний, екологічний і соціальний аспекти розвитку підприємства, території та громади, що подано на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Основні складові гермінативного (сталого) розвитку

Джерело: складено автором на основі [80]

Слід констатувати, що сталий розвиток промислового підприємства можна досягнути акцентуючи увагу на трьох основних складових: економічній (за рахунок оптимізації ключових бізнес-процесів, формування ефективного бізнес-середовища, результативності виробничо-господарської діяльності); екологічній (збереження навколишнього середовища за рахунок екологізації виробничих процесів, впровадження екологічних принципів виробництва, створення соціальної та корпоративної відповідальності в контексті екологізації); соціальна (формування якісної та найбільш ефективної системи управління і заохочення персоналу до праці, підтримка соціальної та культурної стабільності). В ряді наукових джерел [88, 111, 123, 141] окремо від соціальної складової виділяють і культурну складову. Культурна компонента виступає важливою складовою розвитку глобальних процесів та духовною основою пріоритетів національного розвитку і впливає на сталий економічний розвиток суб'єкта господарювання.

Важливі принципи гермінативного розвитку були визначені у різних документах ООН, але слід зазначити, що концепція сталого розвитку з'явилася в 70-80 роках ХХ століття після проведення Конференції ООН з проблем навколишнього середовища у 1972 році, створення Всесвітньої комісії з навколишнього середовища і розвитку у 1983 році і публікації доповіді «Наше спільне майбутнє» в 1983 році від імені Брутланд.

Комісія зі сталого розвитку була створена на вищому рівні ООН після Саміту Землі в Ріо-де-Жанейро в 1992 році, і одним з ключових результатів цього заходу був Порядок денний, який визначав план дій ООН щодо реалізації концепції сталого розвитку.

На саміті ООН «Міленіум» у 2000 році, світові лідери прийняли план розвитку територій, що включав такі цілі: 1) ліквідувати голод та бідність; 2) забезпечити загальну початкову освіту; 3) підтримувати гендерну рівність і розширювати права жінок; 4) зменшити дитячу смертність; 5) покращити материнське здоров'я; 6) боротися з епідеміями ВІЛ/СНІДу, малярії та інших захворювань; 7) гарантувати екологічну стійкість; 8) формувати всесвітнє партнерство для досягнення цих цілей. План передбачав виконання цих завдань

до 2015 року, але на жаль, ця мета не була досягнута.

У 2012 році, 180 лідерів країн, представників ООН, знову акцентували увагу на питаннях сталого розвитку під час Конференції ООН зі сталого розвитку (під назвою «Ріо + 20»). У політичному документі після конференції, який називається «Майбутнє, якого ми прагнемо», оцінюються засвоєні уроки, оцінюється прогрес та розкриваються конкретні кроки для реалізації сталого розвитку. Після визнання як досягнень, так і проблем у досягненні Цілей розвитку тисячоліття та усвідомлення потреби в новій програмі розвитку після 2015 року, на Конференції ООН зі сталого розвитку в Ріо-де-Жанейро в 2012 році було ухвалено рішення про створення відкритої робочої групи для розробки комплексу Цілей сталого розвитку. Після більш ніж року переговорів, ця група представила рекомендації щодо цілей в галузі сталого розвитку. В результаті цих зусиль 193 держави-члени ООН змогли досягнути консенсусу щодо підсумкового документу нової програми, який отримав назву «Трансформація нашого світу: Порядок денний сталого розвитку 2030» [64, с. 298-299]. Узагальнивши ретроспективний аналіз представимо основні етапи формування сталого розвитку представлено у додатку А.

Проблеми сталого розвитку підприємства є предметом багатьох теоретичних та прикладних досліджень. Важливу роль в науковому доробку питань сталого розвитку відіграли такі науковці, як Р. Акофф, І. Ансофф, П. Друкер, Г. Клейнер, Ф. Котлер, А. Томпсон. Вони розглядали розвиток підприємств як результат формування багаторівневої системи управління, що дає змогу встановлювати взаємозв'язки між видами та напрямками їх діяльності, сферами відповідальності, ресурсами, забезпечувати збалансоване та інтенсивне використання потенціалу, ефективно реалізовувати зовнішні та внутрішні відтворювальні процеси.

Значний науковий внесок у розвиток методології управління сталим розвитком соціальних, економічних, екологічних систем зробили такі вчені, як Бланк І., Василенко О., Герасимчук В., Мних О. та інші.

Науковим основам сталого розвитку з різних цільових аспектів присвятили

свої праці Гросул В., Деркач С., Захарченко О., Козловський С., Мельник Л., Міщенко С., Тарасенко І., Черних А., які надали характеристику сутності стійкого розвитку, що базується на балансі стійкості підприємства та можливостей його розвитку.

Канонічне визначення такої моделі керованого розвитку було сформульоване у 1987 році в доповіді «Наше спільне майбутнє» Міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку (МКНСР) під головуванням колишнього прем'єр-міністра Норвегії Брундтланд Г.Х.

Ідея еволюціонувала з низки наукових досліджень, що проводилися у середині ХХ століття плеядою науковців різних інституцій. До таких варто віднести низку публікацій («Межі зростання», «Поза межами зростання», «Межі зростання. 30 років потому») команди науковців під головуванням Д. Медоуза присвяченого прогнозування довгострокових наслідків глобальної тенденції зростання населення, промислового і сільськогосподарського виробництва, споживання природних ресурсів та забруднення довкілля.

Також оформленню концепції у низці наукових та нормативно-правових документів сприяли дослідження вчених: Джорджеску-Рогена Н., Боулдінга К., Айреса Г., Кохрсена Л., які здійснювали спроби наукового осмислення проблем раціонального використання наявних ресурсів та забезпечення належного стану довкілля [62, с.2].

В сучасній українській науковій літературі склалися різні підходи до визначення дефініції «сталий розвиток». Очевидно, що мета та ціль забезпечення сталого розвитку є всеосяжною та значимою та відповідає потребам дійсності для країни та суспільства. Існують різні інтерпретації в контексті того, що є найбільш важливим для сталого розвитку. Деякі дослідники акцентують необхідність збереження функціональності природи та збалансованого стану навколишнього середовища, тоді як інші науковці наголошують на важливості демократії та рівності, або ж стабільному економічному розвитку в суспільстві; інноватори – акцентують увагу на активізації інноваційної діяльності. Соціальні аспекти в більшості пов'язані, із політичними інститутами, у яких для сталості особливо

важливою є демократія. Головний аспект полягає в тому, щоб розвиток суспільства не призводив до виникнення соціальних конфліктів. Це означає, що в процесі розвитку людям потрібно надавати більше можливостей для контролю над власним життям, і соціальним групам слід бути включеними у процес прийняття рішень. Зокрема, на думку Корнійчука Л. та Шевчука В., сталий розвиток – це гармонійний процес, який забезпечує збалансоване економічне сходження, збереження природно ресурсного потенціалу, гарантує біосферний простір та екологічну безпеку з метою задоволення життєво-необхідних потреб людей і суспільства в цілому [71, с.5].

Кувшинов М. під сталим розвитком розуміє цілеспрямований процес управління соціально-економічною системою муніципальної освіти, що забезпечує стійкість зв'язків, елементів та структури системи в цілому, в напрямках зростання рівня якості життя населення в межах балансу з навколишнім середовищем [77, с.87]. На думку автора, сталий розвиток є динамічним процесом, який відображає не стільки стан сталої гармонії, скільки постійні зміни в ресурсних використаннях, напрямках капіталовкладень, орієнтації технічного розвитку та інституційних змінах, що постійно відповідають нашим поточним і майбутнім потребам.

Відомий український науковець Б. Данилишин вважав, що сталий розвиток – це система відносин суспільного виробництва, при якій досягається оптимальне співвідношення між економічним зростанням, нормалізацією сучасного стану природного середовища, зростання матеріальних і духовних потреб населення [47].

На думку Ємець Н., сталий розвиток узагальнює в собі процес виживання і відтворення генофонду нації, активізацію ролі кожної окремої людини в суспільстві, забезпечення її прав і свобод, збереження навколишнього природного середовища, формування умов для відновлення біосфери та її локальних екосистем, орієнтацію на зниження антропогенного впливу на природне середовище й гармонізацію розвитку людини в природі [52].

Саблука П. Т. «домінуючим чинником, що має вплив на рівні економічної ефективності, залишається обсяг (концентрація) виробництва і поклад від

раціонального використання природно-економічних умов ефективність виробництва зростає до стабільно стійкого стану, що забезпечує довготривале розширене відтворення» [47] На основі попереднього твердження можна зробити висновок, що саме обсяг виробництва є вирішальним чинником сталості.

Попова О. Л. визначає сталий суспільний розвиток, як зміни, які відповідають інтересам більшості громадян, сприяючи підвищенню якості їх життя, у тому числі зростанню людських можливостей і безпеки, та дозволяють з упевненістю дивитись у майбутнє [77, с.87]. Якщо ж розглядати позитивні аспекти сталого розвитку, то важливими чинниками є можливість контролю та передбаченості економічного зростання. Дане досягається завдяки раціональному використанню природно-ресурсного потенціалу, наявності ресурсів, підвищенню продуктивності праці, збереженню природних ресурсів та іншим чинникам [62, с.23].

Ряд науковців по своєму розуміють поняття і визначення «сталого розвитку», а саме Фоміна М.В. замінює і ототожнює поняття сталого розвитку із «Підтримуємим розвитком», при цьому наводиться визначення даної дефініції в контексті процесу приведення економіки у стійко рівноважний стан із метою формування основ для подальшого сталого економічного розвитку [143]

Морозова Г. С. трактує поняття «сталого розвитку», як класичний приклад триєдиної системи: «...сталий розвиток означає збалансоване, зрівноважене (що не передає рівності показників) зростання як економічних, так і соціальних і екологічних параметрів постійними пропорційними темпами, забезпечуючи загальний прогрес суспільства в усіх його сферах» [71].

Чайківський І.А. визначає сутність сталого розвитку у спроможності за рахунок мобілізації своїх внутрішніх резервів створити таку раціональну структуру виробництва, яка б при прояві випадкових зовнішніх впливів сприяла пом'якшенню несприятливих наслідків і одержанню мінімальних відхилень від сформованої тенденції розвитку [78].

Сучасні дослідники активно розглядають ідею встановлення взаємозв'язку між поширенням інновацій і сталим розвитком, і навіть використовують термін

«сталий інноваційний розвиток».

Важливість інновацій у формуванні системи сталого розвитку підприємства проявляється через різні функції: – інновації сприяють відтворенню, яке відповідає наявним потребам суспільства, допомагаючи зберегти пропорційність; – інновації розширюють асортимент продукції і послуг, що сприяє зростанню потреб; – використання інновацій зменшує витрати ресурсів на виробництво нової продукції, при цьому це сприяє економії часу і ресурсів; – інновації сприяють інтелектуалізації праці та підвищенню її наукоємності, що забезпечує підвищення продуктивності праці та ефективності реалізації виробництва.

Впровадження інноваційних змін у виробничий процес сприяє збереженню природних ресурсів і зниженню викидів у навколишнє середовище. Взаємозв'язок між інноваційною діяльністю та економічними, соціальними і екологічними аспектами сталого розвитку можна представити на рис. 1.2.

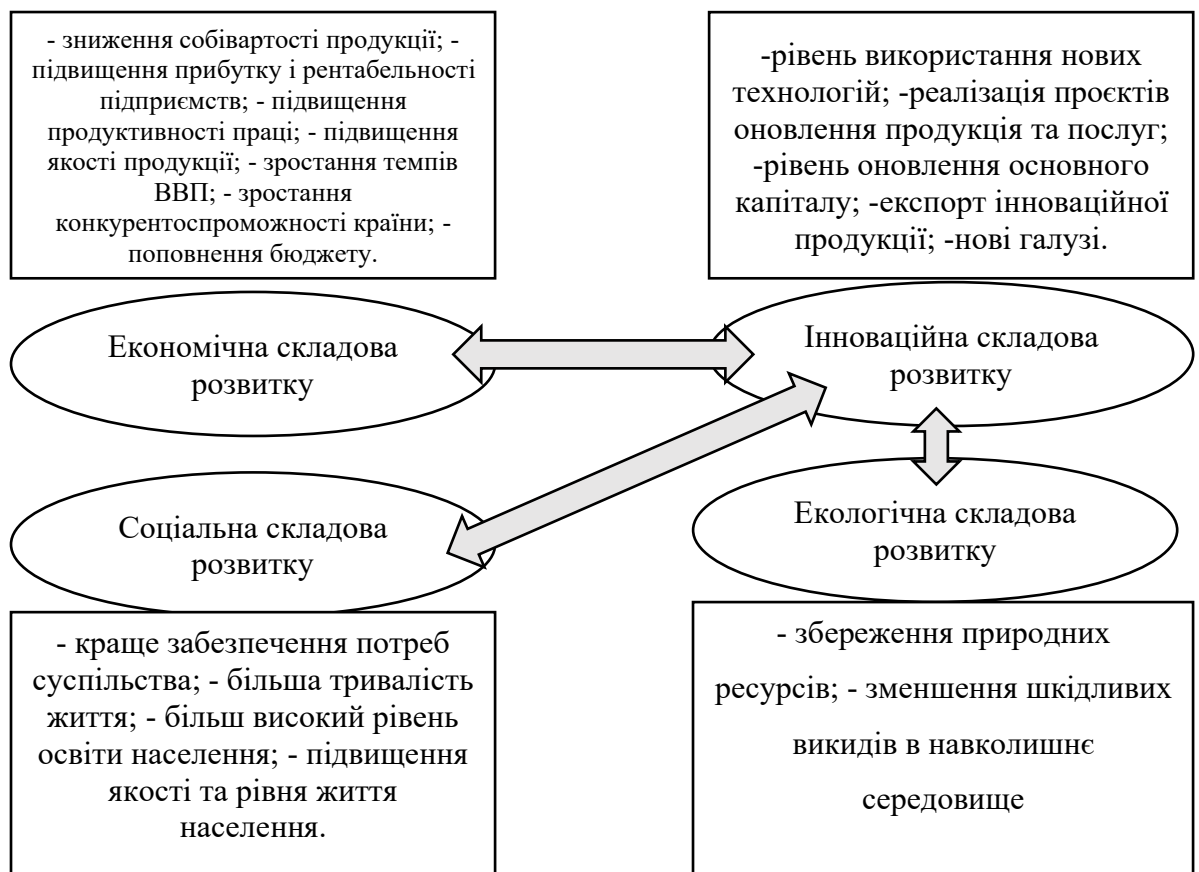

Рис. 1.2. Взаємозв'язок інноваційної діяльності та інших складових сталого розвитку

Джерело: складено автором на основі [142, с. 222]

Таким чином, сталий розвиток який ґрунтується на політиці зростання інновацій є об'єктивний і керований процес, головну роль у якому повинна відігравати держава, яка має гарантувати безпеку у політичній, економічній, соціальній, оборонній та екологічній сферах [78]. Відповідно, в подальшому, слід акцентувати увагу не тільки на соціально-еколого-економічній компоненті гермінативного (сталого) розвитку, але й також враховувати інноваційну складову в характеристиці досліджуваного поняття. Саме інновації є тим локомотивом, який забезпечує стабільний розвиток як суб'єктів підприємництва, так і національної економіки в цілому.

Узагальнюючи понятійний апарат, слід відзначити, що навіть при врахуванні тривалого еволюційного процесу, що визначає формування сучасного тлумачення поняття «сталий розвиток», його концепція залишається багатогранною. Її можна розглядати двома способами::

1. Як поняття. Сталий розвиток означає зміни, які зберігають баланс та гармонію між складовими частинами системи, що зазнають змін, і відновлюють їхню ієрархію. У цьому контексті важливо розуміти, що стійкість - це ключовий аспект. Стійкість відноситься до конструктивного розвитку, який включає в себе самоускладнення системи. Ця система не лише змінює свої складові, але також створює нові механізми для гармонізації відносин між складовими.

Стійкість - це не просто збереження статусу-кво або консервація, але своєчасне реагування на зміни та встановлення взаємозв'язків між елементами з максимальною гарантією їх безпечного співіснування. Метою стійкості є збереження цілісності системи. Для досягнення сталого розвитку системи потрібно створити ефективні механізми для встановлення гармонійних зв'язків між її складовими.

2. Як екологічний концепт. На сьогоднішній день існує багато різних розумінь концепту «сталий розвиток». У цьому контексті можна навести кілька визначень цього терміну:

– сталий розвиток ґрунтується на моральному принципі рівності між генераціями, видами і групами, виражаючи позицію екоцентризму;

- сталий розвиток передбачає те, що економічне зростання і поступовий розвиток не суперечать довкіллю і суспільству, а доповнюють один одного;
- сталий розвиток - це такий економічний розвиток, який не спричиняє виснаження природних ресурсів для майбутніх поколінь;
- сталий розвиток - це економічний розвиток, який забезпечує стійкість довкілля і стале, постійне економічне зростання;
- сталий розвиток - це процес гармонізації взаємодії людства і довкілля, спрямований на досягнення гармонії між ними;
- сталий розвиток - це еволюція, яка враховує взаємовідносини між людством і біосферою, забезпечуючи взаємодію, яка відповідає необхідності та стратегії розвитку природи [72].

Необхідно, акцентувати увагу на тому, що у науковій літературі існують і інші підходи, щодо тлумачення дефініції «сталій розвиток», котрі відображені у додатку Б.

Узагальнення понятійного апарату розвитку та сталості обумовило необхідність удосконалення інтерпретації даного поняття. Отже, на наш погляд, гермінативний (сталій) розвиток – це плуралістичний, комплементарний процес, що перебуває у взаємозв'язку з економічними, інноваційними, соціальними та екологічними системами, зумовлює їх динаміку і спрямованість з метою примноження і якісного зростання інтегрального інноваційно-соціально-еколого-економічного ефекту, формування людиноцентрованого підходу, а також збереження та збагачення навколишнього природного середовища. Складові елементи гермінативного (сталого) розвитку території та їх взаємозв'язок представлено на рис. 1.3.

Таким чином, об'єктивною необхідністю в умовах циркулярної економіки є стрімке зростання значення гермінативного (сталого) розвитку для активізації інноваційної діяльності, соціально-економічного прогресу і збереження екології та природного навколишнього середовища на окремій території.

В економічному контексті, стратегічною метою сталого розвитку є створення такої економічної системи, яка є соціально та екологічно ефективною і безпечною. При цьому, економіка має забезпечувати населенню гідний рівень

життя, зберігати конкурентоспроможність продукції і бути готовою швидко адаптуватися до змін ринку.

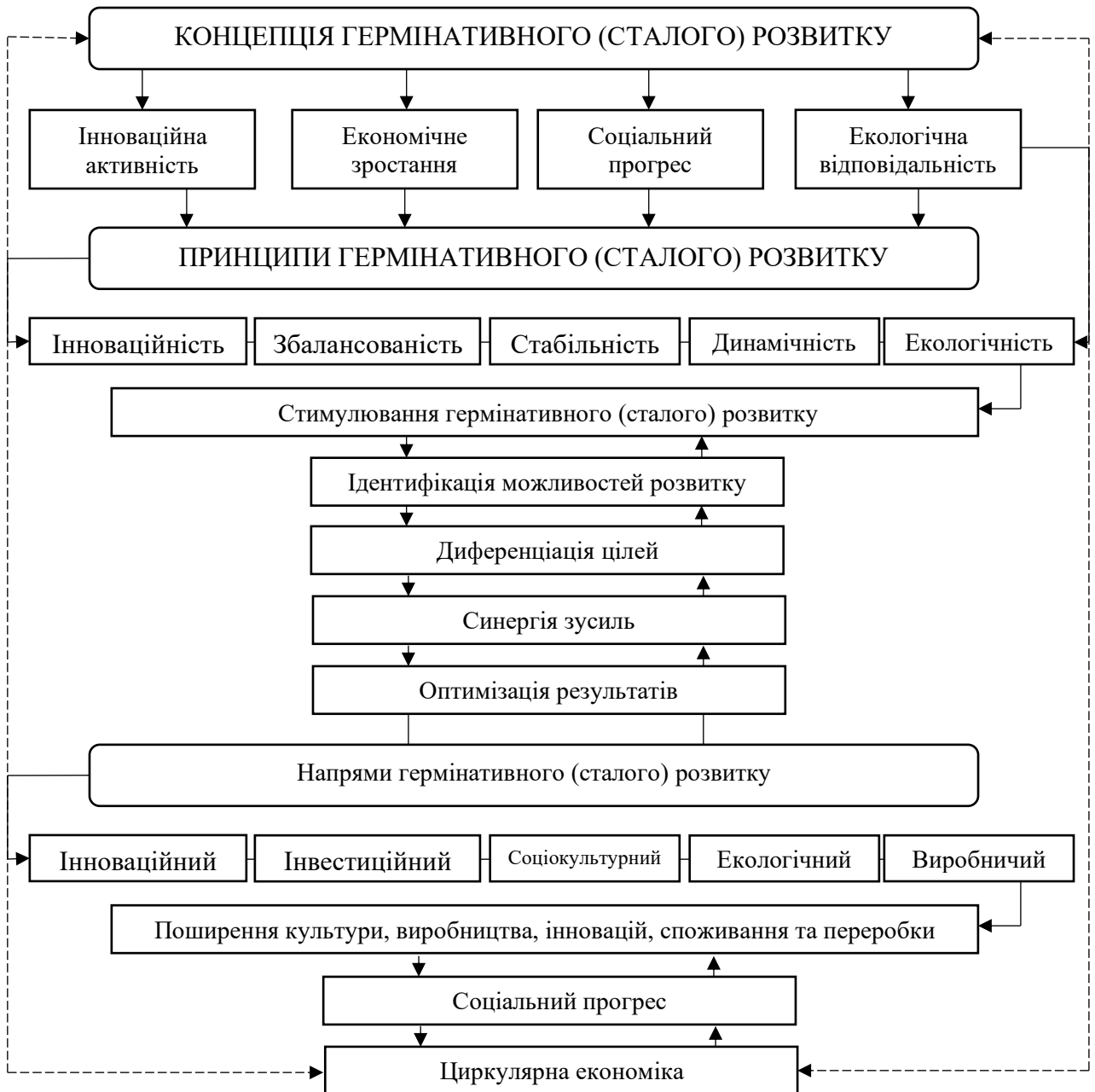

Рис. 1.3. Логіко-структурна схема гермінативного (сталого) розвитку

Джерело: складено автором на основі [92, с.40]

У сфері екології основною метою є збереження і відновлення природних екосистем, поліпшення якості навколишнього середовища, зменшення викидів шкідливих речовин в атмосферу та у водні джерела, а також управління відходами, їх переробка та видалення.

У соціальній сфері головною метою є досягнення встановлених науково

обґрунтованих стандартів якості життя населення. Зазначене включає в себе підвищення тривалості життя, покращення умов проживання та функціонування людей, стимулювання соціальної активності, раціональне планування сімей та ефективне використання ресурсів, забезпечення доступу до освіти та медичної допомоги для всіх, а також соціальний захист для вразливих груп населення, зокрема пожилого населення.

Для забезпечення гермінативного (сталого) розвитку важливою є також інноваційна активність, що дає можливість переорієнтувати національну економіку, формувати елементи науково-технічного процесу, стимулювати впровадження нових інноваційних процесів в діяльність підприємств, що матиме вплив і на економіку, екологію та навколишнє середовище, соціально-культурну компоненту.

У сучасному світі сила ідеї сталого розвитку пояснюється тим, що вона відображає та стимулює зміну уявлення про взаємодію людей із природним оточенням. Дана ідея підкреслює, що природа є закритою екологічною системою, обмеженою матеріальними ресурсами, і не може нескінченно збільшуватися.

Головне завдання стратегії гермінативного (сталого) розвитку полягає у забезпеченні умов розвитку соціальної, економічної та екологічної складових системи «суспільство – природа». До завдань формування шляхів переходу до гермінативного (сталого) розвитку можна віднести [13, с.19-20]: дослідження розвитку соціально-економічної та екологічної підсистем; оцінювання стану соціально-економічної й екологічної підсистем; дослідження ролі інформаційних чинників в управлінні процесами переходу до сталого розвитку; розроблення концепцій і стратегій сталого розвитку територій і країн; розроблення планів місцевих дій з охорони довкілля; обґрунтування управлінських рішень для цілеспрямованої трансформації соціальної, економічної й екологічної підсистем; районування територій і регіонів за рівнем розвитку соціальних підсистем.

Однією з умов досягнення сталого розвитку є обмеження потреб

економічної діяльності в екосистемі, щоб забезпечити поновлення сировинних ресурсів «на вході» та ефективне використання відходів «на виході», так щоб ця екосистема могла підтримувати таку діяльність. Ця зміна підходу відзначається переходом від підходу, спрямованого на кількісне збільшення і зростання, до підходу, спрямованого на якісне поліпшення та розвиток, і є ключовим напрямком майбутнього прогресу.

У відповідності до переконання Квятковської Л.А. [65, с.86], концепція сталого розвитку ґрунтується на реалізації наступних основних принципів:

- забезпечення рівноваги між економікою і екологією;
- забезпечення гармонії між економічною і соціальною сферами з урахуванням людського добробуту, що означає максимальне використання ресурсів в інтересах населення, які принесе економічний розвиток;
- розв’язання основних завдань, спрямованих на розвиток, який враховує інтереси не лише сучасного покоління, але і всіх наступних поколінь, які мають однакове право на доступ до ресурсів.

Продовжуючи думку автор відзначає те, що на мікрорівні сталий розвиток підприємства побудований на наступних принципах реалізації, а саме:

- 1) Розгляду та взаємозв'язку розвитку різних складових системи підприємства, таких як економічна, виробнича, соціальна та екологічна.
- 2) Забезпечення сталості процесу розвитку промислового підприємства, з урахуванням досягнення економічної ефективності, соціальної стабільності, захищеності від ризиків та збереження екологічної безпеки.
- 3) Визначення пріоритетних завдань для досягнення стійкого розвитку підприємства та виявлення ресурсів, необхідних для цього.

На думку Лазоренко Т.В. ключовими принципами гермінативного (сталого) розвитку підприємства відносяться є наступні положення [80]:

- вирішення завдань, що стосуються розвитку і сучасного покоління, і майбутніх поколінь, з рівноправними потребами в ресурсах;
- динамічність: зміни в одному аспекті (параметрі) діяльності підприємства можуть також впливати на інші аспекти;

–здатність до забезпечення балансу між економічними і екологічними аспектами, щоб знизити вплив виробництва на навколишнє середовище до мінімуму;

–адаптивність та гнучкість: організація повинна бути готовою адаптуватися до змін в навколишньому середовищі, приймаючи стратегічні рішення;

–цілісність, включаючи здатність до оновлення та трансформації системи, зберігаючи фінансову стійкість;

–цілеспрямованість: підтримка взаємозв'язку між складовими для підтримки стимулів сталого розвитку;

–можливість балансування економічних і соціальних аспектів, щоб максимально задовольнити потреби населення за рахунок ресурсів, створених завдяки економічному розвитку.

На думку відомого українського науковця Данилишина Б. державна ж політика щодо сталого розвитку повинна базуватися на таких основних принципах, які забезпечують [46, с. 20]:

–рівновага у розвитку українського суспільства, включаючи рівноправність економічних, соціальних і екологічних компонентів, і визнання неможливості тривалого росту суспільства в умовах погіршення стану природного середовища;

–забезпечення безпеки для населення в екологічному та технологічному плані;

–підтримка гуманізму, демократії та загальнолюдських цінностей;

–збалансований еколого-економічний розвиток окремих регіонів і його відповідність загальнонаціональним потребам.

В науковій літературі виділяються і інші принципи гермінативного (сталого) розвитку, котрі представлено у додатку В.

Таким чином, найбільш популярними у науковій літературі принципами є принцип збереження довкілля (відмітили п'ять науковців), покращення соціальної сфери, відображення балансу економічного та технологічного

розвитку, реалізація системи державного управління сталим розвитком (відзначили чотири науковці), екологізація освіти, впровадження ідеології сталого розвитку, відродження духовного потенціалу, раціоналізація споживання (відмітили два науковці).

Відповідно, акцентуючи увагу на особливостях реалізації концепції сталого розвитку науковці наголошують на необхідності покращення соціальної сфери, впровадження економічного та технологічного розвитку, реалізації державного управління, екологізацію освіти та впровадження ідеології сталого розвитку. Поряд із цим, забувають про інноваційну активність, яка виступає локомотивом змін та забезпечує сталий розвиток середовища, системи, підприємства.

На наш погляд, до основних принципів реалізації концепції сталого розвитку необхідно віднести (рис. 1.4).

Рис. 1.4. Основні принципи реалізації концепції гермінативного (сталого) розвитку території

Джерело: складено автором самостійно

Здійснимо дослідження основних принципів реалізації гермінативного (сталого) розвитку території, зокрема:

1. Принцип інноваційності. Важливість інновацій в механізмі сталого розвитку обумовлюється тим, що вони диверсифікують та розширюють коло продукції та послуг, ведуть до інтелектуалізації трудової діяльності, підвищують наукоємність та загальну ефективність виробничо-господарської діяльності,

зростання продуктивності праці. Інновації також використовуються для забезпечення зростання екологічності виробничо-господарських процесів та охорони навколишнього середовища.

Загальноновизнана статистика підтверджує важливість інноваційної діяльності у формуванні сталого розвитку суспільства. Країни з високими показниками інновацій активно займають провідні місця в глобальних рейтингах сталого розвитку. Наприклад, в 2022 році у трійці лідерів за Індексом Людського Розвитку перебувають країни, такі як Норвегія, Ірландія і Швейцарія (Україна серед 188 країн посідає 74-е місце) [142], за індексом екологічної ефективності – Данія, Великобританія, Фінляндія (Україна на 52-й позиції серед 180 країн) [124], за глобальним індексом інновацій – Швейцарія, Швеція, Великобританія (Україна на 49-ому місці серед 138 країн) [166].

2. Принцип стабільності. Даний принцип визначає досягнення стійкості динаміки розвитку підприємства з урахуванням економічної ефективності, соціальної стабільності, ризикозахищеності та екологічної безпеки, а також впровадження інноваційної складової в господарські процеси підприємства.

3. Принцип екологічності. Даний принцип базується на забезпеченні охорони навколишнього середовища, формування «зеленої економіки», використання природоохоронних заходів для забезпечення сталого розвитку. Перегляд економічної і секторальної політики з орієнтацією на «інтернаціоналізацію екстерналій» передбачає перетворення зовнішніх екологічних і соціальних факторів, пов'язаних з вичерпанням природних ресурсів та забрудненням довкілля, у внутрішні економічні витрати та їх інтеграцію в процес формування ринкових цін. Законодавче забезпечення інноваційної еколого-економічної політики включає в себе такі заходи, як «торгівля квотами на викиди», «еко-трудова податкова реформа» і розвиток «органічного сектору».

4. Принцип збалансованості. В контексті підсилення цього принципу, важливим є досягнення рівноваги між економікою і екологією, таким чином, щоб під час економічної діяльності люди не продовжували завдання шкоди своєму

природному середовищу. Забезпечення балансу між економічною і соціальною сферами передбачає максимальне використання ресурсів в інтересах населення. Вирішення завдань, пов'язаних із розвитком, несе в собі відповідальність перед не лише поточними поколіннями, але й майбутніми, які також мають рівні права на використання ресурсів [75]. Для досягнення збалансованого розвитку необхідно провести значущі структурні перетворення в системах управління та вибрати нові стратегії в різних галузях економіки, суспільства і політики.

5. Принцип динамічності. Динамічність процесів характеризує можливість реалізації змін та формування сталого і динамічного розвитку у визначеному середовищі. Зазвичай динамічність формує раціональні зміни, при цьому зміни в одному із параметрів, призводять до змін в іншому, і як наслідок генеруються сталий розвиток.

Реалізація принципів гермінативного (сталого) розвитку дозволяє суб'єкту господарювання вдало забезпечувати комунікації з громадськістю, а також демонструє інвесторам стабільність підприємства та одночасно її готовність до якісних та кардинальних змін. Інвестуючи у сталий розвиток, підприємство, як суб'єкт ринкових взаємовідносин, отримує можливість залучити фінансування під низький відсоток, уникнути проблем із регулятивними органами та підвищити вартість підприємства у стратегічній перспективі.

Окрім реалізації ключових принципів важливо формувати політику стимулювання гермінативного (сталого) розвитку. Дане стимулювання передбачає реалізацію механізму, який складається із чотирьох основних дій, зокрема: ідентифікація можливостей розвитку, диференціація цілей, синергія зусиль, оптимізація результатів.

Ідентифікація можливостей реалізації гермінативного (сталого) розвитку базується на наявному ресурсному потенціалі підприємства, що визначає потенційну здатність до стратегічних змін. Основними компонентами потенціалу розвитку є кадрове забезпечення, технічна та технологічна складова, інноваційна діяльність та здатність впроваджувати інновації, логістичні

можливості, заходи збереження навколишнього середовища, соціальна компонента.

Враховуючи наявні можливості стимулювання розвитку визначаються стратегічні цілі функціонування підприємства: формування довготривалої та стабільної власної стратегії сталого розвитку, реалізації довготривалих проєктів для досягнення кожної цілі, фінансового планування на визначений період, суттєвого нарощення власного ресурсного потенціалу забезпечувати сталий розвиток, а також значного підвищення рівня власного сталого розвитку, що у подальшому може позначитися на результатах рейтингового оцінювання промислових підприємств за рівнем їх гермінативного (сталого) розвитку.

Також у 2015 р. глобальні цілі сталого розвитку підприємства було більш загально сфокусовано на промисловості, інноваціях та інфраструктурі в цілому замість виділення у 2012 р. окремих галузей економіки, як основних цілей сталого розвитку, серед яких були «сталий туризм», «сталий транспорт», «видобуток корисних копалин», «стале сільське господарство». Безумовно перелічені галузі надзвичайно важливі для глобального сталого розвитку, адже сталий туризм пов'язаний зі збереженням навколишнього середовища при створенні рекреаційних комплексів, транспортні системи – із захистом екосистеми від викидів у атмосферу, видобуток корисних копалин – із запобіганням екологічним шокам від повного порушення екологічного середовища, сільське господарство – із забезпеченням населення продовольчими товарами.

Для сталого розвитку підприємств поява нових глобальних цілей сталого розвитку означає збільшення потенційної участі підприємств у забезпеченні сталого розвитку, розширення можливостей для розробки проєктів або участі у механізмах, спрямованих на партнерство, подолання нерівності, підтримку миру, правосуддя та сильних інституцій [45].

Синергія зусиль у реалізації стратегії гермінативного (сталого) розвитку на окремих територіях та в країні в цілому обумовлено взаємодією типу «держава – територіальна громада», «держава – підприємство», «держава – територіальна

група – підприємство», «підприємство-підприємство», «підприємство-споживач», «споживач-споживач», адже кожен із визначених суб'єктів взаємодіючи між собою привносять якісні зміни в систему управління на макро-, мезо- та мікрорівнях.

Як приклад, слід зазначити, що у світовій практиці публічно-приватного партнерства у рекреаційно-туристичній сфері накопичена велика кількість прикладів співпраці держави і підприємницьких структур в контексті реалізації сталого розвитку за наступними основними напрямками:

1) співробітництво у сфері реалізації комплексних проєктів (схеми договорів концесій, лізингу або прямого державного фінансування інфраструктурної частини проєкту);

2) співробітництво в галузі створення об'єктів туристичної і розважальної інфраструктури (використання інструментів стимулювання приватного сектора);

3) співробітництво у сфері маркетингу і просування національного туристичного продукту (зокрема, створення національних туристичних адміністрацій) [81, с. 64–65; 93, с. 623].

Контекст гермінативного (сталого) розвитку прослідковується, коли відбувається територіальна згуртованість, котра забезпечує зростання рівня капіталізації ресурсів громади за рахунок збільшення ефективності їх використання – територія стає «липкою» для різноманітних ресурсів. Дані чинники сприяють зазначеному ефекту: громада є вичерпним суб'єктом, який здатний приймати раціональні та ефективні рішення повного забезпечення своєї спроможності, компетентності і повноважень; існує достатній рівень довіри до контрагентів (інших громад) завдяки наявності інститутів для діалогу та співпраці; існує прозоре поле для регулювання взаємодії (у визначенні спільних цілей, забезпеченні прозорості інформації, добросовісної конкуренції тощо); фінансові механізми стали стійкими і доступними, і вони сприяють взаємодії між місцевими суб'єктами і між ними та державою [56, с.12].

Основними результатами гермінативного (сталого) розвитку для

територіальної громади повинні стати: економічний – стимулювання підвищення продуктивності праці; інноваційний – впровадження нових продуктів та технологій в життєдіяльність суспільства (окремої території); екологічний – збереження та відтворення природного середовища; соціальний – поліпшення добробуту й покращення стандартів життя населення [109]. Оптимізація результатів обумовлює досягнення усіх або окремих цілей розвитку території.

Перехід територіальних громад на засади сталого розвитку - це складний процес забезпечення багаторівневої узгодженої системи управлінських, економічних, соціальних, природоохоронних заходів на основі комплексної, збалансованої, гармонійної реалізації. При цьому, ключовими напрямками гермінативного (сталого) розвитку повинні стати: інноваційний розвиток (стимулювання інноваційних змін та впровадження нових напрямів інноваційної діяльності); інвестиційний розвиток (створення позитивної атмосфери для широкого залучення інвестиційних ресурсів та подальшого якісного та найбільш ефективного використання); соціокультурний розвиток (покращення рівня соціального забезпечення, активізація культурної складової у життєдіяльності та розвитку суспільства); виробничий розвиток (активізація виробничих процесів із мінімальною шкодою для навколишнього середовища); екологічний розвиток (ресурсозбереження, захист та охорона навколишнього середовища).

Гермінативний (сталий) розвиток передбачає комплекс заходів орієнтований на досягнення різноманітних ефектів, зокрема економічного, інноваційного, екологічного, соціокультурного; а основна ціль – суспільний розвиток та задоволеність від проживання на окремій території за рахунок наявності та використання цінностей та благ громади (соціальний прогрес).

Для досягнення цілей гермінативного розвитку території важливо враховувати певні критерії, які характеризують його як «соціальний» [32]:

1) Справедливий розподіл досягнень технічного прогресу, що включає рівний доступ до нього для всіх груп населення незалежно від їхніх освітніх, доходних і територіальних можливостей, а також зменшення нерівностей між

різними населеними пунктами та регіонами;

2) Стійкий характер прогресу, орієнтований на довгострокові результати розвитку території, а не на тимчасові досягнення;

3) Незворотність прогресу, що передбачає відсутність можливості повернення до попередніх стандартів у свідомості суспільства;

4) Збалансований характер прогресу, який вимагає згоди між пріоритетами розвитку території, які можуть конфліктувати між собою, наприклад, між зростанням виробництва та погіршенням екологічної ситуації;

5) Керованість прогресу, яка передбачає підпорядкованість визначеним цілям розвитку та обґрунтування раціональних «меж зростання»;

6) Комплексний характер прогресу, який враховує «горизонтальні» зв'язки між різними аспектами людського розвитку та «вертикальні» взаємозалежності на різних рівнях, від індивідуального до державного («вищі освітні здобутки → вища конкурентоздатність на ринку праці → вища заробітна плата → кращі умови проживання → кращий стан здоров'я → довша тривалість життя»), а також і «вертикальних» взаємозалежних впливів: «індивідуальний рівень (домогосподарство, особа) ↔ мікрорівень (підприємство/галузь/сектор економіки) ↔ регіональний рівень ↔ макрорівень (держава)».

Результати дослідження, засвідчують соціальну орієнтацію гермінативного (сталого) розвитку підприємств зокрема, також території та громади в цілому. Концепція гермінативного (сталого) розвитку включає економічну, інноваційну, екологічну та соціально-культурну складову і орієнтована на поточні і перспективні можливості розвитку як промислового підприємства, так і території, на якому воно функціонує.

Для досягнення гермінативного розвитку промислового підприємства важливо орієнтуватися на основні принципи реалізації, використовуючи наявні ресурсні можливості, акцентуючи увагу на напрями та цілеспрямованість розвитку, досягнення соціального прогресу та, як наслідок, забезпечення соціального розвитку об'єднаної територіальної громади в стратегічній перспективі.

1.2. Характеристика механізмів управління впровадженням та реалізації гермінативних векторів розвитку промислових підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи

Завдання реалізації стратегії гермінативного розвитку промислових підприємств в сукупності вирішення їх соціально-економічних проблем має загальносвітовий характер та є досить актуальним для світової спільноти в цілому та національних економік країн зокрема. Ефективна регіональна політика та надійні методи її реалізації відіграють вирішальну роль у процесі забезпечення виконання стратегій гермінативного розвитку саме на рівні об'єднаних територіальних громад. Фактично всі проблеми, пов'язані з соціально-економічними аспектами, спочатку виникають на регіональному (місцевому) рівні і потім можуть поширюватися на державний та глобальний масштаби, охоплюючи все більше територій. У сучасних умовах концепція гермінативного розвитку визнається світовою спільнотою як стратегічний напрямок розвитку. Однак при її впровадженні важливо враховувати особливості національного та регіонального розвитку. Національні цілі сталого розвитку України базуються на політичних, економічних, соціальних, екологічних, моральних і культурних цінностях, які є характерними для суб'єктів господарювання та українського суспільства в цілому. Вони визначають спрямованість стратегії на забезпечення загального благополуччя та захист національних інтересів нашої країни. [70, с. 195].

Світовий досвід доводить, що баланс сил в країні, її поступовий прогрес залежить від врахування специфіки та можливостей розвитку адміністративно-територіальних одиниць, розширення їх прав та обов'язків в сфері реалізації регіональної політики сталого розвитку. Можливості якісного функціонування та розвитку територій обумовлені створенням умов та можливостей розвитку промислових підприємств на даних територіях. Лише синергія взаємодії «громади – владних органів – промислового підприємства», як свідчить українська та світова практика, дають можливість взаємного розвитку промислового підприємства, і, як наслідок, території його розташування (синергетичний ефект взаємодії).

Концепція гермінативного розвитку промислового підприємства в основі

передбачає реалізацію системи управління даним розвитком, що дає можливість визначити і раціоналізувати напрями, сформувавши систему, процес та організаційну структуру управління.

В науковій літературі виділяється ряд підходів до визначення сутності управління гермінативним розвитком промислового підприємства. Визначимо основні серед них:

- обмежені в часі цілеспрямовані дії на елементи й структуру підприємства зі встановленими вимогами до кінцевого результату, обмеженнями на ресурси при забезпеченні стійкості розвитку [68];

- передбачає послідовну реалізацію запланованих заходів, орієнтованих на досягнення мети та цілей сталого розвитку підприємства [19];

- забезпечення відповідності різноманітних внутрішніх організаційних змін вимогам зовнішнього середовища, а також створює умови для успішного адаптування структури та складу внутрішнього середовища підприємства і визначає способи впровадження необхідних змін [53];

- процес змін, що відбуваються у функціонуванні промислового підприємства, обумовлений впливом чинників внутрішнього і зовнішнього середовища, що характеризується збільшенням його потенціалу, попиту на продукцію, розширенням масштабів діяльності, підвищенням ефективності роботи підприємства та використання виробничих ресурсів, а також його здатністю забезпечити безперервний процес виробництва та реалізації продукції й зберегти платоспроможність, кредитоспроможність і інвестиційну привабливість на тривалий період часу, забезпечуючи економічну безпеку інформаційних потоків на підприємстві [131, с. 137].

Результати дослідження засвідчують те, що управління гермінативним (сталим) розвитком промислового підприємства є чітко спланованим процесом, що передбачає виконання ряду етапів (дій), реалізацію управлінських рішень для досягнення стратегічних цілей всебічного розвитку. Не слід забувати, що гермінативний розвиток повинен визначати не тільки розвиток промислового підприємства, але й забезпечувати розвиток території, громади та її представників.

Саме зазначений аспект визначає специфіку сучасної адміністративної реформи.

Метою управління сталим розвитком промислового підприємства в умовах створення та розширення об'єднаних територіальних громад є забезпечення внутрішньої стійкості та гармонії взаємодії з зовнішнім середовищем. Це сприяє оптимальному адаптуванню системи (підприємства) до змін у зовнішньому середовищі і створює умови для безперервного розвитку.

Контекст взаємодії промислового підприємства із представниками об'єднаної територіальної громади обумовлює необхідність формування синергетичного ефекту взаємодії, зокрема промислове підприємство отримує чіткі та дієві преференції власного розвитку, з іншої сторони розвиток формує зростання різноманітних показників сталого розвитку громади території (економічних, інноваційних, соціокультурних, екологічних) і формування бюджетної та соціальної ефективності даної взаємодії.

Сталий розвиток промислового підприємства передбачає наявність балансу між його функціональними складовими, які визначаються рівнем дослідження. Функціональні складові макроекономічного середовища характеризують залежність сталого розвитку підприємств від особливостей і стану розвитку галузі, до якої вони відносяться, регіону, в якому функціонують та інших загальнонаціональних чинників.

Механізм управління гермінативним розвитком промислового підприємства повинен включати наступні важливі елементи:

1. Аналіз чинників внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування промислового підприємства;
2. Дослідження найбільш важливих процесів, котрі тривають на промисловому підприємстві, з погляду його гермінативного розвитку.
3. Обрання найбільш ефективного стратегічного напрямку гермінативного розвитку промислового підприємства із врахуванням аналітичної компоненти.
4. Визначення впливу концепції реалізації сталого розвитку промислового підприємства на ефективність функціонування територіальної громади.
5. Аналізування тактичних та стратегічних напрямів гермінативного

розвитку промислового підприємства з позиції його сталості.

6. Визначення синергетичного ефекту взаємодії промислового підприємства та територіальної громади в контексті стимулювання гермінативного розвитку промислового підприємства за рахунок активних дій владних представників громади.

7. Розроблення плану заходів щодо вдосконалення механізму управління гермінативним розвитком відповідно до визначених стратегічних і тактичних пріоритетів.

Реалізація комплексного управління гермінативним розвитком промислового підприємства в контексті забезпечення адміністративно-територіальної реформи та стимулювання розвитку територіальної громади повинна по-перше, передбачати здатність до прогресу та саморозвитку підприємства, тобто стимулювання стійкого зростання виробництва, створення надійних умов і гарантій для суб'єктів господарювання, створення сприятливого інвестиційного клімату та активізації інноваційної складової розвитку; по-друге, ефективне використання природних ресурсів і збереження екологічної рівноваги на території функціонування підприємства; по-третє, стабільне підвищення якості життєдіяльності та забезпечення розвитку всіх працівників та жителів об'єднаної територіальної громади [116, с. 5; 14, с. 20].

Реалізація управління гермінативним розвитком надає низку важливих переваг підприємству, зокрема: стимулює зростання конкурентних позицій та конкурентоспроможності підприємства; зростання фінансової стійкості підприємства у довгостроковій перспективі та забезпечує можливість протидіяти зовнішнім викликам та загрозам; обумовлює приріст фінансових результатів та дотримання високого рівня показників фінансового стану; визначає соціальну привабливість підприємства та зростання соціальних показників; зростання іміджу та ділової репутації; дає позитивний ефект впливу на екологічне середовище функціонування громади; забезпечує інноваційний розвиток та визначає інвестиційну привабливість промислового підприємства [131, с. 139].

Концептуальну схему управління гермінативним розвитком промислового підприємства представимо на рис. 1.5.

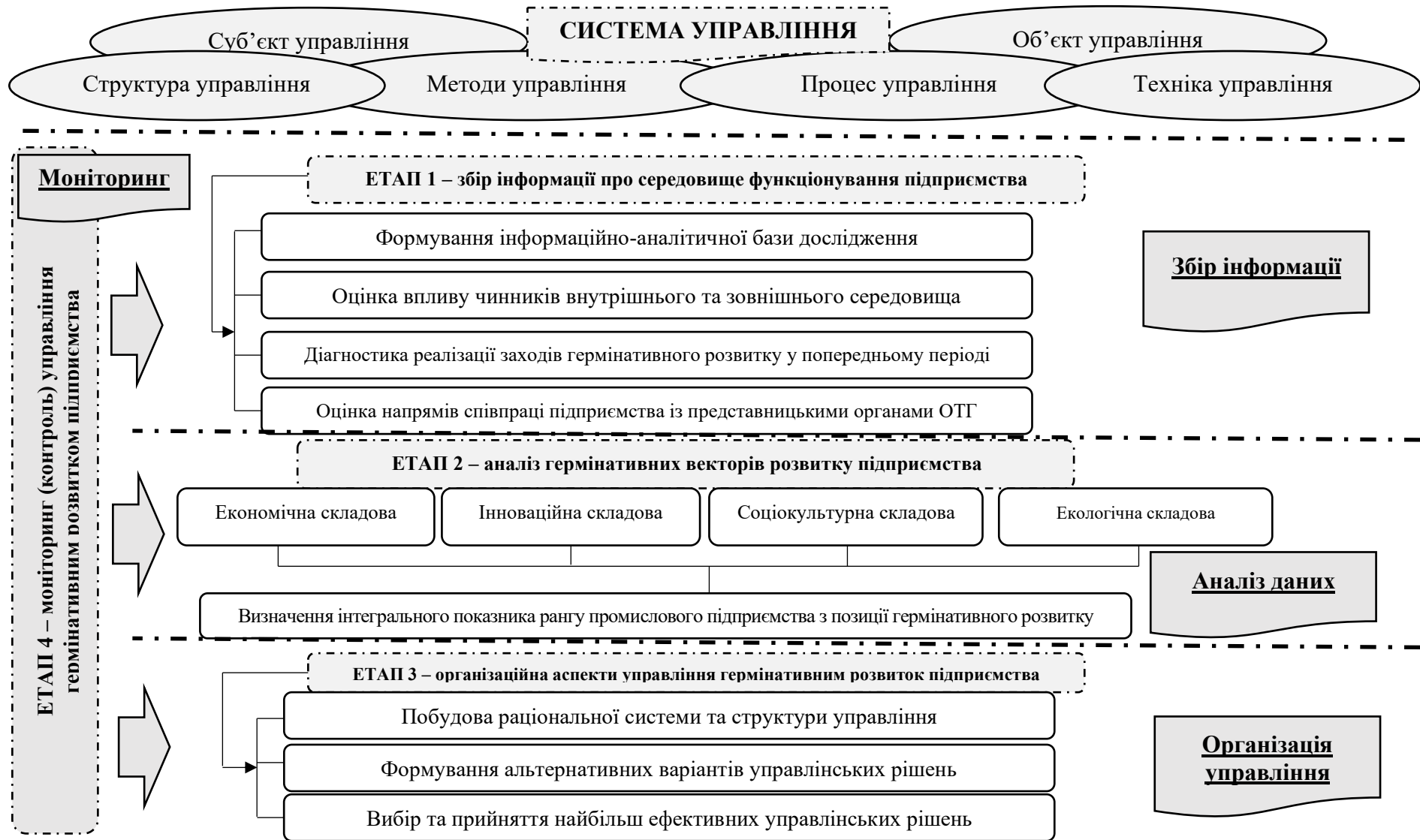

Рис. 1.5. Концептуальна схема управління гермінативним розвитком промислового підприємства в умовах адміністративно-територіальної реформи

Джерело: самостійна розробка автора

Розглянемо основні складові та етапи реалізації гермінативного розвитку промислового підприємства в умовах адміністративно-територіальної реформи. Перш за все, визначимо та представимо основні елементи системи управління гермінативним розвитком промислових підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи на рис. 1.6.

Рис. 1.6. Структура елементів системи управління гермінативним розвитком промислового підприємства

Джерело: самостійна розробка автора

В основі система управління гермінативним розвитком промислового

підприємства передбачає наявність суб'єктів та об'єктів реалізації управління.

Суб'єктів реалізації управління слід поділити на дві категорії, які реалізують безпосереднє керівництво діяльністю промислового підприємства (керівництво та структурні підрозділи підприємства), а з іншої сторони існують суб'єкти, котрі мають значний вплив на діяльність та сталий розвиток промислового підприємства (партнери, постачальники, контрагенти, інвестори, замовники та підрядники, органи державної влади та місцевого самоврядування).

Контекст функціонування промислового підприємства в межах об'єднаної територіальної громади обумовлює широку співпрацю промислового підприємства із управлінськими представниками даної громади. Взаємодія та взаємодопомога відбувається за наступними напрямками (об'єктами) управління – економічна, інноваційна, соціокультурна та екологічна сфера. Співпраця між промисловим підприємством та об'єднаної територіальної громади повинна визначати синергетичний ефект орієнтований на наступні результати: покращення фінансових показників діяльності, інноваційна активність та широке впровадження інноваційних ідей, зростання соціокультурний компоненти, зростання кваліфікованості та оплати праці працівників, покращення навколишнього середовища функціонування та збереження (примноження) довкілля.

Для зростання ефективності та досягнення сталого розвитку важливо побудувати та відлагодити механізм співпраці підприємства та територіальної громади, який б акцентував увагу на методах, процесі, структурі та техніці управління. При цьому основними методами реалізації управління повинні стати: організаційно-економічні, соціально-психологічні, інформаційно-аналітичні, методи орієнтовані на соціокультурний розвиток та на покращення навколишнього середовища. Необхідно використовувати весь арсенал методів управління, адже лише акцентування уваги на всіх складових сталого розвитку дасть можливість отримати значний ефект (результат) взаємодії, при цьому, слід враховувати, взаємодоповнюваність та взаємопідпорядкованість даних методів управління.

Процес реалізації управління гермінативним розвитком промислового підприємства базується на побудові ефективних комунікацій та раціональної комунікаційної політики. Для промислового підприємства надзвичайно важливим є вміння правильно та раціонально будувати взаємовідносини та внутрішні (комунікації між керівником та підлеглими, комунікації між працівниками), а також зовнішні комунікації (комунікації підприємства із зовнішнім середовищем його функціонування).

Організаційні заходи в управлінні промислового підприємством за допомогою раціонально налагоджених комунікацій, покликані сформуванню у всіх учасників управлінського процесу однозначне розуміння глобальної місії підприємства та пов'язаною з нею метою і специфічних цілей, і тим самим визначати місце кожного працівника в загальному комунікаційному процесі. Надзвичайно важливим є те, щоб усі виконавці визначених управлінських процесів усвідомили, що комунікаційні зв'язки необхідні для їх взаємодій і могли включитися в побудову структури даних зв'язків. Такі взаємодії за допомогою комунікацій забезпечують кожному працівнику, отримання більш повної інформації про усі бізнес-процеси та бізнес-контакти на підприємстві, що необхідно для ефективної їх участі в управлінні підприємством [12, с.132].

Інформаційно-аналітичне забезпечення структурних змін та сталого розвитку промислового підприємства обумовлює наявність інформації про стан та життєдіяльність промислового підприємства протягом визначеного періоду. Джерелами інформації є дані фінансової та статичної звітності підприємства, дані аудиторського дослідження, результати здійснених маркетингових досліджень, дані соціокультурного та екологічного розвитку, статистична інформація Державної служби статистики України. Аналітична компонента виступає найбільш важливою складовою реалізації дослідження, адже дає можливість, на основі визначених аналітичних показників, здійснити оцінку поточного стану та спрогнозувати (використовуючи елементи прогнозування та математичного модулювання) перспективи розвитку підприємства. Аспект взаємозв'язку із територіальною громадою обумовлює необхідність впливу

розвитку промислового підприємства на результати функціонування та розвитку об'єднаної територіальної громади (приріст оплати праці зайнятих, зростання надходження коштів до бюджету громади, покращення навколишнього середовища, зростання якості та рівня життя пересічного представника громади).

Побудова раціональної та найбільш ефективної системи управління сталим розвитком промислового підприємства акцентує увагу на розробку та реалізацію, зважених на сучасні реалії, управлінських рішень, а також забезпечення ефективних механізмів управління. Механізм управління представляє собою засіб реалізації управлінських рішень, приведення в дію одних ланок керованої системи з метою стимулювання інших ланок системи на необхідний рух, який націлений на отримання позитивного результату [120].

Побудова механізму управління обумовлює наявність структури управління, що передбачає наявність керуючої та керованої системи промислового підприємства. Основними елементами такої структури повинні стати: наявний висококваліфікований персонал, котрий розуміє та реалізує функції управління в контексті їх функціональної підпорядкованості; побудована організаційна структура (лінійного, лінійно-функціонального, матричного та іншого типів); взаємозв'язок та взаємодія різноманітних структурних ланок управління, налагодження найбільш ефективних та раціональних взаємозв'язків між структурними підрозділами.

Важливим елементом виступає техніка управління, яку можна визначити, як сукупність операцій і процедур управлінської праці, які виконуються на підставі чинних правил та інструкцій з використанням відповідних засобів. Складовими техніки реалізації управління нами визначено: організація документообігу та архівування, наявність комп'ютерного забезпечення, засобів зв'язку та комунікацій, а також необхідного обладнання та засобів для здійснення повноцінного управління.

В цілому, побудова найбільш ефективної системи управління гермінативним розвитком промислового підприємства досить довгий та об'ємний процес, який передбачає відлагодження усіх аспектів реалізації такого

управління та формування чіткої структури і механізму управління, що дасть можливість досягати потрібних результатів. Саме орієнтування на забезпечення результату гермінативного розвитку є стратегічною метою функціонування промислового підприємства.

Безпосередньо стратегічний гермінативний розвиток промислового підприємства в умовах адміністративно-територіальної реформи обумовлює проходження чотирьох взаємопов'язаних етапів, зокрема збір інформації про середовище функціонування підприємства, аналіз гермінативних векторів розвитку підприємства, система моніторингу (контролю) управління гермінативним розвитком промислового підприємства. Розглянемо більш детальніше складові та особливості реалізації кожного із етапів.

ЕТАП 1 – збір інформації про середовище функціонування підприємства. Функціонування та розвиток промислового підприємства в умовах територіальної реформи відбувається із врахуванням чинників внутрішнього та зовнішнього середовища його функціонування.

Внутрішнє середовище підприємства володіє потенціалом для забезпечення його ефективної діяльності на певний період часу. Однак, в той же час, внутрішнє середовище може стати джерелом труднощів і навіть призвести до фінансових проблем або банкрутства підприємства, якщо його потенціал не забезпечує успішного функціонування.

Зовнішнє середовище є джерелом ресурсів, які необхідні для підтримки його внутрішнього потенціалу на відповідному рівні. Підприємство постійно взаємодіє зі своїм зовнішнім середовищем, щоб забезпечити свою життєздатність. Однак ресурси в зовнішньому середовищі є обмеженими, і їх використовують інші підприємства, які також діють у цьому середовищі. Тому існує ризик того, що підприємство може не мати можливості отримати необхідні ресурси з зовнішнього середовища. Це може призвести до зменшення його потенціалу і мати негативні наслідки для підприємства [125, с. 340].

Під час аналізу внутрішнього і зовнішнього середовища, важливо визначити, як зовнішні і внутрішні фактори впливають на результати діяльності

підприємства і виділити можливості, загрози, сильні та слабкі сторони підприємства з точки зору сталого розвитку. За отриманими даними слід оцінити потенціал для подальшого розвитку підприємства [87, с. 66].

В контексті реалізації комплексного дослідження важливо здійснити діагностику реалізації заходів гермінативного розвитку у попередньому періоді або практику реалізації даного розвитку на ідентичних підприємствах. Зазначене дасть можливість визначити вектори розвитку, представити позитивні та негативні моменти його реалізації, а також спрогнозувати динаміку гермінативного розвитку як підприємства, так і території та громади в межах якої воно безпосередньо реалізує виробничо-господарську діяльність.

Співпрацю підприємства та представницьких органів об'єднаної територіальної громади також слід брати до уваги, адже на основі такої взаємодії виробляється чіткий механізм взаємопідтримки та взаємодоповнення в контексті розвитку як самого підприємства так і території. Основними напрямками дослідження та формування інформаційної вибірки повинні стати: інформування про реалізацію спільних проєктів розвитку громади, бюджетна ефективність інвестиційно-інноваційних проєктів, обсяги інвестицій у заходи природоохоронного спрямування, залучення працівників із громади в діяльність підприємства; формування різноманітних пільг та преференцій для функціонування і розвитку промислового підприємства у межах визначеної території.

ЕТАП 2 – аналіз гермінативних векторів розвитку промислового підприємства. Важливим аспектом управління є оцінювання поточних показників розвитку, та на їх основі вироблення зважених управлінських рішень для розвитку промислового підприємства, а, як наслідок, розвитку адміністративно-територіальної одиниці. Нами визначено, що сталий розвиток передбачає наявність складових - економічної, інноваційної, соціокультурної та екологічної, що визначає напрямки реалізації аналізу.

При аналізі та оцінці рівня стабільності та розвитку промислового підприємства визначається перспективні шляхи його вдосконалення

господарської діяльності з урахуванням стану підприємства та наявних різноманітних ресурсів для реалізації розроблених стратегій [19].

Оформлення звітності сталого розвитку промислового підприємства має бути представлена у вигляді відкритої інформації в якій будуть відображатися результати реалізації програм сталого розвитку як підприємства так і територіальної громади.

В роботі важливо запропонувати етапність аналізу та визначити ключові показники, аналізуючи які можливо дати повну оцінку результатів гермінативного розвитку.

Методичний інструментарій оцінювання нами буде представлено у параграфі 1.3 даного дисертаційного дослідження.

ЕТАП 3 – організаційні аспекти управління гермінативним розвитком промислового підприємства. Управління сталим розвитком промислового підприємства з позицій системного підходу представляє собою систему, яка в елементарному вигляді складається з суб'єкту та об'єкту управління і зв'язків між ними, а також визначається структурою, методами, процесами та технікою реалізації управління, через які відбувається здійснення керуючого впливу на господарську діяльність управлінським персоналом, основним посадовим обов'язком яких є прийняття зважених управлінських рішень та доведення їх до підлеглих [63, с. 52, 146, с. 185].

Система управління сталим розвитком промислового підприємства як системи, в якій керівники різних рівнів здійснюють щодо екологічного, економічного і соціального елементів керованої підсистеми промислових корпорацій цілеспрямований комплекс заходів щодо забезпечення позитивних змін соціально-економічних показників діяльності за мінімізації втрат, спричинених реалізацією ризиків, пов'язаних із дією фінансових, еколого-технологічних та людських чинників.

Узагальнюючи наукові джерела схематичне відображення етапу організації управління сталим розвитком промислового підприємства представимо на рис. 1.7.

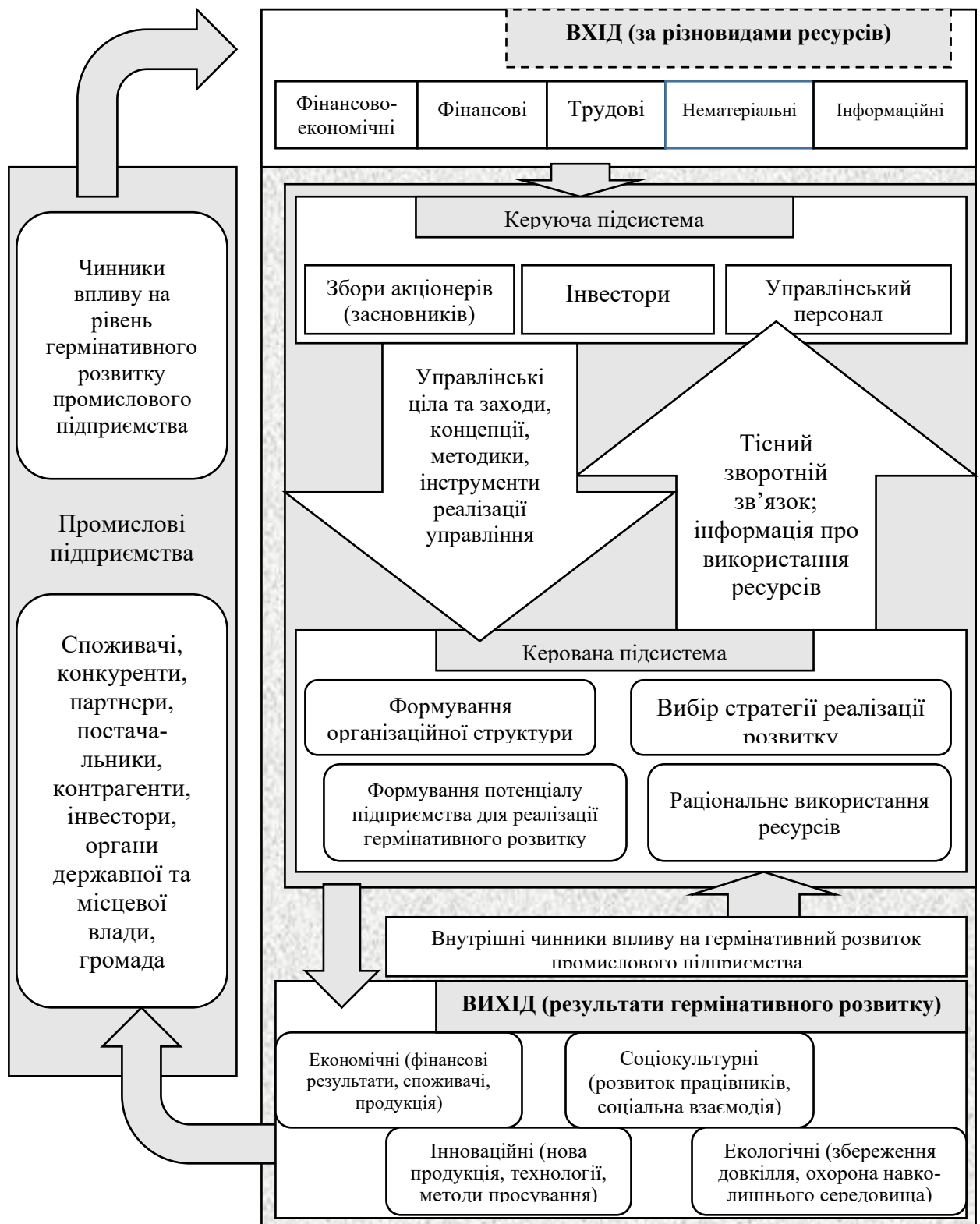

Рис. 1.7. Модель управління сталим розвитком промислового підприємства

Джерело: складено автором на основі [59, с. 94]

Досліджуючи представлену систему управління необхідно відмітити

необхідно відзначити наявність в основі необхідних ресурсів (матеріальні, трудові, фінансові, інформаційні та нематеріальні) - вхід.

Потенціал та база розвитку промислових підприємств орієнтується на наявність кваліфікованого та мотивованого персоналу, наявність матеріальних та нематеріальних ресурсів, наявність позитивних показників фінансового стану та фінансово-господарської діяльності, змістовне та достатнє інформаційне забезпечення. В структурі системи має місце наявність керуючої та керованої підсистем, яка взаємодіє між собою формуючи раціональні управлінські рішення [159, с. 25].

Результатами реалізації раціонального управління гермінативним розвиток для промислового підприємства повинні стати:

- економічні: виробництво та реалізація продукції, позитивні фінансові результати, показники задоволеності споживачів;
- інноваційні: розробка та впровадження нової продукції та послуг, оновлення науково-технічного потенціалу, реалізація наукових досліджень;
- екологічні: напрям і ступінь впливу виробничо-господарської діяльності на навколишнє середовище функціонування підприємства;
- соціокультурні: навчання і розвиток працівників, висока кваліфікація та рівень оплати праці, безпека соціальної взаємодії.

Результатами реалізації раціонального управління гермінативним розвиток для об'єднаної територіальної громади повинні стати:

- економічні: бюджетна ефективність та додаткові фінансові надходження до бюджету громади;
- інноваційні: генерування та впровадження інноваційних ідей розвитку території взаємодії із промисловим підприємством;
- екологічні: збереження та відтворення навколишнього середовища, заходи для відновлення довкілля на території функціонування підприємства;
- соціокультурні: формування та розвиток культурного середовища в межах адміністративної території, соціальний розвиток та висока якість життя громади.

ЕТАП 4 - система моніторингу (контролю) управління гермінативним розвитком промислового підприємства. Запровадження системи моніторингу в системі управління сталим розвитком підприємства потребує витрат часу, коштів та інших ресурсів, але забезпечує, своєю чергою, належне виконання програм та досягнення очікуваних результатів.

Система моніторингу в системі управління сталим розвитком підприємства є сукупністю значущих для керівників підприємства показників, за динамікою яких відбуваються постійне спостереження і контроль і на основі яких приймаються рішення щодо розвитку підприємства. Якісно організована система моніторингу дає можливість контролювати хід робіт щодо реалізації проєктів розвитку, що дозволить успішно завершити їх реалізацію.

Ефективна система моніторингу передбачає цілісність взаємозв'язаних елементів моніторингу, що дозволяють в процесі їх застосування отримувати оперативну інформацію для ухвалення управлінських рішень [68].

Організація моніторингу в системі управління гермінативним розвитком підприємства передбачає наявність ряду завдань (рис. 1.8).

Система моніторингу гермінативного розвитку промислового підприємства вимагає періодичного оновлення через вплив чинників макро- та мікросередовища функціонування підприємства. Посилення впливу негативних чинників, що загрожують промислового підприємству ставить питання про створення надійної системи моніторингу сталого розвитку промислового підприємства з метою завчасного попередження про ймовірну небезпеку і вживання необхідних заходів захисту і протидії.

Моніторинг гермінативного розвитку промислового підприємства повинен базуватися на комплексності, системності та регулярності використання найбільш важливих принципів та інструментів, відповідати потребам та запитам промислового підприємства, бути об'єктивним та прозорим. Зазначене дає змогу здійснювати поточний контроль динаміки змін щодо проблем, що виникають в процесі функціонування промислового підприємства та своєчасно координувати напрямів діяльності, використовувати адекватні методи й засоби.

Рис. 1.8. Організація моніторингу (контролю) на різних етапах процесу управління гермінативним розвитком промислового підприємства

Джерело: самостійна розробка автора

Отримані результати моніторингу повинні бути використані для вироблення управлінських рішень в контексті вирішення проблем та вдосконалення управління сталим розвитком промислового підприємства.

На наш погляд, побудова ефективної системи управління гермінативним розвитком промислового підприємства в умовах функціонування

територіальних громад дає наступні можливості, а саме:

- зростання швидкості прийняття та ефективності реалізації управлінських рішень на підприємстві;
- покращення іміджу та соціальної репутації підприємства;
- нові маркетингові та ринкові можливості; ріст інноваційної активності та інвестиційної привабливості підприємства;
- підвищення ефективної діяльності у сфері гермінативного розвитку;
- інноваційний підхід до розробки продукції та послуг;
- мінімізація ризиків в сфері реалізації гермінативного розвитку;
- зростання ефективності розподілення ресурсів та зниження витрат виробничо-господарської діяльності.

Поряд із цим, при впровадженні програм сталого розвитку в економічну сферу на підприємстві враховуються як зовнішні, так і внутрішні фактори. Серед внутрішніх чинників можуть бути недостатні фінансові ресурси, низька конкурентоспроможність, обмежений попит на продукцію, низька продуктивність праці та несприятливі умови праці.

З екологічного погляду, впровадження сталого розвитку може стикатися з екологічними проблемами, такими як екологічні катастрофи, виснаження природних ресурсів та забруднення навколишнього середовища.

Соціальні аспекти також грають важливу роль, і сюди можна віднести проблеми, такі як бідність населення, висока смертність, низькі доходи, недостатня кваліфікація працівників, соціальні конфлікти та недостатня соціальна захищеність персоналу на рівні підприємства.

1.3. Методичний інструментарій оцінювання гермінативних векторів розвитку промислових підприємств в умовах об'єднаних територіальних громад

Результати дослідження представлені у параграфі 1.1. засвідчують різноманітність підходів до визначення сутності та змісту гермінативних векторів розвитку промислових підприємств функціонуючих в умовах

адміністративно-територіальної реформи та наявності об'єднаних територіальних громад.

Для визначення акцентів та основних напрямів сталого розвитку важливо провести аналітичну роботу та дослідити поточні та перспективні можливості подальшого розвитку території в контексті досягнення цілей та завдань гермінативного розвитку.

Ефективність реалізації сталого розвитку повинна визначатися враховуючи систему показників, котра формує методичний інструментарій оцінювання. В даному контексті, визначимо наукові підходи та представимо власну методику здійснення оцінювання.

Метою оцінювання гермінативних (сталих) векторів розвитку промислових підприємств є з'ясування поточного стану, впливу чинників середовища функціонування та перспектив їх розвитку, а також визначення впливу на ефективність функціонування територій.

Важливим аспектом використання методичного інструментарію оцінювання є проведення комплексного дослідження усіх складових впливу на стимулювання сталого розвитку промислових підприємств в умовах реалізації адміністративної реформи, безпосередньо дослідження параметрів впливу та визначення кінцевого показника є основною метою реалізації такого дослідження.

Поряд із цим, важливо дослідити синергетичний ефект розвитку промислових підприємств, котрі діють в межах окремою територіальної громади, і їх складову в формуванні складових розвитку території, тобто визначення соціальної, екологічної, інноваційної та бюджетної ефективності.

Інформаційною базою оцінювання гермінативних (сталих) векторів розвитку промислових підприємств є

– опрацювання статистичної інформації, щодо умов розвитку промислових підприємств, зокрема здійснення вибірки та оцінка даних Державної служби статистики України, щодо економічного та інноваційного розвитку,

соціокультурного та екологічного забезпечення функціонування промислових підприємств;

- дані фінансової та статистичної звітності промислових підприємств;

- результати маркетингових досліджень в контексті діяльності промислових підприємств.

Основні завдання оцінювання показників, котрі характеризують гермінативні (сталі) вектори розвитку промислових підприємств функціонуючих в умовах адміністративно-територіальної реформи та наявності об'єднаних територіальних громад є:

- ідентифікація основних складових розвитку промислових підприємств, зокрема важливими аспектами дослідження стануть складові економічного, інноваційного, соціокультурного та екологічного розвитку промислового підприємства та відповідно території функціонування;

- здійснити дослідження бюджетної ефективності діяльності підприємства в умовах розвитку об'єднаних територіальних громад. Слід констатувати, що саме бюджетоутворюючі підприємства повинні стати основою для розвитку територіальної громади, відповідно наповнення бюджету та раціональність витрат повинні стати основою розвитку території;

- проаналізувати вплив основних чинників на гермінативний (сталий) розвиток промислових підприємств. Необхідно відзначити доволі активні чинники внутрішнього та зовнішнього середовища впливу на формування концептуальних засад сталого розвитку промислових підприємств. Їх вплив можливо оцінити як позитивно, так і негативно, адже сучасна реальність обумовлює значні зовнішні виклики (війна України із рф) із якими стикаються вітчизняні промислові підприємства;

- сформувати статистичну вибірку для реалізації подальшого прогнозування ключових показників сталого розвитку промислових підприємств, визначити проблемні моменти та запропонувати шляхи їх вирішення у короткотерміновій перспективі.

Досить значимим є підбір методичного інструментарію, який дозволяє комплексно оцінити усі перспективи гермінативних (сталих) векторів розвитку промислових підприємств. В даному аспекті важливим є:

- використовувати діалектичний підхід при вивченні аналітичних об'єктів у галузі економіки. Економічні процеси часто переходять з одного стану в інший, породжують нові характеристики, існують завдяки взаємодії протилежностей. Тому діалектичні методи застосовуються при аналізі економічних систем на всіх рівнях;

- враховувати різноманітні методи дослідження, які можуть бути взяті з інших галузей знань, таких як математика, статистика, бухгалтерський облік, психологія, менеджмент. Методичний інструментарій має бути відкритим і готовим до інтеграції різних методів;

- розробляти систему показників, які докладно характеризують діяльність суб'єктів господарювання. Така система повинна відображати результати господарювання, ступінь досягнення поставлених цілей, динаміку розвитку та ефективність господарських процесів. Кожне економічне явище або процес оцінюється за допомогою системи показників, які враховують різні аспекти цього явища. Точність та повнота цих показників впливають на результати аналізу;

- виявлення і визначення взаємозв'язків елементів економічної системи та причинно-наслідкових зв'язків зміни їх параметрів. Метод аналізу передбачає встановлення типу і характеру зв'язків, побудову алгоритму факторної залежності (за допомогою моделювання факторних систем) і визначення послідовності оцінок впливу чинників. Кожен результативний показник залежить від низки чинників, які в свою чергу визначаються сукупністю інших чинників-причин. Виникає певний ланцюг залежності одного показника від іншого, де кожен показник-фактор має певне значення. В ході аналізу важливо не порушити послідовність розгляду чинників, оскільки це може призвести до неточних, неправильних висновків і оцінок;

- вимір впливу чинників на результати господарювання залежить від того,

наскільки адекватно (відповідно до реально існуючої залежності) визначено алгоритм зв'язку і коректно проведені розрахунки. Крім того, необхідно забезпечити системний підхід до вивчення та оцінки об'єктів аналізу, формування досліджуваних показників [16, с. 40-41].

Основними стейкхолдерами (одержувачами інформації) виступають уповноважені представники територіальних громад, інвестори, суб'єкти взаємодії на ринку (партнери, споживачі продукції та послуг, постачальники, конкуренти). Отримана інформація є важливим джерелом для аналізу та дослідження перспектив розвитку суб'єктів підприємництва, що, в узагальненні, дає можливість забезпечити зростання ефективності функціонування територіальних громад та інших суб'єктів бізнесу, котрі діють на локальному ринку.

Досліджуючи інструментарій оцінювання необхідно відмітити, що сьогодні існує декілька варіантів розрахунку показників гермінативних розвитку, при цьому акцентуючи увагу на двох підходах.

Перший передбачає формування узагальнюючого агрегованого показника (індикатора), другий акцентує увагу на побудові системи показників. Оцінювання показників важливо здійснювати в динаміці для визначення основних тенденцій розвитку, при цьому слід враховувати, що лише комплексне дослідження дасть можливість оцінити реальні перспективи сталого розвитку.

Перший підхід має свої переваги, оскільки він спрощує процес прийняття рішень, адже потрібно аналізувати лише один загальний показник. Проте в ньому є недоліки, які виникають через ряд методологічних і статистичних проблем. Методологічні проблеми пов'язані з відсутністю єдиної міжнародної методології розрахунку агрегованих показників для оцінки гермінативного розвитку. Статистичні проблеми включають в себе відсутність необхідних та надійних даних для розрахунків.

Суть другого підходу до оцінки сталості процесу розвитку полягає в використанні системи показників, де кожен показник відображає лише одну аспект сталого розвитку, такий як економічний, соціальний, екологічний або

інноваційний. Зазначений підхід є більш поширеним, ніж перший оскільки відмежовано дає оцінку основним складовим розвитку.

Проте має один важливий недолік – не дає загальної (зведеної, інтегральної) оцінки сталості розвитку підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи та наявності об'єднаних територіальних громад [41, с. 61].

Перший підхід для визначення інтегрального показника сталого розвитку запропонований науковцями Кравченко М.В. та Прудкий В.В. [76, с. 292], які визначають основні складові розвитку (економічну, соціальну та екологічну), ранжуюючи групові показники розвитку (економічні показники – ринкова та фінансова стійкість, рентабельність та платоспроможність; соціальні – фінансове забезпечення працівників, безпека та здоров'я працівників, освіта працівників; екологічні – екологічна стійкість продукції та екологічна стійкість працівників).

На основі факторного аналізу розраховується індекс сталості розвитку підприємства (ICP). Для обчислення цього комплексного показника стійкості розвитку використовується формула (1.1) та система інтегральних показників стійкості розвитку.

Запропонована науковцями система індексів і показників дозволяє оцінити загальну ефективність стратегії підприємства, враховуючи результати розвитку і ризику.

Основні показники для розрахунку представлені у таблиці 1.1.

Інтегральний показник – індекс стійкості розвитку промислового підприємства [76, с. 293]:

$$ICP = \sqrt[3]{EC \times CS \times ECs} \quad (1.1)$$

де ICP - індекс стійкості розвитку промислового підприємства;

EC - економічна стійкість;

CS - соціальна стійкість;

ECs - екологічна стійкість.

Система показників оцінювання гермінативних векторів розвитку
промислового підприємства

Складова розвитку	Групові показники	Коефіцієнти (первинні чинники)
1	2	3
Економічна	Ринкова стійкість	Коефіцієнт автономії
		Коефіцієнт фінансової стабільності
	Фінансова стійкість	Коефіцієнт забезпечення власними засобами
		Чистий оборотний капітал (робочий капітал).
		Коефіцієнт забезпечення власними обор. засобами
	Оцінка рентабельності	Коефіцієнт рентабельності діяльності
		Коефіцієнт рентабельності продукції
	Аналіз платоспроможності	Коефіцієнт абсолютної ліквідності
		Коефіцієнт швидкої (критичної ліквідності)
		Коефіцієнт покриття
Соціальна	Фінансове забезпечення працівників	Кількість створених робочих місць
		Співвідношення середньої ЗП на підприємстві до середнього розміру ЗП в галузі
		Витрати на виплату премій та інших заохочувальних компенсаційних виплат
	Безпека та здоров'я працівників	Витрати на медичне страхування працівників
		Витрати на охорону праці та техніку безпеки на одного працюючого
		Витрати підприємства на санаторно-курортне забезпечення працівників
		Рівень виробничого травматизму
	Освіта працівників	Витрати на освіту працівників
		Витрати на підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації на одного працюючого
		Кількість проведених підприємством навчальних, освітніх та соціальних заходів
Екологічна	Екологічна стійкість продукції	Кількість відходів на рік, що припадає на одиницю продукції, що випускається
		Процентна частка продукції, яка після закінчення терміну служби може бути відновлена або повторно використана
		Кількість енергії, що витрачається за рік або припадає на одиницю продукції
		Кількість використовуваних сировинних матеріалів, витрачених на виробництво одиниці продукції
	Екологічна стійкість підприємства	Кількість викидів на рік
		Витрати на утилізацію промислових відходів на рік
		Кількість промислових відходів на рік
		Забезпеченість власною електроенергією
		Витрати на ресурсозберігаючі технології
		Витрати на енергозберігаючі технології

Джерело: складено автором на основі [42, 65-66, 75-76, 97, 115, 145]

Економічна стійкість підприємства виступає сукупністю взаємопов'язаних та взаємообумовлених складових галузі (виробничої, фінансової, маркетингової, інвестиційної, інноваційної та управлінської), котрі формують запас фінансової міцності та забезпечують збалансованість розвитку підприємства. Для оцінювання економічної стійкості підприємства використовуються показники фінансового стану, зокрема ділової активності, фінансової стійкості та платоспроможності, рентабельності.

Зростання показників обумовлює наявність сталого розвитку промислових підприємства, при чому воно обумовлює наявність синергетичного ефекту не тільки для виробничо-господарської діяльності підприємства, але й також для надходження фінансових ресурсів у бюджет територіального громади.

Соціальна стійкість обумовлює необхідність фінансового забезпечення працівників промислового підприємства за рахунок зростання оплати праці, преміювання працівників, збільшення морального та матеріального стимулювання. Соціальна стійкість обумовлює формування спроможності певної групи людей, котрі проживають на певній території, спільноти, громади, компанії передбачати та реагувати на ризики, надзвичайні події, обмежувати та справлятися з їхніми наслідками, відновлюватися, адаптуватися, реорганізовуватися, вчитися, й у підсумку розвиватися на основі досвіду, отриманого в результаті впливу дестабілізуючих подій [158, с. 12].

Соціальна стійкість виступає каталізатором розвитку працівників зокрема та колективу в цілому, стимулює зростання кваліфікованості кадрів, підвищує функціонал працівників, забезпечує зростання продуктивності праці.

Екологічна стійкість відображає ефективне та раціональне використання природних ресурсів у виробничо-господарській діяльності промислового підприємства.

Екологічна стійкість передбачає стійкість продукції (відходи, витрати енергії, використання сировини та матеріалів) та підприємства (кількість викидів, відходи, витрати на утилізацію, витрати на ресурсозберігаючі технології).

Інтерпретація значень індексів розвитку промислового підприємства за кожною складовою представлена в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Інтерпретація значень стійкості розвитку підприємства за кожною зі складових

Складова розвитку	Діапазон значень індексу	Характеристика стану розвитку
Економічна складова	$0,9 < EC < 1,0$	Економічний стан високоефективний
	$0,6 < EC < 0,8$	Економічний стан забезпечується стабільними техніко-економічними показниками
	$0,3 < EC < 0,5$	Значення показників нестабільні
	$0,0 < EC < 0,2$	Характеризується збоями у виробничо- господарській діяльності, випуск продукції ведеться нерегулярно, збут раніше виробленої продукції не здійснюється
Соціальна складова	$0,9 < CC < 1,0$	Персонал забезпечений стабільною заробітною платою, створено оптимальні умови праці і відпочинку
	$0,6 < CC < 0,8$	Вирішено всі питання щодо соціальної захищеності та забезпеченості персоналу
	$0,3 < CC < 0,5$	Соціальна захищеність персоналу не забезпечується
	$0,0 < CC < 0,2$	Значне скорочення робочих місць, висока заборгованість із заробітної плати
Екологічна складова	$0,9 < EKC < 1,0$	Вирішені всі екологічні питання виробничої діяльності підприємства
	$0,6 < EKC < 0,8$	Характеризується розміром плат за забруднення навколишнього середовища в межах установлених лімітів
	$0,3 < EKC < 0,5$	Забезпечується слабо
	$0,0 < EKC < 0,2$	Не забезпечується

Джерело: складено автором на основі [42, 65-66, 75-76, 97, 115, 145]

Таким чином, представлена методика аналізу сталості розвитку підприємства з урахуванням ризиків передбачає проведення факторного аналізу за трьома групами показників та обчислення інтегрального індексу розвитку підприємства на його основі. Під час цього аналізу можна легко визначити слабкі сторони сталого розвитку підприємства, які потім можуть бути розглянуті в контексті управління ризиками. Після оцінки ризиків можуть бути внесені зміни в стратегію сталого розвитку підприємства.

Дотичною до вищезазначеної є система показників для подальшої інтегральної оцінки запропонована Філіпішиною Л.М., яка пропонує систему

індикаторів сталого розвитку для промислових підприємств і включає наступні групи показників: економічні чинники, які визначають тенденції в промисловому секторі і впливають на його розвиток; соціальні чинники, які дозволяють оцінити рівень соціального розвитку і визначають підпорядкування цілей економічному зростанню та програмам соціального розвитку; екологічні чинники, які відображають вплив обсягу промислового виробництва на навколишнє середовище; ризикові чинники, що стосуються внутрішніх властивостей системи та її здатності зберігати цілісність в умовах різних впливів шляхом зміни свого потенціалу; ринкові чинники, що визначають взаємодію між промисловим підприємством і суспільством на ринку. [145, с. 282].

Сам механізм інтегральної оцінки передбачає проходження п'яти етапів оцінки: перший етап - формування бази для оцінки стійкості розвитку підприємства; другий етап - аналіз чинників зовнішньої та внутрішньої стійкості; третій етап - оцінка і аналіз рівня стійкості розвитку підприємства; четвертий етап - розробка основ для управлінських рішень, коригування цілей, методів і принципів управління; п'ятий етап - ретроспективний аналіз та розробка стратегії на майбутнє.

Індекс «стійкість розвитку» визначається на основі середньгеометричної з комплексних показників економічної, екологічної, соціальної, ризикової та ринкової стійкості. Формула розрахунку показника ISI (стійкості розвитку підприємства) наступна [145, с. 283]:

$$ISI = \sqrt[5]{EDSI \times SSI \times ESI \times RSI \times MSI}, \quad (1.2)$$

де EDSI – економічна стійкість; SSI – соціальна стійкість; ESI – екологічна стійкість; RSI – ризикова стійкість; MSI – ринкова стійкість.

Виходячи із інтегрального показника визначається ступінь розвитку підприємства, існують різні класи стійкості – абсолютний, середній, нестійкий, кризовий стан (додаток Г).

Запропонована система показників сталого розвитку дає змогу оцінити

загальну ефективність стратегії розвитку підприємства, включаючи його модернізацію бізнесу, в контексті результатів розвитку. Це полегшує стратегічний діалог між підприємством і суспільством у напрямі сталого розвитку.

Корпоративна система показників включає у себе інтегровану структуру результатів та продуктивності, яка організована на чотирьох рівнях і групує індикатори за послідовністю результатів. Загальна оцінка сталого розвитку має важливе значення при визначенні індексу сталого розвитку та класифікації промислових підприємств за критерієм їх стійкості. Однією з переваг цієї методики є можливість розглядати вагу належності підприємства до певного класу рішень як імовірність виникнення стійкого розвитку, що характерний для даної групи підприємств.

Згідно з думкою Семенюка О.М., оцінюючи сталий розвиток підприємства, важливо розглядати наступні ключові аспекти:

- фінансова сталість: ця складова визначає, наскільки підприємство забезпечене фінансовими ресурсами на визначений період і в повному обсязі.

- маркетингова сталість: це оцінка того, як підприємство утримує свою позицію на ринку, включаючи розмір ринку для своєї продукції, його частку на ринку та темпи зростання обсягу продажів.

- виробнича сталість: ця складова пов'язана з ефективністю використання робочих ресурсів, включаючи засоби виробництва та ефективність їх використання.

- інвестиційна сталість: це стосується наявності коштів для забезпечення безперервного саморозвитку підприємства і його здатності адаптуватися до інноваційних змін в суспільстві.

- соціальна сталість: ця складова оцінює стійкість кадрового складу підприємства, стабільність робочої сили, співвідношення середньої заробітної плати на підприємстві та у галузі загалом [128, с. 188].

Кожен із компонентів сталого розвитку відображений крізь призму основних показників, що їх характеризують. Показники сталого розвитку мають

бути такими, що відображають ефективність розвитку підприємства і є основою для аналізу його діяльності. Вони повинні бути достатньо інформативними для того, щоб виявити зв'язок між кожним показником та впливом зовнішніх і внутрішніх факторів. Це дозволяє ідентифікувати можливі слабкі місця та приймати відповідні рішення для усунення негативного впливу будь-якого фактора на процес гермінативного розвитку промислового підприємства.

Безпосередня оцінка включає ряд етапів, а саме: підготовка до оцінки; збір джерел інформації за період, що аналізується; оцінка сталого розвитку за допомогою інтегрального показника; оформлення результатів комплексної оцінки.

В узагальненні визначається інтегральний показник, який враховує фінансову, маркетингову, виробничу, інвестиційну та соціальну складову, і як наслідок дає узагальнену оцінку сталості розвитку промислового підприємства. Формулу розрахунку показника представлено наступним чином [128, с. 189]:

$$СРП = \sqrt[5]{\Phi C \times M C \times B C \times I C \times C C}, \quad (1.3)$$

де СРП – сталий розвиток підприємства; ΦC – фінансова сталість; $M C$ – маркетингова сталість; $B C$ – виробнича сталість; $I C$ – інвестиційна сталість; $C C$ – соціальна сталість.

Аналізуючи методичний інструментарій, що відображає другий підхід, необхідно відзначити, що він широко представлений у науковій періодиці, відповідно слід відзначити різноманітність підходів. Зокрема, Волкова О. І., Гончарова Ю. В. [20, с. 373] для оцінки гермінативного розвитку промислового підприємства визначають значення певних показників, які дозволяють виявити рівень сталості в економічній, соціальній та екологічній сферах на внутрішньому рівні підприємства (рис. 1.9).

Економічна сфера орієнтує підприємство на реалізацію продукції та її рентабельність, оновлення основного капіталу та впровадження інновацій, оновлення асортименту продукції та прибутковість підприємства.

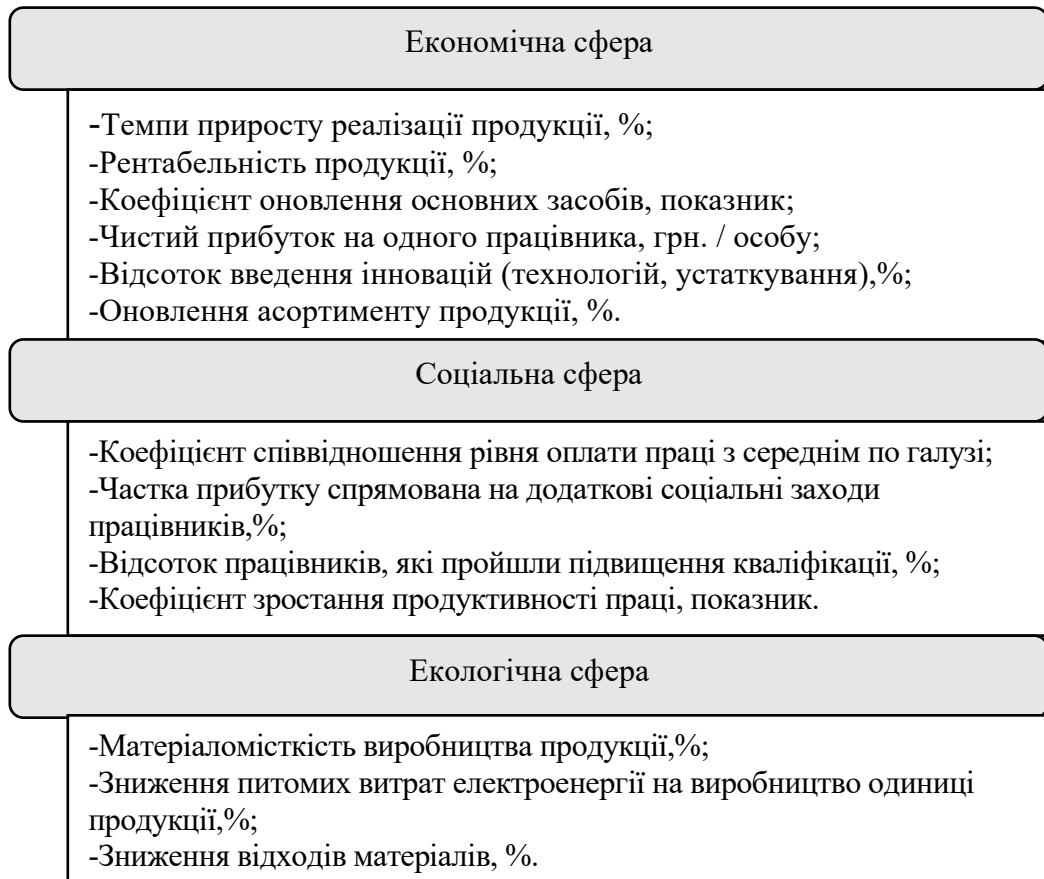

Рис. 1.9. Показники діагностики внутрішнього середовища підприємств з точки зору сталості його розвитку

Джерело: складено автором на основі [20, с. 374]

Соціальна сфера визначає можливості соціального забезпечення працівників підприємства визначає продуктивності праці та її зростання, рівень оплати праці, можливості кар'єрного зростання, фінансування соціальних заходів задоволення та розвитку працівників підприємства.

Екологічна сфера орієнтує на ефективність використання матеріалів у виробничо-господарській діяльності підприємства, раціональність витрат виробничого циклу, зниження матеріаломісткості та відходів виробництва, ступінь впливу підприємством на навколишнє природне середовище.

Даний підхід у дослідженні основних показників внутрішнього середовища підприємств з точки зору сталості є досить привабливим, оскільки дає можливість на основі даних фінансової та іншої статистичної звітності

промислових підприємств дослідити різні сфери їх діяльності, визначити ефективність реалізації економічної, соціальної та екологічної політики промислового підприємства.

Зазначені вище показники можуть також підкреслити сфери, де гермінативний (сталий) розвиток підприємства відстає у порівнянні з іншими аспектами його діяльності. Часто підприємства надають більше уваги показникам економічного характеру, замість соціальних і екологічних аспектів. Це пояснюється тим, що вплив екологічних показників можна побачити швидко і виміряти в грошовому виразі. [19].

Науковці Гончар В.В. та Філіпішина Л.М. [40, с. 147] визначають ключові показники контролю ефективності впровадження системи управління гермінативним (сталим) розвитком промислового підприємства, до яких відносять наступні групи показників внутрішні (економічні, соціальні, екологічні) та зовнішні. Внутрішні безпосередньо залежать від ряду чинників внутрішнього середовища функціонування підприємства і включають виробничі засоби (основні засоби, обсяг виробництва, витрати на 1 грн. товарної продукції, чистий дохід від реалізації продукції), а також фінансові показники (загальна вартість активів, вартість власного капіталу, рівень дебіторської та кредиторської заборгованості).

Соціальні показники включають середньооблікову чисельність працівників підприємства, фонд оплати праці працівників, середньомісячна оплата праці, продуктивність праці, рентабельність використання персоналу. До екологічних показників необхідно віднести - викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, тис. т., обсяг оборотної та повторно використаної води, млн м³, обсяг скидання забруднених вод, млн. м³.

Поряд із внутрішніми чинниками впливу науковці відмічають важливість і зовнішніх чинників, а саме: індекс інфляції, %; частка підприємства на ринку, %; питома вага експорту продукції, %; ціни на сировину та товарну продукцію на ринку, грн/од.

Зазначені показники дають можливість здійснити поділ за процесами

сталого розвитку та представити карту стратегічних груп промислових підприємств за рівнем активності та можливостями подальшого їх гермінативного (сталого) розвитку в умовах адміністративно-територіальної реформи та наявності об'єднаних територіальних громад.

Глобалізаційні аспекти гермінативних векторів розвитку промислових підприємств визначає науковець Харчук В.Ю. [147, с. 60], яка акцентує увагу на п'яти сферах управління (економічна, довкілля, соціальна, управління, культури). Науковиця в контексті здійснення аналізу окрім сфер управління визначає елементи, критерії та показники гермінативного розвитку підприємств, котрі представлено у додатку Д. Проаналізуємо особливості представленої методики дослідження елементів гермінативного (сталого) розвитку промислового підприємства та відобразимо основні показники дослідження. Так, основними елементами розвитку в економічній сфері стали – фінансовий розвиток, інвестиційний розвиток, ринкове позиціонування, а показниками, котрі беруться до уваги є рентабельність активів та рентабельність продажу, абсолютна ліквідність підприємства, сума чистого прибутку, вартість активів, вартість капітальних витрат, кількість сплачених податків, загальний обсяг інвестицій, ринкова частка підприємства, частка витрат на комунікації та збут продукції.

Основними елементами розвитку у сфері довкілля – охорона атмосферного повітря, використання природних ресурсів, матеріальних ресурсів, при цьому основними показниками, котрі беруться до уваги є витрати на охорону довколишнього середовища, ефективність використання електроенергії, газу, води, витрати на заходи, пов'язані із мінімізацією використання природних ресурсів, показник зносу основних засобів, матеріаломісткість виробленої продукції, енергоємність виробленої продукції та інші.

Основними соціальними аспектами розвитку є працівники, споживачі, суспільство. Показники, котрі використовуються для аналізу: показник плинності кадрів за рік; частка витрат підприємства на навчання та розвиток компетенцій працівників у фактичних витратах підприємства на персонал; показник утримання споживачів; показник повернень; показник врахування

запитів споживачів; загальна сума витрат підприємства на пожертви, спонсорство, матеріальну та нематеріальну підтримку, гранти, фінансування громадських ініціатив та суспільно важливих проєктів.

Основними елементами сфери управління виступає система управління побудована на промисловому підприємстві, юридична відповідальність та прозорість реалізації бізнесу. Основними показниками для визначення ефективності побудови системи управління виступають наявність побудованої системи управління; реалізація міжнародних стандартів системи ISO 9000; загальна сума витрат, понесених на сплату пені, штрафів та ін. обов'язкових платежів, унаслідок недотримання чинного законодавства; наявність на підприємстві задекларованої політики, процедур чи структурних підрозділів, метою яких є протидія корупції та хабарництва; наявність на сайті зовнішнього незалежного аудиторського висновку та фінансової звітності; створення та розміщення на офіційному сайті звіту із гармонійного розвитку (звіт із корпоративної соціальної відповідальності, звіт про відповідальний бізнес, звіт про етичний бізнес тощо).

Основними елементами розвитку сфери культури є етика ведення бізнесу, етика міжособистісного спілкування, інформаційна відповідальність. Основними показниками для оцінювання стали: наявність задекларованої політики (процедур) вирішення конфліктних ситуацій та проявів недоброзичливої поведінки; активне поширення інформації (у вигляді інформаційних повідомлень, роз'яснень, просвітницьких заходів, розпоряджень, наказів, оголошень) серед колективу працівників; наявність анонімних опитувань працівників організації за проблемою робочої атмосфери в колективі (так/ні); наявність політики (кодексу, процедур), що описують відповідальність організації за недостовірний опис характеристик товару; інформаційна відкритість; наявність засобів комунікації.

Важливість та основні переваги представленого інструментарію полягають у тому, що дозволяють зібрати та згрупувати необхідні дані і інформацію про різноманітні аспекти гермінативного розвитку промислового підприємства;

містить кількісні та якісні показники оцінювання; дозволяє повноцінно оцінити ідеї поточного та стратегічного гермінативного розвитку підприємства зокрема та території в цілому; враховує національні та міжнародні стандарти гармонійного розвитку підприємства; відслідковує поточну синергетичну взаємодію підприємства із стейкхолдерами (особливості та якісні аспекти взаємодії). Здійснивши контент-аналіз представленого в науковій літературі та Інтернет-джерелах дослідження наявного інструментарію оцінювання гермінативних векторів розвитку промислових підприємств необхідно відмітити наявність двох ключових підходів оцінювання інтегрального та оцінювання системи показників.

На наш погляд, важливо розробити методичний інструментарій дослідження гермінативних векторів розвитку промислових підприємств, який враховував аспекти розвитку – економічну та інноваційну, соціокультурну та екологічну складові. Різноманітність та різновекторність гермінативних векторів розвитку обумовлює необхідність оцінювання різноманітних напрямів та визначення узагальнюючого (інтегрального) показника розвитку, відповідно нам більш імпонує інтегральний підхід в оцінюванні, який конкретизує рівень поточного та стратегічного розвитку промислового підприємства.

Представимо власну розробку методики оцінювання гермінативних векторів розвитку промислових підприємств в умовах адміністративної реформи та об'єднаних територіальних громад. Як зазначено, нам більше імпонує підхід в якому слід здійснити оцінку наступних складових гермінативного розвитку: економічна, соціальна, екологічна, а також інноваційна сфери, які забезпечують сталий розвиток промислових підприємств.

З іншої сторони важливо оцінити вплив життєдіяльності промислових підприємств на розвиток об'єднаної територіальної громади, оскільки основа адміністративної реформи виступає саме всебічний гермінативний (сталий) розвиток об'єднаних територіальних громад.

Схему оцінювання та методичний інструментарій оцінювання гермінативних векторів розвитку промислових підприємств в умовах адміністративної реформи представимо на рис. 1.10.

Мета аналізу – дослідження структурних складових гермінативних векторів розвитку промислового підприємства, а також визначення впливу на діяльність і розвиток ОТГ.

Основні завдання аналізу: дослідити показники, що характеризують гермінативний розвиток промислових підприємств (економічні, інноваційної активності, соціокультурні та екологічного впливу); проаналізувати синергетичний ефект взаємодії промислового підприємства та громади (бюджетна ефективність); визначити чинники впливу на гермінативний розвиток підприємств; дати узагальнюючу характеристику та визначити ранг підприємства в контексті реалізації концепції сталого розвитку промислового підприємства.

Інформаційна база аналізу: дані фінансової та статистичної звітності промислових підприємств; статистичні дані Державної служби статистики України; дані маркетингових досліджень; екологічні та соціо-культурні показники діяльності промислових підприємств.

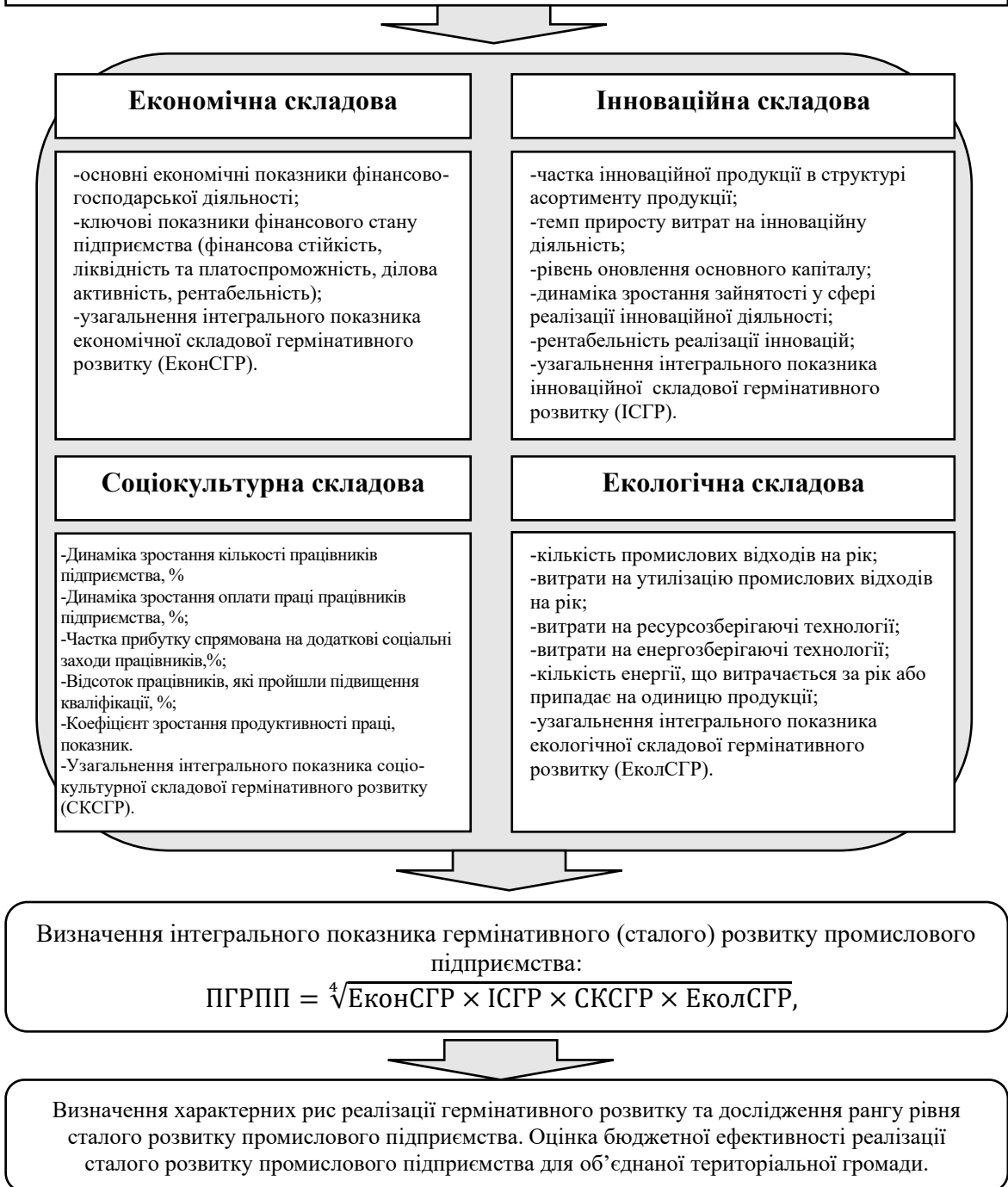

Рис. 1.10. Схема оцінювання та методичний інструментарій оцінювання гермінативних векторів розвитку промислових підприємств в умовах адміністративної реформи [самостійна розробка автора]

На рисунку 1.10. нами запропоновано і схематично відображено методичний інструментарій оцінювання гермінативних векторів розвитку промислових підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи та формування об'єднаних територіальних громад. Нами визначено, що метою, тобто кінцевим результатом оцінювання повинне бути дослідження окремо структурних складових реалізації розвитку, а також інтегрального показника розвитку (що дасть можливість визначити ранг, у відповідності до шкали оцінювання, гермінативного розвитку промислового підприємства).

Реалізація оцінки промислового підприємства з позиції гермінативного розвитку дає можливість сформулювати основні завдання реалізації такої оцінки, а саме:

- визначити ключові показники, котрі характеризують гермінативний промислових підприємств (економічні, інноваційної активності, соціокультурні та екологічного впливу);

- проаналізувати синергетичний ефект взаємодії промислового підприємства та громади (бюджетна ефективність);

- визначити чинники впливу на гермінативний розвиток підприємств;

- дати узагальнюючу характеристику та визначити ранг підприємства в контексті реалізації концепції сталого розвитку промислового підприємства.

Постановка та виконання ключових завдань реалізації аналізу передбачає формування інформаційної бази дослідження, зокрема для здійснення комплексного дослідження необхідно мати дані фінансової та статистичної звітності промислових підприємств; статистичні дані Державної служби статистики України щодо особливостей економічного розвитку, інноваційної діяльності підприємств, соціокультурної та екологічної складової в діяльності промислових підприємств; дані маркетингових досліджень (анкетування, опитування, маркетинговий аналіз та ін.).

В узагальненні нами запропоновано визначити інтегральний показник гермінативного розвитку промислових підприємств, який передбачає дослідження чотирьох основних складових, зокрема:

I. Економічна складова гермінативного розвитку (скорочено - ЕконСГР), базується на показниках фінансово-господарської діяльності та показниках фінансового стану підприємства. В динаміці показує ефективність використання наявних фінансових ресурсів для забезпечення сталого економічного розвитку промислових підприємств. Важливість економічної складової підкреслюється необхідністю залучення капіталу, розподілу та ефективного його використання, як наслідок створюється додана вартість, формується бюджетна ефективність та реалізуються програми розвитку об'єднаної територіальної громади.

Узагальнюючи наукові дослідження [21, 31, 89, 101, 112, 133, 144, 169], нами пропонується використовувати наступні показники для здійснення оцінювання економічної складової:

1.1. основні економічні показники фінансово-господарської діяльності (розмір активів, власного та основного капіталу, оборотного капіталу, дебіторської та кредиторської заборгованостей, дохід від реалізації продукції, собівартості реалізації, чистого прибутку).

1.2. показники фінансового стану підприємства (тобто поточний фінансово-економічний стан, який характеризується різноманітністю показників), зокрема:

1.2.1. фінансова стійкість визначається як співвідношення загального розміру власного капіталу до загального обсягу джерел фінансування підприємницької діяльності;

1.2.2. абсолютна ліквідність визначається як відношення загального обсягу найбільш ліквідних активів до поточних зобов'язань підприємства;

1.2.3. оборотність активів визначається як співвідношення доходу від реалізації продукції до загального розміру наявних на підприємстві активів (загального капіталу);

1.2.4. оборотність власного капіталу є співвідношенням доходу від реалізації продукції до загального розміру власного капіталу промислового підприємства;

1.2.5. рентабельність господарської діяльності визначається співвідношенням чистого прибутку до загального розміру операційних витрат промислового підприємства;

1.2.6. рентабельність капіталу визначається співвідношенням розміру чистого прибутку до загального обсягу капіталу (сформованих активів) промислового підприємства;

1.2.7. рентабельність продукції визначається як співвідношення загального обсягу чистого прибутку підприємства до обсягу реалізації виготовленої підприємством продукції.

II. Інноваційна складова гермінативного розвитку (скорочено - ІСГР). Інновації та інноваційна діяльність мають вплив на всі складові сталого розвитку, включаючи економічну, соціокультурну і екологічну. Запровадження інновацій на підприємствах призводить до зниження вартості виробництва, підвищення продуктивності праці, збільшення прибутків і рентабельності підприємств, а також покращення якості продукції. На рівні об'єднаної територіальної громади активізація інноваційної складової призведе до появи нових сфер розвитку громади, зростання розміру виробництва продукції та конкурентоспроможності підприємств громади, наповненню бюджету громади та налагодженню взаємовигідних партнерських відносин із іншими підприємствами та громадами.

Основні показники інноваційної складової гермінативного розвитку промислових підприємств в умовах об'єднаних територіальних громад наступні [90, 110, 112]:

2.1. частка інноваційної продукції в структурі асортименту продукції визначається як відношенням обсягом реалізованої інноваційної продукції до загального розміру реалізації продукції підприємства;

2.2. темп приросту витрат на інноваційну діяльність визначається як відношення загального обсягу витрат на інноваційну діяльність у поточному періоді до розміру витрат у попередньому періоді;

2.3. рівень оновлення основного капіталу визначається як загальний розмір введених нових інноваційних виробничих потужностей до залишкової вартості основних засобів;

2.4. динаміка зростання зайнятості у сфері реалізації інноваційної діяльності визначається як відношення зайнятих працівників інноваційною діяльністю

підприємства у поточному періоді до загальної кількості працівників зайнятих впровадженням інновацій у минулому році;

2.5. рентабельність реалізації інновацій визначається як співвідношення одержаного чистого прибутку від інноваційної діяльності до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції.

III. Соціокультурна складова гермінативного розвитку (скорочено - СКСТР) спрямована на задоволення та розвиток корпоративних відносин. Соціокультурний підхід передбачає системне дослідження соціального функціонування працівників промислового підприємства, розглядає його як комплекс чи окрему систему, яка має свої функції, завдання, права, знання та навички. Застосування даного підходу для вдосконалення діяльності промислових підприємств стосується її внутрішнього змісту, поглиблюючись у нього, що дозволяє виявити альтернативи розв'язання проблем, які виникають в управлінні соціальною та культурною системою [43, с. 56].

Основними показниками, котрі відображають соціокультурну складову гермінативного розвитку є [101, 169]:

3.1. Динаміка зростання штату працівників підприємства визначає співвідношення кількості працівників у поточному періоді до загального обсягу у минулому році;

3.2. Динаміка зростання оплати праці працівників підприємства визначає співвідношення розміру оплати праці у звітному періоді у співвідношенні до базового року;

3.3. Частка прибутку спрямована на додаткові соціальні заходи працівників визначає частину отриманого чистого прибутку промислового підприємства, котра спрямована на соціокультурні заходи.

3.4. Відсоток працівників, які пройшли підвищення кваліфікації відношення кількості працівників, котрі пройшли курси підвищення кваліфікації до загальної кількості працівників промислового підприємства;

3.5. Коефіцієнт зростання продуктивності праці відображає співвідношення поточного та попереднього показника продуктивності праці на підприємстві

(продуктивність праці – співвідношення обсягу виготовленої та реалізованої продукції до загальної кількості працівників).

IV. Екологічна складова гермінативного розвитку (скорочено - ЕколСГР) передбачає забезпечення екологічної ефективності функціонування промислового підприємства. Формування екологічної складової сталого розвитку стимулює покращення іміджу та ділової репутації підприємств і, як наслідок, підвищення конкурентоспроможності та лояльності стейкхолдерів. А також покращення фінансово-економічних показників діяльності в результаті зниження витрат на сировино-енергетичні ресурси, скорочення штрафів і платежів за забруднення навколишнього природного середовища та зростання доходів від виробництва екологічних товарів; підвищення економічної та ринкової доданої вартості підприємства внаслідок формування екологічних нематеріальних активів. В контексті розвитку громади дає можливість здійснити розв'язання проблем розвитку громади шляхом регулювання інтенсивності впливу на довкілля (екологізація виробництва, раціональне природокористування, розміщення підприємств забруднювачів та підприємств-природокористувачів) [21].

Основні показники, котрі визначають екологічну складову гермінативного розвитку наступні [21, 31, 133]:

4.1. Кількість промислових відходів на рік – загальний обсяг відходів промислового підприємства в процесі реалізації виробничо-господарської діяльності;

4.2. Витрати на утилізацію промислових відходів на рік – загальний розмір витрат на здійснення утилізації промислових відходів протягом року;

4.3. Витрати на ресурсозберігаючі технології – розмір витрат на інноваційну складову та впровадження ресурсозберігаючих технологій;

4.4. Витрати на енергозберігаючі технології – загальний розмір витрат на використання в процесі реалізації виробничо-господарської діяльності ресурсозберігаючих технологій;

4.5. Кількість енергії, що витрачається за рік або припадає на одиницю

продукції – енергетична залежність в процесі виробництва продукції (кількість енергії, що припадає на виготовлення одиниці продукції). Вищезазначені показники екологічної складової промислового підприємства важливо оцінити в динаміці визначивши тенденції зміни рівня забрудненості, а також використання ресурсних компонентів, можливостей розвитку.

На основі запропонованих вище показників в дисертаційному дослідженні нами запропоновано здійснювати оцінювання показника гермінативного (сталого) розвитку промислового підприємства із використанням інтегрального (узагальнюючого) показника та розробленої шкали оцінки.

Визначення інтегрального показника гермінативного (сталого) розвитку промислового підприємства нами пропонується здійснюватися за формулою 1.4:

$$\text{ПГРПП} = \sqrt[4]{(\text{ЕконСГР} \times k_1) + (\text{ІСГР} \times k_2) + (\text{СКСГР} \times k_3) + (\text{ЕколСГР} \times k_4)} \quad (1.4)$$

де ПГРПП – показник (ранг) гермінативного розвитку промислового підприємства; ЕконСГР – індикатор економічної складової; ІСГР – індикатор інноваційної складової; СКСГР – індикатор соціокультурної складової; ЕколСГР – індикатор екологічної складової; k_n – коефіцієнти важливості складових.

Для дослідження рангу підприємства сформуємо шкалу оцінювання з позиції сталого розвитку промислового підприємства, представивши дані у таблиці 1.3. Показник (ранг) промислового підприємства визначає сучасні умови його функціонування та розвитку в контексті дослідження основних параметрів гермінативного розвитку (економічних та інноваційних, соціокультурної та екологічної складової). Показники необхідно розглядати в динаміці для визначення тенденцій функціонування та розвитку промислових підприємств, а також дослідити їх вплив на життєдіяльність об'єднаних територіальних громад. В контексті бюджетної ефективності реалізації виробничо-господарської діяльності промислових підприємств важливо дослідити їх роль та значення в

формуванні бюджету територіальної громади, а також участь у основних проєктах розвитку територій.

Таблиця 1.3

Шкала оцінювання позиції (рангу) сталого розвитку
промислового підприємства

Показник (ранг розвитку) промислового підприємства	Діапазон значень інтегрального показника	Характеристика стану розвитку промислового підприємства
Високий	0,8-1	Високі показники фінансового стану та фінансово-господарської діяльності; підприємство інноваційно-активне та впроваджує інноваційні рішення і продукцію, наявність інноваційної стратегії розвитку; високе соціокультурне забезпечення та високі стандарти праці та висока зарплата, висока якість корпоративної культури та ефективна система корпоративної відповідальності підприємства; підприємство вкладає значні ресурси для збереження довкілля та ресурсозбереження.
Вище середнього	0,6-0,8	Достатньо високі показники фінансового стану та фінансово-господарської діяльності, які в більшості відповідають нормативним значенням; підприємство впроваджує інноваційні розробки проте реалізує пасивну інноваційну політику, розмір витрат на інновації незначний; хороший рівень соціо-культурного забезпечення, хороші умови праці та її оплати; створені хороші умови для збереження навколишнього середовища та стимулюється ресурсозбереження.
Середній	0,4-0,6	Показники фінансового стану та фінансово-господарської діяльності нижче нормативних значень, орієнтації на залучені фінансові ресурси розвитку підприємства; незначні прояви інноваційної активності, часткові вкладення в інноваційну діяльність та інноваційний розвиток підприємства; часткове соціокультурне забезпечення; створено умови для праці та середньогалузевий рівень оплати праці; незначні вкладення для охорони навколишнього середовища та ресурсозбереження
Нижче середнього	0,3-0,4	Низькі показники фінансового стану та фінансово-господарської діяльності підприємства; відсутність інноваційної активності, окремі випадки впровадження інноваційних ідей, відсутність стратегії інноваційного розвитку; незначні (мізерні) вкладення для охорони навколишнього середовища та ресурсозбереження
Низький	0 – 0,2	Критичні показники фінансового стану та фінансово-господарської діяльності; відсутність інноваційної діяльності; низька якість корпоративної культури та відсутність корпоративної відповідальності; недотримання умов ресурсозбереження та відсутні вкладення в охорону довкілля.

Джерело: самостійна розробка автора

Запропонована методика оцінки гермінативного (сталого) розвитку

промислового підприємства дає наступні переваги перед наявними методиками аналізу, зокрема:

– використовуються показники, котрі можна розрахувати на основі фінансової та статистичної звітності, яка формується на промисловому підприємстві та подається до різноманітних статистичних органів;

– дає можливість визначити рівень розвитку окремих складових (індикаторів), котрі використовуються для оцінювання інтегрального показника;

– використовується проста шкала ранжування промислових підприємств у відповідності до особливостей їх гермінативного розвитку;

– дає можливість визначити бюджетну ефективність для ОТГ від реалізації напрямів гермінативного розвитку промислових підприємств;

– на основі визначення рангу промислового підприємства дається узагальнююча характеристика визначених напрямів його функціонування в аспекті реалізації гермінативних векторів розвитку. На основі характеристики можливо керівництвом приймати виважені управлінські рішення, щодо посилення окремих аспектів гермінативного розвитку промислових підприємств.

Результати дослідження дозволяють удосконалити методику оцінки рівня сталого розвитку промислового підприємства та можуть бути використані для дослідження рангу промислових підприємств в контексті реалізації механізму сталого їх розвитку. Враховуючи основні показники, проміжні індикатори, інтегральний показник та характеристики промислового підприємства, представлені в запропонованій методиці оцінки, здійснимо практичну апробацію її у розділі 2 даного дисертаційного дослідження.

Висновки до розділу 1

За результатами дослідження представленого у першому розділі дисертаційної роботи представлено наступні висновки:

1. Сталий (гермінативний) розвиток – це плюралістичний, комплементарний процес, що перебуває у взаємозв'язку з економічними, інноваційними, соціальними та екологічними системами, зумовлює їх динаміку

і спрямованість з метою примноження і якісного зростання інтегрального інноваційно-соціально-еколого-економічного ефекту, формування людиноцентрованого підходу, а також збереження та збагачення навколишнього природного середовища.

Концепція гермінативного (сталого) розвитку включає окрім економічної, екологічної та соціально-культурної складових також і інноваційну, котра орієнтована на поточні і перспективні можливості розвитку як промислового підприємства, так і території, на якому воно функціонує.

Для досягнення гермінативного розвитку промислового підприємства важливо орієнтуватися на основні принципи реалізації, використовуючи наявні ресурсні можливості, акцентуючи увагу на напрями та цілеспрямованість розвитку, досягнення соціального прогресу та, як наслідок, забезпечення соціального розвитку об'єднаної територіальної громади в стратегічній перспективі. Окрім реалізації ключових принципів важливо формувати політику стимулювання гермінативного (сталого) розвитку. Дане стимулювання передбачає реалізацію механізму, який складається із чотирьох основних дій, зокрема: ідентифікація можливостей розвитку, диференціація цілей, синергія зусиль, оптимізація результатів.

2. Метою управління сталим розвитком промислового підприємства в умовах формування та розвитку об'єднаних територіальних громад є забезпечення внутрішньої рівноваги та збалансованості взаємодії з зовнішнім середовищем. Зазначене формує та сприяє оптимальному пристосуванню системи (підприємства) до змін у зовнішньому середовищі і створює умови для безперервного його розвитку в стратегічному періоді.

Побудова ефективної системи управління гермінативним розвитком промислового підприємства в умовах функціонування територіальних громад дає наступні можливості, а саме: зростання швидкості прийняття та ефективності реалізації управлінських рішень на підприємстві; покращення іміджу та соціальної репутації підприємства; нові маркетингові та ринкові можливості; ріст інноваційної активності та інвестиційної привабливості підприємства;

підвищення ефективної діяльності у сфері гермінативного розвитку; інноваційний підхід до розробки продукції та послуг; мінімізація ризиків в сфері реалізації гермінативного розвитку; зростання ефективності розподілення ресурсів та зниження витрат виробничо-господарської діяльності.

3. Здійснивши дослідження методичного інструментарію гермінативних векторів розвитку відзначено те, що метою оцінювання повинне бути дослідження окремо структурних складових реалізації розвитку, а також інтегрального показника розвитку (що дасть можливість визначити ранг, у відповідності до шкали оцінювання, гермінативного розвитку промислового підприємства).

Реалізація оцінки промислового підприємства з позиції гермінативного розвитку дає можливість визначити ключові показники, котрі характеризують гермінативний промислових підприємств (економічні, інноваційної активності, соціокультурні та екологічного впливу) та визначити чинники впливу на гермінативний розвиток підприємств, а також дати узагальнюючу характеристику та визначити ранг підприємства в контексті реалізації концепції сталого розвитку промислового підприємства на основі аналізу інтегрального показника.

Результати досліджень, викладені у першому розділі, опубліковано у [1, 3-4, 11, 28-29, 31, 156-157].

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИХ ЗАСАД ПЕРЕВЕДЕННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ НА ГЕРМІНАТИВНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ

2.1. Дослідження необхідності та мети реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні, її вплив на гермінативні вектори формування та розвитку промислових підприємств

Зовнішньополітичний курс України на вступ до Європейського союзу визначив основні пріоритети та напрями реформування, котрі є досить важливі та стратегічні для забезпечення ключових потреб громадян. Виникла необхідність переформатування системи взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування шляхом децентралізації, що передбачала надання широких фінансових та адміністративних повноважень органам місцевого самоврядування. Здійснення, повною мірою, комплексної децентралізації стало б можливим за умови адміністративно-територіальної реформи, що в Україні визначена як другий етап.

Починаючи з 2014 року, почалося активне об'єднання територіальних громад і утворення найменшої адміністративно-територіальної одиниці – об'єднаної територіальної громади. Укрупнення адміністративно-територіальних одиниць та перерозподіл повноважень між центром і регіонами з більшим чи меншим успіхом здійснили європейські країни, зокрема Польща, Чехія, Угорщина.

У зазначених країнах адміністративно-територіальна реформа також пов'язана з євроінтеграційною політикою і мала свої позитиви та недоліки, що становить особливу зацікавленість при виробленні оптимальної моделі адміністративно-територіального реформування для сучасної України.

Необхідність реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні обумовлено різноманітними чинниками, серед яких необхідно відзначити наступні, що представлені у таблиці 2.1.

**Чинники впливу на реалізацію адміністративно-територіальної
реформи в Україні**

Чинники впливу	Характеристика чинників впливу
Економічний чинник	вирішення найбільш важливих напрямками, що пов'язані із економічними проблемами переважної більшості об'єднаних територіальних громад в контексті реалізації власних та делегованих на них повноважень
Ресурсний чинник	вирішення основних проблем недостатності наявних ресурсів у бюджетах розвитку об'єднаних-територіальних громад для здійснення інвестицій в контексті розвитку інфраструктури
Екологічний чинник	вирішення найбільш болючих проблем екологічного характеру
Інфраструктурний чинник	найбільш ефективно подолання кризи зношеності комунікаційної інфраструктури, водопостачання та каналізаційних мереж, житлового фонду
Компетенційний чинник	важливість реалізації «компетенційної революції», котра обумовлена відсутністю зваженого та чіткого розподілу повноважень між різними рівнями, органами, посадовими особами, внаслідок чого відбувається дублювання повноважень та компетенцій, а також значна кількість засад для виникнення суперечок між суб'єктами різного рівня
Кадровий чинник	подолання кризових явищ в кадровій політиці на місцевому рівні, системі підготовки та перепідготовки, забезпечення зростання кваліфікації посадових осіб та службовців органів територіальної влади та місцевого самоврядування
Мотиваційний чинник	відстоюванням інтересів співпраці органів адміністративно-територіальної громади із органами місцевого самоврядування та місцевими органами влади в контексті досягнення спільних цілей розвитку об'єднань
Демографічний чинник	подолання демографічних викликів та кризи у значній кількості об'єднаних територіальних громад, підвищення ефективності використання наявного трудового потенціалу
Комунікаційно-суб'єктивний чинник	подолання недовіри та відчуженості об'єднаних територіальних громад від органів місцевого самоврядування, налагодження ефективних комунікацій в контексті розвитку територій
Чинник нерозвиненості інфраструктури самої територіальної громади	подолання нерозвиненості соціальної інфраструктури для надання якісних соціальних, побутових, культурних, інформаційних та інших послуг для територіальної громади
Чинник дефіциту партисипативної демократії	передбачає найбільш ефективний розвиток форм реалізації прямої демократії, а також подолання їх нерозвинутості та відсутності у громади навичок вирішення важливих питань функціонування та розвитку

Джерело: складено автором на основі [160, с. 8]

Досліджуючи дані чинники, необхідно відмітити, що проведення адміністративно-територіальної реформи України стало важливою необхідністю в контексті створення автономних громад, а також дало можливість впорядкувати адміністративно-територіальний устрій та вдосконалити систему організації державної влади.

Основою проведення адміністративно-територіальної реформи в Україні стало формування нормативно-правової бази її регулювання. Початком децентралізації та реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні стала затверджена Кабінетом Міністрів України 1 квітня 2014 р. «Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні». Реформа визначала передачу на нижчі рівні влади (місцевого самоврядування) управлінські повноваження та розподіл фінансових ресурсів, що обумовило децентралізацію владних повноважень.

Зазначена Концепція визначає головні завдання адміністративно-територіальної реформи, включаючи забезпечення доступності та якості публічних послуг, оптимальний розподіл повноважень між місцевими органами самоврядування та органами виконавчої влади. Вона також визначає обґрунтовану територіальну основу для діяльності цих органів, яка забезпечить якість та доступність суспільних послуг. Крім того, Концепція передбачає створення незалежних матеріальних, фінансових та організаційних умов для виконання повноважень як місцевими органами самоврядування, так і делегованими повноваженнями. [126].

В аспекті проведення децентралізації владних повноважень в Україні було визначено необхідність реформування органів місцевого самоврядування, адміністративно-територіального устрою та державної регіональної політики в нашій країні. Поступово проводилися різноманітні галузеві реформи реалізації регіональної політики, адміністративно-територіального устрою, реформи у сфері передачі повноважень на нижні рівні реалізації управління.

Для формування нормативно-правової бази забезпечення основ кооперації ресурсів органів місцевого самоврядування з метою вирішення спільних

проблем життєдіяльності територіальних громад на місцевому рівні, більш ефективного надання послуг місцевому населенню, створення спільних об'єктів муніципальної інфраструктури для декількох територіальних громад було створено та введено в дію Закон України № 1508-VII «Про співробітництво територіальних громад» від 17.06.2014 р. та Методикою формування спроможних територіальних громад, котра була затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 р. Відповідно, де-юре було створено правові засади для об'єднання територіальних громад з метою посилення їх фінансової спроможності, а де-факто це посприяло виникненню нової структурної складової базової ланки місцевого самоврядування [98].

В подальшому основні напрями децентралізації та реформи державного управління закріплено Указом Президента України Петра Порошенка № 5/2015 від 12 січня 2015 року «Стратегія сталого розвитку України - 2020». У відповідності до даної стратегії основною метою децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в нашій державі, забезпечення більшої спроможності органів місцевої влади та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні. Реалізація даної Стратегії у повній мірі відповідає положенням Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування. У відповідності до даного правового акту закладено основні аспекти імплементації норм проведення адміністративно-територіальної реформи до вимог та особливостей проведення даних реформ у країнах ЄС.

Починаючи із 5 березня 2015 року набрав чинності Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», законодавчий акт котрий формує регуляторні взаємовідносини в контексті реалізації права громад сіл, селищ, міст на добровільне об'єднання. Згідно з цими вимогами, територіальні громади можуть об'єднуватися, за умови врахування історичних, природних, етнічних, культурних та інших факторів, які впливають на соціально-економічний розвиток цих громад і враховуються при прийнятті рішень про добровільне об'єднання. Територія об'єднаних громад повинна бути

нерозривною, і при цьому має гарантуватися високий рівень якості і доступності публічних послуг, які надаються в межах цих об'єднаних територіальних громад. Держава стимулювала до реалізації такого об'єднання за рахунок здійснення інформаційно-просвітницької, організаційної підтримки, методичної та фінансової підтримки територіальним громадам.

Протягом 2015 року обласними державними адміністраціями було сформовано Перспективні плани об'єднання територіальних громад (окрім Закарпатської та Тернопільської областей). При цьому, не всі перспективні плани було погоджено Кабінетом Міністрів України, зокрема майже 30% перспективних планів об'єднання територіальних громад не знайшли підтримки з боку уряду України та були передані обласним державним адміністраціями на доопрацювання [98].

Аналізуючи статистичні дані реалізації АТР, необхідно відзначити те, що протягом 2015 та 2016 років 4622 населених пункти добровільно об'єднались у 367 об'єднані територіальні громади, що становить майже чверть від запланованого обсягу (додаток К).

Результати аналітичних даних представлених у додатку К статистичних даних засвідчують динаміку створення об'єднаних територіальних громад та засвідчують початковий етап проведення адміністративно-територіальної реформи в нашій країні. Найбільш кількість територіальних об'єднань було сформовано у Житомирській (24 ОТГ), Вінницькій та Дніпропетровській (по 19 ОТГ), Миколаївській (18 ОТГ) областях. Зростання кількості громад засвідчує важливість та необхідність здійснення адміністративної реформи.

В першій половині 2017 р. шляхом проведення місцевих виборів було створено 47 об'єднаних територіальних громад, 163 громади очікували рішення ЦВК стосовно реалізації виборів на округах, 90 об'єднаних територіальних громад перебували в процесі об'єднання [108]. Фактично, зазначені зміни та динаміка змін стала базою подальшого формування та розвитку об'єднаних територіальних громад в нашій країні, створивши фундамент реалізації повномасштабної адміністративно-територіальної реформи в Україні.

22 лютого 2018 року на законодавчому рівні було зареєстровано Проект Закону про засади адміністративно-територіального устрою України № 8051. Зазначений нормативно-правовий акт визначив основні засади адміністративно-територіального устрою України, порядок утворення та ліквідації, встановлення і зміни меж адміністративно-територіальних одиниць. Проте, даний законопроект було знято через значні зауваження викладені у Висновку Головного науково-експертного управління від 18 травня 2018 року, зокрема необґрунтованою була визнана ідея одночасного прийняття двох законодавчих актів у сфері регулювання адміністративно-територіального устрою.

На початку вересня 2019 р. Президент України В. Зеленський під час зустрічі з керівництвом Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України та правоохоронних органів окреслив першочергові завдання у сфері децентралізації та регіональної політики: «Невідкладне завершення процесу децентралізації, зокрема внесення змін до Конституції України, – передача реальної влади, фінансів та ресурсів на місця, завершення секторальної децентралізації, наближення послуг до кожного мешканця громади, забезпечення їхньої якості». Президент наголосив на необхідності визначити остаточні правила формування державного адміністративно-територіального устрою, закріпити межі кожної адміністративно-територіальної одиниці, завершити об'єднання територіальних громад [118].

Як наслідок таких дій, було направлено новий Проект закону України «Про засади адміністративно-територіального устрою України», зареєстрований за № 2804 від 24 січня 2020 року. Зазначений проєкт 4 березня було відкликано та знято із розгляду, оскільки здобув велику кількість критичних зауважень. Найбільше нарікань викликало встановлення високої граничної кількості мешканців міст – 20 тисяч одиниць. Відповідно, реалізація зазначеної концепції призвела б до втрати свого статусу та перетворення їх на селища більшістю малих міст України.

Лише 17 липня 2020 року вищий законодавчий орган – Верховна Рада України ухвалила постанову «Про утворення та ліквідацію районів». У

відповідності до зазначеного нормативно-правового акту в Україні було ліквідовано існуючі 490 районів (зазначена кількість враховує і також райони на тимчасово окупованих територіях Донбасу (Донецька та Луганська області) та АР Крим) і на їх основі утворено 136 нових районів.

Реформа районного рівня управління стала необхідною в контексті реалізації процесу децентралізації, який розпочався у грудні 2014 року і був активно впроваджений у квітні-травні 2019 року. Створення об'єднаних територіальних громад, часто за принципом «одна громада - один район» або «дві громади - один район», призводило до постійного оновлення та модернізації системи управління на районному рівні. У липні 2020 року вже існувало 76 випадків, коли межі районів співпадали з межами об'єднаних територіальних громад. У таких випадках збереження окремого районного рівня управління та самоврядування вважалося непотрібним.

Новий адміністративно-територіальний поділ на районному рівні був закріплений під час місцевих виборів 25 жовтня 2020 року. Під час цих виборів було обрано 5350 депутатів для 123 районних рад. Незважаючи на укрупнення адміністративних районів, проведена адміністративно-територіальна реформа мала деякі недоліки у процедурному плані, які можуть спонукати до спроб її перегляду у найближчому майбутньому [86, с. 4].

За результатами реформування, на початок 2020 року нараховувалося 1469 територіальних громад, 136 районів, який об'єднував 29710 населені пункти (рис. 2.1).

У 2021 році Кабінетом Міністрів України було розроблено законопроект «Про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою України», зареєстрований у Верховній Раді України за №4664 від 28.01.2021. Законопроект встановлює нові критерії адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі районного рівня. Зокрема, гранична мінімальна кількість населення району повинна були становити 150 тисяч мешканців.

У 2022 році, в умовах повномасштабного вторгнення та війни із рф у Верховній Раді України зареєстровано законопроект № 8056 »Проект Закону про

внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення повноважень органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб у період дії воєнного стану».

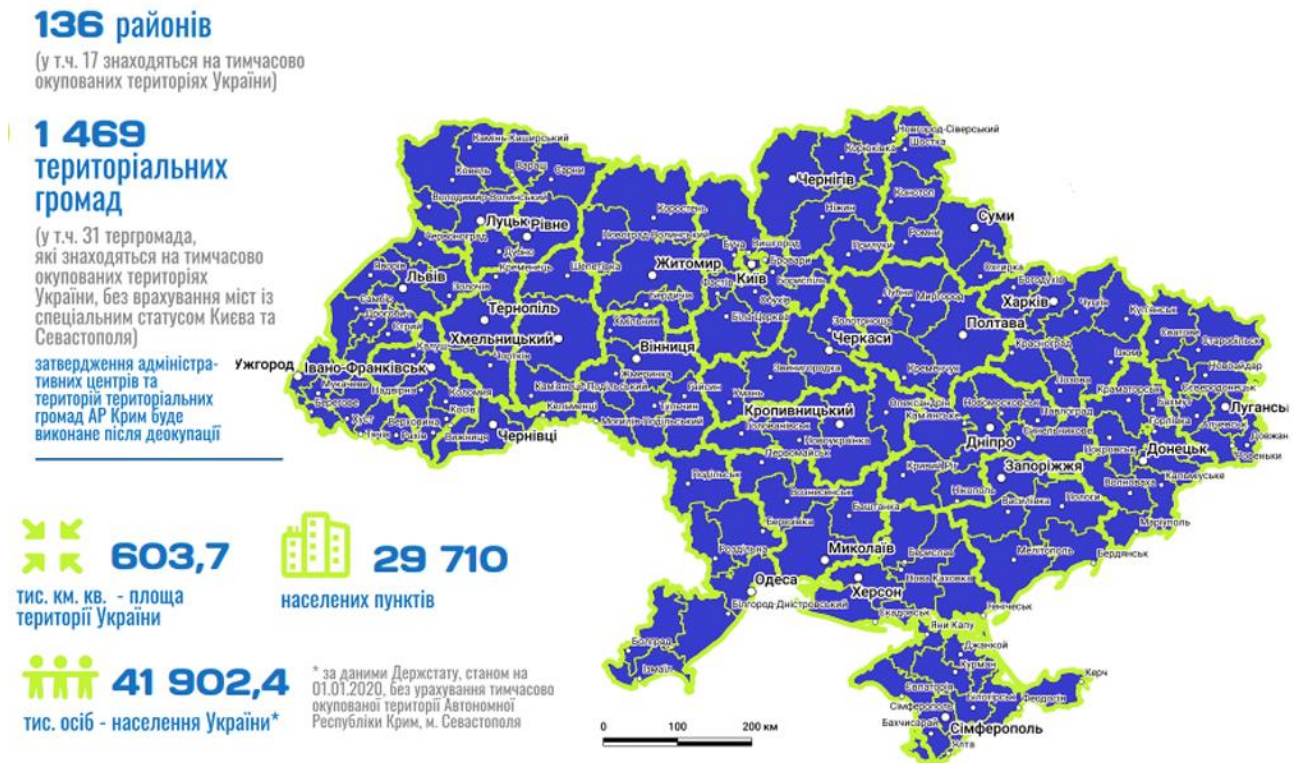

Рис. 2.1. Адміністративно-територіальний розподіл України (станом на 1.01.2020 року)

Джерело: складено автором на основі [15]

Ухвалення законопроекту обумовлено необхідністю внесення важливих до законів України «Про правовий режим воєнного стану», «Про місцеве самоврядування в Україні» та деяких інших законів. Практика застосування зазначених законодавчих актів органами місцевого самоврядування, військовими адміністраціями за умов чинного правового режиму воєнного стану зумовила потребу їх вдосконалення, зокрема, щодо забезпечення системності, повноти й чіткості регулювання питань здійснення військовими адміністраціями повноважень органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, випадків такого здійснення, перебігу його строків, гарантій для посадових осіб місцевого самоврядування, повноваження яких тимчасово припиняються тощо. Даний законодавчий акт сьогодні розглядається у ВР України та потребує

доопрацювання, при цьому позитивними аспектами даного законодавчого акту є: розмежування повноважень військових адміністрацій, спрощено бюрократичні процедури взаємодії військових адміністрацій, Президенту України надано можливість утворювати військову адміністрацію населеного пункту, вносить зміни до Закону України «Про військово-цивільні адміністрації», дію якого обмежено районами проведення антитерористичної операції та здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі та стримування збройної агресії РФ у Донецькій та Луганській областях, розширює антикорупційні заходи [48]. На наш погляд, реалізація даних законодавчих ініціатив позитивно вплине на післявоєнну концепцію подальшого реформування адміністративно-територіальних одиниць і децентралізацію владних повноважень, що в тому числі, стимулюватиме швидко післявоєнну відбудову територій, що потерпали від агресії РФ.

Отже, за роки реалізації реформ місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні сформована та успішно функціонує нормативно-правова база регулювання діяльності ОТГ. Зокрема важливими законодавчими актами стали - Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», Закон України «Про співробітництво територіальних громад», Закон України «Про засади державної регіональної політики», Закони України «Про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України», Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства» та інші.

Законодавча база створила правові умови та механізми для формування ефективно функціонуючих та конкурентоспроможних територіальних громад сіл, селищ, міст. Їх динамічний розвиток прослідковується і в сучасних умовах, зокрема, на 1.01.2022 року сформовано 1469 територіальних громад, що об'єднує 28660 населених пунктів, 129 районів. Найбільшу кількість районів сформовано у Донецькій та Луганській областях (по 8 районів); Київській, Харківській та Дніпровській (по 7 районів); Вінницькій, Закарпатській та Івано-Франківській

областях (по 6 районів), що представлено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Об'єднані територіальні громади України станом на 1.01.2022 року

№ з/п	Області	Райони	Об'єднані територіальні громади	Міські населені пункти			Сільські населені пункти		
				Усього	Міста	Селища міського типу	Усього	Селища	Села
1	Автономна Республіка Крим	На даний час в окупованій АРК 14 районів, вони будуть ліквідовані після деокупації, а замість них буде створено 10 нових районів							
2	Вінницька	6	63	47	18	29	1456	127	1329
3	Волинська	4	54	33	11	22	1054		1054
4	Дніпропетровська	7	86	65	20	45	1435	60	1375
5	Донецька	8	66	183	52	131	1115	196	919
6	Житомирська	4	66	55	12	43	1613	20	1593
7	Закарпатська	6	64	30	11	19	578		578
8	Запорізька	5	67	36	14	22	914	44	870
9	Івано-Франківська	6	62	39	15	24	766	20	746
10	Київська	7	69	56	26	30	1126	5	1121
11	Кіровоградська	4	49	39	12	27	990	16	974
12	Луганська	8	37	146	37	109	780	102	678
13	Львівська	7	73	78	44	34	1850	1	1849
14	Миколаївська	4	52	26	9	17	885	71	814
15	Одеська	7	91	52	19	33	1122	22	1100
16	Полтавська	4	60	36	16	20	1803	15	1788
17	Рівненська	4	64	27	11	16	999	3	996
18	Сумська	5	51	35	15	20	1454	52	1402
19	Тернопільська	3	55	35	18	17	1023	1	1022
20	Харківська	7	56	77	17	60	1674	138	1536
21	Херсонська	5	49	40	9	31	656	79	577
22	Хмельницька	3	60	37	13	24	1414	5	1409
23	Черкаська	4	66	30	16	14	824	101	723
24	Чернівецька	3	52	19	11	8	398		398
25	Чернігівська	5	57	45	16	29	1464	57	1407
26	м Київ			1	1				
	Усього	126	1469	1267	442	824	27393	1135	26258

Джерело: складено автором на основі [33, с. 221; 49; 91]

Як свідчать дані представлені у таблиці 2.2 в новій системи адміністративно-територіального устрою України залучені 442 міста, 824 селищ міського типу, 27393 сільських населених пункти.

Ретроспективний аналіз адміністративно-територіального реформування

на всій території України засвідчує те, що в більшості відбулося укрупнення територій та зменшення кількості районів, наприклад, в Запорізькій області кількість районів було зменшено з 20 до 5 районів, в яких налічувалося 67 об'єднаних територіальних громад (представлено у додатку М). Зокрема, було утворено наступні райони: Бердянський (з адміністративним центром в м.Бердянськ), Василівський (м.Василівка), Запорізький (м. Запоріжжя), Мелітопольський (м.Мелітополь) та Пологівський (м.Пологи).

Здійснюючи аналіз основних соціально-економічних показників Запорізькій області, необхідно відмітити достатньо хорошу економічну базу сталого розвитку даного регіону, зокрема спостерігається приріст реалізації продукції за досліджуваний період практично вдвічі із 183707,1 млн.грн. у 2015 році до рівня 326517,2 млн.грн. у 2021 році, а також ідентичні тенденції, щодо обсягу реалізації промислової продукції, відповідне значення показника зростає із 124986,2 млн.грн. до 206277,1 млн.грн. протягом даного періоду. Активізуються процеси залучення та використання інвестиційних ресурсів, відповідний показник капітальних інвестицій збільшується із 7794,3 млн.грн. у 2015 році до рівня 15181,2 млн.грн. у 2021 році (рис. 2.2).

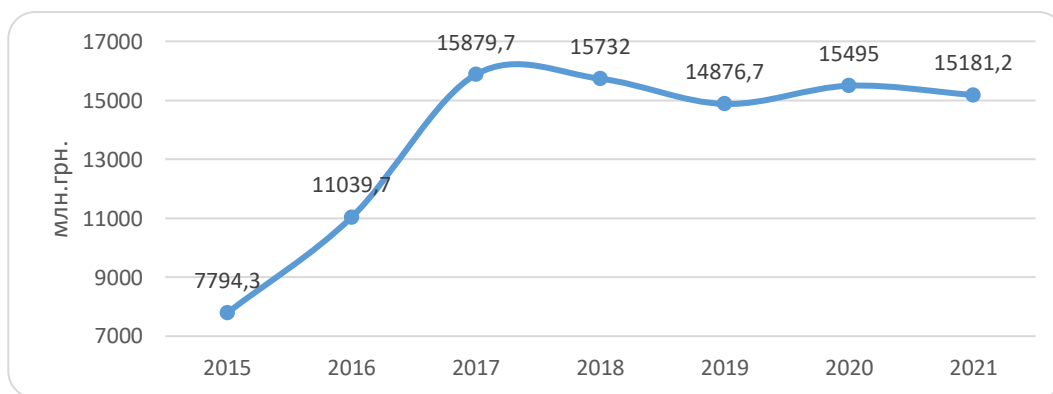

Рис. 2.2. Динаміка зростання розміру капітальних інвестицій у Запорізькій області за період 2015-2021 рр.

Джерело: складено автором на основі [34]

Негативною динамікою є поступове зниження фінансового результату підприємств до оподаткування, зокрема значення показника у 2015 році становило -2761,5 млн.грн. (збитковість), зростання значення показника через

активізацію виробничо-господарської діяльності протягом 2016 та 2017 рр. відповідно до 13739,1 млн.грн. та 20939,5 млн.грн., в подальшому значення показника різко знижується та становить 1756,7 млн.грн у 2020 році та 2271,2 млн.грн. у 2021 році, відповідно як для промислового регіону значення показника є досить низьким. Зазначене обумовлено впливом наслідків пандемії COVID-19.

Позитивною тенденцією є зростання показників інноваційної діяльності промислових підприємств даного регіону, хоча і їх значення залишалися на порівняно низькому рівні. Зокрема, на 256,31% зростає розмір витрат на виконання наукових досліджень та розробок протягом досліджуваного періоду. Інноваційною діяльністю у регіоні займалися 20,9% промислових підприємств у 2015 році, 19,1% у 2017 році та 20,4% у 2021 році. Зазначена активність вплинула на зростання обсягу реалізованої інноваційної продукції, відповідне значення показника зростає на 70,9%, якщо у 2015 році показник становив 4776,4 млн.грн., то у звітному 2021 році значення показника складало 8162,9 млн.грн. Поряд із цим, знижується обсяг інвестицій у наукові розробки на 61,54%, що, на жаль, не стимулює зростання інноваційної активності у регіоні.

Динаміка соціокультурної складової є позитивною оскільки спостерігається зростання соціальних виплат малозабезпеченим сім'ям та обсягу наданих пільг у регіоні, відповідне зростання показника становило 36,49% та 47,04%. Видатки на культуру та мистецтво збільшуються на 796,2 млн.грн. у 2015 році до 1217,2 млн.грн. у 2017 році, в подальшому спостерігається зниження значення показника до 836,9 млн.грн. у 2021 році.

Позитивною є динаміка зниження викидів у атмосферне повітря (на 19,56%), збільшується використання води (на 10,67%), в тому числі і для промислових потреб, а також зростання обсягу відходів (-4,31%), в тому числі і небезпечних відходів (на 18,42%). Зазначене обумовлюється покращенням екологічної ситуації в регіоні та орієнтацією на збереження довкілля та покращення стану навколишнього середовища у Запорізькій області. Динаміку показників екологічної складової у даному регіоні представимо на рис. 2.3.

Рис. 2.3. Динаміка екологічних показників у Запорізькій області за період 2015-2021 рр.

Джерело: складено автором на основі [34]

У рамках реалізації реформи децентралізації змінився адміністративно-територіальний розподіл Одеської області із збереженням її загальних меж, зокрема замість 490 сільських, селищних і міських рад утворено 91 об'єднану територіальну громаду, а замість 26 районів – 7 укрупнених районів (Подільський, Березівський, Білгород-Дніпровський, Одеський, Болградський, Ізмаїльський, Роздільнянський райони) (додаток М).

Протягом досліджуваного періоду спостерігалася економічна активність суб'єктів господарювання в цілому та промислових підприємств що впливає на обсяги реалізації продукції, в тому числі промислової продукції. Загальний приріст реалізації продукції у даному регіоні становив 144,13%, а промислової продукції на 70,36%, капітальних інвестицій становило 129,31% (рис.2.4). Також позитивні фінансові результати функціонування промислових підприємств, що впливає на динаміку фінансового результату до оподаткування, зокрема у 2015 році показник був від'ємний та становив -15663,4 млн.грн., у 2018 році значення показника становило 23628,6 млн.грн. (найбільший показник), а у звітному 2021 році показник знижується до 1471,2 млн.грн. Протягом 2020-2021 рр. (вплив наслідків пандемії) спостерігаються негативні тенденції зниження фінансових результатів функціонування промислових підприємств регіону.

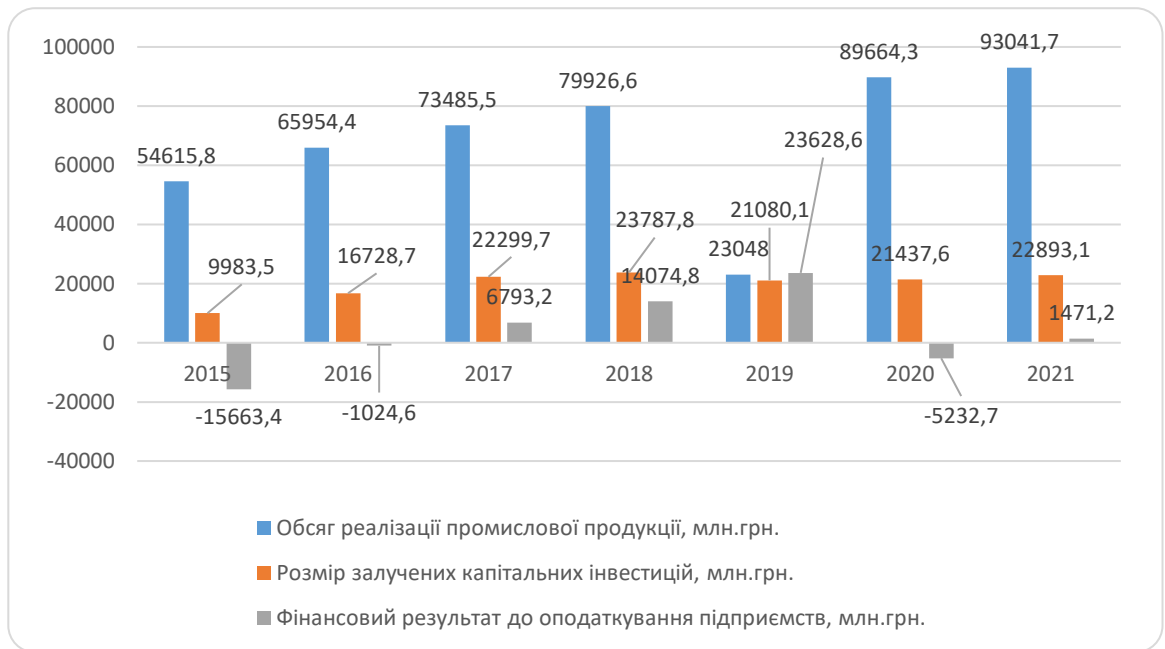

Рис. 2.4. Динаміка основних показників економічної складової сталого розвитку Одеської області за період 2015-2021 рр.

Джерело: складено автором на основі [37, 136]

Зростає інноваційна активність промислових підприємств в регіоні, що вплинуло на результати, зокрема на збільшення фінансування інноваційних витрат на 331,59%, збільшення витрат на виконання наукових досліджень та розробок на 64,95%, збільшення обсягу виробництва та реалізації інноваційної продукції промислових підприємств на 144,14%, зростання інвестицій у наукові розробки на 221,13%.

Найбільша кількість інновацій в Одеській області, які можна віднести до ключових інноваційних технологій, спродукована такими галузями, як: нові біотехнології та медицина, економіка, агропромисловий комплекс, нові технології речовини та матеріали.

Переважає більшість ініціатив з розбудови інфраструктури в інноваційній сфері реалізується за приватної ініціативи імпаکت-інвесторів, пріоритетність яких визначена еволюційним шляхом у відповідь на потреби учасників регіональної інноваційної системи «знизу». Основне завдання регіональної влади масштабувати отриманий приватним сектором досвід та ефективні практики в Одеській області [54, с. 9].

Досить потужним у регіоні є соціокультурне забезпечення, а саме спостерігається зростання допомоги малозабезпеченим сім'ям на 62,83%, зростання обсягу наданих пільг 64,57%, збільшення видатків на культуру та мистецтво 57,15%. Соціальна орієнтованість та соціальний захист населення у регіоні залишається на високому рівні.

Аналізуючи екологічну складову необхідно відмітити, що значними залишаються викиди у атмосферне повітря (у 2015 році значення показника становило 129,7 тис.т., а у звітному 2021 році – 130,4 тис.т.) та розмір відходів (із 602,6 тис.т. у 2015 році до рівня 517,4 тис.т. у 2021 році).

Навіть при зниженні показників стан екологічної безпеки в Одеській області залишається складним і переважно зумовлений надмірним техногенним впливом на природу, нерівномірним розподілом виробництва та високою енергозатратністю.

Здоров'ю населення шкодять такі чинники середовища, такі як забруднення атмосферного повітря, якість питної води, житлові умови, харчування, вплив іонізуючого та неіонізуючого випромінювання, шум та відходи. Тому оцінка шкідливого впливу чинників навколишнього середовища є актуальною проблемою сучасності [136].

В Харківській області також відбулося укрупнення районів та замість 27 одиниць створено 7 районів із центрами у Ізюмі, Куп'янську, Лозові, Чугуєві, Первомайську, Харкові, Люботин (додаток М). Найбільший за площею Харківський район (581,36 км.кв., населення - 1,72 млн.осіб), найменший Чугуївський (11,3 кв.км, населення – 194,17 тис. осіб) [39].

Аналізуючи економічну складову необхідно відзначити значний приріст розмірів виробництва і реалізації промислової продукції, зокрема її збут протягом 2015-2021 року зріс більш ніж у 4,1 разів, що обумовлено активної інвестиційною позицією, диверсифікацією виробництв, вкладанням значного фінансового потенціалу у інноваційний розвитку економіки регіону. Зазначене дало можливість отримати позитивні фінансові результати від реалізації виробничо-господарської діяльності, зокрема із збитку отриманого у розмірі -

3009,2 млн.грн., суб'єкти господарювання отримали у 2021 році позитивний фінансовий результат у розмірі 11095,2 млн.грн.

Регіон відзначається значним рівнем інноваційної активності, що призводить до збільшення обсягів продажу інноваційної продукції. Промислові підприємства в цьому регіоні активно займаються інноваціями, і великі інвестиції в наукові розробки. Важливо відзначити, що Харківська область має другий за обсягом науковий та науково-технічний потенціал в Україні після міста Києва. У цьому регіоні діють численні наукові установи Національної академії наук України, такі як Фізико-технічний інститут низьких температур ім. Б. І. Веркіна, НТК «Інститут монокристалів», Інститут проблем машинобудування ім. А. М. Підгорного, Національний науковий центр «Харківський фізико-технічний інститут», Інститут проблем кріобіології і кріомедицини і багато інших. [138].

Харківщина досить є прогресивною територією у соціокультурному плані, адже значною є кількість закладів культури (647 одиниць у 2021 році), кількість бібліотек нараховує 793 одиниці. Також у м. Харкові розташовані такі провідні театри країни як: Харківський національний академічний театр опери та балету ім. М. В. Лисенка, Харківський державний академічний драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка, Харківський академічний російський драматичний театр ім. А. С. Пушкіна, Харківський державний академічний театр ляльок ім. В. А. Афанасьєва.

Щорічно збільшується розмір видатків регіону на культуру та мистецтво, при цьому значення показника в середньому зростає на 21,38%.

На жаль, екологічна ситуація в регіоні залишається складною через зростання викидів у атмосферне повітря. Це пояснюється тим, що у місті Харків та області розташовано багато комерційних і приватних підприємств, а також є збільшення кількості довгостроково експлуатованих транспортних засобів, що сприяє серйозному забрудненню атмосферного повітря. Це призводить до підвищених концентрацій забруднюючих речовин у певних районах міста, як свідчать дані щорічних спостережень за станом повітряного басейну, які

проводить Харківський регіональний центр з гідрометеорології.

Забруднення атмосфери викидами автотранспорту є другим за розмірами після викидів від енергетичних джерел і зростає через постійне збільшення кількості автотранспорту. Загальний обсяг викидів шкідливих речовин залежить від різних факторів, таких як потужність і тип двигуна, режим роботи, стан автомобіля, швидкість руху, стан доріг та якість палива. Рух міського транспорту, такого як трамваї і тролейбуси, призводить до підвищення рівнів пилу у повітрі через знос дорожнього покриття.

Високі рівні забруднення повітря в Харкові внаслідок руху автотранспорту, переважно пояснюються використанням застарілих автомобілів, поганим станом доріг, незадовільними режимами швидкості руху, особливо в центральних районах міста.

Значна частина викидів забруднюючих речовин в області розподіляється таким чином: Зміївський район відповідає за 26,3% викидів, Чугуївський район - за 14,8%, Дергачівський район - за 6,5%, а місто Харків - за 10,7%. Усього в області протягом 2018 року на кожен квадратний кілометр території припадало 1,4 тонн викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел. У середньому по області на одну особу припадало 16,7 кілограма викинутих забруднюючих речовин. Основними джерелами забруднення повітря в області є підприємства енергетичної, видобувної, переробної промисловості, а також транспортні і сільськогосподарські підприємства [60].

Обсяг відходів у даному регіоні знижується, зокрема показник 2015 року становив 1711,4 тис.т. та знижується до рівня 1446,2 тис.т. у 2021 році. В структурі викидів значна частка викидів I-III класів небезпеки, яка знижується із 4,35% у 2015 році до рівня 2,08% у 2021 році.

Основним спрямуванням у роботі з управління відходами залишається вирішення питання щодо повного збору небезпечних відходів з метою їх подальшої утилізації та обробки на спеціалізованих підприємствах. В області існує мережа компаній, які проводять відповідні операції у сфері управління небезпечними відходами. Серед цих компаній можна виділити ТОВ НВП

«Кормет», ТОВ «Екотек», ТОВ «Харків-еко», ТОВ «Юпітер еко», ТОВ «ПК «Екосфера», ТОВ НВП «Новінтех» та інші. Вони виконують завдання щодо збору, транспортування, зберігання, видалення та утилізації відпрацьованих ламп і пристроїв, які містять ртуть, відпрацьованих нафтових відходів, відпрацьованих лужних і кислотних акумуляторних батарей, відходів виробництва гальваніки та термічної обробки, а також відходів від застосування фотохімікатів та інше.

В Тернопільській області замість 17 районів створено три великих – Тернопільський, Чортківський та Кременецький райони (таблиця 2.3), в яких нараховувалося 55 об'єднаних територіальних громад (додаток М).

Таблиця 2.3

Районування в Тернопільській області на 1.01.2022 року

Назва району	Адміністративний центр	Чисельність населення, осіб	Площа території району, км ²	Кількість рад	Кількість населених пунктів
Кременецький	місто Кременець	143191	2635,2	100	204
Тернопільський	місто Тернопіль	565037	6174,7	272	492
Чортківський	місто Чортків	330467	5025,5	243	362

Джерело: складено автором на основі [137, с. 23-24; 38]

Найбільший район – Тернопільський (кількість населених пунктів 492 пункти та 365037 осіб), найменший – Кременецький (кількість населених пунктів 204 пункти та 143191 особа).

Найбільшими громадами у за кількістю населення є Кременецька ОТГ – 42405 осіб, Збаразька ОТГ – 39341 особа, Бучацька ОТГ – 38181 особа; за площею найбільшими об'єднаними територіальними громадами Тернопільщини була Бучацька – 523,3 кв.км., Кременецька – 523 кв. км., Монастириська – 471,5 кв.км. [38].

Кількість територіальних громад у Тернопільській області збільшується, зокрема якщо у 2014 році їх кількість становила 14 одиниць, то у звітному 2022 році показник становить 55 одиниць (рис. 2.5).

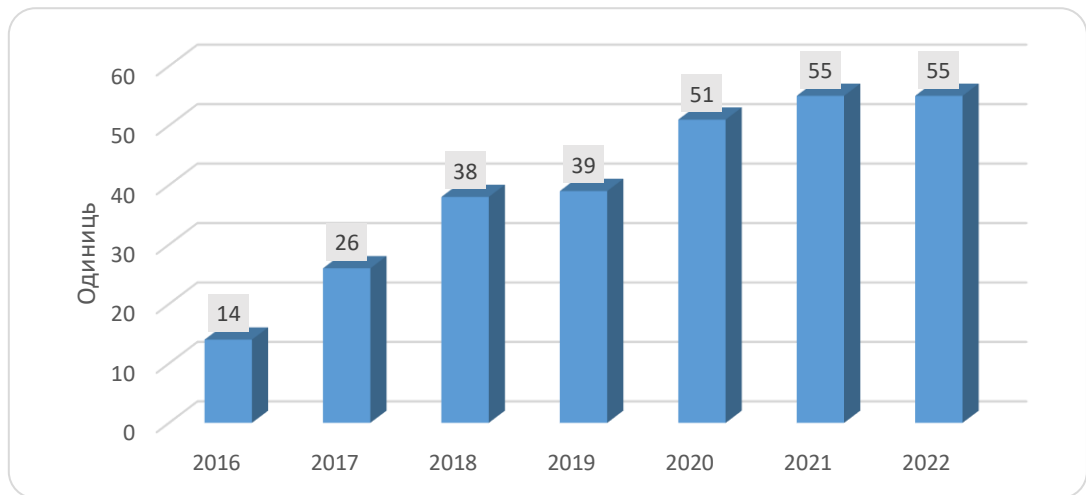

Рис. 2.5. Динаміка зростання кількості ОТГ у Тернопільській області за період 2016-2022 рр.

Джерело: складено автором на основі [38, 50, 137]

Здійснюючи оцінку показників економічної складової необхідно відзначити позитивні тенденції їх приросту, зокрема збільшуються показники реалізації продукції в цілому на 242,3% та реалізації промислової продукції на 230,4% протягом досліджуваного періоду. Приріст показників зумовлено економічним пожвавленням функціонування промислових підприємств в регіоні, що засвідчує зростання індексу промислової продукції із 92,1 пункти у 2015 році до рівня 118,1 пункт у 2021 році (рис. 2.6).

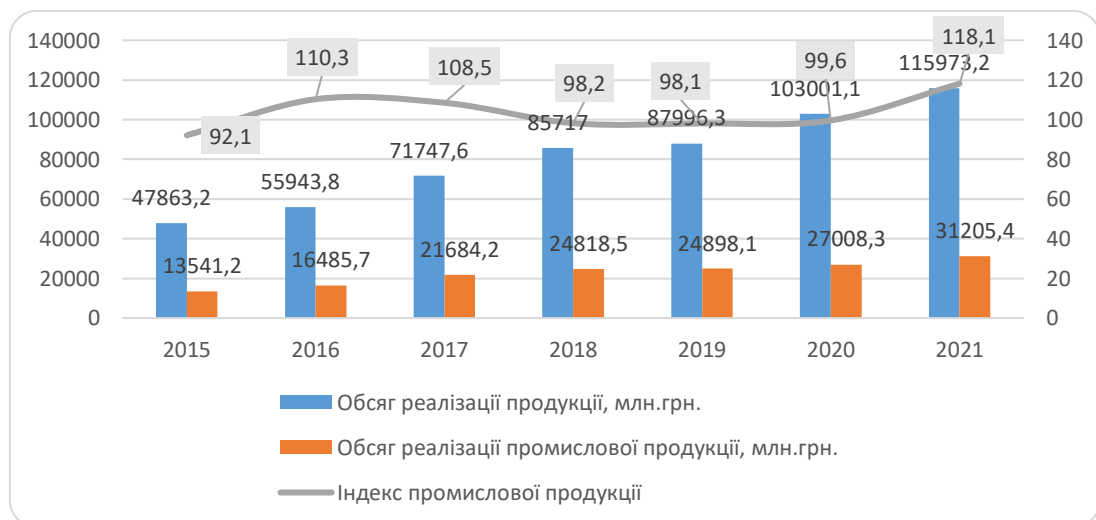

Рис. 2.6. Динаміка реалізації продукції та індекс промислової продукції у Тернопільській області за період 2016-2021 рр.

Джерело: складено автором на основі [38, 50, 137]

Позитивною є динаміка прибутковості до оподаткування промислових підприємств, зокрема у 2015 році - 2088 млн.грн., у 2017 році показник становив -4865,3 млн.грн., у 2019 році був пік прибутковості відповідний показник становив 41851,2 млн.грн., у 2021 році значення показника знижується до рівня 14162,8 млн.грн. Зростання показника засвідчує ефективність функціонування промислових підприємства, підвищення фінансового стану та реалізацію концепції формування сталого розвитку промислових підприємств.

Важливою складовою сталого розвитку регіону є активна інноваційна позиція промислових підприємств, зокрема збільшується фінансування інноваційних витрат, відповідне значення показника у 2015 році становило 14,55 млн.грн., у 2019 році значення показника становило 26,8 млн.грн., а у 2021 році значення показника було найбільшим і склало 34,8 млн.грн. Зростає динаміка витрат на виконання наукових досліджень та розробок із 10,7 млн.грн. у 2015 році до рівня 42,2 млн.грн. у 2021 році, приріст показника становив практично у 4 рази. Важливе значення має інноваційна активність промислових підприємств, котра також зростає із 17,4% у 2015 році до рівня 29,8% від загального обсягу промислових підприємств в нашій країні.

Розвинутою є соціокультурна складова сталого розвитку у регіоні, що обумовлює приріст соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям на 32,32%, зростання обсягу наданих пільг на 39,32%, видатків на культуру та мистецтво на 59,81%, кількість пам'яток та об'єктів культурної спадщини на 2,75%.

Позитивним в аспекті охорони навколишнього середовища є зниження викидів у атмосферне повітря в регіоні та зниження обсягу відходів. Розмір викидів у атмосферне повітря знижується із 46,4 тис.т. у 2015 році до рівня 39,4 тис.т. у 2021 році, при цьому практично у 10 разів у порівнянні із 2017 роком знижується обсяг відходів у 2021 році, відповідне значення показника складало 257,6 тис.т. У Тернопільській області основними джерелами забруднення повітряного басейну області були підприємства, які займалися транспортуванням газу, а також підприємства переробної промисловості. Серед них можна виділити Тернопільське лінійне виробниче управління магістральних

газопроводів філії УМГ «Львівтрансгаз» ДК «Укртрансгаз», Гусятинська газокompресорна станція Барського лінійного виробничого управління магістральних газопроводів «Черкаситрансгаз», Кременецьке відділення постачання та реалізації газу філії УМГ «Львівтрансгаз» ДК «Укртрансгаз» НАК «Нафтогаз України».

Дані додатку Л засвідчують укрупнення реалізоване у 2020 році Львівської та Івано-Франківської областей, зокрема у Львівській області із 20 районів утворено 7 більших районів (Дрогобицький, Золочівський, Львівський, Новоявориський, Самбірський, Стрийський, Червоноградський) [36], а у Івано-Франківській із 14 утворено 6 більших районів (Верховинський, Івано-Франківський, Косівський, Калуський, Коломийський, Наддніпрянський) [35].

Основні показники сталого розвитку, в тому числі і в аспекті функціонування промислових підприємств, у Львівської та Івано-Франківської областей представлено у додатку Н.

Досліджуючи дані представлені у додатку Н необхідно засвідчити зростання обсягу реалізації продукції, відповідний показник збільшується на 160,42%, відповідне значення показника зростає до рівня 476837,2 млн.грн. у 2021 році. Поряд із цим, обсяг промислової продукції зростає, відповідне значення показника у 2015 році становило 72703,1 млн.грн. і збільшується до рівня 145983,2 млн.грн., приріст показника становив 100,79%. Показник залучення капітальних інвестицій збільшується, що обумовлює інвестиційну активність в регіоні, відповідне значення показника збільшується на 76,5%.

Позитивною тенденцією є зростання фінансового результату до оподаткування підприємств, так у 2015 році отримано збиток у розмірі -7491,3 млн.грн., поряд із цим спостерігається зростання показника до 2019 році до рівня 9729,3 млн.грн., а протягом 2020 та 2021 рр. значення показника знизилося через вплив пандемії COVID-19, відповідний показник у 2020 році становив 2468 млн.грн., у 2021 році складав 2116,5 млн.грн.

У останні роки економічний спеціалізація Львівської області майже не змінювалася, і головним чином це сталося за рахунок збільшення ролі добувної

промисловості в загальній структурі промислового сектору. Тобто, область все ще сильно залежить від видобутку природних ресурсів. Ця ситуація негативно впливає на конкурентоспроможність вітчизняної промисловості на національному та світовому рівнях.

Позитивним аспектом для області є значна присутність переробної промисловості, яка складає дві третини загальної структури промислового виробництва. Серед найбільш динамічно розвиваючих галузей в Львівській області варто відзначити фармацевтичну, деревообробну, текстильну, харчову, металургійну і виробництво гумових та неметалевих виробів.

Важливою є активна інноваційна позиція суб'єктів господарювання, зокрема зростає фінансування інноваційних витрат, зокрема показник 2015 року становив 277,7 млн.грн. та зростає до рівня 365,7 млн.грн. у 2021 році, а також спостерігається приріст витрат на виконання наукових досліджень до 111,7 млн.грн.. Поряд із цим, знижується інноваційна активність підприємств, відповідне значення показника становитиме 19,3% у 2015 році та знижується до 13,4% у 2021 році, знижується обсяг реалізованої інноваційної продукції із 1193,9 млн.грн. у 2015 році до 991,2 млн.грн. у 2021 році.

Львівська область має значний науковий потенціал, високий рівень освіченості населення та добре розвинуту науково-освітню інфраструктуру. Проте інтеграція науки, освіти і реального сектору економіки залишає бажати кращого.

Також існують проблеми з ефективним використанням науково-технічного та виробничого інноваційного потенціалу Львівської області. Зокрема, фінансування наукових досліджень знижується, що призводить до відтоку кваліфікованих науковців. Відсутність зв'язку між науковими дослідженнями, виробництвом і ринком призводить до недооцінки вітчизняних інновацій та їх недостатнього використання у виробництві.

Значна нестача грошових засобів широкої реалізації інноваційної діяльності на промислових підприємствах, низький технологічний рівень виробничої бази промислових підприємств, відсталість технологічної структури

виступають стримувальними чинниками розвитку різновидів економічної діяльності із значною доданою вартістю.

Нажаль, розмір інвестицій у наукові розробки у регіоні залишається на досить низькому рівні, найбільший приріст показника мав місце протягом 2016-2017 рр. відповідне зростання становило із 8 млн.грн. до рівня 25,3 млн.грн., в подальшому спостерігається зниження інвестування у інновації, що негативно впливає на інноваційну активність у регіоні (рис. 2.7).

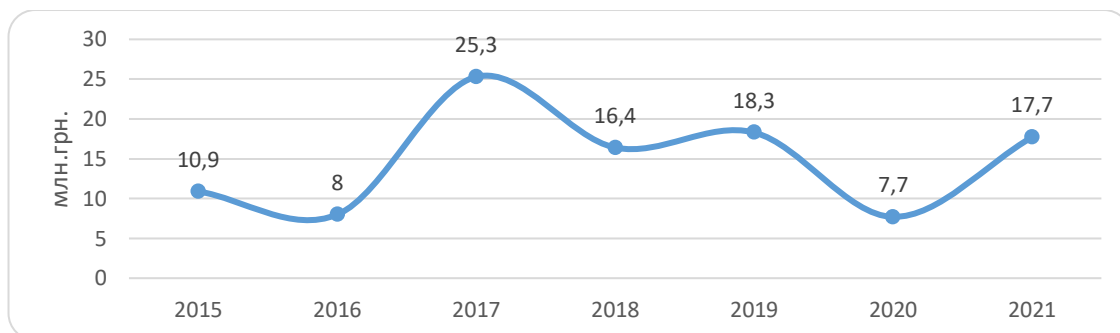

Рис. 2.7. Динаміка інвестицій у наукові розробки в Львівській області протягом 2015-2021 рр.

Джерело: складено автором на основі [36]

Досліджуючи показники соціокультурної компоненти сталого розвитку, необхідно відзначити зростання розміру соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям, обсяг надання пільг, видатки на культуру та мистецтво (рис. 2.8).

Рис. 2.8. Динаміка зміни видатків на соціокультурну компоненту у Львівській області протягом 2015-2021 рр.

Джерело: складено автором на основі [36]

Негативними тенденціями є зменшення кількості закладів культури на 37 одиниць, а також кількості бібліотек на 77 одиниць.

Львівська область має досить розгалужену мережу культурних закладів (2953 об'єкти), серед яких необхідно виділити 1284 бібліотек (у т.ч. 1048 у сільській місцевості, крім ОТГ); – 1390 клубного типу (у т.ч. 1027 у сільській місцевості, крім ОТГ); – 175 музеїв: 4 музеї зі статусом національного, 2 НАН України, 5 КЗ ЛОР, 2 заповідники КЗ ЛОР, 154 громадських, 4 міського підпорядкування, 4 районного підпорядкування; – 81 початковий спеціалізований мистецький навчальний заклад (у т.ч. 8 у сільській місцевості); – 5 вищих мистецьких навчальних закладів I-II рівнів акредитації, 2 вищі навчальні заклади III-IV рівнів акредитації; – 2 обласні театри КЗ ЛОР – «Львівський академічний обласний театр ляльок», «Львівський обласний академічний музично-драматичний театр ім.Ю.Дрогобича» (у 2018 році – 914 вистав, 93158 глядачів); – 2 національні театри, які перебувають у підпорядкуванні Міністерства культури України - Національний академічний український драматичний театр імені Марії Заньковецької, Львівський національний академічний театр опери та балету ім.С. Крушельницької; – 5 театрів діють у місті Львові: Львівський академічний драматичний театр ім.Л.Українки, Львівський академічний театр «І люди, і ляльки», Перший академічний український театр для дітей та юнацтва, Львівський академічний театр ім.Л.Курбаса, Львівський академічний духовний театр «Воскресіння». Закладами культури і мистецтв обласного підпорядкування є 6 установ (КЗ ЛОР) – «Галицький академічний камерний хор», «Львівська національна філармонія», «Заслужена академічна капела України «Трембіта», «Львівська державна академічна чоловіча хорова капела «Дударик» (у 2018 році – 781 концертів, 343150 глядачів), а також «Львівський обласний центр народної творчості і культурно-освітньої роботи», «Культурно-мистецький центр Львівський палац мистецтв». За кількістю та обсягом фінансування бібліотек Львівщина займає перше місце в Україні [135].

Для збереження існуючих переваг у розвитку сфери культури, необхідно

перенаправити увагу на надання високоякісних послуг, які будуть популярні серед мешканців області, а також привертати іноземних і внутрішніх туристів.

Аналізуючи екологічну складову необхідно відмітити зменшення викидів у атмосферне повітря із 102,41 тис. т. у 2015 році і знижується до рівня 75,43 тис.т. у 2021 році (на 26,35% протягом досліджуваного періоду), а також обсягу відходів із 2953,3 тис.т. у 2015 році до значення 2328,5 тис.т. у 2021 році (на 21,16% протягом досліджуваного періоду). Поряд із цим, позитивним є те, що низьким залишається кількість відходів I-III класів небезпеки, зокрема значення показника у 2015 році становило 1,4 тис.т. та 1,7 тис.т. у 2021 році.

Причинами надмірних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря є повільне впровадження систем очищення від пилу та газових забруднень на підприємствах енергетики, де використовується природне вугілля як паливо.

Також існують проблеми, такі як несвоєчасне обслуговування та ремонт пилогазоочисного обладнання на підприємствах, невиконання заходів зі зменшення викидів до нормативного рівня у встановлені терміни, повільна імплементація сучасних технологій очищення викидів і відсутність ефективних систем очищення газоподібних домішок викидів підприємств. [135].

Досліджуючи тенденції сталого розвитку Івано-Франківської області, необхідно відмітити приріст показників реалізації продукції та реалізації промислової продукції, відповідний приріст показника реалізації становить 166,9% протягом досліджуваного періоду, відповідний показник 2021 року становив 143756 млн.грн. При цьому збільшується розмір реалізації промислової продукції на 111,68%, зростання показника відбувається із 34741,8 млн.грн. у 2015 році до рівня 73542,8 млн.грн. у 2021 році. Найбільш вагомими за обсягами виробництва і реалізації промислової продукції в області є відокремлений підрозділ «Бурштинська теплова електрична станція» АТ «ДТЕК Західенерго», ПАТ «Івано-Франківськцемент», НГВУ «Долинанафтогаз» та «Надвірнанафтогаз», ПАТ «Укрнафта», ПАТ «Прикарпаттяобленерго», ДП «Калуська теплоелектроцентрально-Нова», товариства з обмеженою

відповідальністю: «Карпатнафтохім», «Свісс Кроно», «Електролюкс Україна», «Імперово-Фудз», «Таркетт Вінісін» [134].

Поряд із зростання реалізації продукції необхідно відзначити низький фінансовий ефект (фінансовий результат до оподаткування підприємств), практично протягом усього періоду (окрім 2018-2019 рр.) необхідно відзначити збитковість діяльності суб'єктів господарювання, у 2020 році показник збитку становив 1726,3 млн.грн., а у 2021 році значення показника становило -2269,5 млн.грн. Зниження рентабельності операційної діяльності засвідчує негативні тенденції фінансово-господарської діяльності підприємств досліджуваного регіону. Також знижуються обсяги залучених капітальних інвестицій із 9609,3 млн.грн. у 2015 році до рівня 8408,2 млн.грн. у 2021 році.

Позитивним є приріст показників, котрі визначають інноваційні процеси в регіоні, відповідне значення фінансування інноваційних витрат збільшується в чотири рази до рівня 356,2 млн.грн., зростає обсяг реалізації інноваційної продукції до 422,5 млн.грн., значно збільшуються (в 35 разів) інвестиції у наукові розробки до 38756 млн.грн. у 2021 році. Тенденції підвищення інноваційної активності засвідчують орієнтування промислових підприємств на використання інноваційної складової в контексті забезпечення гермінативного розвитку території.

Головними напрямками реалізації інноваційної стратегії в області є розвиток високонаукових галузей, сприяння створенню інтелектуальних продуктів і їх можливості для комерціалізації в регіоні і поза його межами, використання державно-приватного партнерства для реалізації проєктів, які використовують передові технології та сучасні методи управління. Також важливим є створення галузевих кластерів як ефективних форм співпраці.

Незначно зростає соціальне забезпечення та соціокультурна компонента сталого розвитку даного регіону, зокрема зростають соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям на 17,44%, розмір надання пілґ на 58,46%, видатки на культуру та мистецтво на 38,03%. Поряд із цим, знижується кількість закладів культури до 971 одиниці та кількості бібліотек до 751 одиниці.

В Івано-Франківській області велика увага приділяється збереженню та популяризації нематеріальної культурної спадщини, зокрема народних традицій та звичаїв. Область щороку проводить численні культурно-мистецькі заходи на міжнародному, всеукраїнському та обласному рівнях. Деякі із видатних подій включають Міжнародний етнокультурний фестиваль «Карпатський простір», Міжнародний різдвяний фестиваль «Коляда на Майзлях», Міжнародний фольклорний фестиваль «Родослав», Міжнародний фольклорно-етнографічний фестиваль «Коломийка», і інші подібні події.

У останні роки співпраця бібліотек з різними установами, громадськими організаціями та органами влади значно зміцнилася і розширилася. Зараз бібліотеки стають все більше центрами інформаційної діяльності і партнерством із різними групами [134].

Обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферу від фіксованих джерел забруднення в Івано-Франківській області, хоч і зменшився трохи у порівнянні з 2015 роком, все ще залишається на значно високому рівні (рис. 2.9).

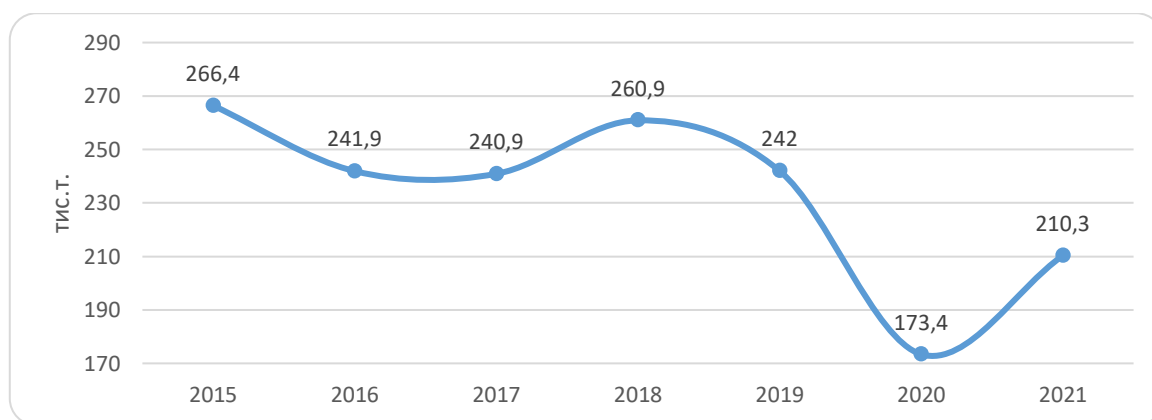

Рис. 2.9. Динаміка викидів у атмосферне повітря у Івано-Франківській області за період 2015-2021 рр.

Джерело: складено автором на основі [35, 134]

Знижуються обсяг відходів накопичених у регіоні протягом досліджуваного періоду, відповідне значення показника знижується із 2124,8 тис.т. у 2015 році до рівня 1618,5 тис.т. у 2021 році, при цьому низька питома вага відходів I-III класів небезпеки.

На території Івано-Франківської області розташовано п'ятнадцять діючих полігонів для зберігання твердих побутових відходів, із них восьми з них мають офіційні паспорти. Найбільші з цих полігонів розташовані поблизу міста Івано-Франківськ (село Рибне Тисменицького району), міста Калуша, міста Коломиї, міста Долини та міста Надвірна (село Пнів). Роздільний збір твердих побутових відходів частково впроваджений у 57 населених пунктах і 6 містах обласного підпорядкування.

Узагальнюючи результати дослідження впливу адміністративно-територіальної реформи на сталий розвиток досліджуваних регіонів України необхідно відмітити наступне:

- реформа забезпечила укрупнення територій, стимулювала централізацію управління основних функцій, визначила більші можливості фінансового забезпечення та подальшого інфраструктурного розвитку територій;

- забезпечила зростання основних економічних показників сталого розвитку, зокрема реалізації продукції, як у загальному обсязі, так і промислової продукції, а також стимулювала зростання залучення капітальних інвестицій у господарські процеси, що дало можливість, на більшості досліджуваних територій, забезпечити позитивні фінансові результати здійснення операційної діяльності;

- дала можливість активізувати інноваційну діяльність у регіонах, що, як засвідчують результати аналізу, вплинуло на приріст обсягів фінансування інновацій, обсягу реалізації інноваційної продукції, зростання інвестицій у інноваційні розробки;

- активізувати соціокультурну складову, зокрема, як засвідчують результати проведеного дослідження, збільшується розмір соціальних виплат, а також зростають витрати на культуру та мистецтво;

- дала можливість більш виважено підходити до збереження навколишнього середовища в аспекті зменшення викидів у атмосферне повітря та зменшення відходів, в тому числі I-III класу небезпеки.

2.2. Оцінювання критеріїв та показників економічної ефективності та інноваційного розвитку промислових підприємств України в умовах адміністративно-територіальної реформи

В умовах гермінативних векторів розвитку важливим є забезпечення економічної ефективності та стимулювання інноваційного розвитку промислових підприємств України. Термін промислове підприємства, у відповідності до ст.1. Конвенції про допомогу у випадках виробничого травматизму в м.Женева від 8 липня 1964 року № 121, охоплює такі підприємства які реалізують наступні різновиди економічної діяльності: добувна промисловість, переробна промисловість, будівництво, електроенергія, газ, водопостачання і санітарне обслуговування, транспорт, склади і служби зв'язку [161].

Податковий кодекс України (ПКУ) [114], визначаючи об'єкти оподаткування (п. п. 266.2.2 п 66.2 ст. 266 ПКУ), вважає промисловими підприємства, що здійснюють процес промислового виробництва, котрий трактують як «...процес перероблення (механічного, хімічного, ручного тощо), який використовують для виготовлення нової продукції (споживчих товарів, напівфабрикатів чи засобів виробництва), оброблення товарів, які були у використанні, надання промислових послуг».

Промислові підприємства, що відображають процес промислового виробництва відносяться до таких секцій Національного класифікатора України: секція В «Добувна промисловість та розроблення кар'єрів»; секція С «Переробна промисловість»; секція Д «Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря»; секція Е «Водопостачання; каналізація, поводження з відходами»; секція F «Будівництво».

У відповідності до вищезазначеного об'єктами для реалізації комплексного дослідження нами обрано діючі промислові підприємства, які представляють Тернопільську та Львівську області, зокрема ПрАТ «ТерА», ТОВ СЕ «Борднетце-Україна», ПрАТ «Тернопільський молокозавод», ПАТ «Іскра», ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ».

Дані промислові підприємства практично виступають одними із найбільш бюджетоутворюючих підприємств у області, регіоні та об'єднаних територіальних громадах, які вони представляють. Для ознайомлення із досліджуваними підприємствами здійснено контент-аналіз особливостей їх функціонування, при цьому зведену таблицю представимо у додатку П.

Здійснено коротке ознайомлення із діяльністю кожного промислового підприємства – об'єкта дослідження. Так підприємство ПрАТ «ГерА» - промислове підприємство, що реалізує діяльність у сфері виробництва та подальшої реалізації кондитерських виробів (сушка, драже, цукерки, мармелад, зефір, вафлі, печиво, пряники). Підприємство орієнтується на внутрішній ринок та здійснює зовнішньоекономічну діяльність (країни Прибалтики). З року в рік спостерігається розширення асортименту товарів, впровадження нових технологій у виробничий процес та удосконалення системи управління [103].

Підприємство ТОВ СЕ «Борднетце-Україна» почало діяльність у м.Тернополі починаючи із 1 липня 2006 року. З моменту запуску виробництва підприємство ТОВ СЕ «Борднетце-Україна» зарекомендувало себе як виробник якісної продукції, чим завоювало відмінну репутацію серед споживачів, до яких відносимо головного замовника продукції – компанію «Фольксваген».

Основними напрямками діяльності є виробництво вузлів, деталей та приладдя для автомобілів та їх двигунів, оптова торгівля автомобільними деталями та приладдям, роздрібна торгівля автомобільними деталями та приладдям, виробництво електричного устаткування для двигунів і транспортних засобів, виробництво дроту. Підприємство ТОВ СЕ «Борднетце-Україна» є інноваційно-активним, постійно впроваджуючи виробництво та реалізацію нової продукції [107].

ПрАТ «Тернопільський молокозавод» було створено у 1956 році, і від того часу ця компанія займається виробництвом та продажем молока і молокопродуктів. На сьогодні це одне з найбільших та найуспішніших підприємств на заході України.

Підприємство переробляє понад 400 тонн продукції щодня, і кількість

працівників залежить від обсягів виробництва, досягаючи до 1500 осіб. Починаючи з 2011 року, компанія перетворилася на акціонерне товариство і діє під відомою торговою маркою ТМ «Молокія».

Шляхом розвитку своєї виробничо-господарської діяльності, компанія активно впроваджує інноваційні технології в свій виробничий процес і стала першою фірмою, яка використовує технологію «Свіже молоко» (Fresh Milk Technology) для виробництва продукції. Постійно впроваджуються інноваційні розробки та процеси для активізації виробничо-збутової діяльності, диверсифікації продукції та формування лідера галузі. Вся продукція підприємства ПрАТ «Тернопільський молокозавод» має сертифікати якості Standard ISO 22000 : 2005, що засвідчує її високу якість та значну конкурентоспроможність [104].

Підприємство ТОВ «ОСП Корпорація «Ватра», засноване у 1957 році і являється технологічним підприємством, що займається проектування, конструювання та виготовленням освітлювальних приладів. В даний момент ця компанія є провідним виробником світлотехніки в Україні і в близькому зарубіжжі. Вона повністю задовольняє внутрішні потреби України в індустріальній світлотехніці, при цьому понад 60% її продукції експортується. Основна увага спрямована на розробку та виробництво енергоефективних освітлювальних пристроїв з використанням потужних джерел світла, таких як світлодіоди. Вони постійно вдосконалюють наявні моделі та впроваджують нові з поліпшеними споживчими характеристиками [106].

В параграфі 1.3. нами запропоновано методику оцінювання гермінативних векторів розвитку промислових підприємств, яка базується на дослідженні основних показників економічної та інноваційної діяльності, соціокультурної та екологічної компоненти, а також визначення інтегрального показника гермінативного розвитку. В даному параграфі акцентуємо увагу на економічній та інноваційній складові в аспекті гермінативного розвитку, узагальнимо стан та основні тенденції, які притаманні промисловим підприємствам об'єкт дослідження, зведені дані оцінювання представимо у таблицях 2.4. – 2.5.

Таблиця 2.4

Економічна складова діяльності промислових підприємств Тернопільської області
в контексті забезпечення сталого розвитку

Показник	Роки					Відхилення (+;-)				
	2017	2018	2019	2020	2021	2018/2017	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2021/2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ПрАТ «ТерА»										
1. Фінансова стійкість	0,510	-0,246	-0,231	-0,179	-0,095	-0,756	0,015	0,052	0,084	-0,605
2. Абсолютна ліквідність	0,050	0,014	0,069	0,024	0,052	-0,036	0,055	-0,045	0,027	0,002
3. Оборотність активів	4,794	5,445	4,225	3,586	3,925	0,651	-1,220	-0,639	0,339	-0,869
4. Оборотність власного капіталу	9,403	-22,136	-18,326	-20,041	-41,451	-31,539	3,809	-1,715	-21,409	-50,854
5. Рентабельність господарської діяльності	20,24%	10,81%	-10,13%	-7,53%	1,71%	-9,43%	-20,94%	2,60%	9,24%	-18,53%
6. Рентабельність власного капіталу	-13,63%	358,50%	4,20%	-5,61%	-10,39%	372,13%	-354,30%	-9,81%	-4,78%	3,24%
7. Рентабельність активів	-6,95%	-88,18%	-0,97%	1,00%	0,98%	-81,23%	87,22%	1,97%	-0,02%	7,94%
ТОВ «СЕ Борднетце-Україна»										
1. Фінансова стійкість	-0,269	-0,274	-0,531	-0,576	-0,630	-0,006	-0,257	-0,045	-0,054	-0,361
2. Абсолютна ліквідність	0,007	0,007	0,011	0,001	0,001	0,000	0,004	-0,010	0,000	-0,006
3. Оборотність активів	0,790	0,762	0,827	0,815	0,814	-0,028	0,065	-0,012	-0,002	0,024
4. Оборотність власного капіталу	-2,940	-2,779	-1,556	-1,416	-1,292	0,161	1,222	0,141	0,124	1,648
5. Рентабельність господарської діяльності	12,39%	7,93%	25,75%	24,61%	7,10%	-4,46%	17,83%	-1,15%	-17,51%	-5,29%
6. Рентабельність власного капіталу	-33,77%	-30,49%	53,50%	48,48%	-4,15%	3,28%	83,99%	-5,01%	-52,63%	29,62%
7. Рентабельність активів	9,08%	8,37%	-28,43%	-27,93%	2,61%	-0,71%	-36,80%	0,50%	30,54%	-6,46%

продовження таблиці 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ПрАТ «Тернопільський молокозавод»										
1. Фінансова стійкість	0,390	0,522	0,468	0,466	0,411	0,132	-0,054	-0,002	-0,055	0,021
2. Абсолютна ліквідність	0,142	0,030	0,035	0,032	0,032	-0,112	0,005	-0,002	0,000	-0,110
3. Оборотність активів	3,252	2,066	2,047	2,079	2,252	-1,186	-0,019	0,032	0,173	-1,000
4. Оборотність власного капіталу	8,332	3,954	4,372	4,459	5,481	-4,378	0,418	0,087	1,022	-2,851
5. Рентабельність господарської діяльності	22,83%	17,95%	16,43%	17,89%	11,17%	-4,88%	-1,52%	1,45%	-6,71%	-11,66%
6. Рентабельність власного капіталу	23,28%	8,01%	-8,43%	10,83%	-5,22%	-15,27%	-16,44%	19,26%	-16,05%	-28,50%
7. Рентабельність активів	9,09%	4,18%	-3,95%	5,05%	-2,14%	-4,90%	-8,13%	9,00%	-7,19%	-11,23%
ТОВ «ОСП Корпорація Ватра»										
1. Фінансова стійкість	0,537	0,5	0,416	0,593	0,704	-0,038	-0,083	0,177	0,111	0,166
2. Абсолютна ліквідність	0	0	0,127	0,315	0,182	0	0,127	0,188	-0,133	0,182
3. Оборотність активів	1,978	2,348	2,026	1,799	1,63	0,369	-0,321	-0,227	-0,17	-0,349
4. Оборотність власного капіталу	3,682	4,7	4,868	3,034	2,316	1,018	0,168	-1,835	-0,718	-1,367
5. Рентабельність господарської діяльності	21,38%	18,96%	21,58%	25,97%	26,13%	-2,42%	2,63%	4,39%	0,16%	4,75%
6. Рентабельність власного капіталу	3,67%	8,91%	10,27%	14,72%	8,65%	5,25%	1,36%	4,45%	-6,07%	4,99%
7. Рентабельність активів	1,97%	4,45%	4,28%	8,73%	6,09%	2,48%	-0,18%	4,45%	-2,64%	4,12%

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності промислових підприємств ПрАТ «ТерА», ТОВ «СЕ Борднетце-Україна», ПрАТ «Тернопільський молокозавод», ТОВ «ОСП «Корпорація Ватра»

Здійснюючи узагальнююче дослідження показників економічної складової гермінативного розвитку промислових підприємств Тернопільщини необхідно відмітити особливості їх фінансового стану, зокрема:

- необхідно відмітити відсутність фінансової автономії у підприємств ПрАТ «ТерА» та ТОВ «СЕ Борднетце-Україна», що обумовлено від'ємним показником власного капіталу та негативними показниками фінансової стійкості, поряд із цим достатньою (значення показників варіюються від 0,39 до 0,522 пункти) у підприємства ПрАТ «Тернопільський молокозавод» та високою із орієнтуванням на власний капітал у підприємства ТОВ «ОСП «Корпорація Ватра» (значення показника становлять 0,537 пункти у 2017 році і зростає до найбільшого показника 0,704 пункти у 2021 році);

- показники абсолютної ліквідності у всіх досліджуваних підприємств Тернопільщини є низькими через брак високоліквідних активів грошових засобів та їх еквівалентів (найбільша ліквідність у підприємства ПрАТ «Тернопільський молокозавод»);

- найвища оборотність активів у підприємства ПрАТ «ТерА», поряд із цим значення показника знижується до 3,925 пункти, дещо нижчий показник у підприємства ПрАТ «Тернопільський молокозавод» та низький показник оборотності активів у підприємств ТОВ «СЕ Борднетце-Україна» та ТОВ «ОСП Корпорація «Ватра»;

- від'ємна, через від'ємне значення показника власного капіталу, оборотність власного капіталу таких підприємств, як ПрАТ «ТерА» та ТОВ «СЕ Борднетце-Україна», знижуються показники оборотності власного капіталу у підприємств ПрАТ «Тернопільський молокозавод» (показник знижується із 8,332 пункти у 2015 році до показника 5,481 пункт у 2021 році) та ТОВ «Корпорація «Ватра» із значення 4,868 пункти у 2015 році до показника 2,316 пункти у 2021 році;

- підприємство ПрАТ «ТерА» неефективно реалізовувала фінансову-господарську діяльність протягом 2017-2019 рр., коли підприємство працювало збитково, також ТОВ «СЕ Борднетце-Україна» функціонувало збитково

протягом 2019-2020 рр., ПрАТ «Тернопільський молокозавод» у 2019 та 2021 рр. Лише підприємство ТОВ «ОСП Корпорація «Ватра» забезпечувало прибутковість протягом усього досліджуваного періоду. Розмір чистого прибутку впливає на показники рентабельності власного капіталу та рентабельності активів, які у відрізки збитковості діяльності підприємства були від’ємними. Змінюється рентабельність господарської діяльності досліджуваних підприємств, що відображено на рис. 2.10.

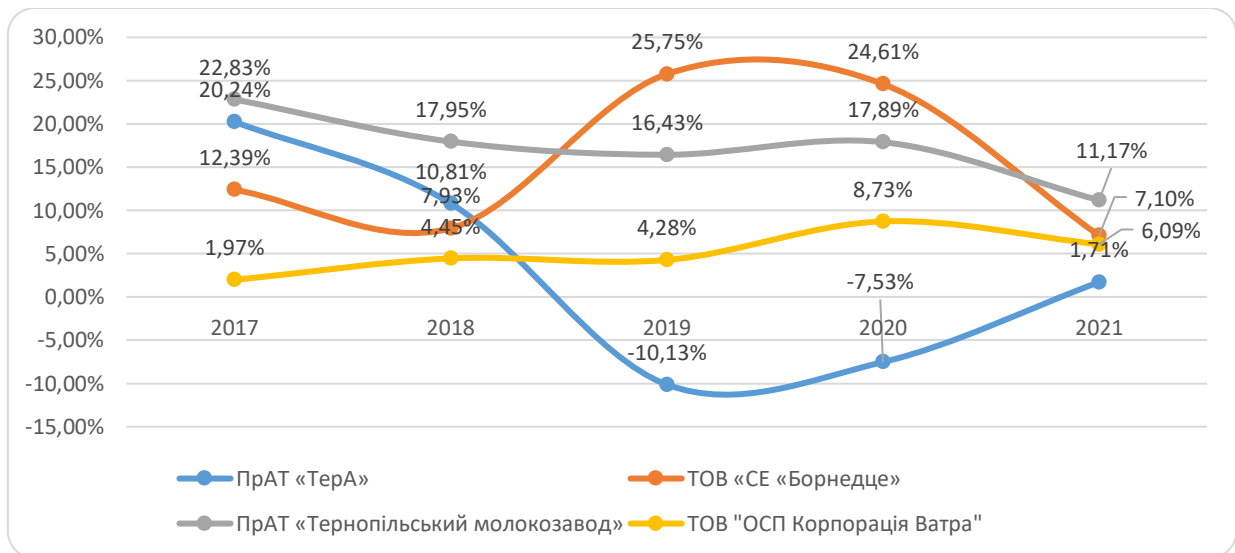

Рис. 2.10. Динаміка рентабельності господарської діяльності промислових підприємств Тернопільської області

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності промислових підприємств ПрАТ «ТерА», ТОВ «СЕ Борнетце-Україна», ПрАТ «Тернопільський молокозавод», ТОВ «ОСП «Корпорація Ватра»

Результати дослідження засвідчують зниження ефективності господарської діяльності промислових підприємств Тернопільської області, відповідне значення показника у 2019 році становила -10,13% та -7,53% у 2020 році. Решту промислових підприємств мали позитивну динаміку реалізації основних господарських процесів, при цьому найбільші значення показника були у підприємства ТОВ «СЕ Борнетце-Україна» у 2019-2020 рр. показники становили 25,75% та 24,61%, проте в подальшому знижується до рівня 7,1% у 2021 році. В звітному 2021 році підприємство ПрАТ «Тернопільський

молокозавод» значення показника становило 7,1%, ТОВ «ОСП Корпорація «Ватра» - 6,09% та ПрАТ «ТерА» - 1,71%.

Підприємство ПАТ «Іскра» є одним із найбільшим промислових підприємств Львівської області. Засноване 1 жовтня 1972 року. Досліджуване підприємство постійно розвивається, удосконалює інноваційну діяльність, вкладає значні кошти у науково-дослідний та виробничо-технічний потенціал, вкладає значні грошові кошти у модернізацію та розвиток виробництва, проектує та розвиває нові джерела світла.

Сьогодні товарний асортимент досліджуваного підприємства нараховує понад 280 різноманітних асортиментів товарів (ламп загального і спеціального призначення, світлодіодні LED-лампи та світлодіодні LED- світильники для побутового та промислового призначення, а також кварцово-галогенні, мініатюрні, автомобільні, натрієві й ртутні, компактні люмінесцентні та лампи-фари). Світлотехнічна продукція постачається під торговими марками «Helios», «Signal», «Soleo», «TechLamp» та «Іскра», які зареєстровані у 33 країнах світу. Продукція займає значну частку на ринку освітлювальної техніки України [102].

ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ» є підприємством з іноземними інвестиціями з 100-відсотковою часткою закордонного інвестора, а саме концерну Leoni. Основними видами діяльності ТзОВ «ЛЕОНІ Ваерінг Системс УА ГмбХ» є виробництво електричних кабельних мереж для автомобілів марки Porsche, Audi, Opel, BMW, VW, Lamborghini, MAN [105].

Виробничі потужності Компанії розташовані за адресами: - с.Нежухів, вул. Леоні, 1, Стрийський район, Львівська область - м.Коломия, вул І.Шарлая, 55, Івано-Франківська область.

ТзОВ «ЛЕОНІ Ваерінг Системс УА ГмбХ» в Україні є яскравим прикладом тісної економічної та науково-технічної співпраці між Україною та Німеччиною. Це найпотужніший інвестиційний проєкт у галузі виробництва електричного устаткування для двигунів і транспортних засобів впродовж останніх років [105].

Таблиця 2.5

Економічна складова діяльності промислових підприємств Львівської області
в контексті забезпечення сталого розвитку

Показник	Роки					Відхилення (+;-)				
	2017	2018	2019	2020	2021	2018/2017	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2021/2017
ПАТ «Іскра»										
1. Фінансова стійкість	-0,254	-0,228	-0,162	-0,176	-0,144	0,026	0,066	-0,014	0,032	0,110
2. Абсолютна ліквідність	0,001	0,001	0,001	0,000	0,000	0,000	0,001	-0,001	0,000	-0,001
3. Оборотність активів	0,186	0,134	0,091	0,078	0,083	-0,053	-0,042	-0,013	0,005	-0,103
4. Оборотність власного капіталу	-0,733	-0,586	-0,563	-0,442	-0,576	0,147	0,023	0,121	-0,134	0,156
5. Рентабельність господарської діяльності	19,74%	16,46%	4,65%	10,12%	14,72%	-3,28%	-11,80%	5,47%	4,59%	-5,03%
6. Рентабельність власного капіталу	-21,22%	-2,24%	-23,73%	16,99%	-12,22%	18,98%	-21,49%	40,71%	-29,21%	9,00%
7. Рентабельність активів	5,40%	0,51%	3,85%	-2,99%	1,76%	-4,89%	3,34%	-6,84%	4,76%	-3,63%
ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ»										
1. Фінансова стійкість	0,681	0,717	0,528	0,452	0,468	0,036	-0,189	-0,076	0,016	-0,212
2. Абсолютна ліквідність	0,121	0,171	0,065	0,122	0,067	0,050	-0,106	0,057	-0,055	-0,054
3. Оборотність активів	1,317	1,275	1,681	1,271	1,814	-0,042	0,406	-0,410	0,543	0,497
4. Оборотність власного капіталу	1,935	1,779	3,182	2,809	3,872	-0,156	1,403	-0,373	1,063	1,937
5. Рентабельність господарської діяльності	13,62%	14,64%	12,19%	11,01%	10,31%	1,02%	-2,45%	-1,18%	-0,70%	-3,32%
6. Рентабельність власного капіталу	6,24%	6,24%	19,33%	-2,65%	17,21%	0,00%	13,09%	-21,98%	19,85%	10,97%
7. Рентабельність активів	4,25%	4,47%	10,21%	-1,20%	8,06%	0,23%	5,74%	-11,41%	9,26%	3,81%

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності промислових підприємств ПАТ «Іскра», ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ»

Результати аналізу економічної складової діяльності промислових підприємств Львівської області в контексті забезпечення сталого розвитку необхідно відзначити наступне:

- від’ємні показники фінансової стійкості підприємства ПАТ «Іскра», що засвідчує неефективність господарської діяльності та використання власного капіталу, поряд із цим необхідно відмітити фінансову автономію діяльності підприємства ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ», при цьому значення показника знижується, якщо у 2017 році значення показника становило 0,513 пункти та 0,468 пункти у 2021 році;

- значення показників абсолютної ліквідності є низьким у підприємства ПАТ «Іскра», що обумовлює нестачу найбільш ліквідних грошових засобів та їх еквівалентів, поряд із цим абсолютна ліквідність ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ» протягом 2019-2021 рр. на достатньому рівні, значення показника збільшується із 0,065 пунктів у 2019 році до показника 0,067 пунктів у звітному 2021 році;

- негативним у діяльності підприємства ПАТ «Іскра» є від’ємні показники оборотності власного капіталу та зниження і низькі показники оборотності активів, при цьому ділова активність підприємства ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ» є досить високою, що обумовлено, перш за все ефективною маркетинговою політикою та зростання (високими показниками) реалізації продукції підприємства;

- підприємства ПАТ «Іскра» та ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ» протягом досліджуваного періоду працювало прибутково (окрім 2020 року). Значний вплив на діяльність та фінансовий стан досліджуваних підприємств мала пандемія коронавірусу COVID-19. Протягом досліджуваного періоду рентабельність власного капіталу була від’ємна у підприємства ПАТ «Іскра», а рентабельність активів мала досить низькі значення. У підприємства ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ» показники рентабельності власного капіталу та активів на досить високому рівні, окрім 2020 року (коли підприємство отримало збиток).

Негативним в діяльності даних підприємств є зниження рентабельності господарської діяльності даних підприємств, відповідне значення показника у 2017 році ПАТ «Іскра» становило 19,74%, а у 2021 році показник знизився до рівня 14,72%, при цьому для підприємства ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ» характерним також є зниження рентабельності господарської діяльності, відповідне значення знижується із 13,62% у 2017 році до рівня 10,31% у 2021 році.

В цілому, результати аналізу економічної складової промислових підприємств засвідчує низьке значення фінансових показників підприємств ПрАТ «ТерА», ТОВ «СЕ Борднетце-Україна», ПАТ «Іскра» (орієнтація на позиковий капітал, низьке значення показників ділової активності та ліквідності, в більшості збитковість підприємств та низькі або від'ємні показники рентабельності активів, власного капіталу і господарської діяльності). Поряд із цим, хорошим є фінансовий стан підприємств ПрАТ «Тернопільський молокозавод», ТОВ «ОСП Корпорація Ватра», ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ», які мають фінансову автономію та орієнтуються на власний капітал, зростання оборотності активів та власного капіталу, позитивні і достатні показники ліквідності та рентабельності їх функціонування.

Поряд із економічною складовою важливою є інноваційна складова функціонування та розвитку промислового підприємств. Як свідчить практика функціонування підприємств орієнтування на інноваційну складову стимулює їх розвиток та, як наслідок, орієнтують на сталий розвиток території функціонування промислових підприємства. Впровадження інновацій на підприємствах сприятиме зниженню собівартості продукції, підвищенню продуктивності праці, прибутків і рентабельності підприємств, покращенню якості продукції. На рівні об'єднаної територіальної громади активізація інноваційної складової призведе до появи нових сфер розвитку громади, зростання розміру виробництва продукції та конкурентоспроможності підприємств громади, наповненню бюджету громади та налагодженню взаємовигідних партнерських відносин із іншими підприємствами та громадами. Показники представлено у таблицях 2.6. та 2.7.

Таблиця 2.6

Інноваційна складова діяльності промислових підприємств Тернопільської області
в контексті забезпечення сталого розвитку

Показник	Роки					Відхилення (+;-)		
	2017	2018	2019	2020	2021	2019/2017	2021/2019	2021/2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ПрАТ «ТерА»								
1. Частка інноваційної продукції в структурі асортименту продукції	5,02%	*	7,26%	*	0,00%	2,24%	-7,26%	-5,02%
2. Темп приросту витрат на інноваційну діяльність	12,17%	*	-2,96%	*	-94,04%	-15,13%	-91,09%	-106,21%
3. Рівень оновлення основного капіталу	0,345	*	0,589	*	0,398	24,39%	-19,10%	5,30%
4. Динаміка зростання зайнятості у сфері реалізації інноваційної діяльності	0,821	*	0,667	*	0,25	-15,43%	-41,67%	-57,10%
5. Рентабельність реалізації інновацій	2,89%	*	11,60%	*	5,85%	8,71%	-5,75%	2,96%
ТОВ «СЕ Борднетце-Україна»								
1. Частка інноваційної продукції в структурі асортименту продукції	1,62%	*	1,30%	*	0,09%	-0,32%	-1,21%	-1,53%
2. Темп приросту витрат на інноваційну діяльність	12,45%	*	10,57%	*	-69,29%	-1,88%	-79,86%	-81,74%
3. Рівень оновлення основного капіталу	0,144	*	0,114	*	0,126	-3,02%	1,20%	-1,82%
4. Динаміка зростання зайнятості у сфері реалізації інноваційної діяльності	0%	*	0%	*	-68%	0,00%	-68,00%	-68,00%
5. Рентабельність реалізації інновацій	7,75%	*	3,29%	*	-3,30%	-4,46%	-6,59%	-11,05%

продовження таблиці 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8	9
ПрАТ «Тернопільський молокозавод»								
1. Частка інноваційної продукції в структурі асортименту продукції	2,08%	*	1,29%	*	0,28%	-0,79%	-1,01%	-1,80%
2. Темп приросту витрат на інноваційну діяльність	12,47%	*	20,32%	*	-67,53%	7,85%	-87,85%	-80,00%
3. Рівень оновлення основного капіталу	0,094	*	0,052	*	0,039	-4,18%	-1,30%	-5,48%
4. Динаміка зростання зайнятості у сфері реалізації інноваційної діяльності	12,26%	*	-54,55%	*	0,00%	-66,81%	54,55%	-12,26%
5. Рентабельність реалізації інновацій	13,40%	*	5,80%	*	2,40%	-7,60%	-3,40%	-11,00%
ТОВ «ОСП Корпорація Ватра»								
1. Частка інноваційної продукції в структурі асортименту продукції	0,00%	*	0,00%	*	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2. Темп приросту витрат на інноваційну діяльність	0,00%	*	0,00%	*	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
3. Рівень оновлення основного капіталу	0,065	*	0,047	*	0,013	-1,81%	-3,45%	-5,26%
4. Динаміка зростання зайнятості у сфері реалізації інноваційної діяльності	0,5%	*	0,5%	*	0%	0,00%	-0,05%	-0,05%
5. Рентабельність реалізації інновацій	0%	*	0%	*	0%	0,00%	0,00%	0,00%

Джерело: складено автором на основі звітності 1-інновація (звітність подається раз на два роки) промислових підприємств ПрАТ «ТерА», ТОВ «СЕ Борднетце-Україна», ПрАТ «Тернопільський молокозавод», ТОВ «ОСП Корпорація Ватра»

Результати дослідження інноваційної складової промислових підприємств в контексті реалізації гермінативного розвитку Тернопільщини необхідно відзначити наступне:

– низька інноваційна активність промислових підприємств, зокрема досить низьким є рівень реалізації інноваційної продукції, адже показники варіюються від 0,09%-1,62% (ТОВ «СЕ Борднетце-Україна») до 5,02-7,26% (ПрАТ «ТерА»). Інновації на даних підприємствах орієнтовані на впровадження нових видів продукції та технологій у виробничі процеси. Інноваційно неактивне, через не сформований науково-технологічний потенціал та виключну орієнтацію на збирання та ремонт продукції, є підприємство ТОВ «ОСП Корпорація «Ватра», зазначене обумовлено відсутністю сформованого інноваційного потенціалу для реалізації інноваційних ідей;

– на згортання інноваційної активності промислових підприємств Тернопільщини вказує зниження рівня витрат на інноваційні процеси, відповідна динаміка негативна у підприємств ПрАТ «ТерА» за період 2017 та 2019 рр., а також ТОВ «СЕ Борднетце-Україна» і ПрАТ «Тернопільський молокозавод» у 2021 році. Результати дослідження засвідчують тенденцію впливу випуску інноваційної продукції на подальші витрати на інноваційну діяльність досліджуваних промислових підприємств, зокрема, якщо знижується питома вага реалізації інноваційної продукції, зазначений факт має вплив на зниження витрат на інноваційну діяльність;

– в структурі підприємств ТОВ «СЕ Борднетце-Україна», ПрАТ «Тернопільський молокозавод», ТОВ «ОСП Корпорація Ватра» існують науково-технічні підрозділи, котрі мають безпосередній вплив на генерування та реалізацію інноваційних ідей. На підприємствах ТОВ «СЕ Борднетце-Україна», ПрАТ «Тернопільський молокозавод» дані відділи займаються науковими розробками та впровадженням інновацій, з іншої сторони пасивною є позиція підприємства ТОВ «ОСП Корпорація Ватра», які маючи підрозділ, який займається інженерно-технічними розробками, проте активно не впроваджую інноваційні ідеї та визначає пасивну позицію в реалізації стратегії інноваційного розвитку, що значно знижує

інноваційні можливості підприємства;

– усі досліджувані підприємства витрачають кошти на модернізацію основного капіталу, найвищий рівень оновлення основних засобів спостерігається у підприємства ПрАТ «ТерА», де практично відбувається модернізація ліній через застарілість обладнання та значні витрати на операційну діяльність. Досить значним є рівень оновлення основного капіталу у підприємства ТОВ «СЕ Борднетце-Україна», адже інвестиційний ресурс орієнтований формування необоротних активів підприємства. Низьким є рівень оновлення основного капіталу у підприємств ПрАТ «Тернопільський молокозавод» та ТОВ «ОСП Корпорація Ватра». В першому випадку зазначене пояснюється новим обладнанням та відсутністю необхідності переоснащення основного капіталу, а для другого підприємства відсутність оновлення основного капіталу обумовлено фактичною відсутністю фінансових ресурсів для модернізації технологічного потенціалу;

– низька інноваційна активність та неефективність управлінських рішень у сфері інновацій впливає на прибутковість реалізації інноваційної діяльності, яка є досить низькою, зокрема у підприємства ПрАТ «ТерА» рентабельність інновацій становила у 2021 році - 5,65%, у ТОВ «СЕ Борднетце-Україна» склала -3,3%, а у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» - 2,4%. Низький рівень рентабельності інновацій засвідчує необхідність переорієнтації підходів в формуванні та розвитку інноваційної діяльності як безпосередньо на промислових підприємствах, а також в регіональній та державній політиці розвитку інновацій.

Отже, слід підкреслити низьку інноваційну активність підприємств Тернопільщини, що викликає занепокоєння, адже стимулювання інноваційного розвитку значно впливає на фінансово-економічну складову та забезпечує гермінативний розвиток територій на яких розташовуються досліджувані підприємства, а також зацікавленість інвесторів та кредитно-банківських установ для активного вкладання коштів в поточну та перспективну діяльність даних підприємств.

Таблиця 2.7

Інноваційна складова діяльності промислових підприємств Львівської області
в контексті забезпечення сталого розвитку

Показник	Роки					Відхилення (+;-)		
	2017	2018	2019	2020	2021	2019/2017	2021/2019	2021/2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ПАТ «Іскра»								
1. Частка інноваційної продукції в структурі асортименту продукції	1,16%	*	0%	*	0%	-1,16%	0,00%	-1,16%
2. Темп приросту витрат на інноваційну діяльність	42,3%	*	0	*	0	-42,30%	0,00%	-42,30%
3. Рівень оновлення основного капіталу	0,041	*	0,069	*	0,093	2,79%	2,47%	5,26%
4. Динаміка зростання зайнятості у сфері реалізації інноваційної діяльності	12,20%	*	-64,29%	*	-100%	-76,49%	-35,71%	-112,20%
5. Рентабельність реалізації інновацій	1,42%	*	0%	*	0%	-1,42%	0%	-1,42%
ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ»								
1. Частка інноваційної продукції в структурі асортименту продукції	6,74%	*	4,62%	*	5,08%	-2,12%	0,46%	-1,66%
2. Темп приросту витрат на інноваційну діяльність	25,68%	*	33,95%	*	-8,3%	8,27%	-42,25%	-33,98%
3. Рівень оновлення основного капіталу	0,275	*	0,218	*	0,170	-5,78%	-4,79%	-10,57%
4. Динаміка зростання зайнятості у сфері реалізації інноваційної діяльності	29,38%	*	14,77%	*	30,2%	-14,61%	15,43%	0,82%
5. Рентабельність реалізації інновацій	5,94%	*	7,16%	*	7,01%	1,22%	-0,15%	1,07%

Джерело: складено автором на основі звітності 1-інновація (звітність подається раз на два роки) промислових підприємств ПАТ «Іскра», ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ»

Результати аналізу представлені у таблиці 2.7. засвідчують низький рівень інноваційної активності підприємства ПАТ «Іскра», зокрема тільки у 2017 році підприємство акцентувало увагу на виготовлені інноваційної продукції (1,16% від загального обсягу реалізованої продукції), при цьому здійснювало витрати на інноваційну активність, відповідний темп приросту витрат становив 42,3%. Протягом зазначеного періоду необхідно відмітити у даного підприємства незначну частку витрат на оновлення та модернізацію основних засобів підприємства, відповідно рівень оновлення основного капіталу у 2017 році становив 0,041 пункт, у 2019 році – 0,069 пункти та у 2021 році – 0,093 пункти. Рентабельність реалізації інновацій у 2017 році становила 1,42%, проте в подальшому спостерігається згортання інноваційних процесів та відсутність інноваційної активності даного підприємства.

Підприємство ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ» активно впроваджує інноваційні процеси, адже продукція даного підприємства є досить популярною як на внутрішньому ринку України так і на міжнародному ринку. Підприємство зосереджує свої дослідження та розробки на основних тенденціях автомобільної промисловості, таких як електромобілі, автономне управління, діджиталізація та провідність. ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ» проводить активну політику в галузі електромобілів вже понад 20 років і в додаток до кабелів з високовольтною провідною здатністю та кабельних мереж також пропонує спеціально призначені для цього компоненти та кабелі для зарядки електромобілів та гібридних транспортних засобів [105].

Аналізуючи частку інноваційної продукції в структурі реалізації необхідно відмітити зростання показника, зокрема у 2017 році показник становив 2,78%, у 2019 році – 4,62%, у 2021 році – 5,08%, основний акцент в інноваційній політиці даного підприємства на реалізації продуктових інновацій. Поряд із цим, здійснюється постійна модернізація та оновлення основного капіталу, зокрема у 2017 році оновлено 27,5% усіх основних засобів, у 2019 році – 21,8%, у 2021 році – 17%.

Модернізація основного капіталу здійснюється із акцентом на впровадження інноваційних технологій у виробничий процес, впроваджуються автоматизовані лінії виробництва продукції, удосконалюються технології виробництва продукції. Зазначене дало позитивний ефект для фінансово-господарської діяльності даного підприємства, зокрема зростає рівень рентабельності інноваційної діяльності, зокрема значення показника зростає із 5,94% у 2017 році до 7,01% у 2021 році.

Для узагальнення основних результатів дослідження сформуємо підсумкові матриці SWOT-аналізу промислових підприємств виділяючи специфіку економічної (додаток Р) та інноваційної (додаток Р1) складових в контексті гермінативного розвитку.

Результати проведеного SWOT-аналізу економічної складової гермінативного розвитку промислових підприємств визначають слабкі сторони в діяльності даних підприємств: орієнтація на позиковий капітал в контексті фінансування виробничо-господарської діяльності, низька фінансова стійкість та ділова активність підприємств, що впливає на швидкість обороту капіталу, низька рентабельність ряду промислових підприємств через негативні зовнішні виклики та відсутність дієвих механізмів боротьби із фінансовими ризиками, недостатня вмотивованість персоналу активізувати фінансово-економічну складову, відсутність дієвої системи управління фінансами та фінансовими ризиками промислових підприємств.

Також, в контексті реалізації економічними розвитку підприємств важливо врахувати загрози, зокрема: значні фінансові ризики пов'язані із наслідками пандемії коронавірусу та війни України із РФ, знецінення національної валюти та значний рівень інфляції, відсутність державних механізмів та стратегії стимулювання розвитку фінансової діяльності, відсутність доступу до дешевих кредитно-банківських ресурсів підприємств, невизначеність в співпраці із інвесторами та міжнародними фінансово-кредитними інститутами, необхідність відбудови логістичної інфраструктури у країні.

Результати проведеного SWOT-аналізу інноваційної складової гермінативного розвитку промислових підприємств засвідчують слабкі сторони в реалізації та розвитку інноваційної діяльності промислових підприємства, а саме: незначна кількість наукових розробок інноваційного типу, застаріла матеріально-технічна база та низький рівень оновлення основного капіталу, низький розмір витрат на інноваційну діяльність та інноваційні процеси, згорання інноваційних програм розвитку підприємств, відсутність інтенсивного генерування та впровадження інноваційних ідей, низька рентабельність інноваційної діяльності, відсутність стимулюючих державних та регіональних механізмів інноваційного розвитку промислових підприємств.

Поряд із цим, негативно впливатиме та становитиме значні загрози розвитку інноваційних процесів на промислових підприємствах України, зокрема: продовження війни України із РФ, зростання вартості кредитних ресурсів та відсутність можливості залучення інвестицій для активізації інноваційної діяльності, зростання показника інфляції, зміна законодавства у сфері інновацій, зростання цін на ресурси, зростання вартості оформлення інновацій, зміна уподобань споживачів та зниження попиту на інновації, необхідність відновлення логістичної інфраструктури.

В аспекті зростання ефективності інноваційних процесів важливо налагодити взаємовигідну співпрацю «промислове підприємство – регіональні органи влади – державні органи влади», зазначене дасть синергетичний ефект від зазначеної взаємодії; для підприємства – доступ до кредитних ресурсів, уникнення бюрократичних процедур та швидке прийняття необхідних управлінських рішень на регіональному та державному рівні, можливості швидкої адаптації до нових ринкових умов; для регіональних та державних органів – зростання інноваційної активності промислових підприємств, зростання дохідної бази регіонального та державного бюджету, оновлення виробничої та транспортної інфраструктури.

2.3. Аналіз соціокультурних та екологічних аспектів функціонування промислових підприємств в умовах об'єднаних територіальних громад в Україні

У попередніх параграфах ми визначили, що аспекти соціально-культурного розвитку, пов'язані зі сталістю, орієнтовані на благополуччя людей і спрямовані на підтримку стійкості соціальних і культурних систем, а також на зменшення можливих конфліктів та напруженостей між людьми[141]. Соціокультурний аспект сталого розвитку на промисловому підприємстві охоплює важливі питання, пов'язані з правами працівників, як індивідуальними, так і колективними. Він також включає в себе аспекти корпоративного управління та спрямований на підтримку стабільності соціокультурних систем і сприяння розвитку гуманітарних цінностей у сучасному суспільстві. У відповідності до базової ідеї сталого розвитку, соціокультурна компонента виходить із принципу «міжпоколінської справедливості» - визнання того, що майбутні покоління повинні мати, як мінімум, рівний з нинішнім поколінням доступ до соціальних та культурних ресурсів, зручний та постійний доступ до них. Крім того, вважається, що всередині сучасного покоління також повинен бути забезпечений рівномірний доступ до соціокультурних ресурсів. Тому важливим аспектом соціальної стабільності є справедливий розподіл благ [57].

Про підвищення рівня соціокультурної складової сталого розвитку промислового підприємства засвідчують наступні чинники: зростання кількості працівників, зростання рівня оплати праці, збільшення частини прибутку підприємства, котра виділяється на соціальні заходи, зростання відсотку працівників, котрі пройшли курси підвищення кваліфікації, зростання продуктивності праці працівників зайнятих виробничо-господарською діяльністю даного підприємства. Поряд із цим, крім фінансового важливим є моральне задоволення, що визначає культурну сферу – відвідування працівниками підприємства культурних установ та організацій (театру, філармонії, музеїв, бібліотек, центрів народної творчості, циркових закладів, науково-дослідних та методичних організацій), а також моральне заохочення

праці найкращих працівників (грамоти та відзнаки, просування по кар'єрній драбині, збільшення календарних днів відпустки та інше).

Підвищення соціокультурної компоненти гермінативного розвитку промислового підприємства безпосередньо впливає на результати його діяльності, адже саме від задоволеності працівників, їх матеріального рівня та морального стану залежить продуктивність праці, розмір виготовленої та реалізованої продукції, можливості генерувати та впроваджувати інноваційні ідеї, реалізовувати стратегічні програми розвитку підприємства.

Здійснимо дослідження основних показників, котрі визначають та відображають соціокультурну складову реалізації гермінативного розвитку промислових підприємств Тернопільщини (таблиця 2.8).

Необхідно відмітити важливість соціокультурної компоненти в контексті сталого розвитку як промислових підприємств, так і розвитку територій, на яких вони функціонують. Як свідчить практика функціонування, мотивація персоналу, зокрема матеріальне та моральне задоволення працівників, являються важливою складовою функціонування та розвитку промислового підприємства, орієнтацію на інноваційне спрямування, а також забезпечують розвитку громади, яку представляють працівники підприємства. Здійснюючи дослідження соціо-культурної складової діяльності промислових підприємств Тернопільської області в контексті забезпечення сталого розвитку необхідно відзначити наступне:

-незначне та поступове зростання рівня оплати праці, зокрема середньорічний приріст оплати праці на підприємстві ПрАТ «ТерА» становив 12,91% за весь досліджуваний період, ТОВ «СЕ Борднетце-Україна» - 6,02%, ПрАТ «Тернопільський молокозавод» - 16,84%, ТОВ «ОСП Корпорація Ватра» - 13,68%. Зростання показника обумовлено середньорічним приростом оплати праці по всій країні (індексація оплати праці), а також зростання рівня додаткових виплат працівникам промислових підприємств для забезпечення мотивації праці на підприємстві. Поряд із цим, темп приросту показника оплати праці недостатній для покриття усіх чинників впливу на розмір оплати праці;

Соціокультурна складова діяльності промислових підприємств Тернопільської області
в контексті забезпечення сталого розвитку

Показник	Роки					Відхилення (+;-)				
	2017	2018	2019	2020	2021	2018/2017	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2021/2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ПрАТ «ТерА»										
1. Темп зростання кількості працівників підприємства	0%	0%	0%	-17,37%	3,82%	0%	0%	-17,37%	21,19%	3,82%
2. Темп приросту оплати праці	12,15%	15,09%	10,93%	2,86%	23,53%	2,94%	-4,16%	-8,07%	20,67%	11,38%
3. Частка прибутку спрямована на соціальні заходи	0%	0%	0%	12,1%	10,58%	0%	0%	12,10%	-1,52%	10,58%
4. Відсоток працівників, які пройшли курси підвищення кваліфікації	17,89%	18,42%	13,68%	15,29%	12,88%	0,53%	-4,74%	1,60%	-2,40%	-5,01%
5. Коефіцієнт зростання продуктивності праці	0,117	-0,089	-0,136	0,253	0,805	-20,63%	-4,65%	38,89%	55,15%	68,76%
Колективне відвідування культурних заходів (опитування працівників)	-	-	-	-	-					
Реалізація морального стимулювання (опитування працівників)	+	-	+	+	-					
ТОВ «СЕ Борднетце-Україна»										
1. Темп зростання кількості працівників підприємства	1,77%	-3,75%	1,15%	1,48%	-1,44%	-5,52%	4,90%	0,33%	-2,92%	-3,21%
2. Темп приросту оплати праці	4,89%	6,07%	6,01%	1,42%	11,69%	1,18%	-0,06%	-4,59%	10,27%	6,80%
3. Частка прибутку спрямована на соціальні заходи	18,99%	10,72%	0%	0%	27,54%	-8,27%	-10,72%	0%	27,54%	8,55%
4. Відсоток працівників, які пройшли курси підвищення кваліфікації	6,70%	7,68%	7,70%	7,33%	7,18%	0,99%	0,02%	-0,36%	-0,16%	0,48%
5. Коефіцієнт зростання продуктивності праці	-0,107	0,136	0,191	-0,015	-0,111	24,35%	5,43%	-20,56%	-9,60%	-0,38%

продовження таблиці 2.8

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Колективне відвідування культурних заходів (опитування працівників)	+	-	-	+	-					
Реалізація морального стимулювання (опитування працівників)	+	+	+	-	-					
ПрАТ «Тернопільський молокозавод»										
1. Темп зростання кількості працівників підприємства	5,92%	4,22%	4,33%	-9,64%	-6,07%	-1,70%	0,11%	-13,97%	3,56%	-11,99%
2. Темп приросту оплати праці	19,77%	24,64%	43,83%	-5,50%	1,43%	4,87%	19,19%	-49,33%	6,93%	-18,34%
3. Частка прибутку спрямована на соціальні заходи	7,54%	5,68%	0%	2,04%	0%	-1,86%	-5,68%	2,04%	-2,04%	-7,54%
4. Відсоток працівників, які пройшли курси підвищення кваліфікації	6,70%	7,68%	7,70%	7,33%	7,18%	0,99%	0,02%	-0,36%	-0,16%	0,48%
5. Коефіцієнт зростання продуктивності праці	0,193	0,083	-0,023	0,257	0,244	-11,00%	-10,56%	28,00%	-1,35%	5,08%
Колективне відвідування культурних заходів (опитування працівників)	-	-	-	-	-					
Реалізація морального стимулювання (опитування працівників)	+	+	-	+	+					
ТОВ «ОСП «Корпорація Ватра»										
1. Темп зростання кількості працівників підприємства	7,11%	5,94%	-6,41%	-8,99%	-1,18%	-1,17%	-12,36%	-2,58%	7,82%	-8,29%
2. Темп приросту оплати праці	12,95%	16,95%	15,94%	23,32%	-0,76%	4,00%	-1,01%	7,38%	-24,08%	-13,71%
3. Частка прибутку спрямована на соціальні заходи	1,33%	2,56%	1,71%	2,05%	1,13%	1,23%	-0,85%	0,34%	-0,92%	-0,20%
4. Відсоток працівників, які пройшли курси підвищення кваліфікації	3,82%	5,81%	4,71%	2,82%	6,90%	1,99%	-1,10%	-1,89%	4,08%	3,08%
5. Коефіцієнт зростання продуктивності праці	0,233	0,323	0,197	0,213	-0,156	8,96%	-12,57%	1,61%	-36,95%	-38,94%
Колективне відвідування культурних заходів (опитування працівників)	-	-	-	-	-					
Реалізація морального стимулювання (опитування працівників)	-	-	+	-	-					

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності та звіту із праці (форма №1-ПВ) промислових підприємств ПрАТ «ТерА», ТОВ ТОВ «СЕ Борднетце-Україна», ПрАТ «Тернопільський молокозавод», ТОВ «ОСП «Корпорація Ватра»

– на жаль, необхідно констатувати негативну динаміку зниження частки прибутку орієнтованої на соціальні потреби як працівників промислових підприємств, так і громади яку вони представляють (зокрема на підприємствах ПрАТ «Тернопільський молокозавод» та ТОВ «ОСП «Корпорація Ватра»). Частина прибутку йде на виплати працівникам за результатами праці, організацію культурних заходів, моральну мотивацію праці, а також покриття нерегламентованих витрат працівників підприємства;

– усі підприємства дбають про зростання кваліфікації персоналу, зокрема виділяються кошти на проходження курсів та заходів підвищення кваліфікації, як управлінського так і виробничого персоналу. Зокрема, у 2021 році на ПрАТ «ТерА» здійснило підвищення кваліфікації 12,88% працівників, ТОВ «СЕ Борднетце-Україна» - 7,18%, ПрАТ «Тернопільський молокозавод» - 7,18%, ТОВ «ОСП «Корпорація Ватра» - 6,9%. Зростання кваліфікації персоналу впливає на продуктивність праці та фінансові результати діяльності промислового підприємства;

– необхідно відмітити зростання показника продуктивності праці на усіх досліджуваних підприємствах (рис. 2.11). На зростання рівня продуктивності праці досліджуваних промислових підприємств значний вплив мало зростання обсягів виробництва та реалізації продукції, зменшення кількості працівників, оптимізація використання виробничих ресурсів. Поряд із цим, темп приросту показника продуктивності праці знижується на підприємствах ТОВ «СЕ Борднетце-Україна» та ТОВ «ОСП «Корпорація Ватра»;

– культурна компонента на зазначених підприємствах не досить розвинута, лише у ТОВ «СЕ Борднетце-Україна» (за результатами опитування працівників) була традиція відвідувати культурні заходи. Поряд із цим, практично у всіх підприємствах використовуються заходи морального стимулювання для мотивації працівників покращення трудової діяльності та збільшення їх працездатності.

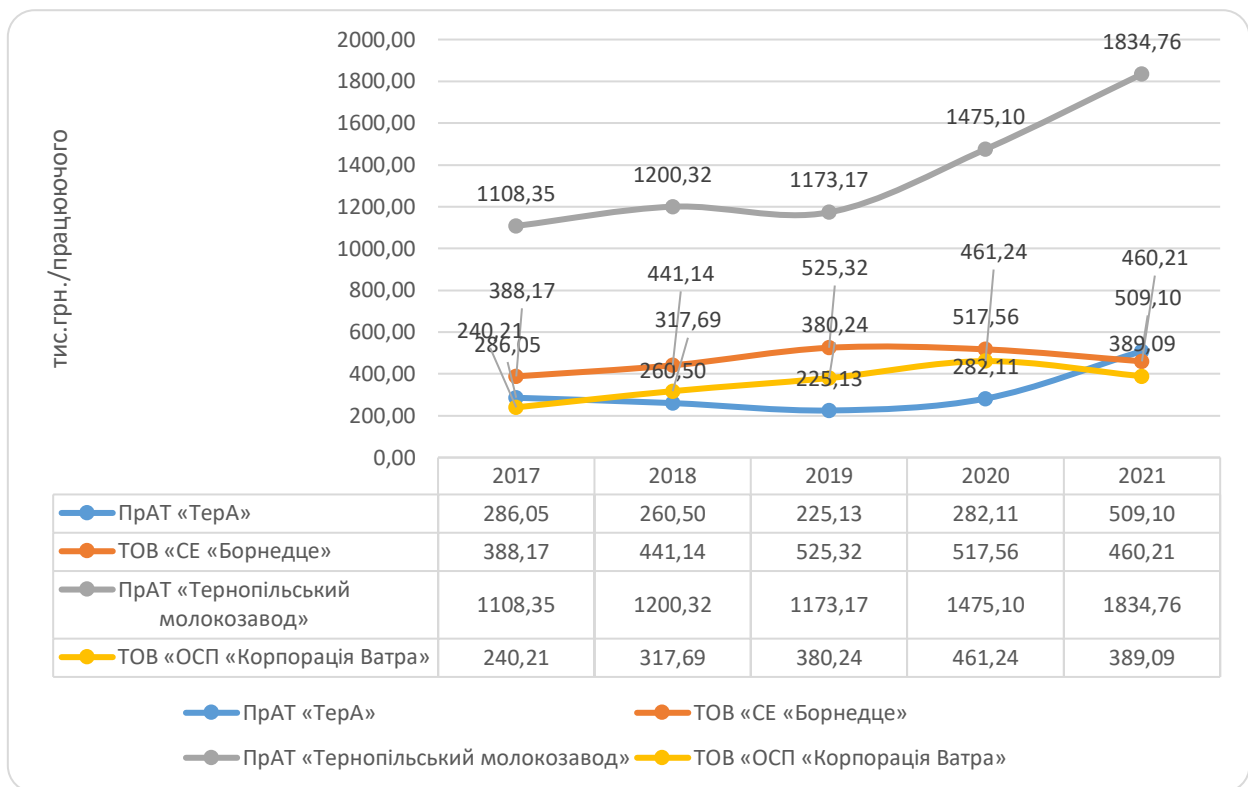

Рис. 2.11. Динаміка зміни продуктивності праці промислових підприємств Тернопільщини

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємств ПрАТ «ТерА», ТОВ «СЕ Борднетце-Україна», ПрАТ «Тернопільський молокозавод», ТОВ «ОСП «Корпорація Ватра»

На підприємстві ПрАТ «ТерА» необхідно відзначити зниження кількості працівників, а й відповідно і зниження розміру оплати праці, при цьому середній темп зниження кількості працівників становив 19,75%, відповідно на початок досліджуваного періоду (у 2017 році) кількість працівників становила 1316 чоловік та знижується до рівня 495 осіб у 2021 році. Зниження кількості працівників обумовлено зниженням результатів фінансово-господарської діяльності підприємства. Також результатом цього стало зниження частки прибутку, яка орієнтована на соціальні заходи, відповідний показник знижується із 9,76% у 2017 році до рівня 5,72% у звітному 2021 році. Також на підприємстві ПАТ «Іскра» знижується відсоток працівників, які пройшли курси підвищення кваліфікації, відповідне значення показника із 14,51% у 2017 році до рівня 8,69%.

Соціокультурна складова діяльності промислових підприємств Львівської області
в контексті забезпечення сталого розвитку

Показник	Роки					Відхилення (+;-)				
	2017	2018	2019	2020	2021	2018/2017	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2021/2017
ПАТ «Іскра»										
1. Темп зростання кількості працівників підприємства	-15,22%	-13,53%	-35,94%	-26,75%	-7,30%	1,69%	-22,41%	9,19%	19,45%	7,92%
2. Темп приросту оплати праці	-11,73%	-8,84%	-40,64%	0%	-14,64%	2,89%	-31,80%	40,64%	-14,64%	-2,91%
3. Частка прибутку спрямована на соціальні заходи	9,76%	0,24%	8,09%	0%	5,72%	-9,53%	7,85%	-8,09%	5,72%	-4,04%
4. Відсоток працівників, які пройшли курси підвищення кваліфікації	14,51%	11,69%	8,92%	11,42%	8,69%	-2,83%	-2,77%	2,51%	-2,74%	-5,83%
5. Коефіцієнт зростання продуктивності праці	0,239	-0,055	0,212	0,291	0,284	-29,39%	26,65%	7,95%	-0,73%	4,48%
Колективне відвідування культурних заходів (опитування працівників)	-	-	+	-	-					
Реалізація морального стимулювання (опитування працівників)	+	-	+	+	-					
ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ»										
1. Темп зростання кількості працівників підприємства	9,61%	10,63%	10,53%	-8,59%	19,64%	1,02%	-0,10%	-19,12%	28,22%	10,03%
2. Темп приросту оплати праці	12,28%	16,97%	9,42%	-4,24%	36,38%	4,69%	-7,54%	-13,67%	40,63%	24,10%
3. Частка прибутку спрямована на соціальні заходи	20,03%	14,72%	7,81%	0%	7,88%	-5,31%	-6,91%	-7,81%	7,88%	-12,15%
4. Відсоток працівників, які пройшли курси підвищення кваліфікації	5,57%	5,31%	5,82%	5,15%	8,23%	-0,26%	0,51%	-0,67%	3,08%	2,66%
5. Коефіцієнт зростання продуктивності праці	0,514	0,011	1,168	-0,059	0,392	-50,33%	115,70%	-122,67%	45,07%	-12,23%
Колективне відвідування культурних заходів (опитування працівників)	+	+	+	-	-					
Реалізація морального стимулювання (опитування працівників)	+	+	+	+	+					

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності та звіту із праці (форма №1-ПВ) промислових підприємств ПАТ «Іскра», ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ»

Продуктивність праці даного підприємства збільшується, зокрема показник в середньому зростає на 0,194 пункти протягом усього періоду. Значення показника збільшується із 193,58 тис.грн./особи у 2017 році до рівня 367,44 тис.грн./особи у 2021 році. На підприємстві ПАТ «Іскра» колективне відвідування культурних заходів здійснювалося у 2019 році, а реалізація морального стимулювання здійснювалася протягом 2017, 2018-2019 рр. Впроваджуються заходи покращення відносин в середині колективу та покращення корпоративної культури.

Досить активно відбувається розвиток соціокультурної компоненти на підприємстві ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ». Кількість працівників підприємства в середньому зростає на 8,37% (за останні два роки на 19,64%), при цьому поступово збільшується розмір оплати праці підприємства на 14,16% в середньому протягом усього періоду, найбільший приріст спостерігається за останні два роки досліджуваного періоду на 36,38%.

На підприємстві реалізуються різноманітні заходи благодійного характеру, молодіжні заходи, програми покращення здоров'я. Для мотивування працівників проводяться різноманітні заходи, відвідування закладів культури та мистецтва, новорічна лотерея, щорічні ініціативи для дітей працівників підприємства. Для мотивування працівників їх дітей залучають до конкурсів креативності: «Юний модельєр», «Святкова листівка», «ЛЕОНІ майбутнього», «Логотип футбольного клубу ЛЕОНІ», «Новорічна прикраса», «ЛЕОНІ і моя Україна» та багато інших – приносять яскраві емоції та корисні подарунки [105]. Значною є частка чистого прибутку, що виділяється на соціальні заходи становила у 2017 році – 20,03%, у 2018 році – 14,72%, у 2019 році – 7,81% та у 2021 році – 5,72%. Постійно реалізуються заходи по підвищенню кваліфікації працівників даного підприємства, при цьому в середньому 6% працівників підприємства щороку проходять курси підвищення кваліфікації.

Зазначені заходи позитивно впливають на зростання продуктивності праці, відповідний показник у 2017 році становив 324,08 тис.грн. / працівника до рівня 929,73 тис.грн. / працівника у 2021 році. Коефіцієнт зростання продуктивності праці зростає щороку, окрім 2020 році, середній приріст показника за досліджуваний період

становив 0,405 (відповідний показник збільшується на 40,5% щорічно). Поряд із соціокультурною складовою важливо здійснити аналіз екологічної складової. Важливими критеріями, котрі засвідчують динаміку сталого розвитку промислового підприємства, території, регіону, країни є: 1) забезпечення режиму відтворення відновлюваних природних ресурсів (землі, ліси і т. ін.); 2) скорочення відходів шляхом впровадження ресурсозберігаючих технологій; 3) зниження рівня забруднення навколишнього середовища до соціально і економічно прийняттого [121].

Перераховані вище критерії слід брати до уваги при розробці стратегії сталого розвитку промислового підприємства, що дозволить зберегти навколишнє середовище для наступних поколінь і не погіршить екологічні умови навколо самого підприємства.

Для аналітичної оцінки екологічної складової гермінативного розвитку використаємо звітність промислового підприємства:

– статистичне спостереження № 2-ТП-повітря (річна) «Звіт про викиди забруднюючих речовин і парникових газів в атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів» затверджено наказом Державної служби статистики України від 25.06.2021 № 162;

– статистичне спостереження № 1-відходи (річна) «Звіт про утворення та поводження з відходами» затверджена наказом Державної служби статистики України від 25.06.2021 № 164;

– статистичне спостереження № 1-екологічні витрати (річна) «Звіт про витрати на охорону навколишнього природного середовища» затверджена наказом Державної служби статистики України від 25.06.2021 № 163;

– статистичне спостереження форма №11-мп (річна) «Звіт про постачання та використання енергії» затверджена Наказом Державної служби статистики України від 22 червня 2021 р. № 125

Здійснимо аналіз показників екологічної складової промислових підприємств, врахувавши промислові викиди, витрати на утилізацію відходів, витрати на енергозберігаючі та ресурсозберігаючі технології та кількість енергії, що витрачається протягом року на промислові потреби (таблиця 2.10).

Таблиця 2.10

Екологічна складова діяльності промислових підприємств Тернопільської області
в контексті забезпечення сталого розвитку

Показник	Роки					Відхилення (+;-)				
	2017	2018	2019	2020	2021	2018/2017	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2021/2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ПрАТ «ТерА»										
1. Темп зростання промислових відходів в рік	6,5%	-10,2%	-1,6%	10,4%	12,9%	-16,7%	8,6%	12,0%	2,5%	6,4%
2. Темп зростання витрат на утилізації відходів	0%	1,2%	-3,0%	1%	1,3%	1,2%	-4,2%	4,0%	0,3%	1,3%
3. Темп зростання витрат на ресурсозберігаючі технології	12,2%	10,4%	7,4%	-10,5%	-5,2%	-1,8%	-3,0%	-17,9%	5,3%	-17,4%
4. Темп зростання витрат на енергозберігаючі технології	27,3%	30,1%	-22,5%	-17,3%	17,6%	2,8%	-52,6%	5,2%	34,9%	-9,7%
5. Темп зростання використання енергії у виробничому процесі	3,9%	-7,4%	-10,9%	9,3%	25,6%	-11,3%	-3,5%	20,2%	16,3%	21,7%
ТОВ «СЕ Борднетце-Україна»										
1. Темп зростання промислових відходів в рік	11,2%	12,3%	18,5%	15,9%	-7,1%	1,1%	6,2%	-2,6%	-23,0%	-18,3%
2. Темп зростання витрат на утилізації відходів	2,8%	9,3%	-10,1%	9,6%	11,5%	6,5%	-19,4%	19,7%	1,9%	8,7%
3. Темп зростання витрат на ресурсозберігаючі технології	7,5%	7,4%	7%	-1,5%	-4,9%	-0,1%	-0,4%	-8,5%	-3,4%	-12,4%
4. Темп зростання витрат на енергозберігаючі технології	0%	22,6%	-11,7%	8,7%	0,0%	22,6%	-34,3%	20,4%	-8,7%	0,0%
5. Темп зростання використання енергії у виробничому процесі	-10,5%	13,8%	7,9%	11,4%	1,1%	24,3%	-5,9%	3,5%	-10,3%	11,6%

продовження таблиці 2.10

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ПрАТ «Тернопільський молокозавод»										
1. Темп зростання промислових відходів в рік	21,1%	-12,2%	7,2%	-10,3%	21,7%	-33,3%	19,4%	-17,5%	32,0%	0,6%
2. Темп зростання витрат на утилізації відходів	11,3%	8,6%	11,9%	-8,3%	19,3%	-2,7%	3,3%	-20,2%	27,6%	8,0%
3. Темп зростання витрат на ресурсозберігаючі технології	5,9%	8,1%	-11,6%	-2%	-0,3%	2,2%	-19,7%	9,6%	1,7%	-6,2%
4. Темп зростання витрат на енергозберігаючі технології	1,8%	7,8%	10,5%	12,9%	10,4%	6,0%	2,7%	2,4%	-2,5%	8,6%
5. Темп зростання використання енергії у виробничому процесі	8,5%	11,5%	13,9%	16,7%	19,5%	3,0%	2,4%	2,8%	2,8%	11%
ТОВ «ОСП «Корпорація Ватра»										
1. Темп зростання промислових відходів в рік	3%	12,1%	4,6%	5,1%	3,3%	9,1%	-7,5%	0,5%	-1,8%	0,3%
2. Темп зростання витрат на утилізації відходів	7,7%	11,1%	3,3%	7,3%	6,2%	3,4%	-7,8%	4,0%	-1,1%	-1,5%
3. Темп зростання витрат на ресурсозберігаючі технології	3,8%	10,2%	5,6%	6,3%	11,2%	6,4%	-4,6%	0,7%	4,9%	7,4%
4. Темп зростання витрат на енергозберігаючі технології	10,3%	9,5%	5,9%	11,2%	6,4%	-0,8%	-3,6%	5,3%	-4,8%	-3,9%
5. Темп зростання використання енергії у виробничому процесі	9,3%	10,4%	7,7%	8,2%	11,5%	1,1%	-2,7%	0,5%	3,3%	2,2%

Джерело: складено автором на основі звітності № 2-ТП-повітря, № 1-відходи, № 1-екологічні витрати, № 1-мтп промислових підприємств ПрАТ «ТерА», ТОВ «СЕ Борднетце-Україна», ПрАТ «Тернопільський молокозавод», ТОВ «ОСП «Корпорація Ватра»

За результатами дослідження представленого у таблиці 2.10. необхідно відзначити тенденції до збільшення обсягу промислових відходів підприємств Тернопільщини, зокрема середнє зростання показника на підприємстві ПрАТ «ТерА» - 3,6%, ТОВ «СЕ Борднетце-Україна» - 10,2%, ПрАТ «Тернопільський молокозавод» - 5,5%, ТОВ «ОСП «Корпорація Ватра» - 5,6%. Зростання середнього рівня промислових відходів на досліджуваних підприємствах обумовлено приростом виробництва асортименту продукції і обумовлює необхідністю зростання витрат на утилізацію відходів (ПрАТ «ТерА» - 0,1%, ТОВ «СЕ Борднетце-Україна» - 4,6%, ПрАТ «Тернопільський молокозавод» - 8,6%, ТОВ «ОСП «Корпорація Ватра» - 7,1%). Основні напрями витрат на утилізацію промислових відходів: сортування та переробка відходів (рецикл в контексті гермінативного розвитку), вивіз та утилізація промислових відходів на переробні підприємства, повторне використання відходів (потенційна сировинна база), власна утилізація відходів (спалювання, захоронення на звалищі, повне знищення).

Світовий досвід у галузі промислового підприємництва вказує на три основні способи управління твердими побутовими відходами: полігонне захоронення, спрямоване на запобігання негативного впливу на навколишнє середовище шляхом їхнього занесення на спеціальні сміттєзвалища; очищення твердих побутових відходів від шкідливих компонентів, сортування та їх подальша утилізація для видобуття цінних ресурсів; утилізація твердих побутових відходів через термічне знешкодження, що включає процес спалювання з метою їхнього безшкідливого перетворення.

Загальноприйнятим підходом до обробки як небезпечних, так і твердих побутових відходів є їхнє розміщення на сміттєзвалищах. В країнах Європи щорічно утворюється близько 24 мільйонів тонн небезпечних відходів, з яких 75% знаходять своє закінчення на сміттєзвалищах.

Проте вважається, що метод полігонного захоронення є менш доцільним для відходів, які можна піддавати рециклінгу (повторна обробка для подальшого використання), утилізації або використання для виробництва альтернативних

видів палива.

Технологія спалювання сміття в сміттєспалювальних заводах має широкий застосунок у країнах з високою густрою населення, таких як Німеччина, Японія, Швейцарія, Бельгія та інші. У більшості розвинених країн переважає саме термічний метод знешкодження твердих побутових відходів. Наприклад, в Японії спалюється 82% сміття, в США – 81%, в Данії – 78% [152].

Основою поточного гермінативного розвитку промислових підприємств є охорона та раціональне поводження із навколишнім середовищем, вирішення найбільш болючих проблем забруднення повітря, води, ґрунту. На перший план виходить також ефективне використання відновлювальних та невідновлювальних ресурсів. Для цього досліджувані підприємства використовують значний фінансовий ресурс (як власний так і залучений) на відновлення та раціональне використання наявного ресурсного потенціалу.

В даному контексті необхідно відзначити зростання витрат досліджуваних промислових підприємств на ресурсозберігаючі та енергозберігаючі технології. Досліджуючи темпи зростання витрат на ресурсо- та енергозберігаючі технології промислових підприємств Тернопільщини, необхідно відзначити зростання показників, що орієнтує діяльність промислових підприємства на ресурси та енергоощадливість. Зокрема, на підприємстві ПрАТ «ТерА» (витрати на ресурсозберігаючі технології: середнє зростання показника становило протягом досліджуваного періоду – 12,2% та на енергозберігаючі технології – 7%), ТОВ «СЕ Борднетце-Україна» (витрати на ресурсозберігаючі технології: середнє зростання показника становило протягом досліджуваного періоду – 3,1% та на енергозберігаючі технології – 3,9%), ПрАТ «Тернопільський молокозавод» (витрати на ресурсозберігаючі технології: середнє зростання показника становило протягом досліджуваного періоду – 0,1% та на енергозберігаючі технології – 8,7%), ТОВ «ОСП «Корпорація Ватра» (витрати на ресурсозберігаючі технології: середнє зростання показника становило протягом досліджуваного періоду – 7,4% та на енергозберігаючі технології – 8,7%).

Як свідчить практика діяльності, результативність від використання

ресурсо- та енергозберігаючих технологій на промислових підприємствах Тернопільщини проявляється у вигляді: економічних ефектів у споживачів (зниження вартості придбаних енергоресурсів); ефектів підвищення конкурентоспроможності (зниження споживання енергоресурсів на одиницю виробленої продукції, енергоефективність виробленої продукції при її використанні); ефектів для електричної, теплової, газової мережі (зниження пікових навантажень, мінімізація інвестицій у розширення мережі); екологічних ефектів; пов'язаних ефектів (увага до проблем ресурсо- та енергозбереження призводить до підвищення стурбованості проблемами загальної ефективності системи - технології, організації, логістики на виробництві, системи взаємин, платежів та відповідальності в житловому секторі, ставленні до домашнього бюджету у громадян) [79, с. 49-50].

Зростання промислового виробництва та активізація виробничо-господарської, комерційної діяльності підприємств обумовлює приріст використання електроенергії на одиницю виготовленої підприємством продукції. В більшості підприємства, окрім ПрАТ «ТерА» (при виробництві продукції використовує газ), у виробництві продукції орієнтуються на споживання електроенергії, відповідно, даним засвідчують зростання екологізації виробництва та його здешевлення за рахунок впровадження нових технологій (окрім підприємства ТОВ «ОСП «Корпорація Ватра»).

Середній темп приросту використання електроенергії на одиницю виробництва продукції для підприємства ПрАТ «ТерА» становив 4,1%, ТОВ «СЕ Борднетце-Україна» - 4,7%, ПрАТ «Тернопільський молокозавод» - 14%, ТОВ «ОСП Корпорація Ватра» - 9,4%. Зростання рівня витрат електроенергії на одиницю продукції обумовлено перш за все здороженням даного виду ресурсу, збільшенням обсягів виробництва, що впливає на структуру виробництва та зростання електроємного виробництва.

Ідентично здійснимо оцінювання екологічної складової діяльності промислових підприємств Львівської області в контексті забезпечення сталого розвитку, дані представимо у таблиці 2.11.

Екологічна складова діяльності промислових підприємств Львівської області
в контексті забезпечення сталого розвитку

Показник	Роки					Відхилення (+;-)				
	2017	2018	2019	2020	2021	2018/2017	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2021/2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ПАТ «Іскра»										
1. Темп зростання промислових відходів в рік	8,5%	11,6%	-7,5%	5,9%	5,1%	3,1%	-19,1%	13,4%	-0,8%	-3,4%
2. Темп зростання витрат на утилізації відходів	6,9%	7%	-5%	7,3%	7,5%	0,1%	-12%	12,3%	0,2%	0,6%
3. Темп зростання витрат на ресурсозберігаючі технології	10,3%	4,9%	9,3%	-5,1%	-4%	-5,4%	4,4%	-14,4%	1,1%	-14,3%
4. Темп зростання витрат на енергозберігаючі технології	5,8%	6,4%	11,7%	-5,7%	5,9%	0,6%	5,3%	-17,4%	11,6%	0,1%
5. Темп зростання використання енергії у виробничому процесі	-1,8%	-8%	-6,9%	6,4%	-7,7%	-6,2%	1,1%	13,3%	-14,1%	-5,9%
ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ»										
1. Темп зростання промислових відходів в рік	9,3%	7,7%	11,9%	22,6%	23,1%	-1,6%	4,2%	10,7%	0,5%	13,8%
2. Темп зростання витрат на утилізації відходів	1,2%	-0,6%	8,5%	7,3%	11,8%	-1,8%	9,1%	-1,2%	4,5%	10,6%
3. Темп зростання витрат на ресурсозберігаючі технології	17,2%	9,6%	11,2%	-8,6%	7,3%	-7,6%	1,6%	-19,8%	15,9%	-9,9%
4. Темп зростання витрат на енергозберігаючі технології	3,2%	11,7%	19,5%	4,3%	8,3%	8,5%	7,8%	-15,2%	4%	5,1%
5. Темп зростання використання енергії у виробничому процесі	15,7%	11,8%	1,6%	-11,5%	-13,8%	-3,9%	-10,2%	-13,1%	-2,3%	-29,5%

Джерело: складено автором на основі звітності № 2-ТП-повітря, № 1-відходи, № 1-екологічні витрати, №11-мтп промислових підприємств ПАТ «Іскра» та ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ»

Досліджуючи показники екологічної складової діяльності промислових підприємств Львівської області в контексті забезпечення сталого розвитку необхідно відмітити більшу активність даних підприємств, що обумовлено значним темпом зростання витрат на утилізацію промислових відходів, зокрема для підприємства ПАТ «Іскра» середній показник зростання становив 4,7%, а на підприємстві ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ» значення показника становило 5,64%. Зростання промислових відходів засвідчує активну виробничо-господарську діяльність, при цьому спостерігається динаміка зростання витрат на утилізацію, що засвідчує розуміння підприємств на перехід виробництва екологічно чистої та використання новітніх технологій здійснення утилізації в аспекті охорони навколишнього середовища.

Знижується показник витрат на ресурсо- та енергозберігаючі технології промислових підприємств Львівщини (рис. 2.12).

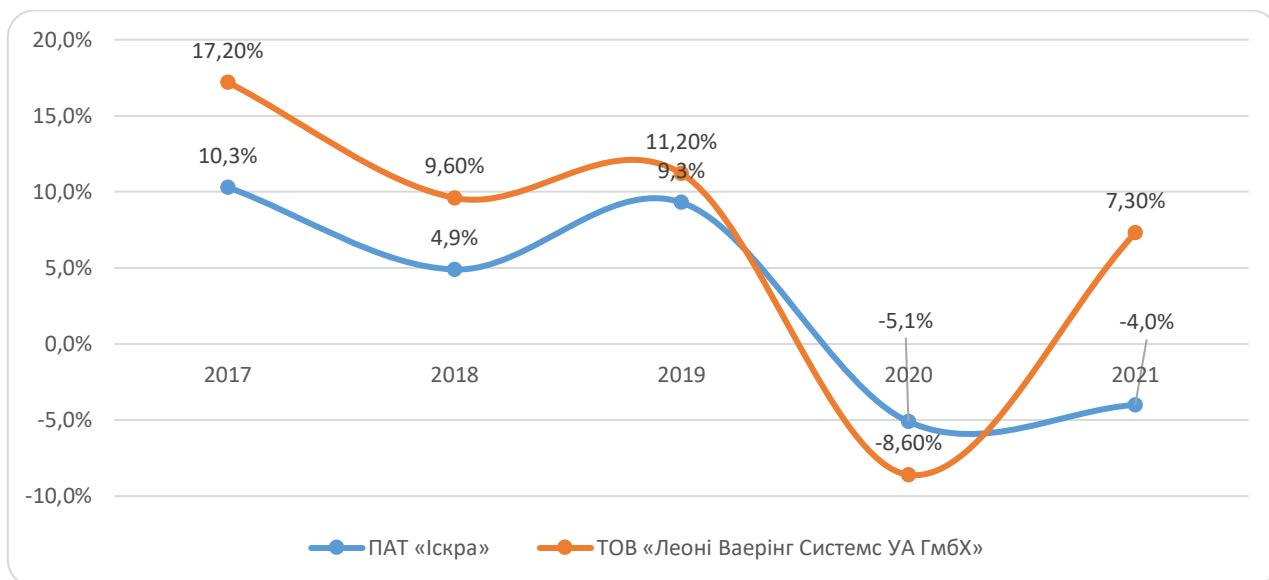

Рис. 2.12. Динаміка зміни показника витрат на ресурсо- та енергозберігаючі технології промислових підприємств Львівщини для реалізації гермінативного розвитку

Джерело: складено автором на основі звітності №11-мпт промислових підприємств ПАТ «Іскра» та ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ»

Витрати на ресурсо- та енергозбереження дало свій ефект для підприємства ПАТ «Іскра», зокрема рівень енерговитрат на одиницю продукції протягом досліджуваного періоду знижувався, що обумовило від'ємними

показниками темпу використання енергії у виробничому процесі на даному промисловому підприємстві, відповідно знижуються витрати електроенергії на одиницю виготовлення продукції, окрім 2020 року, коли показник становив 6,4%, зазначене обумовлює приріст енергоефективності підприємства та впливає на собівартість виробництва продукції, а як наслідок і на позитивні результати виробничо-господарської діяльності.

Незначне зростання використання електроенергії на одиницю виготовленої продукції спостерігається на підприємстві ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ», зокрема значення показника знижується в середньому на 0,8% протягом досліджуваного періоду, найбільший показник використання був у 2017 році і становив 15,7%, а найбільше зниження показника спостерігається у 2021 році і становило 13,8%, Зазначена тенденція мала позитивний вплив на результати виробничо-господарської діяльності досліджуваного підприємства, зокрема у звітному періоді, коли розмір прибутку становив 292,5 млн.грн., а показник рентабельності активів склав 17,21%.

Узагальнюючи результати аналізу соціокультурної та екологічної складових визначимо основні особливості даних складових гермінативного розвитку досліджуваних промислових підприємств в сукупності, підсумувавши результати матрицею SWOT-аналізу, що представлені у додатках Р2 та Р3.

Дослідивши соціокультурну складову гермінативного розвитку нами відмічено слабкі сторони діяльності підприємства, котрі необхідно усувати, зокрема: значний вплив інфляційного чиннику на розмір оплати праці, законодавчі обмеження та їх вплив на ефективність праці на промислових підприємствах, обмежений інструментарій мотивування персоналу в контексті розвитку, зниження фінансування для забезпечення підвищення кваліфікації промислових підприємств, зниження питомої ваги прибутку, котрий орієнтований на соціокультурну компоненту. При цьому, основними загрозами в подальшому можуть стати: зростання рівня інфляції та зниження реального розміру оплати праці працівників промислового підприємства, знищення соціокультурної інфраструктури через військове вторгнення РФ в Україну, зміна

уподобань персоналу підприємства в культурній компоненті, зниження загальнодержавних витрат на соціокультурну компоненту, відсутність програм розвитку даного напрямку гермінативного розвитку, моральне виснаження трудових ресурсів через військове вторгнення рф в Україну.

В екологічній складовій слід відмітити слабкі сторони, зокрема: зростання розміру промислових викидів промислових підприємств, відсутність нормативно-правової бази стимулювання екологізації виробничо-господарських процесів, відсутність стимулюючих чинників впливу персоналу підприємства до збереження навколишнього середовища та раціонального використання ресурсного потенціалу, відсутність СЕС для використання у виробничо-господарських процес підприємства, відсутність відділів, зайнятих екологізацією виробничо-господарських процесів.

При цьому, основними загрозами в екологічній складовій можуть, в подальшому стати: забруднення екології через військове вторгнення рф в Україні, згортання програм підтримки СЕС, недосконалість законодавства що регулює охорону навколишнього середовища, розпорошення промислових регіонів в межах України, що дасть негативний екологічний ефект, необхідність додаткового фінансування для виконання програм екологізації промислових підприємств, жорсткі регуляторні методи для забезпечення збереження навколишнього середовища.

Для узагальнення діяльності промислового підприємств в контексті гермінативного розвитку визначимо інтегральний показник, котрий об'єднує різноманітні складові і визначає ранг підприємства, вказуючи на поточні характеристики.

Після аналізу всіх показників у розглянутих компонентах сталого розвитку, наступним кроком є визначення вагомості цих показників на основі вагових коефіцієнтів. Ці коефіцієнти обчислюються на основі думок експертів, які є представниками керівництва промислових підприємств.

З метою отримання достовірних даних в опитуванні взяли участь управлінці середньої та вищої ланки управління, котрі задіяні у процесах, що

визначають гермінативні вектори розвитку (фінансова, інноваційна, соціокультурна та екологічна складові).

Розрахунок вагових коефіцієнтів показників для оцінювання складових гермінативного розвитку промислових підприємств слід здійснювати за формулою 2.1.

$$d_i = \frac{\sum_{j=1}^m (n + 1 - w_{ij})}{\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^m w_{ij}} \quad (2.1)$$

де w_{ij} – місце, на яке i -ий показник поставлений при ранжируванні j -м експертом.

Зведені результати експертного оцінювання ключових показників гермінативного розвитку представимо у додатку С.

На переконання експертів, найбільш значущими економічними показниками є рентабельність власного капіталу – 0,207 пунктів, рентабельність господарської діяльності – 0,2 пункти, фінансова стійкість – 0,193 пункти; інноваційними показниками є рентабельність інновацій – 0,287 пункти, рівень оновлення основного капіталу – 0,267 пункти та частка інноваційної продукції в структурі реалізації продукції промислового підприємства – 0,253 пункти; соціокультурними показниками – темп приросту оплати праці, частка прибутку спрямована на соціальні заходи, показник зростання продуктивності праці працівників підприємств – 0,267 пункти; екологічна складова – темп зростання витрат на енергозберігаючі технології – 0,307 пункти, темп зростання витрат на ресурсозберігаючі технології та темп зростання використання електроенергії у виробничому процесі показник становив 0,24 пункти.

Експертні дослідження відмічають найбільшу важливість інноваційної складової реалізації гермінативного розвитку, про що повідомило 30% експертів, котрі брали участь в опитуванні, про важливість економічної та екологічної складової повідомило 25% експертів-респондентів, а необхідність соціо-

культурної складової повідомило 20% експертів.

Для взаємоузгодженості думок експертів розрахуємо коефіцієнт конкордації рангів (W , значення показника коливається від 0 до 1, чим вищий рівень показника тим вищий показник узгодженості думок експертів), який запропонований Кендалом і визначається наступним чином [44]:

$$W = \frac{12 \sum \Delta^2}{m^2(n^3 - n)}, \quad (2.2)$$

де $\sum \Delta^2$ - сума квадратів відхилень від середньої суми рангів; m - кількість експертів дослідження; n - кількість груп чинників впливу.

На підставі формули 2.2 та за результатами проведених в додатку С. розрахунків значення коефіцієнту конкордації становить ($W = 0,5882$), що свідчить про узгодженість думок експертів щодо визначених коефіцієнтів вагомості складових гермінативного розвитку промислових підприємств.

За результатами розрахунку важливості кожного показника та важливості інтегрального показника гермінативного розвитку (на основі формули 1.4) здійснимо оцінку зведеного інтегрального показника промислових підприємств Тернопільщини та Львівщини і дослідимо зміну рангу промислових підприємств в динаміці, результати дослідження представимо у додатку Т. та узагальнимо у таблиці 2.12.

Досліджуючи показники гермінативного розвитку промислових підприємств Тернопільщини та Львівщини необхідно відмітити поступове зниження інтегрального показника, що обумовлено перш за все зниженням економічного та інноваційного потенціалу промислових підприємств.

На підприємстві ПрАТ «ТерА» значення інтегрального показника гермінативного розвитку різко знижується, якщо у 2018 році показник оцінювався як «високий» та його значення становило 0,826 пункти, то у 2021 році показник знижується до -0,894 пункти (рис. 2.13).

Таблиця 2.12

Інтегральні показники оцінювання складових гермінативного розвитку промислових підприємств Тернопільщини та Львівщини

Назва підприємства	2017	2018	2019	2020	2021
ПрАТ «ТерА»	0,826	-0,659	-0,729	-0,785	-0,894
Ранг	Високий	Низький	Низький	Низький	Низький
ТОВ «СЕ Борднетце-Україна»	-0,478	-0,342	0,466	0,377	-0,558
Ранг	Низький	Низький	Середній	Нижче середнього	Низький
ПрАТ «Тернопільський молокозавод»	0,800	0,716	0,712	0,711	0,713
Ранг	Високий	Вище середнього	Вище середнього	Вище середнього	Вище середнього
ТОВ «ОСП Корпорація Ватра»	0,715	0,739	0,725	0,717	0,678
Ранг	Вище середнього	Вище середнього	Вище середнього	Вище середнього	Вище середнього
ПАТ «Іскра»	0,487	-0,414	-0,523	0,394	-0,453
Ранг	Середній	Низький	Низький	Нижче середнього	Низький
ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ»	0,742	0,683	0,775	0,621	0,746
Ранг	Вище середнього	Вище середнього	Вище середнього	Вище середнього	Вище середнього

Джерело: самостійна розробка автора

Примітка: інноваційна складова гермінативного розвитку враховується тільки, коли представлена узагальнююча звітність промислових підприємств, щодо їх інноваційної активності (2017, 2019, 2021)

Результати трендового аналізу засвідчують подальшу негативну динаміку показника протягом наступних періодів (рівняння тренду $Y = -0,356x + 0,6216$), що обумовлює необхідність коригування ситуації, зокрема посилення економічного та інноваційного потенціалу.

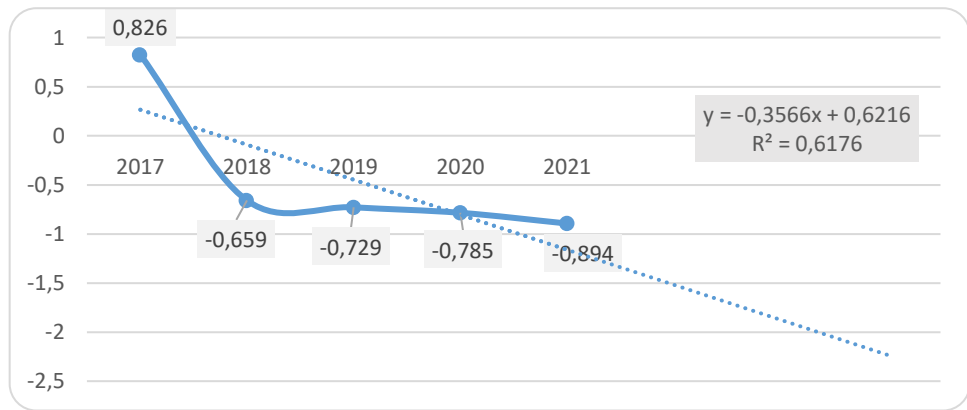

Рис. 2.13. Поточний та прогнозні інтегральні показники оцінювання складових гермінативного розвитку підприємства ПрАТ «ТерА»

Джерело: самостійна розробка автора

Практично ідентична ситуація, щодо потенціалу розвитку спостерігається у підприємств ТОВ «СЕ Борднетце-Україна» та ПАТ «Іскра» (рис. 2.14), в яких спостерігається низький потенціал сталого розвитку у звітному періоді, низькі значення показників економічної та інноваційної складової обумовили зазначене.

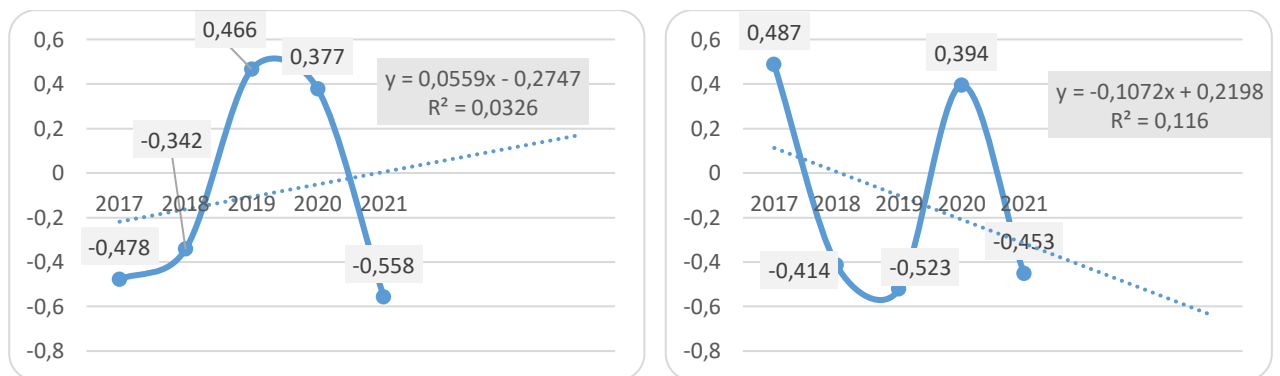

Рис. 2.14. Поточний та прогнозні інтегральні показники оцінювання складових гермінативного розвитку підприємств ТОВ «СЕ Борднетце-Україна» (зліва) та ПАТ «Іскра» (справа)

Джерело: самостійна розробка автора

Прогнозна динаміка засвідчує потенційні можливості до зростання інтегрального показника гермінативного розвитку для підприємства ТОВ «СЕ Борднетце-Україна» (рівняння тренду $Y = -0,356x + 0,6216$) та потенційне зниження показника для ПАТ «Іскра» (рівняння тренду $Y = -0,1072x + 0,2198$).

Достатньо високі показники та значний потенціал гермінативного розвитку на підприємствах ПрАТ «Тернопільський молокозавод», ТОВ «ОСП Корпорація Ватра», ТОВ «Леоні Ваєрінг Системс УА ГмбХ» (рис. 2.15), що обумовлено балансом складових гермінативного розвитку.

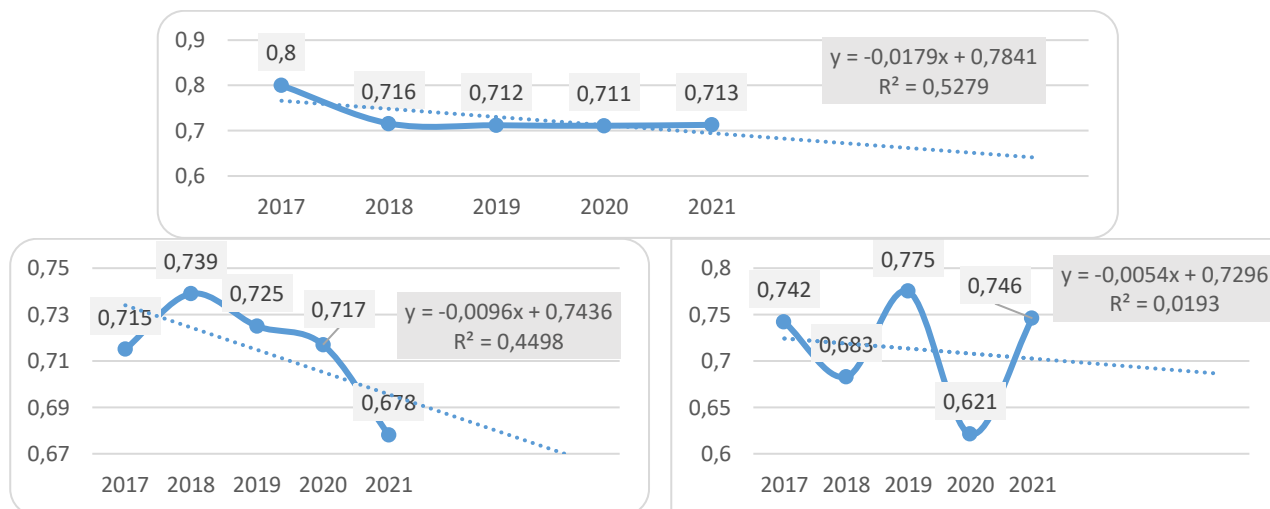

Рис. 2.15. Поточний та прогнознi інтегральні показники оцінювання складових гермінативного розвитку підприємств ПрАТ «Тернопільський молокозавод» (зверху), ТОВ «ОСП Корпорація Ватра» (зліва), ТОВ «Леоні Ваєрінг Системс УА ГмбХ» (справа)

Джерело: самостійна розробка автора

Результати трендового аналізу засвідчують те, що якщо поточні тенденції розвитку аналізованих підприємств залишаться, то в перспективному періоді спостерігатиметься негативна динаміка зниження їх інтегрального показника.

Важливо в контексті визначення основних складових гермінативного розвитку промислового підприємства відобразити його вплив на результати розвитку ОТГ. Одним із прикладів математичної моделі для аналізу статистичних аспектів розвитку промислового підприємства у контексті співпраці з об'єднаною територіальною громадою (ОТГ) може бути лінійна регресійна модель.

У цій моделі можна використовувати різні показники, які впливають на розвиток підприємства та ОТГ. Один з можливих варіантів моделі може включати такі змінні:

Y - валовий регіональний продукт ОТГ;

X_1 – обсяг реалізації продукції підприємства, тис.грн.;

X_2 - частка інноваційної продукції в структурі асортименту продукції, %;

X_3 - рівень зайнятості на підприємстві, %;

X_4 – темп зростання промислових відходів, %.

Лінійна регресійна модель має наступний вигляд:

$$Y = a_0 + a_1 \cdot X_1 + a_2 \cdot X_2 + a_3 \cdot X_3 + a_4 \cdot X_4 + \varepsilon \quad (2.3)$$

де a_0, a_1, a_2, a_3, a_4 - коефіцієнти моделі, які визначають вплив кожної змінної на валовий регіональний продукт ОТГ; ε - помилка моделі, яка враховує невідомі або некеровані фактори.

Запропонована модель дозволяє визначити статистичну залежність між розвитком підприємства та ОТГ і визначити вплив різних факторів на валовий регіональний продукт. Для використання цієї моделі необхідно мати статистичні дані щодо значень змінних (Y, X_1, X_2, X_3, X_4) для різних спостережень у часі, і відповідно на основі зазначених даних можна застосувати метод. Використавши кореляційно-регресійний аналіз здійснимо апробацію та визначимо результати використання даної моделі, представивши результати у додатку Ф.

Таким чином, у більшості із промислових підприємств – об'єктів дослідження спостерігається негативна динаміка зниження інтегрального показника, що перш за все обумовлено зниженням економічного, та у ряді випадків інноваційного потенціалу даних підприємств. Екологічна та соціокультурна компонента стали мотиваційними, а в ряді випадків і визначальними чинниками, котрі забезпечили стабілізацію інтегрального показника, та обумовили незначний його ріст. В цілому, негативні тенденції вимагають реалізації концепції стратегування дій акцентованих на посилення основних складових гермінативного розвитку даних промислових підприємств, що нами буде представлено у третьому розділі наукового дослідження.

Висновки до розділу 2

За результатами дослідження представленого у другому розділі дисертаційної роботи представлено наступні висновки:

1. Дослідивши необхідність та мету реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні, її вплив на гермінативні вектори функціонування і розвитку промислових підприємств нами визначено те, що початком децентралізації та реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні стала затверджена Кабінетом Міністрів України 1 квітня 2014 р. «Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні».

Проведена реформа визначила передачу основних повноважень та розподіл фінансових ресурсів місцевим органам влади (ОТГ). Також проводилися різноманітні галузеві реформи реалізації регіональної політики, адміністративно-територіального устрою, реформи у сфері передачі повноважень на нижні рівні реалізації управління. Зазначене дало можливість забезпечити розвиток громад та суб'єктів господарювання на яких вони розташовані. На 1.01.2022 року в Україні сформовано 1469 територіальних громад, що об'єднує 28660 населених пунктів, 129 районів.

Проведений аналіз Тернопільської, Івано-Франківської, Львівської, Одеської, Харківської та Запорізької областей України вияв наступні риси проведеного реформування, зокрема: реформа забезпечила укрупнення територій, забезпечила зростання основних економічних показників сталого розвитку, зокрема реалізації продукції, як у загальному обсязі, так і промислової продукції, дала можливість активізувати інноваційну діяльність у регіонах, активізувала соціокультурну складову, дала можливість більш виважено підходити до збереження навколишнього середовища в аспекті зменшення викидів у атмосферне повітря та зменшення відходів, в тому числі I-III класу небезпеки.

2. В дисертаційній роботі проведено оцінку основних показників гермінативного розвитку, при цьому об'єктами дослідження нами обрано промислові підприємства, які представляють Тернопільську та Львівську області,

зокрема ПрАТ «ТерА», ТОВ СЕ «Борднетце-Україна», ПрАТ «Тернопільський молокозавод», ПАТ «Іскра», ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ».

На підставі показників та пропонованої методики здійснено оцінювання основних критеріїв та показників економічної ефективності функціонування та реалізації інноваційної діяльності промислових підприємств України в умовах адміністративно-територіальної реформи.

Узагальнивши результати дослідження економічної складової гермінативного розвитку промислових підприємств визначено основні сильні сторони: зростання вартості активів та підвищення фінансової спроможності підприємств, наявність кваліфікованого персоналу реалізації системи управління фінансами, реалізації привабливих інвестиційних проєктів розвитку підприємства, зростання фінансового потенціалу підприємств, постійне розширення товарного асортименту, концентрування найбільшої уваги на найбільш прибутковому асортименті. Негативними моментами в діяльності підприємств: орієнтація на позиковий капітал, низька фінансова стійкість та ділова активність підприємств, низька рентабельність, недостатня вмотивованість персоналу активізувати фінансово-економічну складову, відсутність дієвої системи управління фінансами та фінансовими ризиками промислових підприємств.

Доведено, що важливою складовою гермінативного розвитку промислових підприємств України, сильними сторонами якого є: наявність висококваліфікованого персоналу та інженерно-технічних відділів підприємств, наявність хорошої ресурсної бази для інноваційної активності, постійне оновлення і модернізація основного капіталу та впровадження нових технологічних ліній, трансферт знань та технологій в контексті забезпечення інноваційного розвитку. Негативними сторонами стали: незначна кількість наукових розробок інноваційного типу, застаріла матеріально-технічна база та низький рівень оновлення основного капіталу, низький розмір витрат на інноваційну діяльність та інноваційні процеси, згорання інноваційних програм розвитку підприємств, відсутність інтенсивного генерування та впровадження

інноваційних ідей, низька рентабельність інноваційної діяльності, відсутність стимулюючих державних та регіональних механізмів інноваційного розвитку промислових підприємств.

3. Поряд із економічною та інноваційною складовою гермінативного розвитку промислових підприємств важливим є акцентування уваги на соціокультурній активності та охороні навколишнього середовища. Позитивними аспектами соціокультурної компоненти виступає зростання продуктивності праці, збільшення оплати праці, зростання рівня кваліфікації персоналу, організація соціокультурних заходів, реалізація програм матеріального та морального стимулювання працівників підприємств. Негативними моментами є інфляційний чинник, законодавчі обмеження, «бідний» інструментарій мотивації персоналу, зниження обсягів фінансування в аспекті зростання кваліфікації.

В контексті охорони навколишнього середовища та збереження довкілля важливими аспектами є зростання розміру та темпів зростання витрат на ресурсо- та енергозберігаючі технології, оптимізація використання електроенергії на виробництво асортименту продукції, розуміння управлінським персоналом важливості екологізації функціонування промислових підприємств, модернізація основного капіталу для підвищення ефективності виробничо-господарських процесів та зменшення промислових викидів, можливості реалізації повторної переробки відходів (промисловий рецикл). Нажаль спостерігаються і негативні риси, зокрема: зростання розміру промислових викидів, Відсутність нормативно-правової бази стимулювання екологізації виробництва, відсутність стимулюючих чинників впливу персоналу підприємства до збереження навколишнього середовища та раціонального використання ресурсного потенціалу, відсутність СЕС для використання у виробничо-господарських процес підприємства, відсутність відділів, зайнятих екологізацією виробничо-господарських процесів.

Результати дослідження інтегрального показника гермінативного розвитку промислових підприємств засвідчують те, що у більшості із промислових

підприємств – об’єктів дослідження спостерігається негативна динаміка його зниження, що перш за все обумовлено зниженням економічного, та у ряді випадків інноваційного потенціалу даних підприємств. Екологічна та соціокультурна компонента стали мотиваційними, а в ряді випадків і визначальними чинниками, котрі забезпечили стабілізацію інтегрального показника, та обумовили незначний його ріст.

Використовуючи кореляційно-регресійний аналіз для оцінювання параметрів залежної змінної валовий регіональний продукт ОТГ (ВРП) (Y) від незалежних змінних доведено значущість впливу чинників, котрі формують гермінативний розвиток промислового підприємства ПрАТ «ТерА» (обсяг реалізації продукції підприємства, частка інноваційної продукції в структурі асортименту продукції, рівень зайнятості на підприємстві, темп зростання промислових відходів) на валовий регіональний продукт Тернопільської ОТГ. Що дало можливість відзначити значний синергетичний вплив та взаємозалежність складових розвитку промислового підприємства на забезпечення гермінативного розвитку ОТГ.

Результати досліджень, викладені у другому розділі, опубліковано у [4-5, 7-9, 11, 22 – 29, 31, 66-67, 151, 162, 176].

РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГУВАННЯ ГЕРМІНАТИВНИХ ВЕКТОРІВ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ

3.1. Удосконалення організаційно-економічного механізму реалізації гермінативного розвитку на промислових підприємствах в умовах адміністративно-територіальної реформи

Результати проведеного у другому розділі дослідження засвідчують низькі, а в ряді випадків від'ємні інтегральні показники гермінативного розвитку промислових підприємств, що обумовлено відсутністю системності в управлінських рішеннях, щодо окремих напрямів реалізації такого розвитку. Чіткість та обґрунтованість подальших управлінських рішень обумовлює необхідність побудови організаційно-економічного механізму стимулювання гермінативного розвитку промислового підприємства (надалі скорочена назва - ОЕМСГРПП), який б враховував необхідність підсилення усіх складових в аспекті реалізації його гермінативного розвитку.

Побудова та подальша реалізація ОЕМСГРПП доволі непроста задача, котра повинна враховувати чинники впливу зовнішнього середовища, внутрішніх чинників, стратегічних завдань, поточних індивідуальних особливостей підприємства (об'єкта дослідження). Механізм сталого розвитку може включати в себе множину різних елементів: організаційно-управлінських, техніко-технологічних, маркетингових, фінансових, інвестиційних та інших.

В науковій літературі приділяється значна увага побудові загальної моделі (схеми) реалізації організаційно-економічного механізму реалізації діяльності промислового підприємства і, практично відсутні підходи, щодо формування ОЕМСГРПП в контексті децентралізації управління та формування розвитку території на якій функціонує промислове підприємство.

Аналізуючи уже наявні організаційно-економічні механізми розвитку промислового підприємства, необхідно відзначити те, що Примак К. Д. та Довгань Л. Є. наголошують на тому, що даний механізм повинен включати в себе

множину різноманітних елементів: організаційно-управлінських, технологічних, маркетингових, фінансових, інвестиційних і т.д., які розглядаються в різних аспектах. Автори також наголошують, що зазначений механізм передбачає систему управління проте із конкретизованими умовами та напрямками сталого розвитку промислового підприємства [119]. Запропонована у роботі схематична модель включає ряд взаємопов'язаних структурних компонентів, зокрема об'єкт та суб'єкт управління, прийом та обробка інформації, виконавчий орган та накопичений досвід. Модель передбачає багатократне повторення циклів розвитку у визначений період часу, що обумовлює циклічність гермінативного розвитку.

На наш погляд, даний механізм логічно відображає усі аспекти управління проте не акцентує увагу на основних складових гермінативних векторів розвитку промислового підприємства (економічній, інноваційній, соціокультурній, екологічній). Основні структурні компоненти повинні стати базою для розробки OEMСГРПП, проте необхідно здійснювати пошук основних аспектів узгодження взаємодії організаційних методів та інструментів управління, що забезпечить нарощування позитивних перетворень в економічній, інноваційній, соціальній та екологічній сферах діяльності промислового підприємства.

Інший, не менш цікавий видається підхід, в контексті реалізації OEMСГРПП представили науковці Шашина М. В. та Недзельський А. О., які акцентують увагу на основних складових гермінативного розвитку (економічній, соціальній, екологічній). В контексті реалізації гермінативних векторів розвитку, на переконання авторів, є узгодженість основних складових елементів організаційно-економічного механізму забезпечення прибутковості та сталого розвитку промислового підприємства.

Розроблена авторська модель передбачає наявність з однієї сторони організаційно-економічних та функціонально-забезпечувальних елементів, які акцентують на зростанні прибутковості діяльності промислового підприємства; з іншого боку визначають напрями забезпечення сталого розвитку – економічний, соціальний, екологічний.

Розроблена авторами модель дає чіткі посили на те, що досягнення сталого

розвитку визначається динамічними процесами у середині промислового підприємства, а також створює необхідність у використанні відповідного механізму для досягнення балансу в діяльності та розвитку промислового підприємства [154, с.300].

На наш погляд, в даному механізмі основний акцент передбачає гермінативний розвиток промислового підприємства і не враховує напрямів розвитку ОТГ, не визначає механізм взаємодії між органами ОТГ та адміністративним апаратом промислового підприємства. Адже сьогодні, в умовах децентралізації, важливим є створення передумов сталого розвитку не лише промислового підприємства, але й території на якому воно розташоване.

Луженцова В.В. та Довгань Л.Є. представили підхід, який акцентує увагу на оптимальній організації діяльності з метою досягнення найкращого можливого результату. Цей підхід включає в себе створення оптимальної організаційної структури, формування ефективних управлінських зв'язків, налагодження продуктивних виробничих процесів, розробку стратегічних планів та впровадження ефективної системи контролю [84]. Сукупність складових, процесів, прийнятих управлінських рішень і персоналу, що взаємодіють та взаємозалежно впливають один на одного, забезпечують досягнення визначеної мети та завдань підприємства, представляють основні компоненти системи управління.

Науковці в контексті формування організаційно-економічного механізму розвитку промислового підприємства наголошують на виконанні основних принципів, зокрема: системності, комплексності, гнучкого реагування, виправданого ризику, альтернативності варіантів розвитку, балансу інтересів суб'єктів інвестиційного процесу, підтримки рівноваги між споживанням та відновленням природних ресурсів, «розумної крайності» ринкових позицій.

На наш погляд, даний механізм у повній мірі не відображає особливостей реалізації гермінативного розвитку підприємства, лише акцентує увагу на структурних компонентах механізму управління підприємством. Даний механізм обґрунтовано для удосконалення основних напрямів виробничо-господарської діяльності, диверсифікації виробництва, а запропоновані визначення, класифікації

та підходи складають науково - теоретичну основу для покращення стану підприємства.

Сидоренко Ю.В. розробив організаційно-економічний механізм забезпечення стійкого розвитку підприємства, в якому виокремив організаційну основну, зокрема визначив побудову системи управління підприємством в основні якої є комунікації, ресурси, функції та принципи (керуюча підсистема); а також виокремив техніко-технологічну, екологічну, соціальну, фінансову складові (керована підсистема) [129, с.223-225].

Пропонований автором механізм реалізується через проходження ряду етапів визначаючи наступні компоненти: аналітична (формування методичного підходу до оцінки стійкості розвитку промислового підприємства); цілепокладання (визначення цілей в контексті гермінативного розвитку); формування управлінських рішень (розробка стратегічних альтернатив, пошук методів, заходів, інструментів, розробка цільових програм забезпечення стійкого розвитку підприємств); мотиваційний блок (забезпечення мотивації та зростання кваліфікації персоналу); реалізація управлінських рішень (впровадження важелів стійкого розвитку промислового підприємства).

На наш погляд, даний підхід є близький до оптимального оскільки відображає усі аспекти сталого розвитку промислового підприємства орієнтує на необхідність формування системи управління та акцентує на управління окремими складовими процесу розвитку (техніко-технологічна, соціальна, фінансова, екологічна). Проте відсутній акцент на реалізації взаємодії промислового підприємства із органами ОТГ для використання інструментів для розвитку території, тобто на повноцінний OEMСГРПП.

Відповідно постає необхідність розроблення та апробації OEMСГРПП в контексті сучасних викликів та умов розвитку, як промислового підприємства, так і ОТГ. Запропонований нами OEMСГРПП відобразимо на рисунку 3.1.

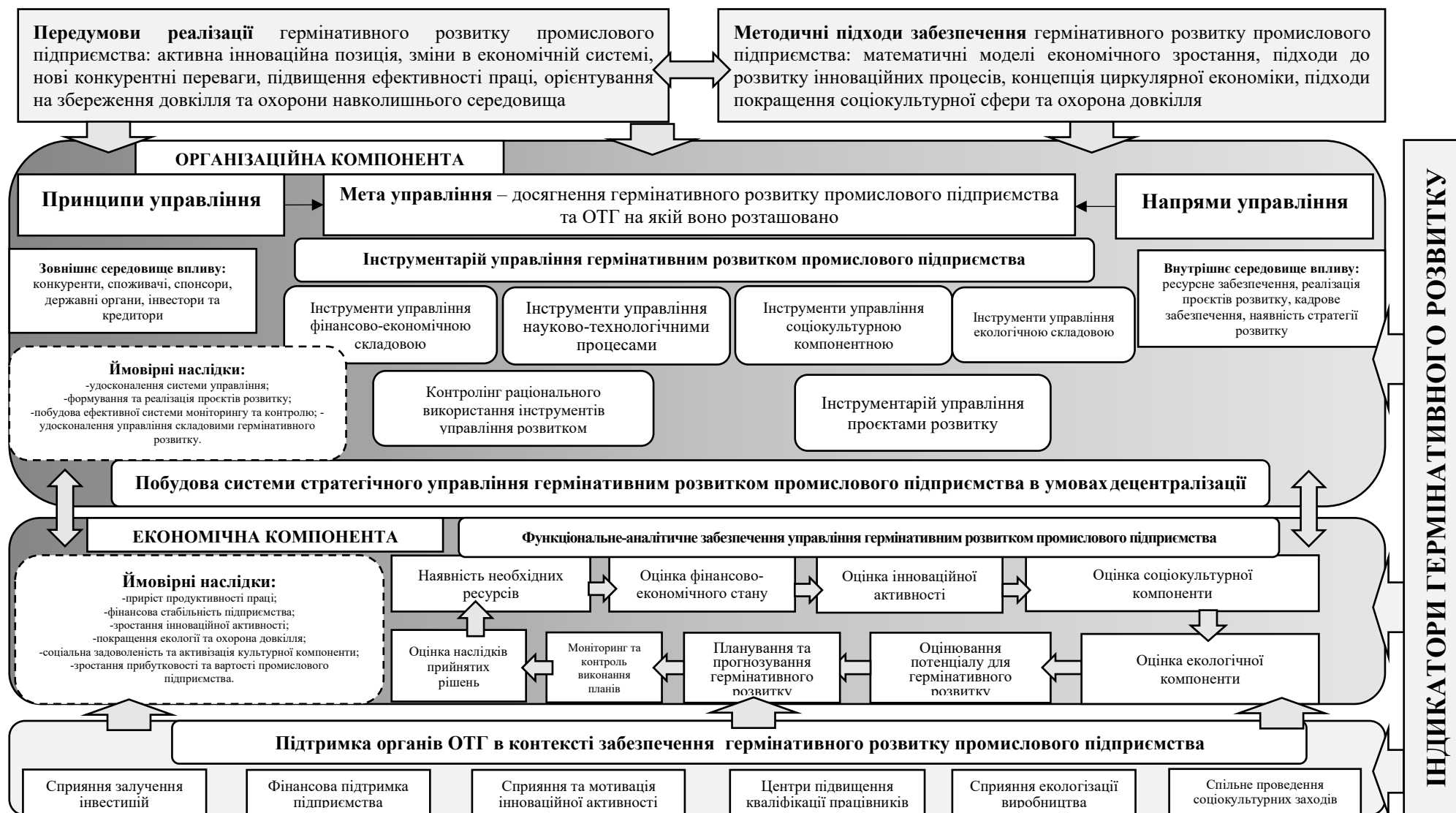

Рис. 3.1. Пропонований OEMСГРПП в умовах адміністративно-територіальної реформи

Джерело: самостійна розробка автора

Результати узагальнення засвідчують те, що сам механізм OEMСГРПП передбачає наявність двох взаємоважливих та взаємодоповнюючих складових, котрі його характеризують, зокрема організаційна (побудова організації та визначення основних напрямів управління розвитком) та економічний (функціонально-аналітичне забезпечення системи управління).

Побудова системи управління промисловим підприємством акцентованої на гермінативний розвиток обумовлює наявність оперативної системи управління, яка орієнтується на поточну систему управління (визначення мети та принципів, напрямів, обрання необхідного інструментарію управління орієнтованого на розвиток ключових складових); стратегічну систему управління (вироблення стратегічних планів розвитку). Основна мета формування системи управління – досягнення гермінативного розвитку промислового підприємства та ОТГ на якій воно розташовано. При цьому основними індикаторами гермінативного розвитку для промислового підприємства та для ОТГ повинні стати: (рис. 3.2 та 3.3).

Рис. 3.2. Індикатори гермінативного розвитку промислового підприємства
Джерело: самостійна розробка автора

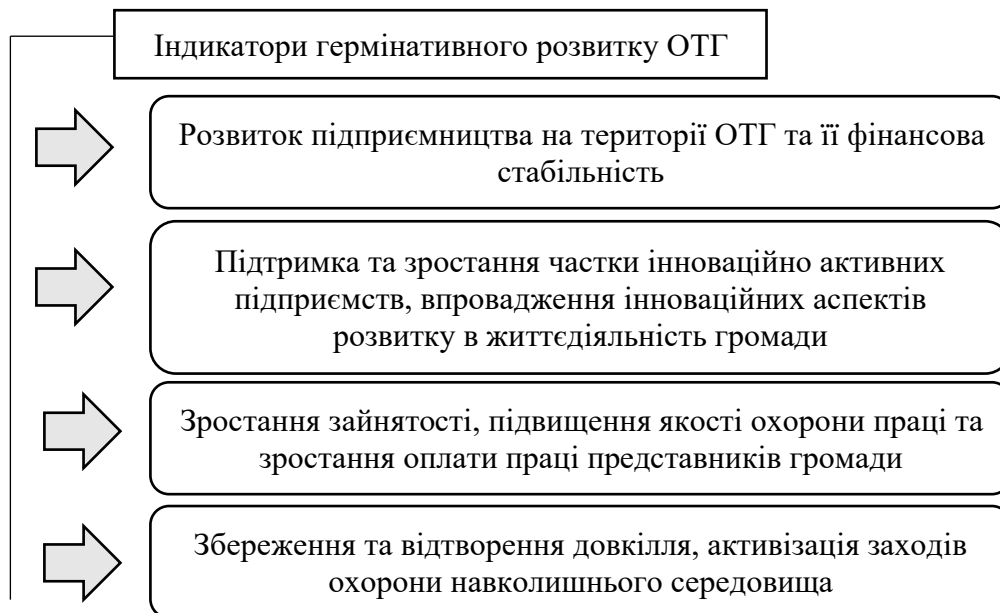

Рис. 3.3. Індикатори гермінативного розвитку ОТГ

Джерело: самостійна розробка автора

Реалізуючи гермінативний розвиток важливо акцентувати увагу на ключові індикатори, котрі символізують про успішність управлінських дій промислового підприємства, зокрема: економічна складова (прибутковість та фінансова автономія підприємства, приріст доходів та зростання частки ринку; зростання вартості промислового підприємства; здатність протидіяти внутрішнім та зовнішнім економічним чинникам впливу на діяльність промислового підприємства); інноваційна складова (ефективна інноваційна політика та активна інноваційна позиція, використання інновацій для забезпечення зростання ефективності діяльності); соціокультурна складова (соціальний захист працівників та зростання соціальних стандартів, культурний розвиток колективу); екологічна складова (використання технологій захисту та відтворення ресурсів, забезпечення охорони навколишнього середовища). З іншої сторони, контекст децентралізації обумовлює також необхідність розвитку території на якій успішно функціонує та забезпечує гермінативні вектори розвитку промислового підприємства.

Про успішність функціонування промислових підприємств в умовах ОТГ свідчитиме розвиток території на якому воно розташоване, зокрема

індикаторами повинні стати: економічна складова (розвиток підприємництва на території ОТГ та її фінансова стабільність); інноваційна складова (підтримка та зростання частки інноваційно активних підприємств, впровадження інноваційних аспектів розвитку в життєдіяльність громади); соціокультурна складова (зростання зайнятості, підвищення якості охорони праці та зростання оплати праці представників громади); екологічна складова (збереження та відтворення довкілля, активізація заходів охорони навколишнього середовища).

На наш погляд, саме орієнтування на зазначені індикатори в контексті гермінативного розвитку і промислового підприємства, а, як наслідок, і розвиток ОТГ засвідчуватиме ефективність реалізації ОЕМСГРПП.

Концепція управління гермінативним розвитком акцентує увагу на реалізацію принципів та основних напрямів управління, що обумовлює досягнення мети та вихід на основні індикатори гермінативного розвитку. Вважаємо, що основні принципи гермінативного розвитку промислового підприємства повинні орієнтуватися на забезпечення розвитку економічної складової (інтегрування економічного потенціалу та можливостей розвитку персоналу; економічності; взаємозв'язку виробничих відносин та продуктивних сил); інноваційної складової (інноваційність; новизни); соціокультурного складової (соціальної відповідальності; гуманізму; підзвітності; підпорядкування); екологічної складової (раціонального використання ресурсів; екологічності; екогармонійності; ресурсозбереження; збереження природного багатства; екологізації виробництва). А також орієнтування на загальні принципи акцентовані на розвиток (цілеспрямованості; системності; цілісності; гнучкості; динамічності; структурності; компетентності; безпеки розвитку).

Основні напрями управління акцентовані на реалізації основних управлінських функцій, зокрема:

- мотивування – формування системи заохочення та стимулів працівників до реалізації гермінативних векторів розвитку (матеріальне та нематеріальне стимулювання). Мотивація може бути як за кінцеві результати так і за впровадження дієвих процесів розвитку;

– планування – вироблення та реалізації оперативних та стратегічних планів гермінативного розвитку, даний процес стосується усіх складових розвитку;

– організація – формування організаційної структури орієнтованої на якісні зміни та розвиток системи управління. Від обрання типу організаційної структури залежить процес гермінативного розвитку промислового підприємства;

– контролювання – реалізація ефективної системи моніторингу та контролю за впровадженням гермінативних векторів розвитку промислового підприємства. Необхідно закріпити сфери контролю за центрами відповідальності.

Реалізація напрямів та основних процесів гермінативного розвитку промислового підприємства відбувається під дією різноманітних чинників, як внутрішнього так і зовнішнього спрямування (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Чинники забезпечення ОЕМСГРПП

Зовнішні чинники	Внутрішні чинники
1	2
Економічні	
Зростання розміру доходів	Фінансова стабільність та фінансовий стан промислового підприємства
Зростання реальних доходів громади	Досягнення запланованих розмірів прибутку
Зростання рівня зайнятості у громаді	Зниження рівня фінансово-економічних ризиків
Низькі темпи інфляції	Врахування інфляційних чинників при реалізації інвестиційних проєктів розвитку
Стабільність податкової політики	Націленість промислового підприємства на підвищення її ринкової вартості
Науково-технологічні (інноваційні)	
Активізація науково-технічної політики	Рівень інвестицій у науково-технічні розробки
Рівень активного впровадження інноваційної діяльності на підприємствах в ОТГ	Обсяг виробництва інноваційної продукції
Сприяння залучення інвестиційних ресурсів на підприємства	Диверсифікація продукції за рахунок активізації інноваційних процесів промислового підприємства

1	2
Рівень оновлення основного капіталу та залучення передових технологій у виробництво	Наявна система стимулювання персоналу до активних інноваційних дій
Частка інноваційних витрат в структурі витрат бюджету ОТГ	Рівень витрат на інноваційні процеси
Соціокультурні	
Соціальне забезпечення та соціальний захист громади	«Соціальний пакет» працівників промислового підприємства
Рівень культурного розвитку громади	Рівень соціального захисту працівників
	Культурний вплив та наявність культурно-масових заходів
Екологічні	
Політика громади у сфері природокористування	Рівень відповідальності керівництва та працівників за охорону навколишнього середовища
Дотримання природоохоронного законодавства у громаді	Рівень екологічності виробництва
Співробітництво у сфері розв'язання ресурсо-екологічних проблем	Рівень витрат на захист та збереження довкілля

Джерело: самостійна розробка автора з урахуванням [55, 65, 131, 153]

Деталізовану оцінку групування чинників впливу та індикаторів гермінативного розвитку промислових підприємств в умовах децентралізації представимо у додатку Ч.

Наступним елементом в системі управління гермінативними векторами розвитку промислового підприємства виступає інструментарій управління, що передбачає використання методів управління фінансовими ресурсами та інвестиційно-інноваційними процесами, соціокультурною та екологічною складовою в контексті забезпечення розвитку, а також управління проектами та використання системи контролю.

Управління гермінативний розвитком визначає основні напрями розвитку (економічний, науково-технологічний (інноваційний), соціокультурний, екологічний), при цьому основними сферами управління на промисловому підприємстві як відкритій соціально-економічній системі повинні стати (інформаційно-правовий, виробничий, маркетинговий менеджмент, соціальна відповідальність) (таблиця 3.2).

Інструменти ОЕМСГРПІ

Напрями управління	Сфери управління			
	Інформаційно-правовий	Операційний	Маркетинговий менеджмент	Соціальна відповідальність
Економічний	Інструменти, котрі характеризують інформаційно-правову взаємодію із клієнтами, постачальниками, інвесторами	Інструменти, котрі впливають на фінансово-економічні показники діяльності підприємства	Інструменти, що характеризують маркетингові можливості підприємства, цінову та товарну політику, стратегічне та поточне планування, управління взаємовідносинами з персоналом, постачальниками, клієнтами	Інструменти, що показують вартісну забезпеченість соціальної відповідальності щодо працевлаштування, соціальних пакетів працівниками і соціальної допомоги населенню
Науково-технологічний (інноваційний)	Інформаційно-правове забезпечення інноваційного розвитку	Інструменти, активізації інноваційних процесів	Інструменти, орієнтовані на підвищення ефективності інноваційної діяльності	Інструменти, що дозволяють забезпечити повністю або частково споживачів інноваціями (продукція, процеси)
Соціо-культурний	Інструменти, які визначають специфіку законодавчої бази	Інструменти, котрі впливають на рівень морального та матеріального стимулювання	Інструменти, орієнтовані на зростання продуктивності праці, як для підприємства так і для регіону	Інструменти, що характеризують соціальну відповідальність підприємства та регіону
Екологічний	Інструменти, що визначають інформаційно-правову базу для реалізації охорони навколишнього середовища	Інструменти, котрі знижують шкідливість виробничо-господарської системи	Інструменти, що характеризують управління підприємством охороною навколишнього середовища та його узгодженість з регіональними програмами	Інструменти, що забезпечують екологічну безпеку працівникам підприємства та населенню регіону, на території якого воно знаходиться

Джерело: самостійна розробка автора

Раціональне та повне використання інструментів ОЕМСГРПІ потребує застосування контролінгу, саме якісний контроль із закріпленням центрів відповідальності дасть можливість реалізувати план гермінативного розвитку промислового підприємства. Основними завданнями контролю повинні стати:

раціональне використання інструментів розвитку та можливості їх подальшого удосконалення; збір інформації та аналітичне обґрунтування напрямів розвитку промислового підприємства та території на якому воно розташоване; задоволеність працівників та громади в контексті реалізації гермінативних векторів розвитку; дотримання нормативно-правової бази в контексті використання інструментів розвитку; ефективність кооперування із суб'єктами господарювання та можливість її зростання; забезпечення синхронності розвитку основних складових гермінативного розвитку (економічній, інноваційній, соціокультурній, екологічній).

Важливо також реалізовувати контроль за реалізацією проєктів гермінативного розвитку із залученням інвестиційних ресурсів, активізації інноваційної компоненти, акцентуванні уваги на фінансово-економічний, соціокультурний та екологічний потенціал. Практично більшість аспектів розвитку можливо активізувати за рахунок раціонального та найбільш ефективного впровадження проєктів розвитку та забезпечення управління ними. Управління проєктами розвитку на промисловому підприємстві та у ОТГ дає можливість сформувати та ефективно використовувати наявних ресурс активізуючи підприємницьку діяльність та акцентуючи увагу на досягнення мети та цілей розвитку у стратегічній перспективі.

Удосконалення OEMСГРПІ передбачає врахування умов внутрішнього та зовнішнього середовища впливу, зокрема чинники зовнішнього походження мають широкий спектр впливу на діяльність промислового підприємства, відповідно доцільним є виокремлення напрямків та механізмів впливу зовнішнього середовища на елементи OEMСГРПІ (рис. 3.4).

Вплив зовнішнього середовища функціонування на ключові внутрішні аспекти промислового підприємства відбувається із використанням чотирьох найбільш важливих механізмів: інституційного, ресурсного, ринково-конкурентного та технологічно – інформаційного.

Зокрема, механізм впливу зовнішнього середовища на елементи систем стратегічного і корпоративного управління включає в себе нормативно-правове регулювання діяльності промислових підприємств, системи державної та

регіональної підтримки, а також інфраструктурні компоненти, які створюють умови для їхнього успішного функціонування та подальшого розвитку.

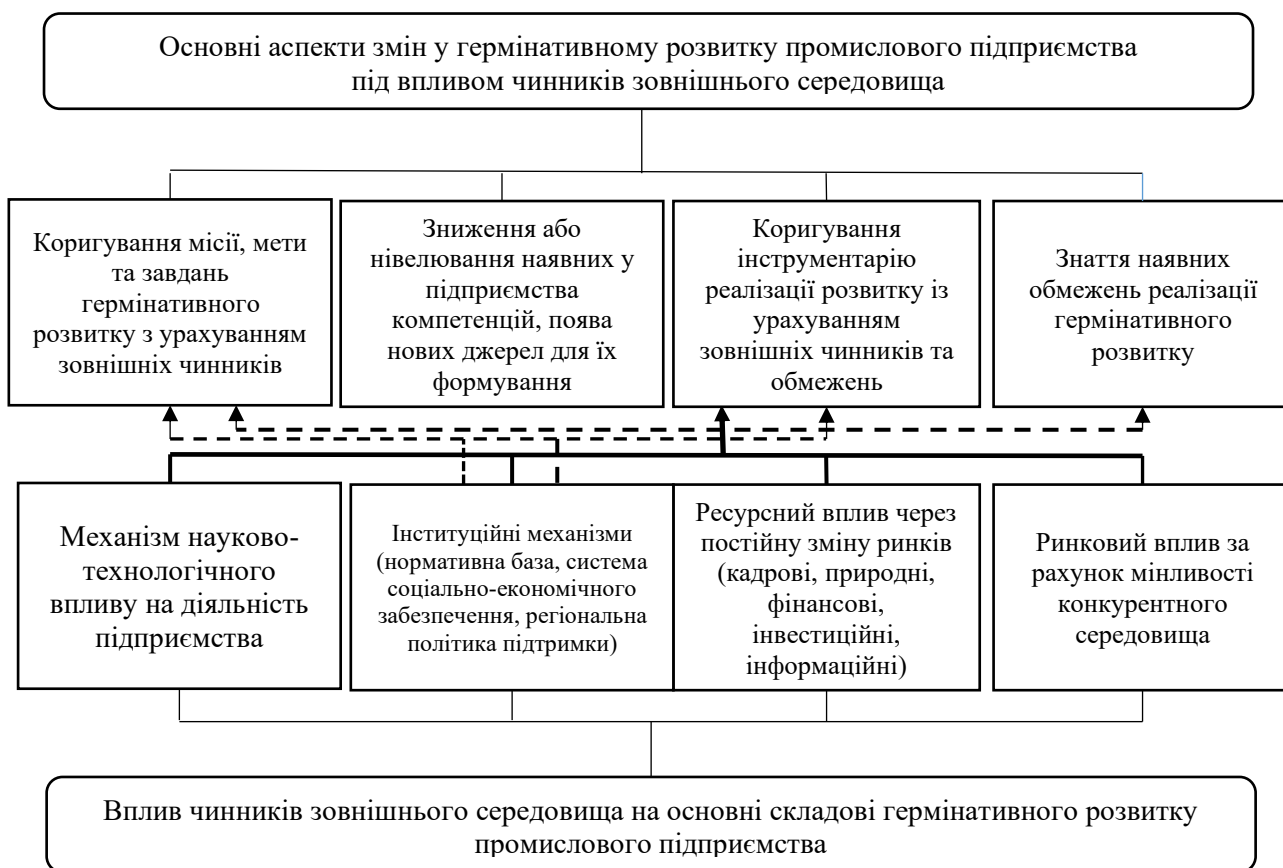

Рис. 3.4. Вплив чинників зовнішнього середовища на OEMСГРПП

Джерело: самостійна розробка автора

Слід наголосити на важливості вчасного виявлення та адекватної реакції на вплив механізмів техніко-технологічних та інформаційних змін у зовнішньому середовищі для сприяння гермінативному розвитку промислового підприємства. Це через те, що такий вплив може мати радикальний характер і призвести до швидкого скорочення життєвого циклу підприємства та його наближення до критичної точки функціонування.

Зміни в технологічному та інформаційному середовищі можуть призвести до втрат компетенцій, але також вони можуть створити нові можливості для формування конкурентних переваг. Важливо вчасно переглядати стратегію розвитку підприємства та його місію, адаптувати їх до нових умов, оскільки неправильна реакція на зміни може призвести до краху підприємства.

Поряд із зовнішніми чинниками розвитку важливо активізувати внутрішні чинники впливу на OEMСГРПП, зокрема наявний потенціал (фінансово-економічний, виробничий, організаційний, корпоративний, маркетинговий, інноваційний) забезпечення розвитку і орієнтування: ресурсне забезпечення, реалізація проєктів розвитку, кадрове забезпечення, наявність стратегічних орієнтирів гермінативного розвитку.

Саме остання акцентує увагу вироблення стратегічних орієнтирів та формування стратегічної карти розвитку промислового підприємства у взаємодії із ОТГ та громадою, котру підприємство представляє. Більш глибокий та ґрунтовний аналіз нами буде представлено у параграфі 3.3. Проте, необхідно відзначити, акцентування на постійну взаємодію системи «промислове підприємство – об'єднана територіальна громада», адже лише у синергетичній взаємодії можливо досягти успіхи і розвитку будь-якого промислового підприємства та громади.

Проведене дослідження дозволяє розглядати механізми та систему управління OEMСГРПП (організаційна компонента) як структуру, котра складається із мети (цілей), елементів об'єктів управління, методів і інструментів управління, ресурсного та компетенційного забезпечення. Відповідно, технологія реалізації управління гермінативним розвитком, інструменти і прийоми, ресурсне забезпечення та ін. відрізнятимуться великим різноманіттям.

Пояснюється це тим, що хоча зовнішнє середовище функціонування авіапідприємств може мати однакові параметри для промислових підприємств, то характер і міра їх сприйняття будуть різними для кожного підприємства, а також внутрішнє середовище економічного суб'єкта - це є індивідуальною складовою для промислового підприємства. Таким чином, управління в контексті забезпечення OEMСГРПП являється неповторним для кожного конкретного підприємства і унеможливорює шаблонних, типових підходів при його формуванні.

У механізмі OEMСГРПП організаційна безпосередньо пов'язана із економічною компонентною і передбачає функціональне-аналітичне забезпечення

управління гермінативних векторів розвитку промислового підприємства. Економічна компонента формує інформацію та визначає аналітичні основи реалізації гермінативного розвитку. Передбачає наявність взаємопов'язаних етапів (рис. 3.4) реалізуючи, які можливо здійснити аналіз складових та впливу на діяльність промислового підприємства.

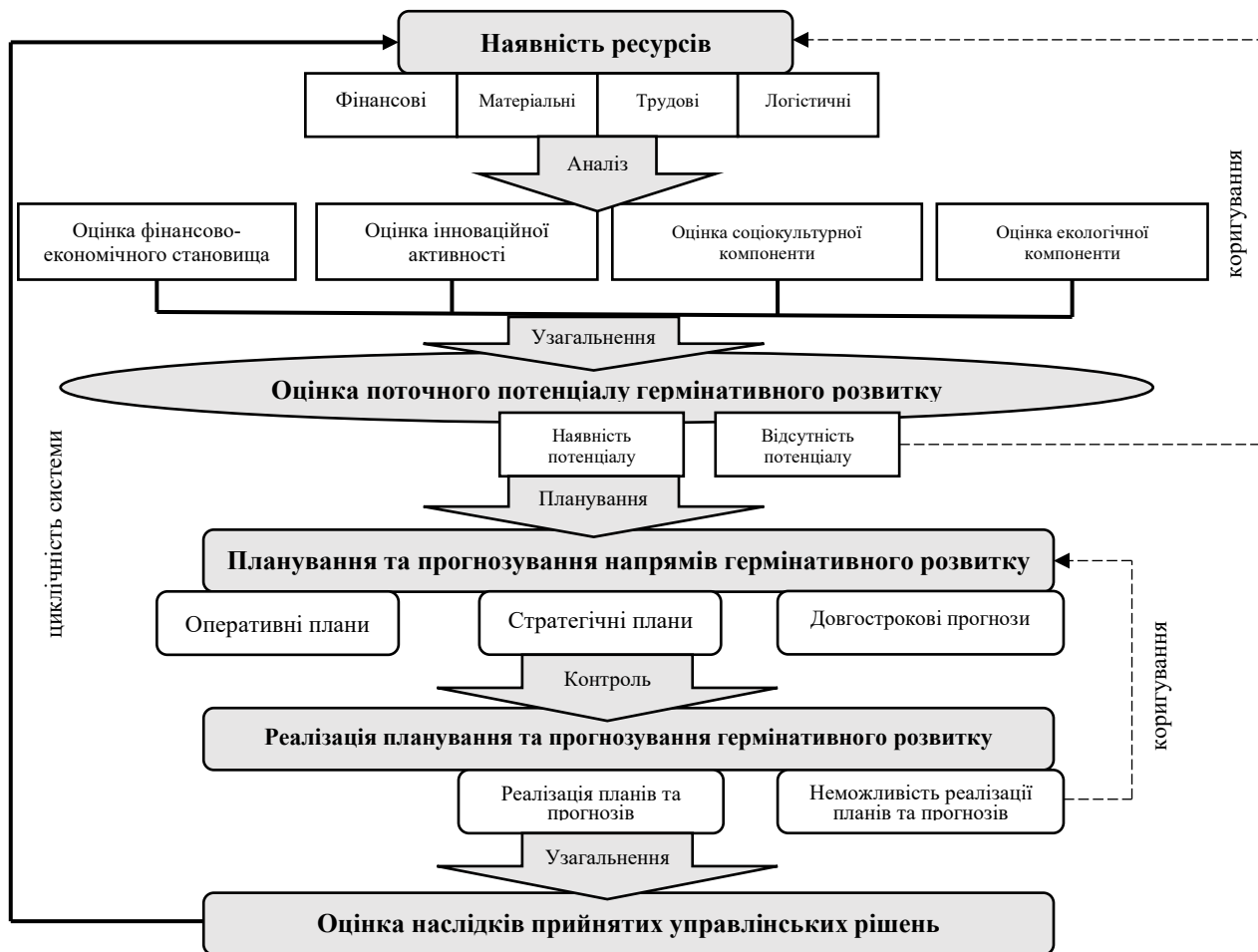

Рис. 3.5. Функціональне-аналітичне забезпечення у OEMSGRPP

Джерело: самостійна розробка автора

Результати представлені на рис. 3.5. визначають особливості функціонально-аналітичного забезпечення у OEMSGRPP від перевірки наявності різноманітних ресурсів до оцінки наслідків реалізації управлінських рішень в контексті гермінативного розвитку промислового підприємства.

Початковим етапом є визначення ресурсної бази (фінансових, матеріальних, трудових, логістичних ресурсів), котрі формують можливості підприємства для розвитку.

Гермінативний розвиток промислового підприємства виходить із мети (місії) його функціонування та акцентування уваги на реалізації основних індикаторів розвитку, при цьому він повинен відбуватися у синергетичній взаємодії із розвитком ОТГ, що обумовлює реалізацію принципів АТР в нашій країні.

Наступним етапом є визначення поточного потенціалу для повноцінної реалізації гермінативного розвитку, при чому важливо оцінювати саме запропоновані складові розвитку (економічна, інноваційна, соціокультурна, екологічна). За основу визначення потенціалу, слід брати показники запропоновані у першому та другому розділах дисертаційного дослідження із визначенням інтегрального показника, котрий підсумовує сукупну величину потенціалу.

На жаль, відсутність потенціалу, обумовлює необхідність пошуку рішень покращення ресурсного забезпечення, а безпосередньо, наявність достатнього рівня потенціалу подальшого розвитку обумовлює необхідність процедури планування (оперативного, стратегічного) та прогнозування (довгострокового) основних аспектів розвитку промислового підприємства.

Оперативні плани визначаються виходячи із поточної ситуації на підприємстві, а також формуються передумови для створення стратегічних планів гермінативного розвитку промислового підприємства, при цьому реалізація прогнозування передбачає довгострокову перспективу (період 3-5 роки та більше).

Реалізація планів та прогнозів гермінативного розвитку промислового підприємства визначає необхідність оперативного та стратегічного контролю (моніторингу) із визначенням основних центрів відповідальності. Контроль основних векторів діяльності та сталого розвитку підприємства дасть можливість здійснювати моніторинг досягнення ключових індикаторів і виявляти та, в подальшому коригувати, відхилення від намічених завдань гермінативного розвитку.

В разі неможливості реалізації запропонованих планів та прогнозів

гермінативного розвитку промислового підприємства важливо їх коригувати – знижуючи вимоги, орієнтуючись на наявний потенціал, формуючи необхідні умови взаємодії.

Економічна компонента у OEMСГРПП дає можливість орієнтуючись на наявні ресурси та потенціал промислового підприємства забезпечити планування та контроль основних векторів його гермінативного розвитку. Важливою є взаємодія організаційної та економічної компонент, адже лише їх збалансованість та злагодженість дасть можливість забезпечити реалізацію гермінативних векторів розвитку промислового підприємства і, як наслідок, стимулюватиме розвиток ОТГ на якому воно розміщено, тим самим обумовлюючи та стимулюючи виконання основного завдання адміністративно-територіальної реформи.

Безпосередньо синергетична взаємодія у системі «промислове підприємство – об'єднана територіальна громада» повинна бути реалізована наступним чином ОТГ повинна забезпечувати промислове підприємство, яке розміщене на її території для стимулювання основних напрямів його гермінативного розвитку за рахунок сприяння залучення інвестиційних ресурсів, забезпечення фінансової підтримки, сприяння та мотивація інноваційної діяльності, створення центрів навчання та підвищення кваліфікації працівників, сприяння екологізації виробничих процесів, проведення спільних соціокультурних заходів.

Лише взаємодія та взаємодопомога стимулюватимуть гермінативний розвиток як промислового підприємства, так і об'єднаної територіальної громади. Контекст взаємодії нами буде глибше розглянуто та проаналізовано у параграфі 3.3. даного дисертаційного дослідження.

Відповідно, пропонований OEMСГРПП передбачає взаємозалежність двох компонент (організаційної та економічної) у гермінативному розвитку промислового підприємства, при цьому організаційна компонента обумовлює необхідність раціонального управління складовими гермінативного розвитку (економічної, інноваційної, соціокультурної та екологічної), а економічна

визначає функціонально-аналітичне підґрунтя реалізації гермінативних векторів розвитку.

Організаційно-економічне управління повинне забезпечувати досягнення індикаторів гермінативного розвитку та орієнтування на синергетичний ефект взаємодії промислового підприємства із об'єднаною територіальною громадою. Лише взаємовигідність побудови та реалізації ОЕМСГРПП дасть можливість досягнути основних цілей та принципів реалізації адміністративної реформи в Україні.

Запропонований нами ОЕМСГРПП дає наступні можливості:

- виокремити організаційну та економічну компоненти гермінативного розвитку, а також відобразити їх функціональну взаємодію;
- сформувати послідовність етапів дій для реалізації організаційної та економічної компоненти, а також визначити їх вплив на гермінативні вектори розвитку промислового підприємства, відмітити їх важливість для раціональної взаємодії із представниками ОТГ;
- узагальнити чинники впливу та визначити основні індикатори гермінативного розвитку, їх особливості у ОЕМСГРПП;
- показати необхідність взаємодії «промислового підприємства – об'єднаної територіальної громади» в контексті досягнення синергетичного ефекту від взаємодії.

3.2. Моделювання та проектування гермінативних векторів розвитку промислових підприємств України в умовах адміністративно-територіальної реформи

Гермінативний розвиток промислових підприємств виступає важливим та динамічним процесом, котрий реалізується за рахунок взаємодії зовнішнього та внутрішнього середовища, а також передбачає постійний рух із плином часу, його кількісних та якісних станів, побудови раціональної організаційно-економічної та ефективної управлінської систем. Для того, щоб керівництво промислового підприємства мало можливість раціонально управляти

гермінативним розвитком, слід мати чітке уявлення, щодо здійснення усієї низки зовнішніх та внутрішніх взаємозв'язків та взаємозалежностей, котрі існують у межах структури промислового підприємства. Відповідно, базовою та найбільш важливою передумовою для створення ефективної системи управління гермінативним розвитком промислового підприємства є побудова динамічної економіко-математичної моделі даного процесу.

Здійснення дослідження змісту та особливостей економіко-математичного моделювання гермінативних векторів розвитку промислового підприємства передбачає наявність цільової багатомірності. Відповідно, найбільш значимими та найбільш вагомими цілями реалізації економіко-математичного моделювання є:

- оцінка потенційної здатності промислового підприємства розвиватись у відповідності до сценарію, який найбільш оптимальний до мети його розвитку;
- створення образу промислового підприємства для потреб управління, що максимально адаптоване до реальних подій;
- прогнозування найбільш вірогідних сценаріїв сталого розвитку підприємства;
- чітке виділення важелів управлінського впливу на промислове підприємство, а також встановлення таких значень управлінських параметрів, які забезпечать досягнення цільових показників результативності, тощо.

У контексті забезпечення гермінативних векторів розвитку промислового підприємства, із позиції управління його складовими (економічною, інноваційною, соціокультурною та екологічною), при цьому першочерговим завданням економіко-математичного моделювання виступає визначення та встановлення принципів форми і характеру функціональних взаємозв'язків у межах тріади «наявні ресурси – сформовані компетенції – результати розвитку» як на одному рівні, так і між рівнями, а також із урахуванням наявних коригувальних впливів зовнішнього середовища – ресурсного, інституціонального, ринково-конкурентного та інформаційно-технологічного.

Взаємодія між складовими гермінативного розвитку підприємства на

одному рівні (внутрішньорівнева взаємодія) відбувається у двох напрямках – прямому та зворотному. Зокрема, у прямому напрямку наявні у підприємства ресурси (RS) та його компетенції (C), взаємодіючи між собою у періоді часу (t), на виході формують певний результат діяльності $RE(t)$.

Отже, взаємодія між різними складовими потенціалу розвитку промислового підприємства на внутрішньому рівні зводиться до того, що підприємство, використовуючи належні ресурси якісно та кількісно, та застосовуючи свої компетенції, які включають накопичений досвід, вміння та навички, досягає певних результатів у своїй діяльності. Ці результати можуть мати різноманітні вияви на різних рівнях потенціалу розвитку підприємства.

Економіко-математичне моделювання варіантів стратегій сталого розвитку підприємства в контексті взаємодії з об'єднаними територіальними громадами (ОТГ) може бути проведено за допомогою методу системного аналізу та оптимізації. Цей підхід дозволяє оцінити різні стратегічні варіанти та їх вплив на розвиток підприємства та його взаємодію з ОТГ.

Нижче наведений загальний опис процесу економіко-математичного моделювання варіантів стратегій сталого розвитку підприємства в контексті взаємодії з ОТГ:

1. Визначення цілей та обмежень: перш за все важливо визначити основні цілі сталого розвитку підприємства, такі як економічні, соціальні, екологічні аспекти. Досить важливо врахувати обмеження, які можуть впливати на вибір стратегії, наприклад, ресурси, фінансові обмеження або нормативно-правові рамки.

2. Визначення змінних та показників: необхідно визначити основні змінні, які впливають на розвиток підприємства та його взаємодію з ОТГ. Це можуть бути фінансові показники, обсяги виробництва, інноваційність, соціальна відповідальність тощо.

3. Розробка економіко - математичної моделі: основним етапом є розробка математичної моделі, яка відобразить взаємодію підприємства з ОТГ. Необхідно використовувати системну динаміку, агентні моделі або інші методи моделювання для опису взаємодії та динаміки процесів.

4. Встановлення параметрів моделі: встановити параметри моделі, використовуючи наявні дані та експертні оцінки. Це можуть бути параметри економічного зростання, інноваційності, витрат, а також показники взаємодії з ОТГ, такі як обсяги спільних проєктів, фінансова підтримка тощо.

5. Оптимізація та аналіз варіантів стратегій: слід застосувати методи оптимізації, такі як лінійне програмування, динамічне програмування або генетичні алгоритми, для пошуку оптимальних варіантів стратегій. Необхідно оцінювати різні сценарії та їх вплив на показники сталого розвитку підприємства та взаємодію з ОТГ.

6. Сценарний аналіз та ризиковий аналіз: важливо врахувати невизначеність та ризику, пов'язані з реалізацією стратегій. Важливо застосувати сценарний аналіз для оцінки варіаційних сценаріїв та їх впливу на результати моделювання. Необхідно виконати ризиковий аналіз, щоб ідентифікувати ризики та визначити стратегії мінімізації ризиків.

7. Висновки та рекомендації: на завершення важливим є сформулювати висновки на основі результатів моделювання. Необхідно розробити рекомендації щодо вибору оптимальних стратегій сталого розвитку підприємства в контексті взаємодії з ОТГ.

При розробці економіко-математичної моделі важливо врахувати чинники впливу та ресурсні обмеження, при цьому основний акцент повинен бути орієнтований на досягнення кінцевого результату (цілей розвитку). Розширена формула моделі сталого розвитку промислового підприємства з урахуванням критеріїв впливу та ресурсних обмежень може мати наступний вигляд:

$$REj(t) = REj(t - 1) + f(RSj(t), Cj(t)) + S(t) \rightarrow \max \quad (3.1)$$

де - $REj(t)$ представляє результативні показники діяльності промислового підприємства на рівні j у момент часу t ;

$REj(t - 1)$ є результативними показниками промислового підприємства у попередньому моменті часу;

$f(RS_j(t), C_j(t))$ є функцією, що характеризує взаємодію між ресурсами (RS) та компетенціями (C) на рівні j для досягнення результату;

$S(t)$ вказує на вплив випадкових чинників, які можуть впливати на результативні показники підприємства в момент часу t .

Складова $RE_j(t - 1)$ відображає результати діяльності підприємства на попередньому часовому періоді на рівні потенціалу j , враховуючи наявність інерційності розвитку і неможливість різких змін без підґрунтя.

Складова $f(RS_j(t), C_j(t))$ представляє собою виробничу функцію, яка описує ефективне використання ресурсів та компетенцій підприємства для досягнення необхідного результату. Ця функція може бути математично виражена наступним чином:

$$f(RS_j(t), C_j(t)) = RS_j(t) \cdot C_j(t) / T \quad (3.2)$$

У формулі (3.2) $RS_j(t)$ представляє обсяг ресурсів, виділених для розвитку на рівні потенціалу j в часовому періоді t , $C_j(t)$ - компетенції, необхідні для досягнення результату, T - показник ефективності використання ресурсів та компетенцій.

Складова $S(t)$ враховує зовнішні фактори, які впливають на результативність розвитку підприємства на рівні потенціалу j в часовому періоді t . Ця складова може бути визначена як:

$$S(t) = \alpha \cdot \sum W_k \cdot F_k(t) \quad (3.3)$$

У формулі (3.3) α – коефіцієнт впливу зовнішніх факторів, W_k – вагові коефіцієнти, що характеризують важливість кожного зовнішнього фактора, $F_k(t)$ – значення зовнішнього фактора k в часовому періоді t .

Ресурси промислового підприємства можуть бути представлені такими складовими:

- Фінансові ресурси (F);

- Людські ресурси (L);
- Виробничі ресурси (P);
- Інформаційні ресурси (I).

Компетенції підприємства можуть включати:

- Технологічні компетенції (ТС);
- Маркетингові компетенції (МС);
- Управлінські компетенції (УС);
- Інноваційні компетенції (ІС).

Математична модель залежностей між ресурсами підприємства (F, L, P, I) і компетенціями (ТС, МС, УС, ІС) може бути представлена у вигляді матриці залежності виглядатиме наступним чином:

	<i>F</i>	<i>L</i>	<i>P</i>	<i>I</i>
<i>ТС</i>	a_{11}	a_{12}	a_{13}	a_{14}
<i>МС</i>	a_{21}	a_{22}	a_{23}	a_{24}
<i>УС</i>	a_{31}	a_{32}	a_{33}	a_{34}
<i>ІС</i>	a_{41}	a_{42}	a_{43}	a_{44}

У даній матриці кожен елемент a_{ij} показує ступінь впливу ресурсу j на компетенцію i . Ці елементи можуть бути числовими значеннями, які відображають силу впливу. Наприклад, якщо фінансові ресурси (F) мають значний вплив на технологічні компетенції (ТС), то a_{11} буде великим числом. Якщо виробничі ресурси (P) мають помірний вплив на маркетингові компетенції (МС), то a_{23} буде меншим числом.

Ця матриця може бути використана для аналізу і оцінки взаємозв'язку між ресурсами підприємства і його компетенціями. Застосовуючи методи лінійної алгебри і статистики, можна використовувати цю матрицю для аналізу впливу ресурсів на компетенції, прогнозування змін компетенцій при зміні ресурсів та розробки стратегій розвитку підприємства. Важливо пам'ятати, що значення

елементів матриці (a_{ij}) можуть бути суб'єктивними оцінками, які базуються на експертних знаннях і досвіді.

Додатково, до моделі можуть бути додані критерії впливу та ресурсні обмеження, які можуть бути враховані у функції $f(RS_j(t), C_j(t))$. Наприклад, критерії впливу можуть включати такі фактори, як фінансова незалежність, екологічна стійкість, соціальна відповідальність, інноваційність тощо.

Ресурсні обмеження можуть враховувати наявність обмежених ресурсів, які необхідні для розвитку підприємства, наприклад, обмеження в капіталі, робочій силі, сировинних матеріалах тощо.

Залежно від конкретних умов і характеристик підприємства, функція $f(RS_j(t), C_j(t))$ може бути задана різними математичними моделями, такими як лінійна регресія, неоднорідна регресія, нейронні мережі, економетричні моделі тощо. Критерії впливу та ресурсні обмеження також можуть бути виражені у вигляді обмежень або функцій, які обмежують вибір оптимальних рішень.

Для конкретного розрахунку значення $RE_j(t)$ необхідно мати наявність попередніх значень RE_j , значень ресурсів RS_j та витрат C_j на попередньому кроці, а також зовнішніх впливів $S(t)$ на поточний час t . Залежно від конкретної ситуації та параметрів підприємства, функція f може бути визначена різними способами.

Важливо також зазначити, що для більш точного розрахунку параметра $RE_j(t)$ можуть бути використані методи аналізу даних, статистичні моделі або інші інструменти, що враховують специфіку підприємства та його діяльності. Розрахунок параметрів моделі повинен базуватись на наявних даних та аналізі конкретної ситуації підприємства.

Для розрахунку проміжного параметру моделі, який характеризує взаємодію між ресурсами (RS) та компетенціями (C) на рівні j для досягнення результату, можна використати різні підходи в залежності від специфіки конкретного підприємства та його діяльності.

Один із можливих підходів - використання лінійної комбінації ресурсів та компетенцій з ваговими коефіцієнтами, що відображають їх відносну важливість

або вплив:

$$f(RSj(t), Cj(t)) = w_1 \cdot RSj(t) + w_2 \cdot Cj(t) \quad (3.4)$$

У цій формулі, w_1 та w_2 – вагові коефіцієнти, які визначають значущість ресурсів та компетенцій в контексті досягнення результату. Вони можуть бути задані певними числовими значеннями або визначатися на основі аналізу та експертних оцінок.

Інший підхід може полягати у використанні нелінійних функцій або алгоритмів для врахування складніших взаємозв'язків між ресурсами та компетенціями. Наприклад, можна використовувати множинні алгоритми, неймережі або інші методи оптимізації для побудови моделі взаємодії.

Розрахунок проміжного параметру моделі вимагає наявності вхідних даних - значень ресурсів $RSj(t)$ та компетенцій $Cj(t)$ на поточному часовому кроці. Вагові коефіцієнти w_1 та w_2 можуть бути визначені на основі аналізу, експертних оцінок, або використовуватися як параметри для оптимізаційних методів.

Важливо враховувати, що конкретний розрахунок проміжного параметру моделі повинен відповідати специфіці підприємства, його галузі та особливостям діяльності. Тому варто ретельно аналізувати і враховувати усі фактори, що впливають на взаємодію між ресурсами та компетенціями підприємства для досягнення результату.

Розрахунок проміжного параметру моделі залежить від конкретних даних та параметрів, які використовуються в функції $f(RSj(t), Cj(t))$. Наприклад, якщо функція $f(RSj(t), Cj(t))$ використовує лінійну комбінацію ресурсів та компетенцій, то розрахунок може мати наступний вигляд:

$$REj(t) = REj(t - 1) + (w_1 \cdot RSj(t) + w_2 \cdot Cj(t)) + S(t) \quad (3.5)$$

У цьому випадку w_1 та w_2 є ваговими коефіцієнтами, що відображають важливість ресурсів та компетенцій в досягненні результату. Вони можуть мати

задані числові значення або визначатися на основі аналізу та експертних оцінок фахівців економічного сектору, а також аналітиків регіонального ринку.

Важливо враховувати, що конкретний розрахунок проміжного параметру моделі повинен враховувати специфіку промислового підприємства та його діяльності, а також використовувати наявні дані і параметри, що відображають взаємозв'язок між ресурсами, компетенціями та результативними показниками.

Враховуючи конкретні особливості вашого промислового підприємства, ви можете визначити конкретні формули, критерії впливу та ресурсні обмеження, які відповідають його умовам та цілям. Для представлення розрахунку проміжного параметру моделі, що характеризує взаємодію між ресурсами (RS) та компетенціями (C) на рівні j для досягнення результату, можна використати різні підходи. Один з можливих способів - це використання функції, що відображає взаємодію між цими змінними.

Проміжний параметр моделі також може бути розрахований за допомогою цієї функції:

$$f(RS_j(t), C_j(t)) = \alpha \cdot RS_j(t) + \beta \cdot C_j(t) \quad (3.6)$$

де $RS_j(t)$ – ресурси на рівні j у момент часу t

$C_j(t)$ – компетенції на рівні j у момент часу t .

Для врахування обмеженості ресурсів у економіко-математичній моделі гермінативного розвитку промислового підприємства можна використати ресурсні обмеження, котрі відображають обмеженість доступних ресурсів, яка може впливати на результативні показники діяльності підприємства.

Один з підходів до врахування ресурсних обмежень - використання лінійних або нелінійних рівнянь, які відображають залежність результату від обмеженості ресурсів. Наприклад, якщо промислове підприємство обмежене на кількість доступних працівників (L) та кількість обладнання (K), то модель може бути представлена таким чином:

$$REj(t) = \alpha \cdot RSj(t) + \beta \cdot Cj(t) + \gamma \cdot Lj(t) + \delta \cdot Kj(t) + S(t) \quad (3.7)$$

У цій формулі γ та δ - це коефіцієнти, які відображають вагу обмежень ресурсів (працівників та обладнання) в математичній моделі. Вони також можуть мати значення від 0 до 1, вказуючи на важливість цих обмежень для досягнення результату.

Обмеженість ресурсів може бути врахована шляхом включення відповідних членів у формулу моделі, де $Lj(t)$ представляє доступну кількість працівників на рівні j у момент часу t , а $Kj(t)$ - доступну кількість обладнання на рівні j у момент часу t .

Цей розрахунок додає проміжний параметр, який враховує взаємодію між ресурсами, компетенціями та обмеженостями ресурсів, для отримання оцінки результативних показників діяльності промислового підприємства з урахуванням обмежень.

Важливо відзначити, що конкретні значення коефіцієнтів γ і δ також можуть бути визначені шляхом аналізу даних, експертної оцінки або іншими методами, відповідно до особливостей дослідження та моделювання.

Для пришвидшення сталого розвитку важливо активізувати інноваційну діяльність та сформувати найбільш ефективне інвестиційне середовище для залучення капіталу розвитку.

Для побудови економетричної моделі впливу інновацій та інвестицій на сталий розвиток підприємства, враховуючи інтереси громади, можна розширити розрахункову формулу і додати додаткові змінні, що відображають цей вплив. Слід включити нову змінну, яку позначимо як $CIj(t)$, що відповідає за інтереси громади на рівні j у момент часу t .

Оновлена економетрична модель може мати наступний вигляд:

$$REj(t) = REj(t-1) + f(RSj(t), Cj(t), Ij(t), Nj(t), CIj(t)) + S(t) \quad (3.8)$$

де: $REj(t)$ - результативні показники діяльності підприємства на рівні j у момент часу t ;

$REj(t - 1)$ – результативні показники підприємства на попередньому моменті часу;

$f(RSj(t), Cj(t), Ij(t), Nj(t), CIj(t))$ – функція, що характеризує взаємодію між ресурсами (RS), компетенціями (C), інвестиціями (I), рівнем інновацій (N) та інтересами громади (CI) на рівні j для досягнення результату;

$S(t)$ - вплив випадкових чинників, які можуть впливати на результативні показники підприємства в момент часу t .

Функція $f(RSj(t), Cj(t), Ij(t), Nj(t), CIj(t))$ може бути визначена окремо залежно від конкретного контексту та вимог дослідження. Вона може включати різні показники, коефіцієнти вагомості і логічні операції для оцінки впливу ресурсів, компетенцій, інвестицій, інновацій та інтересів громади на результативні показники підприємства. Ця оновлена економетрична модель дозволяє враховувати вплив інновацій, інвестицій та інтересів громади на сталий розвиток підприємства, разом з ресурсами, компетенціями та випадковими факторами.

В цілому, моделювання сталого розвитку промислового підприємства може мати важливий вплив на розвиток об'єднаних територіальних громад (ОТГ) і сприяти, також і, їхньому сталому розвитку. Використання такої моделі дозволяє досягти наступних переваг для ОТГ:

1. Економічне зростання: модель сталого розвитку допомагає підприємствам в ОТГ ефективно використовувати свої ресурси та конкурентні переваги. Вона сприяє оптимізації виробничих процесів, підвищенню продуктивності праці, управлінню витратами та забезпеченню стійкого економічного зростання на території ОТГ.

2. Створення робочих місць: розвиток промислових підприємств в ОТГ, заснований на моделі сталого розвитку, сприяє створенню нових робочих місць на місцевому рівні. Це сприяє зменшенню безробіття та міграції населення з

сільських районів до міст.

3. Збалансований розвиток: модель сталого розвитку дозволяє промисловим підприємствам здійснювати свою діяльність у взаємодії із ОТГ, враховуючи екологічні та соціальні аспекти. Це сприяє збереженню навколишнього середовища, зменшенню негативного впливу на природу та підвищенню якості життя місцевого населення.

4. Залучення інвестицій: реалізація моделі сталого розвитку привертає інвестиції до ОТГ. Інвестори зацікавлені в підприємствах, які діють відповідно до принципів сталого розвитку, оскільки це гарантує стабільність та перспективи для їхніх інвестицій.

5. Інноваційний розвиток: модель сталого розвитку сприяє стимулюванню інновацій та впровадженню нових технологій у промисловості ОТГ. Це сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств, розвитку науково-дослідницької бази та співпраці з університетами та дослідницькими установами.

Загальний вплив моделі сталого розвитку на ОТГ полягає в тому, що вона допомагає створити сприятливі умови для розвитку промислових підприємств на території ОТГ, забезпечує баланс між економічним, соціальним та екологічним аспектами діяльності, сприяє створенню робочих місць та залученню інвестицій. Це сприяє стійкому та збалансованому розвитку ОТГ і сприяє покращенню якості життя місцевого населення.

Для реалізації моделювання розвитку важливим також є реалізація проєктів розвитку, адже, зокрема, сучасний етап гермінативного розвитку промислових підприємств обумовлюється ресурсними обмеженнями, зростанням цін на ресурси (у тому числі і носії електроенергії), гострою проблемою охорони навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів.

Все зазначене підштовхує суспільство реалізовувати проєкти «зеленої енергетики» із пошуком альтернативних джерел енергії.

Розвиток даного напрямку досягнення екологічної стабілізації викликає необхідність реалізації низки основних завдань, зокрема ролі ОТГ (на

регіональному рівні) та держави (на макрорівні) формування механізмів залучення інвестиційних ресурсів та розробка нормативно-правової бази для ефективної реалізації проєктів у сфері «зеленої» енергетики та забезпечення її найбільш ефективного функціонування.

Державна підтримка та забезпечення, формування стратегії розвитку інвестування у альтернативні джерела енергії повинні стати пріоритетними напрямками у забезпеченні зростання процесів екологізації гермінативного розвитку промислового підприємства, ОТГ, громади. Реалізація таких проєктів промислового підприємствами обумовлює залучення інвестиційного ресурсу, в тому числі і іноземних інвестицій.

В контексті реалізації державної програми «Зелена енергетика» на базі підприємства ТОВ «ОСП «Корпорація Ватра» пропонується реалізації виробництва інноваційної продукції – двосторонніх сонячних панелей Vifacial.

Мета проєкту – виробництво та реалізація інноваційного продукту двосторонніх сонячних панелей Vifacial.

Основні завдання проєкту: залучення «зелених» інвестиційних ресурсів, забезпечити споживачів високоякісною інноваційною екологічною продукцією, максимальне використання джерел відновлювальної енергетики в регіоні, формування екологічної політики гермінативного розвитку у регіоні (ОТГ).

Двосторонні сонячні панелі Vifacial мають значну кількість переваг у порівнянні із наявними на ринку традиційними сонячними панелями. Використання даних панелей забезпечує генерування потужності по обидва боки двостороннього модуля, відповідно, збільшується загальне продукування електроенергії даними системами на 5-30%. Дані панелі більш довговічніші ніж традиційні панелі, при цьому вони є менш схильні до проблеми деградації та досить стійкими до ультрафіолетового випромінювання і, викликаного потенціалом (PID).

Основні технічні параметри двосторонньої сонячної панелі Vifacial представлено у таблиці 3.3.

У даних інноваційних панелях, попереду є міцне гартоване скло із

мінімальним вмістом заліза, що робить панель досить міцною до зовнішніх пошкоджень, а ззаду використовується прозорий полімер, котрий пропускає енергію відбитого світла.

Таблиця 3.3

Основні технічні параметри двосторонньої сонячної панелі Bifacial

Тип сонячної панелі	Bifacial
Технологія виробництва	Half-Cell Bifacial
Тип фотомодуля	монокристал
Кількість струмознімних доріжок (bb), шт	12
Потужність, Вт	740
ККД фотомодуля, %	20,6
Робоча температура, °С	-40...+85
Кількість фотоелементів, шт.	144
Габарити, Д*Ш*Т, мм	2285x1134x35
Вага, кг	31,6
Ступінь захисту фотомодуля	IP68
Гарантійний термін, років	12

Джерело: складено автором на основі специфікації продукції

Ряд із виробників, для того щоб забезпечити зростання міцності та знизити зносостійкість модулів, у якості нижнього шару встановлюють скло. Відповідно, такі сонячні батареї можуть прослужити більш ніж 30 років, відповідно зростає гарантійний експлуатаційний термін використання даних панелей.

Зазвичай панелі такого типу є монокристалічними та безрамними, хоча бувають винятки (полікристалічні та рамочні).

Тильна сторона біфракційних панелей є прозорою, покрита скляною підкладкою.

Розподільча коробка таких панелей є дещо меншою.

Відсутність алюмінієвої рами подовжує загальний термін експлуатації таких панелей на 5 років і, відповідно, він становитиме 30+ років.

Принцип функціонування даних панелей є надзвичайно простим. Фронтальна частина біфракційних фотомодулів вловлює сонячні промені, при цьому поглинаючи лише певні довжини хвиль.

Принцип даного функціонування ідентичний звичайним панелям. А от тильна сторона поглинає світло, яке відбивається від поверхні, над якою закріплені фотомодулі. Тому надзвичайно важливо враховувати альbedo різних поверхонь для максимальної генерації.

Порівнюючи ефективність таких панелей зі звичайними, експерти провідних компаній (Trina Solar, LONGI Solar, Ja Solar) встановили, що двосторонні панелі збільшують генерацію установок на їх основі до 15%.

В промислових масштабах ця цифра є надзвичайно великою, і вимірюється сотнями тисяч доларів додаткового доходу. А в поєднанні з СЕС на основі трекерів або поворотних конструкціях, цифра буде ще більш вражаючою – до 25%. Враховуючи те, що ціна на панелі такого типу стає всі більше конкурентоздатною, їх появу на нашому ринку можна чекати вже цього року.

Згідно попередніх підрахунків, які провели працівники планово-економічного відділу ТОВ «ОСП «Корпорація Ватра», було встановлено, що інноваційний проєкт характеризується такими вихідними даними:

- початкові капітальні інвестиції, котрі необхідні для реалізації інноваційно-інвестиційного проєкту становлять 15000 тис.грн.;

- для фінансування інвестиційного проєкту планується залучити ресурси від інвестиційного фонду Green Sustainable Fund One, який займається фінансуванням проєктів зеленої енергетики. Інвестиційний капітал планується отримати у повній сумі реалізації проєкту, при цьому відсоткова ставка за проєктом становитиме 50:50% інвестор : учасник проєкту від загального розміру залишкових грошових потоків (планується грошовий потік у розмірі 2484,9 тис.грн., тобто кожен із учасників проєкту отримає 1242,45 тис.грн. чистого грошового потоку);

- плановий розмір виробництва та реалізації двосторонніх сонячних панелей Bifacial становить 1000 штук протягом року, при чому програма випуску та реалізації буде проєктована наступним чином: I квартал - 200 шт, II квартал - 300 шт, III квартал - 300 шт, IV квартал - 200 шт. Зазначений обсяг виробництва та реалізації даної продукції розрахований на весь період реалізації проєкту;

– повний розмір інвестицій (15000 тис.грн.) піде на закупівлю необхідного для виробництва обладнання, період реалізації проєкту становитиме 7 років виходячи із строку повної амортизації обладнання, котре буде залучатися для процесу виробництва двосторонніх сонячних панелей Bifacial;

– ціна сонячних панелей Bifacial із ПДВ - 9360 грн. за 1 шт. (еквівалент 250 дол. США.). Ціна встановлена входячи із ситуації на ринку, що склалася на початку періоду реалізації проєкту, та згідно із ціною політикою підприємства. Ціна зростатиме враховуючи інфляційний чинник та середньозважену ціну на ідентичну продукцію, відповідно зростатиме розмір матеріальних та операційних витрат на виготовлення, а також витрат на реалізацію даної продукції.

Реалізація інноваційно-інвестиційного проєкту обумовлює розрахунок обсягу витрат на виробництво продукції та визначення грошових потоків в результаті виробництва та подальшого продажу продукції (таблиця 3.4 та таблиця 3.5).

Таблиця 3.4

Собівартість річних програм виробництва та реалізації сонячних панелей Bifacial на підприємстві ТОВ «ОСП Корпорація Ватра», тис.грн.

Економічні елементи витрат	Роки реалізації проєкту						
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Матеріальні витрати за вирахуванням вартості поворотних відходів	2121,0	2375,5	2660,6	2979,9	3337,4	3737,9	4186,5
Витрати на оплату праці	415,0	477,3	548,8	631,2	725,8	834,7	959,9
Відрахування на соціальні заходи	119,5	152,7	175,6	202,0	232,3	267,1	307,2
Амортизація основних фондів та нематеріальних активів	2142,8	2142,8	2142,8	2142,8	2142,8	2142,8	2142,8
Інші витрати (витрати на збут продукції, страхування майна, сплата відсотків за кредит тощо)	335,0	335,0	230,0	135,0	135,0	135,0	135,0
Всього	5133,3	5483,3	5757,8	6090,8	6573,3	7117,5	7731,4

Джерело: складено автором на основі плану виробництва підприємством продукції

Реалізація проєкту обумовлює необхідність врахування інфляційних чинників та зростання розміру операційних витрат та собівартості, а також необхідності зростання цін на виготовляєму підприємством продукцію.

Для визначення норми дисконту, за якою необхідно дисконтувати грошові потоки від реалізації інноваційного проєкту по виробництву виробництва та реалізації сонячних панелей Vifacial, потрібно визначити премію за ризик, яку повинна включати ця норма дисконту.

З цією метою проаналізовано проєкт по виробництву енергозберігаючих лам, який реалізовувався підприємством ТОВ «ОСП Корпорація Ватра» починаючи із 2010 року.

Таблиця 3.5

Грошові потоки проєкту виробництва та реалізації сонячних панелей Vifacial на підприємстві ТОВ «ОСП Корпорація Ватра», тис.грн.

Показники	Роки реалізації проєкту						
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Доход від реалізації продукції (з ПДВ)	9360,0	10483,2	11741,2	13150,1	14728,1	16495,5	18475,0
Податок на додану вартість	1560,0	1747,2	1956,9	2191,7	2454,7	2749,3	3079,2
Витрати на виробництво продукції	5133,3	5483,3	5757,8	6090,8	6573,3	7117,5	7731,4
Прибуток від реалізації продукції	2666,7	3252,7	4026,5	4867,6	5700,2	6628,8	7664,4
Податок на прибуток (18%)	480,0	585,5	724,8	876,2	1026,0	1193,2	1379,6
Чистий прибуток	2186,7	2667,2	3301,7	3991,5	4674,1	5435,6	6284,8
Амортизаційні відрахування	2142,8	2142,8	2142,8	2142,8	2142,8	2142,8	2142,8
Грошові потоки проєкту	4329,5	4810,0	5444,5	6134,3	6816,9	7578,4	8427,6

Джерело: складено автором на основі плану виробництва підприємством продукції

Обидва проєкти є типовими для підприємства, а також зазнають впливу тих самих чинників ризику, тому їх можна вважати проєктами з аналогічним рівнем ризику. Дані по реалізованому проєкту додані в табл. 3.6.

Фактичні дані щодо проєкту, тис.грн

Показники	Роки						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Плановані грошові потоки, тис.грн.	300,0	350,0	400,0	450,0	500,0	550,0	630,0
Отримані грошові потоки, тис.грн.	274,0	285,5	337,5	357,0	405,0	356,5	500,5
Безризикова ставка, що приймалась в розрахунках ефективності проєкту, %	20						
Розрахована норма дисконту, що враховує ризик, %	24,0	27,2	27,0	25,2	29,0	31,4	32,9
Розрахункова премія за ризик, %	4,0	7,2	7,0	5,2	9,0	11,4	12,9

Джерело: складено автором на основі плану виробництва підприємством продукції

Премія за ризик по реалізованому проєкту, визначена як середньоарифметичне премій за ризик склала 8,1% $((11,4+12,9+7,0+7,2+5,2+9,0+4,0)/7)$. При застосуванні формули (3.9) премія за ризик, визначена за допомогою електронних таблиць «Microsoft Excel» дорівнювала 7,19 %.

$$\frac{ГП_1 - ПП_1}{(1 + R')^1} + \dots + \frac{ГП_n - ПП_n}{(1 + R')^n} = \frac{ГП_1}{(1 + R)} + \dots + \frac{ГП_n}{(1 + R)^n} \quad (3.9)$$

де R – єдина норма дисконту, що враховує ризик, для всіх років реалізації проєкту, частка від одиниці; n - термін реалізації проєкту, роки.

Розрахункову поправку на ризик в нормі дисконту для реалізованого проєкту використано для визначення норми дисконту, необхідної для проведення оцінки ефективності нового проєкту, тобто проєкту по виробництву та реалізації сонячних панелей Vifacial. Для цього розраховану премію за ризик (7,19%) додано до безпечної ставки.

За безпечну ставку прийнято доходність ОВДП, які мають найнижчий рівень ризику. Відповідно до даних про проведення аукціонів з розміщення ОВДП, протягом 2023 року доходність державних облігацій коливалась в межах

15,2 – 19,0% в залежності від терміну їх погашення. В наших розрахунках безпечну ставку прийнято на рівні доходності ОВДП з річним терміном погашення, розміщених на аукціоні, проведеному 24.04.2023 року. На цей час доходність таких ОВДП склала 18,5%.

Розраховану таким чином реальну ставку дисконту в розмірі 25,69% (7,19%+18,5%). Така ставка дисконту в нашому випадку не включала інфляційну премію, оскільки прогнозовані грошові потоки від реалізації інноваційного проєкту по виробництву та реалізації сонячних панелей Vifacial розраховувались без врахування темпів інфляції. Виключення інфляції одночасно із розрахунків грошових потоків та норми дисконту є правомірним, оскільки аналітичним шляхом було встановлено, що темпи зростання цін на продукцію підприємства приблизно дорівнюють темпам інфляції відповідного періоду.

Для оцінювання ефективності пропонованого проєкту визначимо реальні грошові потоки, враховуючи ставку дисконту на рівні 25,69%, результати представимо у таблиці 3.7.

Протягом досліджуваного періоду реалізації проєкту, необхідно відзначити зростання вартості грошових потоків наростаючим підсумком, у сьомому році значення показника реалізації проєкту становитиме 17241,4 тис.грн., що означатиме його окупність.

Таблиця 3.7

Визначення теперішньої вартості проєкту виробництва та реалізації сонячних панелей Vifacial на підприємстві ТОВ «ОСП Корпорація Ватра», тис.грн.

Показники	Роки						
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Грошові потоки	4329,5	4810,0	5444,5	6134,3	6816,9	7578,4	8427,6
Ставка дисконту, %	25,69						
Теперішня вартість грошових потоків	3444,6	3044,7	2741,9	2457,9	2173,1	1922,1	1700,6
Теперішня вартість грошових потоків наростаючим підсумком	3444,6	6489,3	9231,2	11689,1	13862,2	15784,3	17484,9

Джерело: складено автором на основі плану виробництва підприємством продукції

Визначаємо чисту теперішню вартість проєкту виробництва та реалізації сонячних панелей Vifacial на підприємстві ТОВ «ОСП Корпорація Ватра»:

$$\text{ЧТВ} = 17484,9 \text{ тис. грн.} - 15000 \text{ тис. грн.} = 2484,9 \text{ тис. грн.}$$

Відповідний індекс прибутковості проєкту становитиме:

$$\text{ІП} = 17484,9/15000 = 1,17$$

Згідно даних показників, проєкт вважається ефективним, коли $\text{ЧТВ} > 0$ та $\text{ІП} > 1$.

За даними таблиці 3.7. видно, що сучасна вартість грошових потоків від реалізації проєкту відшкодує початкові інвестиції трохи більше, ніж за п'ять років. Частка шостого року реалізації проєкту (Δh), за яку відшкодується 784,3 тис.грн. початкових капіталовкладень, становитиме:

$$\Delta h = 784,3/1700,6 = 0,5 \text{ року}$$

Отже, період окупності (ПО) інноваційного проєкту дорівнюватиме:

$$\text{ПО} = 5 + 0,3 = 5,5 \text{ років}$$

Оскільки період окупності проєкту є меншим, ніж термін його реалізації ($5,5 < 7$), то такий проєкт вважається економічно вигідним.

Внутрішня ставка доходності проєкту, розрахована автором за допомогою електронних таблиць «Microsoft Excel», склала 32,30 %. Значення ВСД є більшим за норму дисконту, яка приймалась в наших розрахунках при проведенні оцінки економічної ефективності інвестицій ($32,30 > 25,69$), Тому за даним показником проєкт також вважається економічно ефективним.

Важливим також є бюджетної ефективності проєкту, адже бюджети різних

рівнів отримають різноманітні відрахування представлені на рис. 3.6.

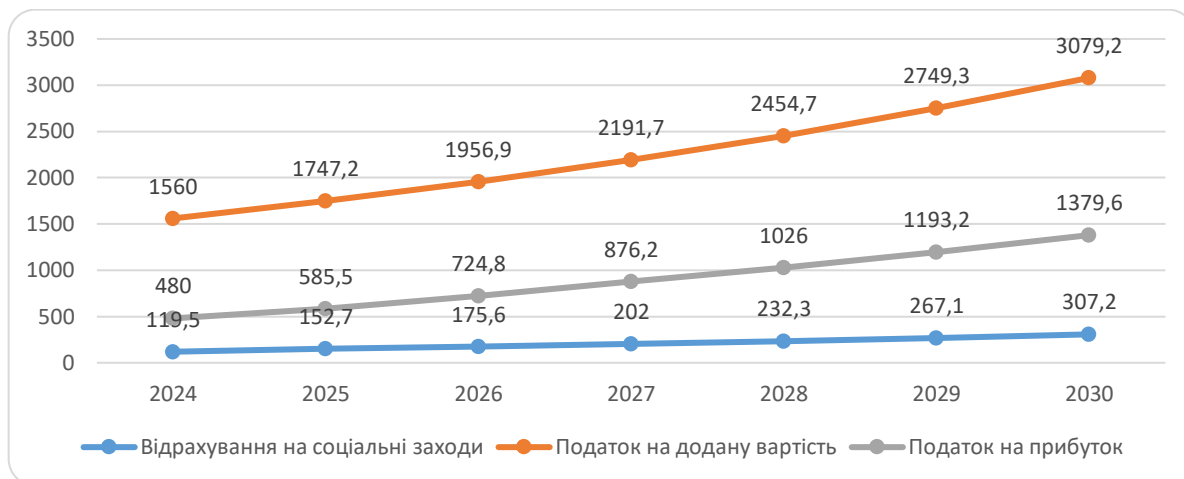

Рис. 3.6. Бюджетна ефективність проекту виробництва та реалізації сонячних панелей Vifacial на підприємстві ТОВ «ОСП Корпорація Ватра», тис.грн.

Джерело: складено автором на основі плану виробництва підприємством продукції

Визначивши економічну ефективність здійснення проекту виробництва та реалізації сонячних панелей Vifacial на підприємстві ТОВ «ОСП Корпорація Ватра» необхідним є відзначення економічної ефективності реалізації даного проекту, оскільки він окупиться та принесе підприємству додаткові грошові потоки; інноваційну та екологічну ефективність – проект є інноваційним для даного підприємства і є екологічно значущим, оскільки орієнтований на реалізацію «зеленої» енергетики, також проект є соціальним оскільки залучаються до його реалізації фахівці, які отримуватимуть задоволення від його здійснення та гідну оплату праці.

Також проект принесе користь громаді, адже появляться альтернативні сонячні панелі, які можуть купувати і встановлювати представники громади, тим самим генеруючи дешеву електроенергію, поряд із цим громада отримуватиме додатковий ресурс від сплати податків та відрахувань даного підприємства. Також є угода між підприємством та ОТГ про дешевше постачання та встановлення сонячних панелей у представників громади, що сформує синергетичний ефект взаємодії.

3.3. Визначення можливостей синергетичної взаємодії та побудова стратегічної карти розвитку системи «промислове підприємство – об'єднана територіальна громада» в контексті реалізації гермінативних векторів розвитку

Важливим аспектом стратегічного управління розвитком в контексті подальшого просування децентралізації є ефективне функціонування та гермінативний розвиток промислових підприємств в Україні. Синергія розвитку промислового підприємства та, як наслідок, розвитку територіальної громади обумовлює визначення пріоритетності стратегічного розвитку регіону і території, а також забезпечення, в даному контексті взаємоузгодженості та результативності дій місцевих органів територіальної влади із стратегією розвитку промислових підприємств із метою забезпечення якості проживання громади на визначеній території. В результаті даної взаємодії ключових елементів систем промислового підприємства та об'єднаної територіальної громади, на території, на якій дані суб'єкти господарювання розташовані формулюються місія, а також ставляться і вирішуються основні стратегічні цілі, завдання та забезпечується організація системи гермінативного розвитку.

На відмічено, те що контекст гермінативного розвитку, як територіальної громади, так і промислового підприємства, будується на залучені та якісному використанні фінансових ресурсів, забезпечення інноваційного розвитку, соціокультурній та екологічній компонентів. Дані показники взаємопов'язані як на мікро, мезо- та макрорівні, а сталий розвиток промислового підприємства дає можливість через податкові платежі та залучення інвестиційних ресурсів сформувати фінансову базу територіальної громади; через реалізацію інноваційної політики впровадити аспекти інноваційності; через заходи соціокультурного впливу забезпечувати формування соціокультурної компоненти; за рахунок заходів екологізації та охорони навколишнього середовища стимулювати розвиток екологічної компоненти.

Результати проведеного аналізу у попередніх параграфах та практичні спостереження ряду науковців [94, 96, 99, 132] визначають ключові поточні

проблеми контексту синергії «промислове підприємство - об'єднана територіальна громада» обумовлені наступними причинами: відсутність стратегічної орієнтації, що обумовлено відсутністю взаємних цілей та завдань у концепції розвитку та стратегічних документах як промислових підприємства так і органів об'єднаної територіальної громади; не вивчено та впроваджуються кращі зразки зарубіжного досвіду формування синергіє взаємодії промислових підприємств та територіальної громади; не враховані інтереси різних органів управління (місцевих органів управління та територіальної громади) при формуванні основних цілей та завдань розвитку промислових підприємств; неузгодженість інтересів та відсутність інтегрованості у стратегії розвитку промислового підприємства в аспекті реалізації стратегії соціально-економічного розвитку регіону (територіальної громади); слабкість та невизначеність законодавчої бази в контексті реалізації механізмів синергії для генерування гермінативного розвитку як промислового підприємства так і територіальної громади.

Визначений контекст проблем обумовлений відносною новизною даної взаємодії та кількість проблемних аспектів зростає із розвитком взаємовідносин на рівні системи «промислове підприємство - об'єднана територіальна громада». Відповідно, слід побудувати таку модель стратегування розвитку промислових підприємств в умовах функціонування територіальних громад, яка дасть можливість, частково або повністю вирішити означені проблеми.

Основною метою гермінативного розвитку в контексті децентралізації є побудова синергетичної взаємодії щодо забезпечує розвиток промислового підприємства за рахунок раціональних (узгоджених) дій управлінського апарату об'єднаної територіальної громади та зворотній акцент - розвиток територіальної громади за рахунок активізації фінансової діяльності, виробничо-господарських процесів, дієвій соціокультурній компоненті та збережені навколишнього середовища.

Основні цілі гермінативного розвитку слід розподілити у відповідності до сімнадцяти загально визначених цілей сталого розвитку, які повинні бути досягнуті до 2030 році. Дані цілі орієнтовані на активізацію взаємопов'язаних елементів

сталого розвитку в контексті побудови системи «промислове підприємство – об’єднана територіальна громада» і включають фінансове забезпечення та економічне зростання, інноваційну активність, соціальне інтегрування та охорона навколишнього середовища. Синхронність реалізації та згуртованість загальних цілей гермінативного розвитку відобразимо на рис. 3.7.

Рис. 3.7. Синхронність реалізації та згуртованість загальних цілей гермінативного розвитку в контексті взаємодії промислового підприємства та об’єднаної територіальної громади

Джерело: самостійна розробка автора

В контексті реалізації глобальних цілей Сталого Розвитку 2030 на національному рівні та загальне бачення економічного розвитку до 2030 р., слід відмітити, що вони слугують базою для подальших перетворень в Україні на

основі нових орієнтирів, програм і проєктів. Світовий досвід засвідчує, що суспільний прогрес обумовлений підтриманням балансу між цілями фінансово-економічного зростання, інноваційної активності бізнесу, соціокультурний розвиток працівників, забезпечення екологічної безпеки та доступу до надійної, стабільної сучасної відновлювальної енергії [150].

Основа досягнення цілей побудова партнерських відносин «промислове підприємство – управлінський апарат об'єднаної територіальної громади», а також значна зацікавленість сторін у взаємній підтримці та вирішенні найбільш нагальних проблем економічного, інноваційного, соціокультурного та екологічного характеру. Співвідношення цілей гермінативного розвитку промислового підприємства та цілей гермінативного розвитку об'єднаної територіальної громади в контексті вирішення Цілей Сталого Розвитку глобальної програми подамо у таблиці 3.8.

Таблиця 3.8

Основні цілі гермінативного розвитку ОТГ та промислового підприємства

Складові ГР	Цілі ЦСР	Цілі ГР промислового підприємства	Цілі ГР об'єднаної територіальної громади
1	2	3	4
Економічні	1. Подолання бідності	Фінансово-економічна стабільність	Зростання відрхувань до бюджету громади
	2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства	Зростання показників фінансового стану	Рациональне використання фінансово-економічного потенціалу для розвитку громади
	8. Достойна робота і економічне зростання	Ринкова стійкість	Сприяння оновлення виробничого потенціалу промислових підприємств
	11. Сталий розвиток міст і громад	Виробнича стійкість	
Інноваційні	9. Промисловість, інновації та інфраструктура	Інноваційно-інвестиційна активність	Створення механізмів активізації інноваційних процесів на промислових підприємствах
		Впровадження нових інноваційних процесів	Впровадження інновацій в діяльність громади
		Виробництво інноваційної продукції	Активізація соціальних інновацій
			Дотаційна підтримка інноваційно активних промислових підприємств

продовження таблиці 3.8

1	2	3	4
Соціокультурні	3. Міцне здоров'я і благополуччя	Зростання оплати праці	Зростання рівня зайнятості в регіоні
	4. Якісна освіта	Безпека праці та охорона здоров'я	Приріст середнього розміру оплати праці в регіоні та відрахувань із заробітної плати
	5. Гендерна рівність	Підвищення кваліфікації персоналу	Соціальний пакет допомоги малозабезпеченим сім'ям
	10. Скорочення нерівності	Соціальне забезпечення працівників	
Екологічні	6. Чиста вода та належні санітарні умови	Встановлення систем для охорони та відтворення навколишнього середовища	Формування та реалізація програм збереження довкілля
	7. Доступна та чиста енергія	Раціональне використання води	Спорудження систем доставки та очистки води
	13. Пом'якшення наслідків зміни клімату	Зниження енергозалежності підприємства	Енергоощадливість та енергоефективність громади
	14. Збереження морських ресурсів	Використання відновлювальних джерел енергії	Побудова відновлювальних джерел енергії (вітрові станції, зелена енергетика)
	15. Захист та відновлення екосистеми суші	Зниження викидів у атмосферу та ґрунт	Формування циркулярної регіональної системи
	12. Відповідальне споживання та виробництво		

Джерело: самостійна розробка автора з урахуванням [95]

В побудові цілей розвитку необхідно відмітити людиноцентрований підхід, що обумовлює необхідність взаємопов'язаного сталого розвитку промислового підприємства та об'єднаної територіальної громади. Корпоративні та територіальні довгострокові стратегічні цілі та завдання узгоджені, при цьому стратегічні установки управління розвитком промислового підприємства та об'єднаної територіальної громади орієнтовані на підвищення якості життя населення, зміцнення людського капіталу, зростання рівня професійної підготовки фахівців на підприємстві. З іншої сторони важливими аспектами також є формування програм збереження та відтворення довкілля, забезпечення енергоощадливості та використання відновлювальних джерел енергії в діяльності як промислового підприємства так і об'єднаної територіальної

громаді. Основою підходу у побудові цілей розвитку формування взаємовигідного партнерства з метою сталого розвитку.

Поряд із формуванням цілей, повинен бути вироблений синергетичний механізм реалізації ефективної взаємодії «промислове підприємство – об'єднана територіальна громада – населення» для забезпечення сталого розвитку. Особливості запропонованого нами механізму представимо у вигляді блоково-алгоритмічного ланцюга (рис. 3.8), який відображає взаємопов'язані етапи, котрі, на наш погляд, дають можливість забезпечити синергетичну взаємодію між промисловим підприємством та об'єднаної територіальної громади для забезпечення сталого розвитку.

Визначивши мету та стратегічні цілі синергетичної взаємодії (Блок А) досить важливим здійснити ґрунтовний аналіз чинників, котрі впливають на синергетичну взаємодію та на реалізації гермінативного розвитку (Блок Б).

Аналізуючи основні чинники впливу на гермінативні напрями розвитку, слід відмітити їх різноманітність на різних рівнях: для промислових підприємств – фінансово-економічний потенціал, інноваційна активність та впровадження інновацій, соціокультурне забезпечення, екологічний аспект та наявність заходів охорони навколишнього середовища; для об'єднаної територіальної громади – наповненість бюджету, інноваційно-інвестиційна активність, соціально-культурний розвиток громади, а також рівень збереження довкілля та охорони навколишнього середовища.

Зазначені чинники необхідно розглядати в єдності, адже їх симбіоз визначає стратегічні можливості до розвитку на мезо- та мікрорівнях, а, як наслідок, стимулювання гермінативних векторів розвитку на рівні країни (макрорівні). Кожен із визначених чинників обумовлює наявність ряду складових елементів, що обумовлює формування системи гермінативного розвитку і визначає його, як об'єкт управління.

Деталізовану структуру чинників впливу та їх складових елементів представимо у додатку Ц.

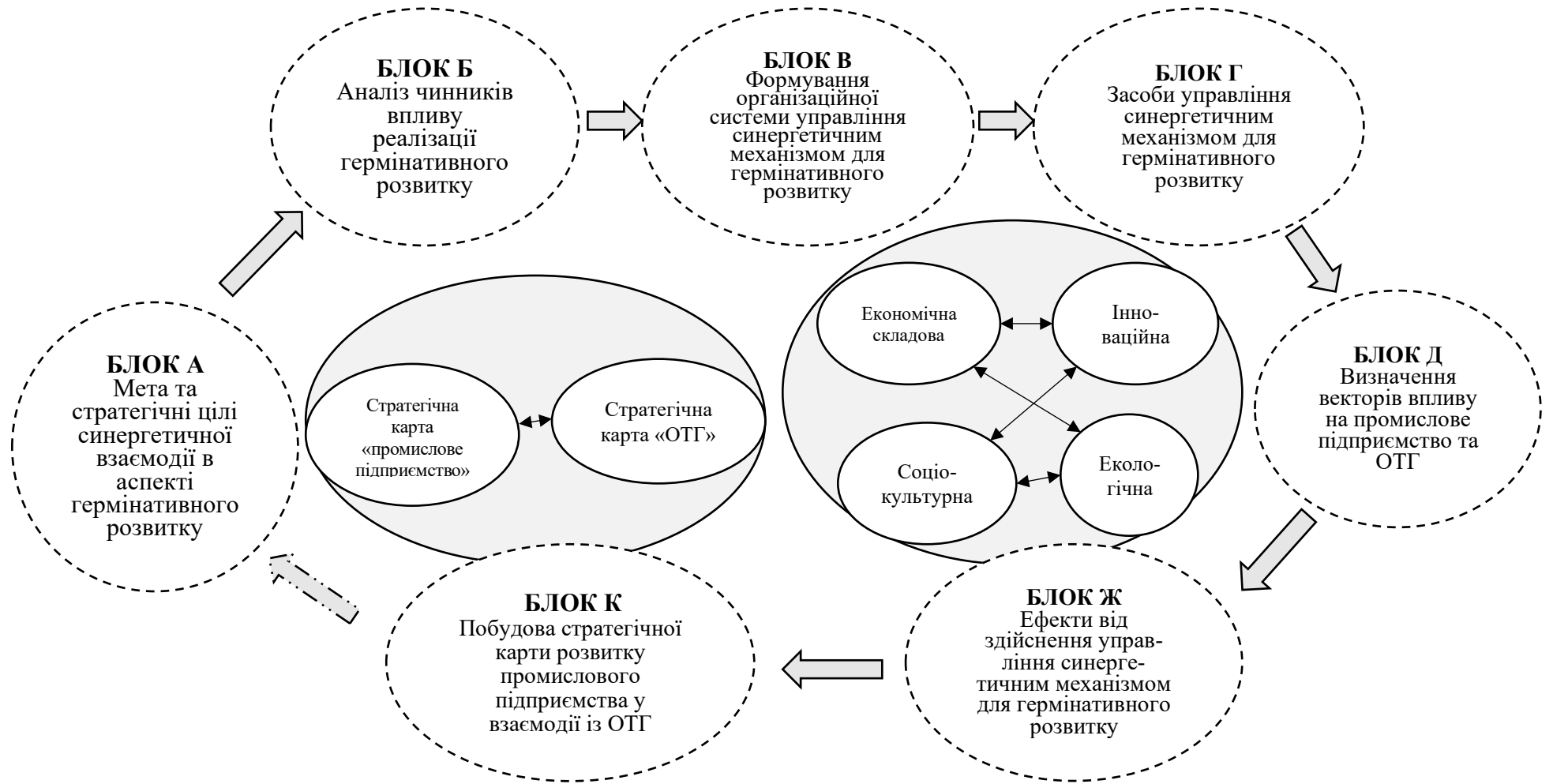

Рис. 3.8. Пропонований синергетичний механізм реалізації ефективної взаємодії «промислове підприємство – об’єднана територіальна громада» в контексті забезпечення гермінативних векторів розвитку

Джерело: самостійна розробка автора

Блок В передбачає формування організаційної системи суб'єктів стратегічного управління розвитком промислового підприємства в синергетичній єдності із об'єднаною територіальною громадою, на території якої воно розташовано.

Ключові аспекти побудови OEMСГРПП, який взятий за основу в даному блоці, подано у параграфі 3.1., при цьому організаційний аспект передбачає синергетичну єдність із організаційною системою ОТГ.

Запропонована організаційно-логічна схема визначає логіку та порядок взаємоузгоджених стратегічних аспектів та програм розвитку різного рівня. В рамках даної схеми розглядаються механізм, інструменти та способи, котрі визначають взаємодоповненість та взаємоузгодженість різноманітних регіональних та корпоративних інтересів, а також забезпечення різних підходів до здійснення стратегічного управління та планування. Дану схему представимо у додатку Ц1.

Акцентуючи увагу на механізмі реалізації взаємодії важливим є налагодження взаємовигідного контакту для накопичення ресурсів, координування дій, декларування взаємних інтересів, забезпечувати контроль реалізації даної взаємодії та здійснення управління ризиками.

Основними способами реалізації синергетичної взаємодії в контексті гермінативного векторів розвитку є створення робочих груп представників регіональної та корпоративної структур, залучення (аутсорсинг) професійних учасників, формування центрів управління та відповідальності.

При цьому основними інструментами реалізації взаємодії повинні стати фіскальні (податкові надходження, податкові знижки та пільги), майнові (реалізація механізмів майнового забезпечення), інтелектуальні (інноваційна діяльність, створення інтелектуального продукту, ноу-хау, торгові марки, авторські права, патенти, ліцензії), інвестиції (залучення інвестиційного капіталу, в тому числі і іноземних інвестицій), гранти (допомога вищих органів державної влади), фонди розвитку (створення регіональних фондів розвитку), державно-приватне партнерство.

Організаційна система управління орієнтує на стратегічні аспекти гермінативного розвитку, саме формування раціональної системи дасть можливість якісного та найбільш ефективного стратегування як промислового підприємства так і територіальних громад.

Наступний блок Г визначає основні засоби управління синергетичним механізмом для реалізації гермінативного розвитку. Дані засоби ідентично необхідно розподілити у відповідності до складових гермінативного розвитку, а саме:

- економічна складова (формування ресурсної бази, забезпечення міцного фінансового стану, раціональне управління фінансово-економічними процесами);
- інноваційна складова (активізація інноваційних процесів, створення нової продукції та послуг, реалізація інвестиційно-інноваційних проєктів, впровадження передових досягнень науки і техніки, використання інноваційних підходів до управлінської діяльності);
- соціокультурна складова (активізація освітніх процесів для зайнятих, зростання кваліфікації зайнятих, визначення освітньо-культурних і духовних чинників мотивації працівників);
- екологічна (бережливе відношення до довкілля, формування циркулярної системи, найбільш ефективне використання та відтворення ресурсів, впровадження відновлювальних джерел енергії, активізація засобів для охорони навколишнього середовища).

Зазначені засоби повинні реалізовуватися на регіональному та корпоративному рівнях управління, при цьому синергетичний ефект обумовлюється у наявності спільних раціональних підходів до використання даних засобів як на рівні промислового підприємства так і на рівні територіальної громади.

Важливо відзначити досить тісний зв'язок та певну залежність можливостей досягнення вищого рівня гермінативних векторів розвитку саме від готовності персоналу і промислового підприємства і ОТГ. Управлінський персонал на регіональному рівні повинен підтримувати значущі напрями діяльності промислових підприємств в галузі сталого розвитку з урахуванням

виконання загальноприйнятих соціальних норм, з іншого боку – промислове підприємство взаємодіючи із органами територіальної громади повинне давати чіткий посил на сприяння її гермінативного розвитку через активізацію основних складових та їх засобів.

Реалізація концепції гермінативного розвитку може вимагати від персоналу здобуття нових знань та їх ефективного застосування на практиці, розвиваючи відповідні навички. Це вимагає визначення потреб у навчанні для керівного та робочого персоналу. Особливо це стосується тих працівників, які несуть відповідальність за впровадження та удосконалення діяльності підприємства для досягнення сталого розвитку.

Таким чином, промислове підприємство повинно інвестувати час і ресурси у розвиток компетенцій свого персоналу, і може досягти бажаних результатів, стимулюючи свій персонал.

Основні засоби управління синергетичним механізмом для реалізації гермінативного розвитку представимо у вигляді схеми у додатку Ц2.

Блок Д під назвою «Визначення векторів впливу на промислове підприємство та ОТГ» визначають основні вектори впливу на різні сфери життєдіяльності в контексті побудови та використання ефектів гермінативного розвитку, що представлені у блоці Ж.

Ефект необхідно вважати кінцевим результатом функціонування і розвитку суб'єкта на різноманітних рівнях його функціонування.

Синергетичний ж ефект, нами вбачається як результат взаємодії та взаємозалежності розвитку промислового підприємства та розвитку територіальної громади, їх позитивні аспекти взаємовпливу дають можливість забезпечувати гермінативний розвиток орієнтований на громаду (населення, кінцевого споживача). Визначення векторів впливу на промислове підприємство та ОТГ відобразимо у додатку Ц3, а ефекти реалізації гермінативного розвитку представимо у додатку Ц4.

В контексті визначення ефектів гермінативного розвитку необхідно відзначити наявність економічного ефекту вираженого у зростанні фінансово-

економічного потенціалу підприємства та, як наслідок, забезпечення фінансово-економічного зростання ОТГ, зростання надходження фінансових ресурсів, економічна активність громади та підприємства, приріст основних показників фінансового стану підприємства.

Інноваційний ефект реалізується за рахунок активізації інноваційної діяльності та реалізації інвестиційно-інноваційних проєктів, впровадження інноваційних ідей в діяльність промислового підприємства та громади, розвиток науки та освіти на території.

Соціокультурний ефект полягає у зростанні соціальних благ для пересічних громадян та працівників промислового підприємства. Основними акцентами повинні стати зростання оплати праці та мотиваційної складової, покращення охорони праці та показників охорони здоров'я, соціально-культурний розвиток громади та працівників промислового підприємства.

Екологічний ефект передбачає раціональне використання наявних ресурсів, збереження довкілля та охорона навколишнього середовища, використання відновлювальних джерел енергії, зниження використання енергії на виробництві, участь у проєктах екологізації життя громадян.

В контексті визначення стратегії та побудови стратегічних карт гермінативного розвитку ОТГ у взаємодії із промисловим підприємством (Блок К) важливо скласти індивідуальні стратегічні карти гермінативного розвитку промислового підприємства та об'єднаної територіальної громади з урахуванням складових: економічне зростання, інноваційна активність, соціокультурний розвиток та екологічна стійкість.

Необхідно відзначити, що формування стратегічної карти відбувається з урахуванням стратегічних цілей, спеціально сформованою командою, у визначений період часу. При цьому, також важливо враховувати законодавчі вимоги та обмеженість бюджету, які на виході, повинні впливати на якісні та кількісні цільові показники реалізації гермінативного розвитку як підприємства так і територіальної громади. Стратегічні карти гермінативного розвитку промислового підприємства представимо у додатку Ц5, а гермінативного

розвитку об'єднаної територіальної громади у додатку Цб.

Реалізація стратегічних карт дає можливість визначити ключові блоки із напрямками на які потрібно орієнтуватися і промислового підприємству і об'єднаній територіальній громаді для досягнення гермінативного розвитку. Поряд із цим, концентрування зусиль повинно бути орієнтовано на синергетичну взаємодію та взаємний розвитку промислового підприємства та об'єднаної територіальної громади, що дасть можливість отримати синергетичний ефект. Відповідно узагальнимо результати та основні напрями гермінативного розвитку і представимо побудувавши стратегічну карту розвитку ОТГ у синергетичній взаємодії із промисловим підприємством (Блок К), відобразимо карту на рис. 3.9.

В умовах гермінативного розвитку побудова стратегічних карт синергетичної взаємодії дає ряд переваг, а саме:

- зрозуміти основні стратегічні цілі розвитку та визначити пріоритети розвитку промислового підприємства у взаємодію із ОТГ;
- контекст розвитку повинен бути орієнтований не лише на окремі його складові (економічну, інноваційну, соціокультурну, екологічну), але й на комплексний розвиток усіх параметрів системи;
- важливим є вироблення синергетичного механізму підтримки місцевого бізнесу регіональною владою, а як, наслідок, забезпечення зростання надходжень до бюджету ОТГ та підвищення її фінансової міцності;
- в гермінативному розвитку повинен превалювати людиноцентрований підхід для підвищення якості життя пересічного громадянина та зростання його вмотивованості до праці у ОТГ або на підприємстві, котре працює на території громади.

Рис. 3.9. Стратегічна карта розвитку ОТГ у взаємодії із промисловими підприємствами

Джерело: самостійна розробка автора

Для стимулювання гермінативних векторів розвитку ОТГ у взаємодії із промисловими підприємствами важливим є узгодженість основних стратегічних цілей та завдань розвитку в залежності від зміни основних чинників впливу.

Вироблення визначеного алгоритму дає можливість компіляції та коригування стратегії розвитку ОТГ в умовах діяльності та гермінативного розвитку промислових підприємств, і навпаки. Зазначений алгоритм відобразимо на рис. 3.10.

В контексті визначення рівня узгодженості необхідно здійснювати аналіз співставляючи анонсовані та обґрунтовані стратегічні цілі синергетичної взаємодії і гермінативного розвитку ОТГ та промислового підприємства, важливо здійснювати моніторинг цільових програмних документів різного рівня ОТГ та звітності промислового підприємства, що обґрунтовують виконання планів розвитку.

Підсумковий результат узгодженості стратегічної мети гермінативного розвитку можливо визначити за формулою 3.10 [95, с.329]:

$$U_i = \sum_{k=1}^N \frac{P_{ki} \times F_i}{S} \quad (3.10)$$

де U_i – підсумковий результат оцінки рівня узгодженості стратегічної і-ої мети;

i – стратегічні цілі, що підлягають узгодженню, від 1 до N ;

N – кількість стратегічних цілей, що підлягають узгодженню;

k – цільові програмні документи різного рівня, від 1 до S ;

S – число цільових програмних документів різного рівня;

P_{ki} – результат оцінки рівня узгодженості стратегічної і-ої мети з цільовим програмним документом k ;

F_i – вага (значимість) і-ої мети, сума ваг дорівнює 1,0.

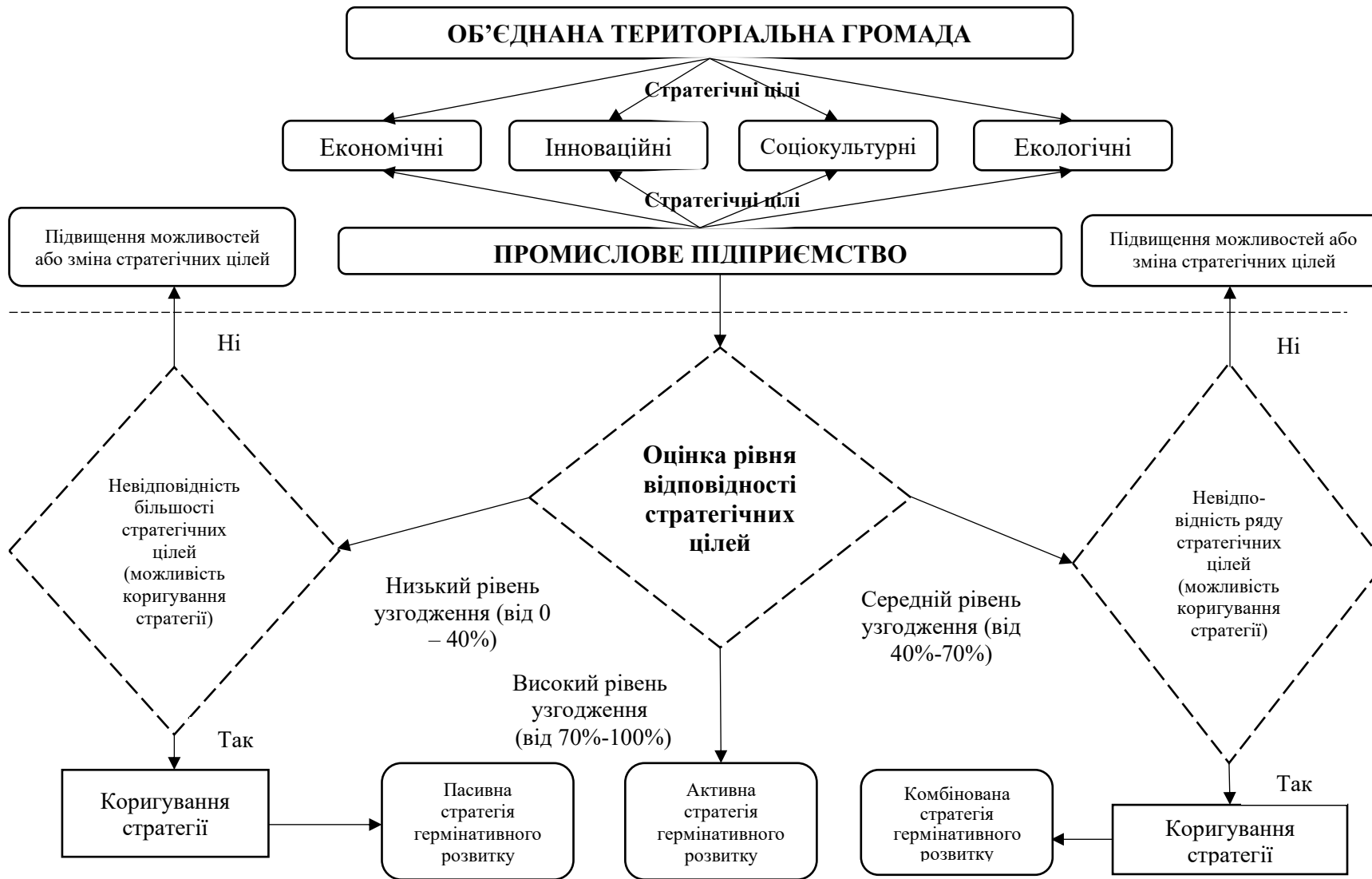

Рис. 3.10. Алгоритм узгодженості стратегічних цілей ОТГ та промислового підприємства в контексті стратегування гермінативного розвитку

Джерело: самостійна розробка автора

Сукупний результат оцінки рівня узгодженості стратегічних цілей виробничого підприємства і завдань соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади пропонується розраховувати за формулою 3.11 [95, с. 330]:

$$U = \sum_{i=1}^N \frac{U_i}{N} \quad (3.11)$$

де U – сукупний результат оцінки рівня узгодженості всіх стратегічних цілей;

U_i – підсумковий результат оцінки рівня узгодженості стратегічної i -ої мети;

i – стратегічні цілі, що підлягають узгодженню, від 1 до N ;

N – кількість стратегічних цілей, що підлягають узгодженню.

Запропонований алгоритм визначає необхідність взаємоузгодженню стратегічних цілей реалізації гермінативного розвитку із наявними можливостями. Нами визначено три рівні узгодженості стратегічних цілей (низький, середній, високий) та, в контексті цього реалізації різних за інтенсивністю стратегій гермінативного розвитку (активна, комбінована, захисна).

Особливості даних рівнів узгодженості та тип стратегій гермінативного розвитку представимо у таблиці 3.9.

Якщо рівень узгодженості стратегічних цілей високий, відповідний показник узгодженості від 0,7 до 1 (70-100% узгодженість цілей), актуальним є використання активної стратегії в контексті забезпечення гермінативного розвитку, що дасть можливість комплексно та з максимальною інтенсивністю реалізувати дані цілі розвитку як промислового підприємства так об'єднаної територіальної громади.

Якщо рівень узгодженості стратегічних цілей середній, відповідний показник узгодженості від 0,4 до 0,7 (40-70% узгодженість цілей), актуальним є реалізації комбінації активної та пасивної стратегій в контексті забезпечення гермінативного розвитку. Відповідно, важливо здійснювати комбінування стратегій на окремих етапах життєвого циклу синергетичної взаємодії ОТГ та промислового підприємства, що дасть можливість у пікові періоди максимальних можливостей використовувати активну стратегію, а у періоди зниження потенціалу розвитку застосувати пасивну стратегію.

Якщо рівень узгодженості стратегічних цілей середній, відповідний показник узгодженості від 0 до 0,4 (0-40% узгодженість цілей), актуальним є використання пасивної стратегії, яка орієнтована на очікування змін та наявності додаткових можливостей за рахунок зовнішніх та внутрішніх чинників для гермінативного розвитку ОТГ у взаємодії із підприємницьким сектором.

Таблиця 3.9

Особливості рівнів та стратегії гермінативного розвитку ОТГ у взаємодії із промисловим підприємством

Відсоток виконання стратегічних цілей	Рівень узгодженості	Тип реалізації стратегії	Особливості реалізації стратегічних цілей
70% - 100%	Високий	Активна	Інтенсивна реалізація стратегічних цілей та завдань розвитку підприємства та ОТГ
40% - 70%	Середній	Комбінована	Різноманітність стратегії, комбінування активної та пасивної стратегії на різних етапах життєвого циклу її реалізації
0%-40%	Низький	Пасивна	Стратегія очікування змін та наявності додаткових можливостей за рахунок зовнішніх та внутрішніх чинників для гермінативного розвитку

Джерело: самостійна розробка автора

Запропонований методичний підхід узгодження цілей та стратегії реалізації гермінативного розвитку ОТГ у взаємодії із промисловим підприємством обумовлює підвищення узгодженості цілей, завдань та ефективності взаємодії, визначає основні пріоритети у сфері стратегічного управління.

Позитивним в даному інструментарії є те, що в залежності від цілей та можливостей гермінативного розвитку відбувається орієнтування на різні типи стратегій розвитку (активна, комбінована та пасивна). Кожна із стратегій враховує можливості та визначає напрями реалізації гермінативного розвитку, зокрема активна стратегія акцентує увагу на інтенсивній реалізації стратегічних цілей та завдань розвитку підприємства та ОТГ; комбінована – визначає різноманітність стратегії, комбінування активної та пасивної стратегії на різних етапах життєвого циклу її реалізації; пасивна – стратегія очікування змін та проявляння додаткових можливостей за рахунок зовнішніх та внутрішніх чинників.

Апробація результатів представлення синергетичного механізму взаємодії дала можливість сформувати стратегічні карти гермінативного розвитку промислових підприємств – об'єктів дисертаційного дослідження в синергетичній взаємодії із ОТГ (додаток Ч – Ч4).

Запропонований у дисертаційній роботі синергетичний механізм реалізації ефективної взаємодії «промислове підприємство – об'єднана територіальна громада» в контексті забезпечення гермінативного розвитку представляє собою впорядковану етапність дій (блочно-алгоритмічний ланцюг) для забезпечення гермінативного розвитку об'єднаної територіальної громади у взаємодії із промисловим підприємством, що дає можливість отримувати синергетичний ефект у різних сферах розвитку (економічній, інноваційній, соціокультурній, екологічній).

До того ж перехід до гермінативних векторів розвитку промислового підприємства передбачається лише у взаємодії та взаємному синергетичному ефекті із ОТГ, що визначає необхідність формування стратегічної карти

розвитку, яка акцентує увагу на узгодженість стратегічних цілей промислового підприємства та громади.

Висновки до розділу 3

За результатами дослідження представленого у третьому розділі дисертаційної роботи представлено наступні висновки:

1. Результати досліджень наукових джерел щодо основних підходів в аспекті OEMСГРПП констатували відсутність такого організаційно-економічного механізму. Відповідно, постало питання розробки такої схематичної моделі, котра б забезпечувала організацію, реалізацію та економічне обґрунтування OEMСГРПП. В роботі запропоновано OEMСГРПП, котрий передбачає взаємозалежність двох компонент (організаційної та економічної) у гермінативному розвитку промислового підприємства, при цьому організаційна компонента обумовлює необхідність раціонального управління складовими гермінативного розвитку (економічної, інноваційної, соціокультурної та екологічної), а економічна визначає функціонально-аналітичне підґрунтя реалізації гермінативних векторів розвитку. Організаційно-економічне управління повинне забезпечувати досягнення індикаторів гермінативного розвитку та орієнтування на синергетичний ефект взаємодії промислового підприємства із об'єднаною територіальною громадою. Лише взаємовигідність побудови та реалізації OEMСГРПП дасть можливість досягнути основних цілей та принципів реалізації адміністративної реформи в Україні.

Запропонований нами OEMСГРПП дає наступні можливості: виокремити організаційну та економічну компоненти гермінативного розвитку, а також відобразити їх функціональну взаємодію; сформувати послідовність етапів дій для реалізації організаційної та економічної компоненти, а також визначити їх вплив на гермінативні вектори розвитку промислового підприємства, відмітити їх важливість для раціональної взаємодії із представниками ОТГ; узагальнити чинники впливу та визначити основні індикатори гермінативного розвитку, їх особливості у OEMСГРПП; показати необхідність взаємодії «промислового підприємства –

об'єднаної територіальної громади» в контексті досягнення синергетичного ефекту від взаємодії.

2. В роботі запропоновано використовувати економіко-математичну модель визначення сталого розвитку промислового підприємства у взаємодії із ОТГ. Модель передбачає послідовність виконання етапів: визначення цілей та обмежень, визначення змінних та показників, розробка економіко - математичної моделі, встановлення параметрів моделі, оптимізація та аналіз варіантів стратегій, сценарний аналіз та ризиковий аналіз, висновки та рекомендації впровадження моделі.

Оновлена економіко-математична модель стимулює забезпечення результатів діяльності промислового підприємства враховуючи результативні показники промислового підприємства у попередньому моменті часу; функція, що характеризує взаємодію між ресурсами (RS), компетенціями (C), інвестиціями (I), рівнем інновацій (N) та інтересами громади (CI) для досягнення результату; вплив випадкових чинників, які можуть впливати на результативні показники підприємства в момент часу.

Запропонована модель впливає на модель сталого розвитку допомагає підприємствам в умовах взаємодії із ОТГ ефективно використовувати свої ресурси та конкурентні переваги. Вона сприяє оптимізації виробничих процесів, підвищенню продуктивності праці, управлінню витратами та забезпеченню стійкого економічного зростання на території ОТГ.

В контексті проектування гермінативних векторів розвитку пропонується реалізацію інвестиційно-інноваційного проекту виробництва та реалізації сонячних панелей Vifacial на підприємстві ТОВ «ОСП Корпорація Ватра». Даний проект забезпечить реалізацію складових гермінативного розвитку, зокрема дасть можливість забезпечити економічну ефективність, оскільки він окупиться та принесе підприємству додаткові грошові потоки; інноваційну та екологічну ефективність, адже проект є інноваційним для даного підприємства і є екологічно значущим, оскільки орієнтований на реалізацію «зеленої» енергетики, також проект є соціальним оскільки залучаються до його реалізації фахівці, які отримуватимуть задоволення від його здійснення та високу оплату праці. Також проект принесе

користь громаді, адже появляться альтернативні сонячні панелі, які можуть купувати встановлювати представникам громади, тим самим генеруючи дешеву електроенергію, поряд із цим громада отримуватиме додатковий ресурс від сплати податків та відрахувань даного підприємства.

3. В дисертаційній роботі обґрунтовано необхідність реалізації гермінативних векторів розвитку у синергетичній взаємодії «промислове підприємство – об'єднана територіальна громада» і доведено, що досягти гермінативних векторів розвитку є можливим коли отримується синергетичний ефект як для промислового підприємства, так і для ОТГ.

Запропонований механізму представлено у вигляді блоково-алгоритмічного ланцюга, який відображає взаємопов'язані етапи, котрі, дають можливість забезпечити синергетичну взаємодію між промисловим підприємством та об'єднаної територіальної громади для забезпечення сталого розвитку. Даний механізм передбачає цикл послідовних дій починаючи із визначення мети та стратегічних цілей синергетичної взаємодії в аспекті гермінативного розвитку до побудови стратегічної карти розвитку ОТГ у взаємодії із промисловим підприємством.

В контексті визначення рівня узгодженості необхідно здійснювати аналіз співставляючи анонсовані та обґрунтовані стратегічні цілі синергетичної взаємодії і гермінативного розвитку ОТГ та промислового підприємства, важливо здійснювати моніторинг цільових програмних документів різного рівня ОТГ та звітності промислового підприємства, що обґрунтовують виконання планів розвитку.

При цьому, запропонований методичний підхід узгодження цілей та стратегії реалізації гермінативного розвитку ОТГ у взаємодії із промисловим підприємством обумовлює підвищення узгодженості цілей, завдань та ефективності взаємодії, визначає основні пріоритети у сфері стратегічного управління. Позитивним в даному інструментарії є те, що в залежності від цілей та можливостей гермінативного розвитку відбувається орієнтування на різні типи стратегій розвитку (активна, комбінована та пасивна).

Результати досліджень, викладені у третьому розділі, опубліковано у [1, 4, 10-11, 22-23, 29, 157].

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі представлено теоретичне узагальнення та науково-практичне відображення системи гермінативного розвитку промислового підприємства в умовах адміністративно-територіальної реформи в Україні. За результатами проведеного у дисертаційній роботі дослідження зроблено наступні висновки:

1. На основі дослідження наукових підходів та думок визначено те, що гермінативний (сталий) розвиток – це комплементарний та плюралістичний процес, що перебуває у взаємозв'язку з економічними, інноваційними, соціальними та екологічними системами, а також зумовлює їх динаміку і спрямованість з метою примноження і якісного зростання інтегрального інноваційно-соціально-еколого-економічного ефекту, формування людиноцентрованого підходу, а також збереження та збагачення навколишнього природного середовища.

В роботі доведено, що концепція гермінативного (сталого) розвитку включає окрім економічної, екологічної та соціально-культурної складових також і інноваційну, котра орієнтована на поточні і перспективні можливості розвитку як промислового підприємства, так і території, на якому воно функціонує. Дані складові взаємопов'язані і сукупний розвиток обумовлює активне використання та розвиток усіх складових, котрі забезпечують гермінативний розвиток промислового підприємства.

Для досягнення гермінативного розвитку промислового підприємства важливо орієнтуватися на основні принципи реалізації, використовуючи наявні ресурсні можливості, акцентуючи увагу на напрями та цілеспрямованість розвитку, досягнення соціального прогресу та, як наслідок, забезпечення соціального розвитку об'єднаної територіальної громади в стратегічній перспективі. Окрім реалізації ключових принципів важливо формувати політику стимулювання гермінативного (сталого) розвитку. Дане стимулювання передбачає реалізацію механізму, який складається із чотирьох основних дій, зокрема: ідентифікація можливостей розвитку, диференціація цілей, синергія зусиль, оптимізація

результатів.

2. Узагальнивши інформацію щодо механізму управління гермінативним розвитком визначено те, що метою управління сталим розвитком промислового підприємства в умовах формування та розвитку об'єднаних територіальних громад повинно стати забезпечення внутрішньої рівноваги та збалансованості взаємообміну із зовнішнім середовищем, що стимулюватиме оптимальне пристосування системи (промислового підприємства) до вимог зовнішнього середовища і створюватиме умови для послідовного розвитку.

Механізм управління гермінативним розвитком промислового підприємства повинен включати наступні важливі елементи - аналіз чинників внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування промислового підприємства, дослідження найбільш важливих процесів, обрання найбільш ефективного стратегічного напрямку гермінативного розвитку промислового підприємства із врахуванням аналітичної компоненти, визначення впливу концепції реалізації сталого розвитку промислового підприємства на ефективність функціонування територіальної громади, аналізування тактичних та стратегічних напрямів гермінативного розвитку промислового підприємства з позиції його сталості, визначення синергетичного ефекту взаємодії промислового підприємства та територіальної громади, розроблення плану заходів щодо вдосконалення механізму управління гермінативним розвитком відповідно до визначених стратегічних і тактичних пріоритетів.

Побудова ефективної системи управління гермінативним розвитком промислового підприємства в умовах функціонування територіальних громад дає наступні можливості, а саме: зростання швидкості прийняття та ефективності реалізації управлінських рішень на підприємстві; покращення іміджу та соціальної репутації підприємства; нові маркетингові та ринкові можливості; ріст інноваційної активності та інвестиційної привабливості підприємства; підвищення ефективної діяльності у сфері гермінативного розвитку; інноваційний підхід до розробки продукції та послуг; мінімізація ризиків в сфері реалізації гермінативного розвитку; зростання ефективності розподілення ресурсів та зниження витрат виробничо-

господарської діяльності.

3. Здійснивши дослідження методичного інструментарію гермінативних векторів розвитку відзначено те, що метою оцінювання повинне бути дослідження окремо структурних складових реалізації розвитку, а також інтегрального показника розвитку (що дасть можливість визначити ранг, у відповідності до шкали оцінювання, гермінативного розвитку промислового підприємства). Реалізація оцінки промислового підприємства з позиції гермінативного розвитку дає можливість визначити ключові показники, котрі характеризують гермінативний промислових підприємств (економічні, інноваційної активності, соціокультурні та екологічного впливу) та визначити чинники впливу на гермінативний розвиток підприємств, а також дати узагальнюючу характеристику та визначити ранг підприємства в контексті реалізації концепції сталого розвитку промислового підприємства на основі аналізу інтегрального показника.

Показник (ранг) промислового підприємства визначає сучасні умови його функціонування та розвитку в контексті дослідження основних параметрів гермінативного розвитку (економічних та інноваційних, соціокультурної та екологічної складової). Показники необхідно розглядати в динаміці для визначення тенденцій функціонування та розвитку промислових підприємств, а також дослідити їх вплив на життєдіяльність об'єднаних територіальних громад. В контексті бюджетної ефективності реалізації виробничо-господарської діяльності промислових підприємств важливо дослідити їх роль та значення в формуванні бюджету територіальної громади, а також участь у основних проєктах розвитку територій.

4. Дослідивши необхідність та мету реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні, її вплив на гермінативні вектори функціонування і розвитку промислових підприємств нами визначено те, що початком децентралізації та реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні стала затверджена Кабінетом Міністрів України 1 квітня 2014 р. «Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні».

Проведена реформа визначила передачу основних повноважень та розподіл фінансових ресурсів місцевим органам влади (ОТГ). Також проводилися різноманітні галузеві реформи реалізації регіональної політики, адміністративно-територіального устрою, реформи у сфері передачі повноважень на нижні рівні реалізації управління. Зазначене дало можливість забезпечити розвиток громад та суб'єктів господарювання на яких вони розташовані. На 1.01.2022 року в Україні сформовано 1469 територіальних громад, що об'єднує 28660 населених пунктів, 129 районів.

Проведений аналіз Тернопільської, Івано-Франківської, Львівської, Одеської, Харківської та Запорізької областей України вияв наступні риси проведеного реформування, зокрема: реформа забезпечила укрупнення територій, забезпечила зростання основних економічних показників сталого розвитку, зокрема реалізації продукції, як у загальному обсязі, так і промислової продукції, дала можливість активізувати інноваційну діяльність у регіонах, активізувала соціокультурну складову, дала можливість більш виважено підходити до збереження навколишнього середовища в аспекті зменшення викидів у атмосферне повітря та зменшення відходів, в тому числі I-III класу небезпеки.

5. В дисертаційній роботі проведено оцінку основних показників гермінативного розвитку, при цьому об'єктами дослідження нами обрано промислові підприємства, які представляють Тернопільську та Львівську області, зокрема ПрАТ «ТерА», ТОВ СЕ «Борднетце-Україна», ПрАТ «Тернопільський молокозавод», ПАТ «Іскра», ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ».

На підставі показників та запропонованої методики здійснено оцінювання основних критеріїв та показників економічної ефективності функціонування та реалізації інноваційної діяльності промислових підприємств України в умовах адміністративно-територіальної реформи.

Узагальнивши результати дослідження економічної складової гермінативного розвитку промислових підприємств визначено основні сильні сторони: зростання вартості активів та підвищення фінансової спроможності підприємств, наявність кваліфікованого персоналу реалізації системи управління

фінансами, реалізації привабливих інвестиційних проєктів розвитку підприємства, зростання фінансового потенціалу підприємств, постійне розширення товарного асортименту, концентрування найбільшої уваги на найбільш прибутковому асортименті.

Доведено, що важливою складовою гермінативного розвитку промислових підприємств України, сильними сторонами якого є: наявність висококваліфікованого персоналу та інженерно-технічних відділів підприємств, наявність хорошої ресурсної бази для інноваційної активності, постійне оновлення і модернізація основного капіталу та впровадження нових технологічних ліній, трансферт знань та технологій в контексті забезпечення інноваційного розвитку.

6. Поряд із економічною та інноваційною складовою гермінативного розвитку промислових підприємств важливим є акцентування уваги на соціокультурній активності (соціокультурна складова) та охороні навколишнього середовища (екологічна складова). Позитивними аспектами соціокультурної компоненти виступає зростання продуктивності праці, збільшення оплати праці, зростання рівня кваліфікації персоналу, організація соціокультурних заходів, реалізація програм матеріального та морального стимулювання працівників підприємств.

В контексті охорони навколишнього середовища та збереження довкілля важливими аспектами є зростання розміру та темпів зростання витрат на ресурсо- та енергозберігаючі технології, оптимізація використання електроенергії на виробництво асортименту продукції, розуміння управлінським персоналом важливості екологізації функціонування промислових підприємств, модернізація основного капіталу для підвищення ефективності виробничо-господарських процесів та зменшення промислових викидів, можливості реалізації повторної переробки відходів (промисловий рецикл).

Результати дослідження інтегрального показника гермінативного розвитку промислових підприємств засвідчують те, що у більшості із промислових підприємств – об'єктів дослідження спостерігається негативна динаміка його зниження, що перш за все обумовлено зниженням економічного, та у ряді випадків

інноваційного потенціалу даних підприємств. Екологічна та соціокультурна компонента стали мотиваційними, а в ряді випадків і визначальними чинниками, котрі забезпечили стабілізацію інтегрального показника, та обумовили незначний його ріст.

7. Результати досліджень наукових джерел щодо основних підходів в аспекті OEMСГРПП констатували відсутність такого організаційно-економічного механізму. Відповідно, постало питання розробки такої схематичної моделі, котра б забезпечувала організацію, реалізацію та економічне обґрунтування OEMСГРПП. В роботі запропоновано OEMСГРПП, котрий передбачає взаємозалежність двох компонент (організаційної та економічної) у гермінативному розвитку промислового підприємства, при цьому організаційна компонента обумовлює необхідність раціонального управління складовими гермінативного розвитку (економічної, інноваційної, соціокультурної та екологічної), а економічна визначає функціонально-аналітичне підґрунтя реалізації гермінативних векторів розвитку. Організаційно-економічне управління повинне забезпечувати досягнення індикаторів гермінативного розвитку та орієнтування на синергетичний ефект взаємодії промислового підприємства із об'єднаною територіальною громадою. Лише взаємовигідність побудови та реалізації OEMСГРПП дасть можливість досягнути основних цілей та принципів реалізації адміністративної реформи в Україні.

Запропонований нами OEMСГРПП дає наступні можливості: виокремити організаційну та економічну компоненти гермінативного розвитку, а також відобразити їх функціональну взаємодію; сформувати послідовність етапів дій для реалізації організаційної та економічної компоненти, а також визначити їх вплив на гермінативні вектори розвитку промислового підприємства, відмітити їх важливість для раціональної взаємодії із представниками ОТГ; узагальнити чинники впливу та визначити основні індикатори гермінативного розвитку, їх особливості у OEMСГРПП; показати необхідність взаємодії «промислового підприємства – об'єднаної територіальної громади» в контексті досягнення синергетичного ефекту від взаємодії.

8. В роботі запропоновано використовувати економіко-математичну модель визначення гермінативного розвитку промислового підприємства у взаємодії із ОТГ. Модель передбачає послідовність виконання етапів: визначення цілей та обмежень, визначення змінних та показників, розробка економіко - математичної моделі, встановлення параметрів моделі, оптимізація та аналіз варіантів стратегій, сценарний аналіз та ризиковий аналіз, висновки та рекомендації впровадження моделі.

Оновлена економіко-математична модель стимулює забезпечення результатів діяльності промислового підприємства враховуючи результативні показники промислового підприємства у попередньому моменті часу; функція, що характеризує взаємодію між ресурсами (RS), компетенціями (C), інвестиціями (I), рівнем інновацій (N) та інтересами громади (CI) для досягнення результату; вплив випадкових чинників, які можуть впливати на результативні показники підприємства у визначений момент часу.

Запропонована модель впливає на модель гермінативного розвитку допомагає промисловим підприємствам в умовах взаємодії із ОТГ ефективно використовувати свої ресурси та конкурентні переваги. Вона сприяє оптимізації виробничих процесів, підвищенню продуктивності праці, управлінню витратами та забезпеченню стійкого економічного зростання на території ОТГ.

В контексті проєктування гермінативних векторів розвитку пропоновано реалізацію інвестиційно-інноваційного проєкту виробництва та реалізації сонячних панелей Vifacial на підприємстві ТОВ «ОСП Корпорація Ватра». Даний проєкт забезпечить реалізацію складових гермінативного розвитку (економічну, інноваційну, соціокультурну та екологічну). Також проєкт принесе користь громаді, адже вона отримуватиме додатковий ресурс від сплати податків та відрахувань даного підприємства.

9. В дисертаційній роботі обґрунтовано необхідність реалізації гермінативних векторів розвитку у синергетичній взаємодії «промислове підприємство – об'єднана територіальна громада» і доведено, що досягти гермінативних векторів розвитку є можливим коли отримується синергетичний

ефект як для промислового підприємства, так і для ОТГ.

Запропонований механізму представлено у вигляді блоково-алгоритмічного ланцюга, який відображає взаємопов'язані етапи, котрі, дають можливість забезпечити синергетичну взаємодію між промисловим підприємством та об'єднаної територіальної громади для забезпечення сталого розвитку. Даний механізм передбачає цикл послідовних дій починаючи із визначення мети та стратегічних цілей синергетичної взаємодії в аспекті гермінативного розвитку до побудови стратегічної карти розвитку ОТГ у взаємодії із промисловим підприємством.

В контексті визначення рівня узгодженості необхідно здійснювати аналіз співставляючи анонсовані та обґрунтовані стратегічні цілі синергетичної взаємодії і гермінативного розвитку ОТГ та промислового підприємства, важливо здійснювати моніторинг цільових програмних документів різного рівня ОТГ та звітності промислового підприємства, що обґрунтовують виконання планів розвитку. При цьому, запропонований методичний підхід узгодження цілей та стратегії реалізації гермінативного розвитку ОТГ у взаємодії із промисловим підприємством обумовлює підвищення узгодженості цілей, завдань та ефективності взаємодії, визначає основні пріоритети у сфері стратегічного управління. Позитивним в даному інструментарії є те, що в залежності від цілей та можливостей гермінативного розвитку відбувається орієнтування на різні типи стратегій розвитку (активна, комбінована та пасивна).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрушків Б. М., Головкова Л. С., Кирич Н.Б., Погайдак О.Б., Гагалюк О.І. Явні та скриті ознаки посилення кризових явищ в державі: управлінські та кадрові проблеми адміністративно-територіальної реформи. *Review of Transport Economics and Management*. 2020. Вип. 4 (20). С. 5-12.
2. Андрушків Б. М., Кирич Н. Б., Мельник Г. Х. та ін. Стратегія розвитку адміністративного району (Концептуальні засади організації соціально-економічного розвитку адміністративного району в контексті формування добровільних об'єднань територіальних громад Лановеччини). Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. 452 с..
3. Андрушків Б. М., Шерстюк Р. П., Павликівська О. І., Кирич Н. Б., Погайдак О. Б., Кузь Т. І., Гагалюк О. Передумови посилення виконавчої дисципліни та особливості організації державного контролю в бюджетній сфері (управлінські антикорупційні аспекти). *Галицький економічний вісник*. 2020. Том 62. № 1. С. 179–190.
4. Андрушків Б., Владимир О., Кирич Н., Погайдак О., Гагалюк О. Гермінативний (сталий) розвиток суспільства, як компонента його культури і навпаки. Соціально-економічні проблеми і держава. 2019. Вип. 2 (21). С. 219-234.
5. Андрушків Б., Кирич Н., Погайдак О., Мельник Л., Гагалюк О. Інтернет: позитивні і негативні вектори інформаційно - комунікативного розвитку в умовах глобалізації суспільства. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2020. Вип. 1 (22). С. 116-129.
6. Андрушків Б., Кирич Н., Погайдак О., Шерстюк Р., Мельник Л., Кузь Т., Гагалюк О. Особливості розвитку та результати державного управління в Україні за період незалежності (публіцистично-науковий нарис про вирішення управлінських, філософсько-ідеологічних проблем у державі). *Галицький економічний вісник*. 2020. Том 66. № 5. С. 204-215.
7. Андрушків Б., Шерстюк Р., Кирич Н., Погайдак О., Кузь Т., Гагалюк О. Пандемія – COVID-19, як явище: джерела і витоки, управлінські методи і засоби

боротьби з нею (громадський контент). *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2021. Вип. 1 (24). С. 54-64.

8. Андрушків Б.М., Головкова Л.С., Кирич Н.Б., Погайдак О.Б., Шерстюк Р.П., Мельник Л.М., Кузь Т.І., Гагалюк О.І. Гуманітарно – суспільнісний інструментарій протистояння російській агресії, (публіцистичний погляд на вирішення проблеми російської агресії мовними засобами). *Збірник наукових праць Дніпровського національного університету залізничного транспорту імені академіка Всеволода Лазаряна «Review of transport economics and management*. 2021. Вип. 5 (21). С. 206-211.

9. Андрушків Б.М., Кирич Н.Б., Шерстюк Р.П., Безкоровайний Г.З., Гагалюк О.І. Механізми і засоби підвищення ефективності використання сірководневої суміші у чорному морі шляхом організації її переробки на водень. *VI Міжнародна науково-практична конференція «Innovations and prospects of World science» 02-04 лютого 2022 р. Ванкувер, Канада*. С. 861-865.

10. Андрушків Б.М., Шерстюк Р.П., Гагалюк О.І. та ін. Науково-публіцистичні методи розкриття особливостей розвитку адаптаційно-трансформаційних процесів у карантинних та постпандемічних умовах. Трансформація підходів в управлінні та маркетингу у постпандемічний період. Монографія. під заг. ред. д.е.н., проф. Храпкіної В.В. : Інтерсервіс. 2022. С.58-64.

11. Андрушків Б., Гагалюк О., Кирич Н., Погайдак О. Культосвітня компонента в сфері управління як засіб попередження вульгаризму у взаємовідносинах та поширення фейків в ЗМІ або важелі посилення економічної безпеки в державі. *Вісник економічної науки України*. 2019. № 2 (37). С. 214 – 222.

12. Бех В. П., Бех Ю. В., Туленков М. В., Кравченко А. А. та ін. Управління сталим розвитком : підручник для магістрів з управління та адміністрування; за заг. ред. В. П. Беха, М. В. Туленкова; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, Центр наукових досліджень проблем управління сталим розвитком. Київ : Каравела, 2018. 538 с.

13. Боголюбов В.М. Система принципів сталого розвитку як теоретична основа підготовки майбутніх екологів. *Вісник Полтавської державної аграрної*

академії. 2015. №4. С. 18-21.

14. Боголюбов В.М., Прилипко В.А. Стратегія сталого розвитку. Херсон : Олді-плюс. 2009. 321 с.

15. Брикайло Ю. Адміністративні центри та території територіальних громад (межі та населені пункти, які входять до таких громад). URL: <https://dreamdim.ua/uk/administratyvni-tsentry-ta-terytoriyi-terytorialnyh-gromad/> (дата звернення до ресурсу 1.02.2023 року)

16. Будько О.В. Розвиток методики економічного аналізу в системі управління сталим розвитком підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №10. С. 39-43.

17. Бутирська І. В. Принципи сталого розвитку транскордонного регіону. URL : <http://наука.kushnir.mk.ua/?p=26669> (дата звернення до ресурсу 7.01.2023 року)

18. Васюткіна Н. В. Актуальні питання сталого розвитку підприємства. *Тенденції розвитку організаційного та проєктного менеджменту; матеріали XXXII Міжнар. наук. практ. конф., Львів, економ. фундація*. 2013. С. 27-30.

19. Вецко Т.М. Сталий розвиток підприємства: проблеми та перспективи. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2019. № 13. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/153856/153431> (дата звернення до ресурсу 16.01.2022 року)

20. Волкова О. І., Гончарова Ю. В. Легка промисловість України: стан, проблеми, перспективи економічного розвитку: монографія. Київ: КНУДТ, 2009. 446 с.

21. Волошенко О. Еколого-орієнтований розвиток підприємств у контексті сталого розвитку. URL: https://knutd.edu.ua/publications/pdf/International_editions/Volosenko2015052223.pdf (дата звернення до ресурсу 22.01.2022 року)

22. Гагалюк О. Шляхи підвищення культури підприємництва або «корпоративна етика» як засіб виховання бізнесмена. *Галицький економічний вісник*. 2020. Том 63. № 2. С. 176-182.

23. Гагалюк О. І. Визначення можливостей синергетичної взаємодії та побудова стратегічної карти розвитку системи «промислове підприємство – об'єднана територіальна громада» в контексті реалізації гермінативних векторів розвитку. Соціально-економічні проблеми і держава. 2023. Вип. 1 (28).

24. «Необхідність та мета реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні». Збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми економіки, фінансів, обліку, менеджменту і права: теорія і практика», 8 квітня 2023 р. м. Житомир, Україна. С. 64-65.

25. Гагалюк О.І. Особливості організації та історичні передумови адміністративно-територіальної реформи в Україні. *Науковий журнал. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. Вип. № 3. С. 33-41.

26. Гагалюк О.І. Природоохоронні особливості організації управління промисловими підприємствами в умовах об'єднання територіальних громад. *Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та студентів «Актуальні задачі сучасних технологій», 24-25 листопада 2021*. Т.: ТНТУ, 2021. С. 68-69.

27. Гагалюк О.І. Проблеми культури підприємництва. *Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Стратегія інноваційного оновлення економіки України в сучасних умовах», 26 березня 2020*. ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет» м. Маріуполь, 2020. С. 49-50.

28. Гагалюк О.І. Сутність та особливості гермінативного розвитку промислових підприємств як концепції розвитку територіальної одиниці. Сучасний маркетинг: візія, технології, інновації. за ред. д.е.н, проф. В.А. Фаловича. Тернопіль: «Бескиди», 2023. 495 с.

29. Гагалюк О.І. Шляхи і засоби забезпечення гермінативного (сталого) розвитку промислових підприємств в Україні. (Локальні та глобальні моменти вирішення економічної проблематики). *II Міжнародна науково-практична конференція «Science, innovations and education: problems and prospects»*. 15-17 вересня 2021 р. Токіо, Японія. С. 411-415.

30. Гагалюк О.І., Андрушків Б.М., Шерстюк Р.П. Елементи туристичного та готельно – ресторанного сервісу. Навчальний посібник. Осадца. Тернопіль: 2021.
31. Гальцова О. Л., Шмиголь Н. М., Селезньова О. В. Екологічна складова сталого розвитку економіки: оцінка, управління, інвестування. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 4. Том 2. С. 136-141.
32. Герасименко Г.В. Соціальний прогрес як мета та критерій сталого розвитку. *Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 20-річчю наукової діяльності ф-ту економіки та менеджменту СумДУ, м. Суми, 3-5 квітня 2012 р.* Відп. за вип. О.В. Прокопенко. Суми : СумДУ, 2012. Т.1. С. 39-41. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/25962/1/Gerasymenko.pdf> (дата звернення: 14.01.2023 року).
33. Гоголь Т.В., Мельничук Л.М. Трансформація територіальних громад в умовах децентралізації в Україні. *Право та державне управління*. 2022. №1. С. 216 – 224.
34. Головне управління статистики у Запорізькій області. URL: <https://www.zp.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення до ресурсу 10.02.2023 року)
35. Головне управління статистики у Івано-Франківській області. URL: <https://ifstat.gov.ua/> (дата звернення до ресурсу 5.02.2023 року)
36. Головне управління статистики у Львівській області. URL: <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення до ресурсу 5.02.2023 року)
37. Головне управління статистики у Одеській області. URL: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення до ресурсу 10.02.2023 року)
38. Головне управління статистики у Тернопільській області. URL: <http://www.te.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення до ресурсу 5.02.2023 року)
39. Головне управління статистики у Харківській області. URL: <http://kh.ukrstat.gov.ua/mista-ta-raionu> (дата звернення до ресурсу 5.02.2023 року)
40. Гончар В.В., Філіпішина Л.М. Розробка програми сталого економічного розвитку на основі групування промислових підприємств. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 4 (09). С. 146-150.

41. Горяня І. В. Формування методики оцінювання сталості розвитку регіонів. *Економічний аналіз* : зб. наук. праць. Тернопільський національний економічний університет; редкол. : С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2013. Том 14. №1. С. 59-63.

42. Горячева К.О. Характеристика зон сталого розвитку промислового підприємства. URL: http://www.uanauka.com/9_NND_2014/Economics/9_161717.doc.htm (дата звернення до ресурсу 19.01.2022 року)

43. Грабина А.Ю., Манаєнко І.М. Розвиток підприємства на основі соціально орієнтованого підходу. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи: зб. тез доп. II Міжнар. наук.-практ. конф.* 22 квіт. 2021 р. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 288 с.

44. Грисяк Ю.С., Лабута А.В. Дослідження середовища реалізації проектів. URL: http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/26_2_2013/108-113.pdf (дата звернення до ресурсу 26.03.2023 року)

45. Гуаньнань Лі. Сутність сталого розвитку підприємств у контексті глобальних цілей сталого розвитку. *Ефективна економіка*. 2020. №11. URL:http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/201.pdf (дата звернення: 12.01.2023 року).

46. Данилишин Б., Веклич О. Україна в міжнародних рейтингах сталого розвитку. *Економіка України*. 2008. № 7. С. 13-23.

47. Данилишин Б.М., Шостак Л.Б. Сталий розвиток в системі природно-ресурсних обмежень. К.: СОПС України НАНУ, 1999. 367 с.

48. Двігун А. Місцеве самоврядування в період воєнного часу. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/mistseve-samovryaduvannya-v-period-voennoho-stanu> (дата звернення до ресурсу 28.01.2023 року)

49. Демографічний фактор територій України. URL: http://db.ukrcensus.gov.ua/Mult/Dialog/statfile1_c_files/pasport1.htm?61 (дата звернення до ресурсу 3.02.2023 року)

50. Державна служба статистики Тернопільської області. URL: <http://www.te.ukrstat.gov.ua/statinfoDP.html> (дата звернення до ресурсу 3.02.2023 року).
51. Дерій, Ж. В. Зосименко, Т. І. Сталий людський розвиток місцевих громад. *Програми розвитку ООН «Місцевий розвиток орієнтований на громаду»*. 2015. № 12. С. 81
52. Ємець Н. А. Актуальні проблеми сталого соціального розвитку: погляд молоді. *Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції*. 2012. № 6. С. 13
53. Єремейчук Р. А. Формування механізму управління стійким розвитком підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. Х. : ХНЕУ, 2005. 20 с.
54. Єрмакова О. Пріоритети інноваційного розвитку Одеської області. *ECONOMICS: time realities*. 2020. №1. С. 5-11.
55. Жаданос О.В., Шатоха В.І., Петренко А.Л. Стратегія сталого розвитку на підприємстві: приклад Європи та досвід України. Дніпро : Дріант, 2017. 79 с.
56. Жаліло Я.А. Пріоритет «згуртована країна» у вимірах регіональних стратегій. Київ : УНЦПД, 2020. 32 с.
57. Зайцева Л. О. Складові концепції сталого розвитку. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/11_2019/57.pdf (дата звернення до ресурсу 8.03.2023 року)
58. Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII «Про добровільне об'єднання територіальних громад». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (дата звернення до ресурсу 11.09.2022 року)
59. Замула О., Замула О., Угрімова І. Формування системи управління сталим розвитком промислової корпорації. *Економічний аналіз*. 2020. Том 30. № 1. Частина 1. С. 90-96
60. Звіт про стратегічну екологічну оцінку стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/1026/102538/files/%D0%97%D0%B2%D>

1%96%D1%82%20%D0%A1%D0%95%D0%9E.pdf (дата звернення до ресурсу 15.02.2023 року)

61. Івахно А.Ю. Соціально - економічний та екологічний сталий розвиток аграрної сфери України. автореф. дис. . к-та екон. наук: 08.00.03. ННЦ «Інститут аграрної економіки». К., 2011. 19 с.

62. Іщенко А.М., Акімова О.А. Управлінські інструменти забезпечення сталого розвитку : навч. посіб. для здоб. ступ. магістр спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» та 081 «Право» КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 102 с.

63. Калюжна Н. Г. Система управління підприємством як предмет дослідження теорії організації. *Вісник економічної науки України*. 2011. № 2 (20). С. 51-54.

64. Кащена Н. Б. та Ставерська Т. О. Системне забезпечення економічної активності та сталого розвитку суб'єктів підприємницької діяльності: колективна монографія. Харківський держ. ун-т харч. та торг. Х. : Видавець Іванченко І. С., 2020. 390 с.

65. Квятковська Л. А. Реалізація принципів концепції сталого розвитку в діяльності підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2013. Вип. 1 (48). С. 85-89.

66. Кирич Н. Б., Мельник Л.М., Погайдак О. Б. Сталий розвиток суб'єктів господарювання: сутність та фактори впливу (Європейські акценти). *Вісник економічної науки України*. 2015. №2. 151 – 155.

67. Кирич Н. Б., Ціх Г. В., Гагалюк О. І. Екологічна політика держави: нові європейські вектори культурних реформ. *Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції пам'яті почесного професора ТНТУ, академіка НАН України Чумаченка Миколи Григоровича: «Соціальні та економічні вектори інноваційного розвитку бізнес-структур», 23 квітня 2020 року*. Т.: ТНТУ, 2020. С. 37–39.

68. Кобець С.П. Моніторинг у системі управління сталим розвитком підприємства. URL:

http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/3976/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F_%D0%9A%D0%BE%D0%B1%D0%B5%D1%86%D1%8C.pdf (дата звернення до ресурсу 23.01.2022 року)

69. Козакова О.М., Федосєєва І.С. Інновації як основа сталого розвитку. URL: https://economics.net.ua/files/science/innov_roz/2017/127.pdf (дата звернення до ресурсу 17.12.2022 року)

70. Козуб В.О. Пріоритети регіональної політики сталого розвитку України в контексті глобалізації. *Механізми забезпечення сталого розвитку економіки : проблеми, перспективи, міжнародний досвід* : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції 23 квітня 2021 р. / редкол. : О. І. Черевко [та ін.] ; Харківський держ. ун-т харч. та торг. Х. : ХДУХТ, 2021. 252 с.

71. Корнійчук Л., Шевчук В. Сталий розвиток і глобальна місія України. *Економіка України*. 2009. № 4. С. 4–13.

72. Коробкова З.В. Економічний механізм стійкого розвитку підприємства в умовах зростаючої господарської глобалізації. Функціонування підприємств в економіці: проблеми і рішення. М., 2006. С. 57-68.

73. Коробкова З.В. Сталий розвиток промислових підприємств в глобалізованій економіці. Вдосконалення інституціональних механізмів в промисловості: Збірник наукових праць.; Під ред. В. В. Титова, В. Д. Маркової. 2005. С. 90-101.

74. Кравченко М. О. Системно-структурна концепція економічної стійкості підприємств: монографія. Київ : ПП Вишемирський В. С., 2017. 460 с.

75. Кравченко М. О., Прудкий М.М. Сталий розвиток як стандарт майбутньої світової економіки. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/201177> URL: (дата звернення: 9.01.2023 року).

76. Кравченко М.О., Прудкий В.В. Модель аналізу сталого розвитку підприємства з урахуванням ризику. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2020. № 17. С. 291-305.

77. Кувшинов М. А. Понятие управления устойчивым развитием социально-экономической системы муниципального образования. *Молодой ученый*. 2011. № 7.

Т. 1. С. 86-91.

78. Кузьмак О., Кузьмак О. Інновації як умова забезпечення сталого розвитку. URL:

https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/26109/2/FMZKP_2018v1_Kuzmak_O-Innovation_as_a_condition_146-148.pdf (дата звернення до ресурсу 17.12.2022 року)

79. Купчак В.Р., Павлова О.М., Павлов К.В., Лагодієнко В.В. Формування та регулювання регіональних енергетичних систем: теорія, методологія та практика : Монографія. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2019. 346 с.

80. Лазоренко Т.В. Сталий розвиток як основа економічного зростання підприємства. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/230477> (дата звернення до ресурсу 14.12.2022 року)

81. Леоненко Н. А. Механізм державно-приватного партнерства в межах державної політики розвитку туристичної сфери України. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2019. Вип. 14. С. 63-66.

82. Лепейко Т.І., Мазоренко О.В. Розвиток підприємства як соціально-екологічної системи в умовах нестабільності. *Електронний журнал «Механізм регулювання економіки»*. 2017. № 3. С. 65-75.

83. Ліпич Л. Г., Глубицька Т. В. Впровадження екологічного менеджменту на підприємствах хімічного комплексу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2013. №(69). С.59-64.

84. Луженцова В.В. Довгань Л.Є. Формування організаційно-економічного механізму розвитку підприємства з виробництва морозива з урахуванням сезонності продукту. *Актуальні проблеми економіки та управління : збірник наукових праць молодих вчених. Електронні текстові дані*. 2015. Вип. 9. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/14360> (дата звернення до ресурсу 1.05.2023 року)

85. Лушагіна Т. В., Химинець В. Ю. Адміністративно-територіальне реформування в країнах східної Європи. *Наукові праці. Політологія*. Випуск 310. Том 322. С. 75 – 79.

86. Макаров Г.В., Дуда А.В. Новий районний поділ: проблеми

функціонування, перспективи удосконалення. К.: НІСД, 2021. 20 с.

87. Малик І. П., Вецко Т. М. Механізм забезпечення сталого розвитку підприємств України. Сучасні підходи до управління підприємством: зб.тез доп. ІХ Всеукраїнської наук.-практ.конф., м. Київ, 12 квіт. 2017 р. Київ, 2017. С. 64-69.

88. Малімон В.І. Культурна безпека як важлива складова сталого розвитку та національної безпеки. *Молодий вчений*. 2019. №5 (69). травень. С. 308-311.

89. Малюта Л. Оцінювання рівня інноваційного розвитку промислового підприємства. *Соціально-економічні проблеми і держава*. Вип. 1 (4). 2011. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11mlytrpp.pdf>. (дата звернення до ресурсу 20.01.2022 року)

90. Маслак О. І., Сокурєнко П.І., Збиранник О.М. Оцінювання інноваційного розвитку машинобудівних підприємств: комплексний підхід. *Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2016. Том 23. № 2. С. 102-107.*

91. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування станом на 10 січня 2022 р. Децентралізація в Україні : сайт. URL: <https://decentralization.gov.ua> (дата звернення до ресурсу 1.02.2023 року)

92. Нагара М.Б. Сталий розвиток: трансформація парадигми в умовах екологізації економіки. *Інноваційна економіка*. 2021. Вип. 5-6. С. 36-42.

93. Нездоймінов С. Г., Александрочкіна П. О. Державно-приватне партнерство як вектор розвитку регіонального туризму. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 18. С. 622–629.

94. Некрасова Л.А. Новітні аспекти стратегування розвитку виробничих підприємств в умовах децентралізації. *Економіка харчової промисловості*. 2019. Т.11. №2. С. 38-46.

95. Некрасова Л.А. Теоретико-методологічні засади стратегування розвитку виробничих підприємств в умовах децентралізації. Schweinfurt: Time Realities Scientific Group UG (haftungsbeschränkt), 2019. 445 с.

96. Некрасова Л.А., Бутковська В.В. Напрями удосконалення організації процесу стратегування розвитку виробничих підприємств Україні в умовах децентралізації. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2021. №3. С. 69 – 75.

97. Олєфіренко О. В. Екологічний менеджмент як основа сталого розвитку. *Ефективність державного управління*. 2013. Вип. 36. С. 82-89.

98. Осипенко С.О., Когут І.А. Адміністративно-територіальна реформа як основа побудови фінансової децентралізації. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/159845055.pdf> (дата звернення до ресурсу 25.01.2023 року)

99. Осипов В.М., Некрасова Л. А., Граматік Г. П. Методичний підхід до оцінки сталого розвитку територіально-виробничих утворень в умовах реформування місцевого самоврядування. *Підприємництво та інновації*. 2020. Вип. 13. С. 74-78.

100. Осітнянко Д. О., Примак Т. Ю. Впровадження принципів сталого розвитку в туристичній індустрії. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2020/154.pdf (дата звернення до ресурсу 11.03.2023 року)

101. Остряніна С.В. Функціональний підхід до соціального управління підприємством. Київ: Національний авіаційний університет. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. №3(71). С. 261-266.

102. Офіційна інформація підприємства ПАТ «Іскра». URL: <http://iskra.com.ua/> (дата звернення до ресурсу 18.02.2023 року)

103. Офіційна інформація підприємства ПрАТ «ТерА». URL: <http://tera.ua/> (дата звернення до ресурсу 18.02.2023 року)

104. Офіційна інформація підприємства ПрАТ «Тернопільський молокозавод». URL: <https://molokija.com/> (дата звернення до ресурсу 18.02.2023 року)

105. Офіційна інформація підприємства ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ». URL: <https://www.leoni-ukraine.com/uk/misceznakhodzhennja/leoni-vaering->

sistems-ua-gmbkh-strii/ (дата звернення до ресурсу 18.02.2023 року)

106. Офіційна інформація підприємства ТОВ «ОСП Корпорація «Ватра». URL: <http://vatra.ua/ukr/> (дата звернення до ресурсу 19.03.2023 року)

107. Офіційна інформація підприємства ТОВ «СЕ Борднетце-Україна». URL: <https://se-bordnetce-ukraina.business-guide.com.ua/> (дата звернення до ресурсу 18.02.2023 року)

108. Офіційний сайт Децентралізація влади. URL: <http://www.decentralization.gov.ua/region/item/id/5> (дата звернення до ресурсу 26.01.2023 року)

109. Патинська М.М. Формування категорії «сталий розвиток територіальних громад» в умовах євроінтеграційної перспективи. *Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність : збірник наукових праць XV (XXVII) Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 14–15 березня 2019 р.)*. Київ, 2019. С. 32-33. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/27362/1/P.32-33.pdf> (дата звернення: 12.01.2023 року).

110. Перерва П. Г., Романчик Т. В. Інноваційна діяльність як фактор економічної безпеки промислового підприємства. Інструменти та методи комерціалізації інноваційної продукції : монографія / заг. ред.: С. М. Ілляшенко, О. А. Біловодська. Суми : Триторія, 2018. С. 56-74.

111. Пилипенко С.М. Стратегічне управління підприємством на засадах концепції сталого розвитку. *Економіка та суспільство*. 2020. Вип.21. С. 79-85.

112. Пілявоз Т. М. Методологічні підходи щодо оцінювання інноваційного розвитку підприємства. *Ефективна економіка*. 2012. №4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1085> (дата звернення до ресурсу 20.01.2022 року)

113. Плахотнік О. О., Чернявська І. М. Напрями управління сталим розвитком підприємств. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2020. №20. С. 205-213.

114. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення до ресурсу 17.02.2023 року)

115. Подрез О. І., Бондаренко В. М. Показники оцінки сталого розвитку промислового підприємства. *Стратегічно-інноваційний розвиток суб'єктів економічної системи в умовах глобалізації : зб. тез наук. робіт 3-ї Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 7-9 листопада 2018 р. Кременчук, 2018. С. 28-31. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/48292>. (дата звернення до ресурсу 19.01.2022 року)*

116. Поліщук В.Г. Стимулювання сталого розвитку регіону: автореферат дис. канд. екон. наук: 08.00.05; Луц. нац. техн. ун-т. Луцьк, 2010. 24 с.

117. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 року № 214 «Про затвердження методики формування спроможних територіальних громад». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення до ресурсу 11.09.2022 року)

118. Президент окреслив першочергові завдання у сфері децентралізації та регіональної політики. 02.09.2019. URL: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-okresliv-pershochergovi-zavdannya-u-sferi-decentra-57089> (дата звернення до ресурсу 26.01.2023 року)

119. Примак К. Д., Довгань Л. Є. Організаційно-економічний механізм забезпечення сталого розвитку підприємства. *Актуальні проблеми економіки та управління : збірник наукових праць молодих вчених. Електронні текстові дані. 2015. Вип. 9. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/14373/1/2015_4_Prymak.pdf* (дата звернення до ресурсу 1.05.2023 року)

120. Присяжнюк П.В. Механізм управління: сутність, види та складові. *Ефективна економіка. 2019. № 12. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/12_2019/152.pdf* (дата звернення до ресурсу 28.01.2022 року)

121. Прокопишин О.С., Столярчук А. В. Екологічна безпека як складова сталого розвитку сільського господарства. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/31.pdf> (дата звернення до ресурсу 22.03.2023 року)

122. Ратинський В. В. Гагалюк О. І. Аналіз проблем і перспектив розвитку елементів транспортної складової економіки в умовах добровільного об'єднання територіальних громад. *Галицький економічний вісник*. Т.: ТНТУ, 2019. Том 58. № 3. С. 23–30.

123. Ревко А. М., Чех А. В. Ретроспектива теоретичних підходів до сталого розвитку територіальних громад. *Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія*. 2016. №2 (8). С. 135-142.

124. Рейтинг країн за рівнем екології (2022). URL: <https://nonews.co/directory/lists/countries/ecology>. (дата звернення до ресурсу 7.01.2023 року)

125. Рижова Г.А. Систематизація факторів внутрішнього і зовнішнього середовища торговельного підприємства для подальшого аналізу. *Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму*. 2011. № 1 (4). С.339-345.

126. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. «Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/247190087> (дата звернення до ресурсу 25.01.2023 року)

127. Семенов В. Ф. Екологічний менеджмент. URL: http://libfree.com/156722427-ekologiyaekologichniy_menedzhment__semenov_vf.html (дата звернення до ресурсу 8.01.2023 року)

128. Семенюк О.М. Алгоритм комплексної оцінки рівня сталого розвитку підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2013. № 6. Т. 2. С.186-189.

129. Сидоренко Ю.В. Організаційно-економічний механізм забезпечення стійкого розвитку підприємств міського наземного електротранспорту. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2012. № 38. С. 223-228.

130. Смачило І.І. Методи управління сталим розвитком підприємства. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/1417/1/> (дата звернення до ресурсу 25.01.2022 року)

131. Степаненко Т.О. Теоретичні та методичні засади сталого розвитку

підприємства. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. № 6. Том 31 (70). С. 136-141.

132. Сторонянська І.З. Децентралізація в Україні та її вплив на соціально-економічний розвиток територій: методичні підходи та результати оцінювання. Львів: ІРД НАНУ. 2018. 144 с.

133. Страпчук С.І. Екологічна складова сталого розвитку сільського господарства. *Бізнес-Інформ*. 2021. № 2. С. 143-151.

134. Стратегія розвитку Івано-Франківської області на період 2021-2027 роки. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/ivano-frankivska-strategiya-rozvytku-ivano-frankivskoyi-oblasti-na-2021-2027-roky.pdf> (дата звернення до ресурсу 16.02.2023 року)

135. Стратегія розвитку Львівської області на період 2021-2027 роки. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/05/strategiya-rozvytku-lvivskoyi-oblasti-na-period-2021-2027-rokiv.pdf> (дата звернення до ресурсу 16.02.2023 року)

136. Стратегія розвитку Одеської області на період 2021-2027 роки. URL: <https://oda.od.gov.ua/statics/pages/files/5e4e655ff2e7e.pdf>(дата звернення до ресурсу 14.02.2023 року)

137. Стратегія розвитку Тернопільської області та план заходів із їх реалізації у 2021-2023 рр. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2021/02/strategiya-rozvytku-ternopilskoyi-oblasti-na-2021-2027-roky.pdf> (дата звернення до ресурсу 3.02.2023 року)

138. Стратегія розвитку Харківської області на період 2021-2027 роки. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/1026/102538/files/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F.pdf> (дата звернення до ресурсу 15.02.2023 року)

139. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020». 12.01.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення до ресурсу 28.01.2023 року)

140. Тарасенко І.О. Сталий розвиток підприємств легкої промисловості:

теорія, методологія, практика. Київ : КНУТД, 2010. 389 с.

141. Телешевська С.М., Дегтярьова О.О. Сталий розвиток та його складові.
URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/11419/1/Teleshevaska.pdf;jsessionid=FB55060556C55BCBB2A541530A29ECEB> (дата звернення до ресурсу 14.12.2022 року)

142. Україна в рейтингу людського розвитку у 2022. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення до ресурсу 8.01.2023 року)

143. Ульянова Л., Чайка Ю. Інноваційні аспекти сталого розвитку економіки України. *Економічний аналіз*. 2021. Том 31. № 1. С. 218-226.

144. Фарат О.В., Залуцький В.П. Методи оцінювання розвитку інноваційних кластерів промислових підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 6. С. 22-27.

145. Філіпішина Л.М. Інтегральна оцінка стійкості розвитку промислових підприємств. *Глобальна та національні проблеми економіки*. 2017. Випуск 19. С. 280-285.

146. Харченко В. А. Основні характеристики системи управління підприємством. *Тези наук.-практ. конф. молодих учених та студ. «Наукові дослідження молоді – інновації в науці та практиці»* (Маріуполь, 11-13 черв. 2013 р.). Маріуполь : ПДТУ, 2013. С. 184-186.

147. Харчук В.Ю. Система показників оцінювання гармонійного розвитку підприємств в умовах глобалізації бізнесу. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2021. №3. С. 59-81.

148. Хаустова В. Є., Омаров Ш. А. Концепція сталого розвитку як парадигма розвитку суспільства. *Проблеми економіки*. 2018. №1(35). С. 265-273.

149. Хвесик М. А. Наукові основи національної стратегії сталого розвитку України. Київ : ДУ ІЕПСР НАН України, 2013. 40 с.

150. Цілі сталого розвитку для України: регіональний вимір : Аналітична доповідь. Серія «Проблеми регіонального розвитку» ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» : веб-сайт. Львів, 2018. 90 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20180702.pdf>. (дата звернення до ресурсу 20.04.2023 року)

151. Череп А.В., Андрушків Б.М., Кирич Н.Б., Погайдак О.Б., Струтинська І., Шерстюк Р.П., Мельник Л.М., Кузь Т.І., Гагалюк О.І. Роль духовності, культури та моральності в формуванні особистості посттоталітарного суспільства або погляд на вихованість інтелігента з філософських позицій. *Інтеграція освіти, науки і бізнесу : колективна монографія*. Том 9. Запоріжжя: видавництво ФОП Мокшанов В.В., 2021. С. 8-20.

152. Чупа В. М., Карпаш О. М., Яворський А. В., Райтер П. М. Огляд сучасного стану сталих технологій для енергетичної утилізації твердих побутових відходів. *Науково-технічний журнал*. 2021. № 1 (23). С. 115-123.

153. Шашина М. В., Мосійчук Д. О. Параметричні характеристики сталого розвитку підприємства. *Ефективна економіка*. 2022. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=10049>. (дата звернення до ресурсу 3.05.2023 року)

154. Шашина М. В., Недзельський А. О. Взаємозв'язок організаційно-економічного механізму забезпечення прибутковості та сталого розвитку. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2022. Том 21. Вип. 3 (52). С. 294-304.

155. Швиданенко Г.О., Криворучкіна О.В., Матукова Д.Г. Розвиток підприємства на еколого-економічних засадах : монографія. К. : КНЕУ, 2017. 184 с.

156. Шерстюк Р. П., Пешко А. В., Андрушків Б. М., Кирич Н. Б., Мельник Л. М., Мишкович О. В., Паляниця В. А., Погайдак О. Б., Ціх Г. В., Керничний Б. Я., Кузь Т. І., Гагалюк О. І., Грушко В. С. Організація та особливості підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації. Навчальний посібник для здобувачів наукового ступеня доктора філософії (фахового доктора наук) у закладах вищої освіти (наукових установах) України: методичні вказівки для аспірантів усіх спеціальностей. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2021. 132 с.

157. Шерстюк Р., Андрушків Б., Гагалюк О. До проблеми суспільної інертності громадян України, недосконалості державного управління, розмитості ідеології, безпринципності у відносинах з державами-сусідами та п'ятою колоною в Україні. *Наука і суспільство*. 2021. № 1. С. 36–45.

158. Штундер І.О. Природа стійкості соціальної сфери в умовах шокових впливів. *Економіка та суспільство*. 2017. №11. С. 11 – 16.

159. Юдіна О.І. Система управління сталим розвитком підприємства готельно-ресторанного господарства на основі моніторингу витрат. *European Journal of Management Issues*. 2019. №27 (1-2). С. 21-28.

160. Юрченко М.М. Адміністративно-територіальна реформа як необхідна складова реформування місцевого самоврядування в Україні. *Проблеми становлення правової держави*. 2015. №4. С. 7-10.

161. Які підприємства вважаються промисловими. URL: <https://news.dtki.ua/taxation/other/71663-iaki-pidprijemstva-vvazaiutsia-promislovimi>(дата звернення до ресурсу 17.02.2023 року)

162. Andrushkiv Bohdan, Nahaliuk Olha, Kyrych Natalia, Pohaidak Olha. Reasons of vulgarism problems in management and business-ethics and ways of their solution. *Business Risk in Changing Dynamics of Global Village 2 : Monograph*. Nysa : Publishing House of University of Applied Sciences in Nysa, 2019. P. 338–345.

163. Barry Dalal-Clayton, Stephen Bass. *Sustainable Development Strategies: A Resource Book*. Organisation for Economic Co-operation and Development, Paris and United Nations Development Programme, New York. 2002. 350 p.

164. Bernthal P., Rogers R., Smith A. *Managing performance: Building Accountability for Organizational Success*. DDI Benchmark report. Issue 2. 2003. Vol. 4.

165. Davis L., North D. Institutional Change and American Economic Growth: A First Step towards a Theory of Institutional Innovation. *Journal of Economic History*. 1970. Vol. 30, № 1. P. 131 – 149.

166. Global Innovation index 2021. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2021.pdf (дата звернення: 9.01.2023 року).

167. Grant R. M. The resource-based theory of competitive advantage: Implications for strategy formulation. *California Management Review*. 1991. № 33(3). P. 114–135.

168. Heller D. *An Evolutionary Approach to Learning in a Changing Environment*.

Journal of Economic Theory. 2004. Vol. 114.

169. Ostryanina Svitlana. Enterprise social development: concept elements, system of affecting factors and strategy designing. *Modern Science*. 2017. PP. 23–28.

170. Porter Michael E. A significant extension toward operational improvement and positioning. recorded R. M. Hodgetts. *Organizational Dynamics*. 1999. Vol. 28(1). P. 24–33.

171. Priem R. L., Butler J. E. Is the resource-based «view» a useful perspective for strategic management research. *Academy of Management Review*. 2001. № 26(1). P. 22–40.

172. Priem R. L., Butler J. E. Tautology in the resource-based view and the implications of externally determined value: Further comments. *Academy of Management Review*. 2001. № 26(1). P. 57–66.

173. Ram Nidumolu, Prahalad C. K., Rangaswami M. R. Why sustainability is now the key driver of innovation. *Harvard Business Review*, September 2009. 426 p.

174. Territorial Consolidation Reforms in Europe. Edited by Paweł Swianiewicz. Local Government and Public Service Reform Initiative. Budapest, Hungary, 2010. 341 p.

175. Winter S. G. Understanding dynamic capabilities. *Strategic Management Journal*. 2003. Vol. 24, №10. P. 991–995.

176. Гагалюк О.І. Аналіз соціально-культурних та екологічних аспектів функціонування промислових підприємств в умовах об'єднаних територіальних громад в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. Вип. № 2. С. 187-193.

ДОДАТКИ

Еволюція створення та імплементації концепції сталого розвитку

Рік, місце події	Ініціатор	Подія (документ)
1	2	3
Червень 1972 р., Стокгольм, Швеція	I Конференція ООН з проблем довкілля	У міжнародному порядку денному - питання про взаємозв'язок між економічним розвитком і погіршенням стану навколишнього середовища. Прийнято Декларацію Конференції ООН з проблем навколишнього середовища (містить 26 принципів і план дій з 109 пунктів). У принципах наведено перелік законів з природоохоронної діяльності на державному та міжурядовому рівнях.
Грудень 1972 р.	ООН	Створено Програму ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП - United Nations Environmental Program UNEP), яка залишається й сьогодні провідною установою у світі з проблем навколишнього середовища. Представлена також і в Україні.
1979 р., Бонн Німеччина	Боннська угода	Встановлено правила розрахунку викидів шкідливих газів, схему торгівлі квотами на викиди між державами
Жовтень 1982 р.	Засідання Генеральної асамблеї ООН	Прийнято Всесвітню Хартію природи (The World Charter of Nature Defense), в якій проголошується ряд принципів збереження природи, відповідно до яких будь-яка діяльність людини, що впливає на природу, має бути керованою і оціненою.
1983 р.	Генеральна Асамблея ООН	Створення Міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку (МКНСР - World Commission on Environment and Development WCED) - розроблення основних принципів, показників збалансованого розвитку та глобальної еколого- економічної програми дій.
1987 р.	Міжнародна комісія з навколишнього середовища (WCED)	Доповідь «Наше спільне майбутнє» («Our common future»). Представлено нову концепцію збалансованого розвитку як альтернативи розвитку, що базується на необмеженому економічному зростанні. Визначено поняття сталого розвитку
1990 р.	Робоча група МКНСР	Проведено розрахунки стосовно заморожування «шкідливих викидів» (парникових газів).

1	2	- 3
1992 р., Ріо-де-Жанейро, Бразилія	II Конференція ООН з питань природного середовища та розвитку - «Саміт Землі»	<p>Підсумкові документи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку; - Порядок денний на XXI століття; - Рамкова конвенція ООН щодо змін клімату; - Конвенція щодо збереження біологічного різноманіття; - Декларація щодо напряму розвитку, охорони та використання лісів.
1997 р., Нью-Йорк, США	Спеціальна сесія Генеральної Асамблеї ООН «Планета Земля»+5	Огляд та оцінка реалізації Порядку денного на XXI століття (у рамках сесії - Форум «Ріо+5» та V сесія Комісії ООН зі збалансованого розвитку).
13-19 березня 1997 р., Ріо-де-Жанейро, Бразилія	Форум «Ріо+5»	Форум дав багатьом неурядовим організаціям можливість обговорити й вирішити, як питання впровадження збалансованого розвитку втілити з порядку денного у конкретні дії.
7-25 квітня 1997 р., Нью-Йорк, США	V сесія Комісії ООН зі збалансованого розвитку (КЗР)	Оцінка документів та ухвал, які були прийняті під час Зустрічі на вищому рівні «Планета Земля» («Ріо+5»). Визначено, що брати участь у розробленні та впровадженні стратегії збалансованого розвитку мають усі сектори суспільства. Сесія зобов'язала всі країни сформулювати і розробити до 2002 року національні стратегії збалансованого розвитку, що відобразатимуть внесок і обов'язки всіх заінтересованих сторін
11 грудня 1997 р., Японія, Кіото	ООН	Додатковий документ до Рамкової конвенції ООН зі змін клімату, підписаної 1992 р. на міжнародній конференції в Ріо-де-Жанейро. Конвенція набрала силу у 1994 р. Кіотський протокол почав діяти з 16 лютого 2005 р.

1	2	3
2002 р., ПАР, Йоганнесбург	Всесвітній саміт ООН щодо сталого розвитку	<p>Проведено оцінку результатів з виконання зобов'язань, взятих країнами в 1992 та 1997 рр. За підсумками саміту було прийнято два документи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Йоганнесбурзька декларація зі збалансованого розвитку; - План виконання рішень Порядку денного на XXI століття із визначенням пріоритетів діяльності. <p>Основний пріоритет - соціальним проблемам збалансованого розвитку: подоланню бідності, розвитку охорони здоров'я, санітарії, забезпеченню чистою питною водою та ін. Висунуто нові проблеми - торгівля, глобалізація та фінансування збалансованого розвитку. У декларації сформульовано основні завдання для досягнення збалансованого розвитку: подолання бідності; зміна моделей споживання; охорона і раціональне використання природної ресурсної бази.</p>
4 лютого 2004 р.	ООН, Верховна Рада України	Україна ратифікувала Кіотський договір
2012 р.	ООН	Кіотський протокол продовжено до 2020 р.
25-27 вересня 2015 р., Нью-Йорк, США	Саміт зі сталого розвитку у рамках LXX сесії Генеральної Асамблеї ООН	<p>Основні теми для обговорення - Порядок денний «Період після 2015 року» і документ «Цілі сталого розвитку».</p> <p>Основні елементи для Порядку денного: гідність, люди, процвітання, планета, справедливість і партнерство.</p> <p>Визначено 5 рушійних елементів: інтеграція, універсальність, права людини, рівність та розвиток. Новий Порядок денний передбачає до 2030 року викоринити злиденність і повсюдно сприяти економічному процвітанню, соціальному розвитку, охороні довкілля.</p> <p>Комплексні, взаємопов'язані і неподільні 17 цілей сталого розвитку є цілями людства і демонструють всесвітній характер. Цілі та 169 проміжних завдань націлені на усунення основних системних перешкод на шляху до сталого розвитку, у тому числі нерівності, нестійкого споживання і виробництва, відсутності належної інфраструктури та гідної роботи. Підсумкові документи: декларація, цілі сталого розвитку і цільові завдання, засоби здійснення та глобальне партнерство з метою сталого розвитку, наступні заходи та огляд здійснення.</p>

Джерело: складено автором на основі [64, с.303-305]

Підходи до тлумачення «сталого розвитку»

Підхід	Характеристика та прихильники
1	2
Еколого-системний	<p>Підхід є екоцентричним, у його рамках природо-охоронна проблематика та питання екології визнаються основними елементами. Сталий розвиток розглядається як синонім стійкості навколишнього середовища, при цьому економічна та соціальна сфери протиставляються цієї стійкості і сприймаються як загроза для неї. Знайшов відображення у роботах Д. Медоуза, Ф. Голля, А. Гранберга, В. Данілова-Данільяна та ін. Одним із прогресивних напрямків еколого-системного підходу є ноосферний (отримав розвиток у роботах Е. Леруа, П. Тейяр де Шардена, В. Вернадського, А. Урсул), що передбачає гармонійне співіснування природи і людини, яке буде можливо завдяки застосуванню знань і розвитку духовних цінностей останньої</p>
Концепції «слабкої» і «сильної» стійкості	<p>Положення екологічної економіки, яка являла собою так звану концепцію сильної стійкості (strong sustainability) вперше сформовано Г. Дейлі та Р. Костанзо. Прихильники «сильної» версії стійкості закликали до суворого збереження (незменшення) природного капіталу (сировинних ресурсів і екологічних послуг) і підпорядкування економічної активності суворим обмеженням в інтересах забезпечення екологічної стійкості: обмеження споживання, мінімізації заміни природного капіталу штучним, жорсткого обмеження або виключенню економічного зростання в цілях збереження ресурсів.</p> <p>Концепція слабкої стійкості (weak sustainability) передбачає економічне зростання, перш за все, за рахунок розвитку науково-технічного прогресу, який послаблює вплив чиннику обмеженості природних ресурсів, внаслідок чого виникає можливість їх заміни. Концепція будується за правилами, які встановлює людина, і базується на вимогах, які той висуває до якості навколишнього середовища проживання з метою задоволення власних потреб, при цьому цей підхід не заперечує необхідності узгодженого розвитку економіки й екології, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, збереження біорозмаїття і забезпечення екологічної безпеки. Сильну та слабку моделі сталого розвитку розвинуто в роботах Г. Аткінсона, Д. Пірса, К. Вільямса, Е. Міллінгтона, Р. Тернера та ін.</p>
Триєдина концепція сталого розвитку	<p>Зародилася в роботах фахівців Римського клубу, які звернули увагу на взаємозалежність трьох ключових аспектів розвитку - екологічного, економічного та соціального. Одним з її основоположників вважають Е. Барб'є, в роботах якого в 1987 р. вперше було показано, що цілі охорони навколишнього середовища й економічний розвиток не тільки не суперечать одне одному, а навпаки, можуть сприяти взаємному посиленню. В рамках триєдиного підходу екологія, соціальні та економічні проблеми розглядаються як єдине ціле. При цьому робиться спроба звести воедино показники розвитку в трьох сферах, виявивши тим самим складну систему взаємозв'язків і закономірностей. Цілями сталого розвитку вважаються досягнення високого рівня життя населення, процвітаюча економіка та збережена природа. Концепція отримала розвиток в роботах Е. Барб'є, Д. Сакса та ін.</p>

1	2
Концепція корпоративної сталості	<p>Підхід до розуміння сталого розвитку компанії був запропонований Дж. Елкінгтоном та отримав розвиток в роботах Р. Штойрера, Т. Ділліка, К. Хокертса. В цьому випадку концепцію сталого розвитку, що традиційно розглядається на макроекономічному рівні перенесено на мікроекономічний.</p> <p>В межах даної концепції сталий розвиток компанії розглядається як баланс економічної, екологічної та соціальної відповідальності.</p> <p>Дж. Елкінгтоном було визначено «концепцію потрійного критерію» (triple bottom line - TBL, 3BL), яка розглядала три виміри сталого розвитку (екологічне, економічне, соціальне) до діяльності компанії, виділивши при цьому три основних елемента корпоративної сталості, так звані «3Р» (people, planet, profit) - «люди - планета - прибуток».</p> <p>На сьогодні концепція отримала розширене тлумачення, перетворившись в концепцію чотиривимірного критерію, в якій четвертий вимір - управлінський</p>
Кластерний підхід до сталого розвитку	<p>Прихильники кластерного підходу (М. Портер, М. Креймер, А. Керролл і ін.) дотримуються думки, що забезпечити сталий розвиток можливо за допомогою створення так званих «кластерів» - географічно концентрованих груп взаємопов'язаних компаній і пов'язаних з їх діяльністю організацій. Цей підхід сприймається переважно як інструмент формування сталого розвитку на регіональному рівні, який, з одного боку, забезпечує підвищення конкурентоспроможності компаній, що входять у кластер, а з іншого боку - сприяє підвищенню рівня життя місцевої громади. Таким чином, кластерний підхід аналізує проблему сталого розвитку на мікро- і мезорівнях, а також розвиває принципи концепції корпоративної стійкості</p>

Джерело: складено автором на основі [148, с.268]

Контент-аналіз основних принципів сталого розвитку

Автор/ джерело	Узагальнені принципи сталого розвитку						
	Збереження довкілля	Покращення соціальної сфери	Баланс технологічного й економічного розвитку	Державне управління сталим розвитком	Екологізація освіти, впровадження ідеології сталого	Відродження духовного потенціалу	Рационалізація споживання
В. Є. Хаустова, Ш. А. Омаров [148]	+	+	+	+	+	+	+
В. Семенов [127]	+		+				
І. Бутирська [17]	+	+		+		+	
М. Хвесик та ін. [149]	+	+	+	+			
Р. Нідумолу, С. Прахалад [173]	+	+	+	+	+		+

Джерело: складено автором на основі [17, 127, 148-149, 173]

Інтегральний показник та клас сталого розвитку промислового підприємства

Клас стійкості	Значення показника	Елементи стійкості	Опис
Абсолютний сталий розвиток	$0,9 < ISI < 1$	Економічна	Економічний стан високоефективний
		Ринкова	Збалансована товарна, цінова, збутова політика
		Соціальна	Персонал забезпечений стабільною заробітною платою, створено оптимальні умови праці і відпочинку
		Екологічна	Вирішені всі екологічні питання виробничої діяльності підприємства
		Ризикова	Виконання підприємством усіх зобов'язань
Середній сталий розвиток	$0,6 < ISI < 0,8$	Економічна	Економічний стан забезпечується стабільними техніко-економічними показниками
		Ринкова	Стабільне просування товару на ринок, споживачі лояльні до продукції підприємства
		Соціальна	Вирішено всі питання щодо соціальної захищеності та забезпеченості персоналу
		Екологічна	Характеризується розміром плат за забруднення навколишнього середовища в межах установлених лімітів
		Ризикова	Підприємство може мати деякі труднощі з виконанням договірних зобов'язань
Нестійкий розвиток	$0,3 < ISI < 0,5$	Економічна	Значення показників нестабільні
		Ринкова	Низький конкурентний потенціал, положення на ринку нестабільне
		Соціальна	Соціальна захищеність персоналу не забезпечується
		Екологічна	Забезпечується слабо
		Ризикова	Підприємство схильне до невиконання своїх зобов'язань
Кризовий стан	$ISI < 0,2$	Економічна	Характеризується збоями у виробничо-господарській діяльності, випуск продукції ведеться нерегулярно, збут раніше виробленої продукції не здійснюється
		Ринкова	Збут раніше виробленої продукції не здійснюється, економічні зв'язки ненадійні
		Соціальна	Значне скорочення робочих місць, висока заборгованість із заробітної плати
		Екологічна	Не забезпечується
		Ризикова	Підприємство не здатне самостійно виконати договірні зобов'язання

Джерело: складено автором на основі [145, с. 284]

Комплексна структура системи показників оцінювання гармонійного
розвитку промислових підприємств

Сфери	Елементи	Критерії	Показники
I. Економічна сфера	Е.1. Фінансовий розвиток	Е .1(2/3).1. Результативність Е.1(2/3).2. Розвиток	Е.1.1.1...
	Е .2. Інвестиційний розвиток		Е.1.2.1... Е.1.3.1...
	Е.3. Ринкове позиціонування	Е.1 (2/3).3. Взаємодія із стейкхолдерами	Е.2.1.1... Е.2.2.1... Е.1.3.1. Е.2.3.1...
II. Сфера довкілля	Д.1. Охорона атмосферного повітря	Д.1(2/3).1. Результативність	Д.1.1.1... Д.1.2.1...
	Д.2. Використання природних ресурсів	Д1(2/3).2. Розвиток	Д.2.1.1... Д.2.2.1...
	Д.3. Використання матеріальних ресурсів	Д.1(2/3).3. Взаємодія із стейкхолдерами	Д.3.1.1... Д.3.2.1...
III. Соціальна сфера	С.1. Працівники	С .1(2/3).1. Результативність	С.1.1.1... С.1.2.1...
	С.2. Споживачі		С.2.1.1... С.2.2.1...
	С.3. Суспільство	С.1(2/3).2. Розвиток С.1(2/3).3. Взаємодія із стейкхолдерами	С.3.1.1... С.3.2.1...
IV. Сфера управління	У.1. Система управління	у .1 (2/3). 1. Результативність	У.1.1.1... У.1.2.1...
	У.2. Юридична відповідальність	у .1 (2/3).2. Розвиток	У.2.1.1... У.2.2.1...
	У.3. Прозорість бізнесу	у .1 (2/3).3. Взаємодія із стейкхолдерами	У.3.1.1... У.3.2.1...
V. Сфера культури	К.1. Етика ведення бізнесу	К.1(2/3).1. Результативність К.1(2/3).2. Розвиток	К.1.1.1... К.1.2.1...
	К.2. Етика міжособистісного спілкування		К.2.1.1... К.2.2.1...
	К.3. Інформаційна відповідальність	К.1(2/3).3. Взаємодія із стейкхолдерами	К.3.1.1... К.3.2.1...

Джерело: складено автором на основі [147, с.61]

Результати реалізації адміністративно-територіальної реформи
в Україні за період з 2015 – 2016 рр.

Область	Кількість об'єднаних територіальних громад затверджених Перспективним планом	Кількість об'єднаних територіальних громад		Кількість населених пунктів, що увійшли до складу об'єднаних територіальних громад			
		2015 р.	2015 р.	2016 р.	Всього	міські	селищні
Вінницька	27	2	19	144	5	7	132
Волинська	47	5	10	166	1	5	160
Дніпропетровська	58	15	19	419	2	14	403
Донецька	35	3	3	138	3	6	129
Житомирська	29	9	23	565	3	20	542
Закарпатська	0	2	1	20	1	-	19
Запорізька	46	6	10	142	1	3	138
Івано-Франківська	50	3	9	89	1	2	86
Київська	28	1	1	9	-	2	7
Кіровоградська	18	2	3	51	3	-	48
Луганська	22	2	1	38	-	2	36
Львівська	76	15	7	261	4	5	252
Миколаївська	28	1	18	195	1	6	188
Одеська	16	8	3	144	2	3	139
Полтавська	30	12	6	266	2	4	260
Рівненська	30	5	13	230	1	3	226
Сумська	48	1	14	255	1	6	248
Тернопільська	0	26	10	345	5	12	328
Харківська	53	-	4	51	1	4	46
Херсонська	40	1	11	88	-	4	84
Хмельницька	25	22	4	569	3	11	555
Черкаська	42	3	3	45	1	3	41
Чернівецька	14	10	6	81	4	2	75
Чернігівська	42	5	11	300	5	6	289

Джерело: складено автором на основі [108]

продовження додатку Л

Регіон	Одеська область									
Рік	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Райони, одиниць	26	26	26	26	26	26	26	26	7	7
Територіальні громади, одиниць	-	-	-	1	8	15	26	30	91	91
Міста, одиниць	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
МССРОЗ, одиниць	7	7	7	7	9	9	9	9	-	-
Райони у містах, одиниць	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
СМТ, одиниць	33	33	33	33	33	33	33	33	33	33
Сільради, одиниць	439	439	439	-	-
СНП, одиниць	1125	1124	1124	1124	1124	1124	1123	1123	1122	1122
Територія, тис кв.км	33,3	33,3	33,3	33,3	33,3	33,3	33,3	33,3	33,3	33,3
Щільність населення, осіб на 1 кв.км	71,9	71,9								
Регіон	Харківська область									
Рік	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Райони, одиниць	27	27	27	27	27	27	27	27	7	7
Територіальні громади, одиниць	-	-	-	1	2	3	17	19	56	56
Міста, одиниць	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17
МССРОЗ, одиниць	7	7	7	7	7	7	7	7	-	-
Райони у містах, одиниць	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
СМТ, одиниць	61	61	61	61	61	61	61	61	61	60
Сільради, одиниць	381	381	381	-	-
СНП, одиниць	1679	1677	1677	1677	1673	1673	1673	1673	1673	1674
Територія, тис кв.км	31,4	31,4	31,4	31,4	31,4	31,4	31,4	31,4	31,4	31,4
Щільність населення, осіб на 1 кв.км	87,4	87,1								

Джерело: складено автором на основі [34 - 39, 49 - 50, 137]

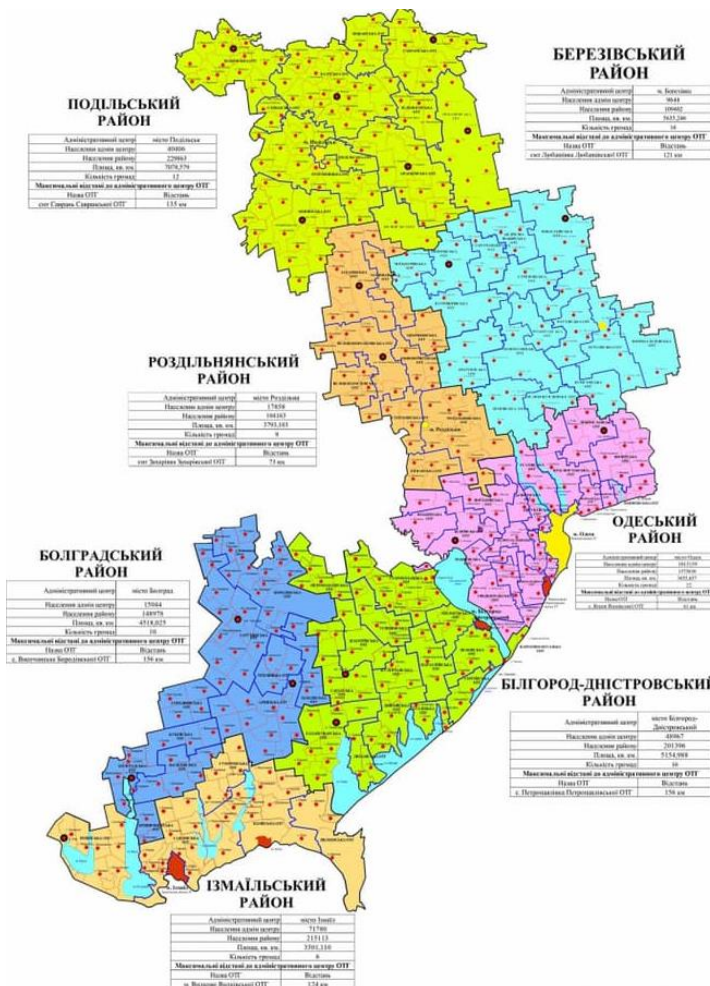
Адміністративно-територіальний розподіл в Україні Запорізька область

Нові райони / повіти

1. **ЗАПОРІЗЬКИЙ** – 15 громад (центр м. Запоріжжя – 738,7 тис. осіб)
населення – 870,4 тис. осіб,
площа – 4,6 тис. км²
2. **ЕНЕРГОДАРСЬКИЙ** – 10 громад (центр м. Енергодар – 53,6 тис. осіб / м. Василівка – 13,1 тис. осіб)
населення – 160,2 тис. осіб,
площа – 3,4 тис. км²
3. **МЕЛІТОПЛЬСЬКИЙ** – 22 громади (центр м. Мелітополь – 153,1 тис. осіб)
населення – 310,4 тис. осіб,
площа – 7,91 тис. км²
4. **БЕРДІАНСЬКИЙ** – 9 громад (центр м. Бердянськ – 113,5 тис. осіб)
населення – 184 тис. осіб,
площа – 4,5 тис. км²
5. **ПОЛОГІВСЬКИЙ** – 21 громада (центр м. Пологів – 18,9 тис. осіб)
населення – 178,8 тис. осіб,
площа – 6,79 тис. км²

Одеська область

Харківська область

Харківська область

Назва	Населення (тис.осіб)
Богодухівський	128.4
Ізюмський	181.6
Красноградський	108.9
Куп'янський	137.2
Лозівський	154.6
Харківський	1762.8
Чугуївський	202.2

Тернопільська область

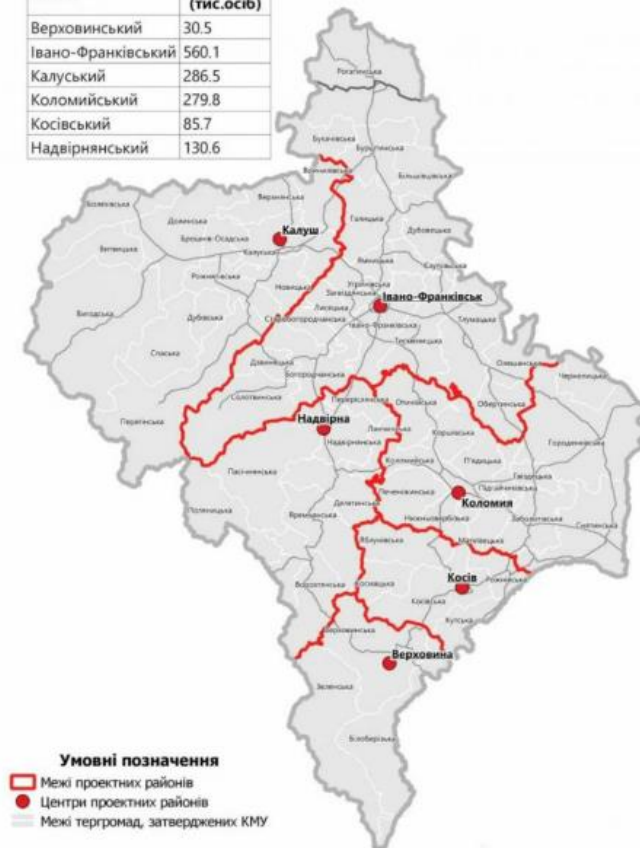

Нові райони / повіти:

- 1. БЕРЕЖАНСЬКИЙ** – 11 громад (центр м. Березани – 18,6 тис. осіб)
населення – 152,4 тис. осіб,
площа – 3,10 тис. км²
- 2. КРЕМЕНЕЦЬКИЙ** – 9 громад (центр м. Кременець – 20,7 тис. осіб)
населення – 159,9 тис. осіб,
площа – 2,94 тис. км²
- 3. ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ** – 18 громад (центр м. Тернопіль – 221,4 тис. осіб)
населення – 431,9 тис. осіб,
площа – 3,76 тис. км²
- 4. ЧОРТКІВСЬКИЙ** – 24 громад (центр м. Чортків – 28,5 тис. осіб)
населення – 294,3 тис. осіб,
площа – 4,01 тис. км²

Івано-Франківська область

Назва	Населення (тис.осіб)
Верховинський	30.5
Івано-Франківський	560.1
Калуський	286.5
Коломийський	279.8
Косівський	85.7
Надвірнянський	130.6

Львівська область

Нові райони / повіті:

- ДРОГОБИЦЬКИЙ** – 9 громад (центр м. Дрогобич – 96,1 тис. осіб) населення – 234,5 тис. осіб, площа – 1,29 тис. км²
- ЗОЛОЧІВСЬКИЙ** – 13 громад (центр м. Золочів – 24 тис. осіб) населення – 198,5 тис. осіб, площа – 3,44 тис. км²
- ЛЬВІВСЬКИЙ** – 13 громад (центр м. Львів – 746,5 тис. осіб) населення – 936,3 тис. осіб, площа – 1,87 тис. км²
- НОВОВОРОВІВСЬКИЙ** – 13 громад (центр м. Новояворівськ – 30,4 тис. осіб) населення – 264,5 тис. осіб, площа – 3,24 тис. км²
- САМБІРСЬКИЙ** – 21 громада (центр м. Самбір – 34,5 тис. осіб) населення – 214,3 тис. осіб, площа – 3,25 тис. км²
- СТРИПСЬКИЙ** – 17 громад (центр м. Стрий – 59,2 тис. осіб) населення – 306,1 тис. осіб, площа – 3,66 тис. км²
- ЧЕРВОНОГРАДСЬКИЙ** – 12 громад (центр м. Червоноград – 79,9 тис. осіб) населення – 317,1 тис. осіб, площа – 4,13 тис. км²

Джерело: складено автором на основі [34 - 39, 49 - 50, 137]

Основні показники сталого розвитку Тернопільської області
за період 2015-2021 рр.

Показники	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Економічна складова							
Обсяг реалізації продукції, млн.грн.	47863,2	55943,8	71747,6	85717	87996,3	103001,1	115973,2
Обсяг реалізації промислової продукції, млн.грн.	13541,2	16485,7	21684,2	24818,5	24898,1	27008,3	31205,4
Індекс промислової продукції	92,1	110,3	108,5	98,2	98,1	99,6	118,1
Розмір залучених капітальних інвестицій, млн.грн.	3827,5	4888,2	7150,6	8375	9210,3	7296,8	8536,6
Фінансовий результат до оподаткування підприємств, млн.грн.	-2088	-55,3	-4865,3	289,7	41851,2	495,6	14162,8
Інноваційна складова							
Фінансування інноваційних витрат, млн.грн.	14,55	*	10,97	*	26,8	*	34,8
Витрати на виконання наукових досліджень та розробок, млн.грн.	10,7	14,1	19,2	30,2	29,1	35,8	42,2
Інноваційна активність підприємств, %	17,4	*	27,5	*	28,9	*	29,8
Інвестиції у наукові розробки, млн.грн.	133	469	442	7823	642	*	794
Соціокультурна складова							
Соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям, млн.грн.	391,1	465,4	498,7	460,4	423,2	488,2	517,5
Обсяг надання піл'г, млн.грн.	216,7	255,2	114,4	156,4	270,5	275,1	301,9
Видатки на культуру та мистецтво, млн.грн.	258,3	279,3	397,7	341	376,6	391,5	412,8
Кількість бібліотек, шт.	883	860	838	809	798	786	801
Кількість пам'яток та об'єктів культурної спадщини, шт.	6547	6595	6716	6727	6727	6727	6727
Екологічна складова							
Викиди у атмосферне повітря, тис.т.	46,4	45,2	45,3	42,9	42,7	37,0	39,4
Використання води, млн.куб м.	48,22	49,61	49,23	50,81	52,07	52,44	53,71
Обсяг відходів, тис.т.	808,9	862,2	1905,8	1651,8	1062,6	279,8	257,6
У тому числі I-III класів небезпеки, тис.т.	11,1	9,1	11,9	14,9	12,9	8,3	6,4

Джерело: складено автором на основі [38, 137]

Основні показники сталого розвитку Львівської області
за період 2015-2021 рр.

Показники	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Економічна складова							
Обсяг реалізації продукції, млн.грн.	183102,3	204777,8	262305,2	350762,5	406547,6	440679,9	476837,2
Обсяг реалізації промислової продукції, млн.грн.	72703,1	91605,9	112522,4	135277,1	137949,3	150211,6	145983,2
Індекс промислової продукції	101,2	97,2	98,5	99,3	106,0	102,4	97,0
Розмір залучених капітальних інвестицій, млн.грн.	13386,5	18605,2	24105,9	28995,5	31061,5	23641,5	24041,9
Фінансовий результат до оподаткування підприємств, млн.грн.	-7491,3	1671,4	4577,5	8161,6	9729,3	2468,0	2116,5
Інноваційна складова							
Фінансування інноваційних витрат, млн.грн.	277,7	*	310	*	342,2	*	365,7
Витрати на виконання наукових досліджень та розробок, млн.грн.	48,6	55,7	52,1	80,3	90,1	105,4	111,7
Інноваційна активність підприємств, %	19,3	*	15,2	*	12,8	*	13,4
Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млн.грн.	1193,9	*	763,1	*	871,9	*	991,2
Інвестиції у наукові розробки, млн.грн.	10,9	8	25,3	16,4	18,3	7,7	17,7
Соціокультурна складова							
Соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям, млн.грн.	3209,2	3318,7	3596,6	4157,3	4452,9	4893,2	5163,5
Обсяг надання пільг, млн.грн.	443,8	518,4	624,2	696,5	735,2	775,9	716,8
Видатки на культуру та мистецтво, млн.грн.	682,3	716,5	802,2	817,5	842,9	894,5	942,4
Кількість закладів культури, шт.	1420	1421	1419	1420	1368	1383	1383
Кількість бібліотек, шт.	1339	1333	1332	1306	1269	1262	1262
Екологічна складова							
Викиди у атмосферне повітря, тис.т.	102,41	103,12	109,11	106,74	88,87	76,01	75,43
Використання води, млн.куб м.	119,7	118,8	122,6	125	122,3	101,1	114,6
Обсяг відходів, тис.т.	2953,3	3144,3	2546,2	2139,3	2047,1	3121,6	2328,5
У тому числі I-III класів небезпеки, тис.т.	1,4	1,9	2,3	2,6	3,8	1,1	1,7

Джерело: складено автором на основі [36]

Основні показники сталого розвитку Івано-Франківської області
за період 2015-2021 рр.

Показники	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Економічна складова							
Обсяг реалізації продукції, млн.грн.	53860,7	67553,5	79513,1	97716,9	120448,3	126580	143756
Обсяг реалізації промислової продукції, млн.грн.	34741,8	37267,6	48834,8	75147,5	69272,4	67621,4	73542,8
Індекс промислової продукції	89,1	95,5	112,0	110,3	95,6	93,4	106,0
Розмір залучених капітальних інвестицій, млн.грн.	9609,3	7947,6	9707,8	9393,7	9305,5	6338	8408,2
Фінансовий результат до оподаткування підприємств, млн.грн.	-1975,6	-2868,5	-407,3	1009,3	1881,3	-1726,3	-2269,5
Інноваційна складова							
Фінансування інноваційних витрат, млн.грн.	92,2	*	134,1	*	230,6	*	356,2
Витрати на виконання наукових досліджень та розробок, млн.грн.	16,8	20,9	28,1	47,9	42,1	51	44,3
Інноваційна активність підприємств, %	21,6	*	21,7	*	16,9	*	19,7
Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млн.грн.	395,4	411,8	564,0	611,5	426,8	293,2	422,5
Інвестиції у наукові розробки, млн.грн.	1532	3507	3236	11262	31033	32594	38756
Соціокультурна складова							
Соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям, млн.грн.	496,6	477,2	574,5	628,8	656,2	658	583,2
Обсяг надання пільг, млн.грн.	312,7	332,5	428,5	403,6	469,3	482,3	495,5
Видатки на культуру та мистецтво, млн.грн.	874,2	915,7	1007,2	1208,5	1195,6	1229,8	1206,7
Кількість закладів культури, шт.	1015	1006	1006	987	983	980	971
Кількість бібліотек, шт.	762	754	752	751	752	756	751
Екологічна складова							
Викиди у атмосферне повітря, тис.т.	266,4	241,9	240,9	260,9	242	173,4	210,3
Використання води, млн.куб м.	53,6	62,4	59,6	64,3	52,9	67,8	71,2
Обсяг відходів, тис.т.	2124,8	1935,4	1948,8	1969,8	2991,7	1729,4	1618,5
У тому числі I-III класів небезпеки, тис.т.	3,3	2,8	6,9	3,8	5,8	5	4,8

Джерело: складено автором на основі [35]

Основні показники сталого розвитку Запорізької області
за період 2015-2021 рр.

Показники	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Економічна складова							
Обсяг реалізації продукції, млн.грн.	183707,1	217571	281201,5	322514,3	306088,4	303267,4	326517,2
Обсяг реалізації промислової продукції, млн.грн.	124986,2	143054	184256,5	207064,4	190179,6	182861,8	206277,1
Індекс промислової продукції	95,3	96,9	106,2	103,6	95,5	92,9	106,4
Розмір залучених капітальних інвестицій, млн.грн.	7794,3	11039,7	15879,7	15732	14876,7	15495	15181,2
Фінансовий результат до оподаткування підприємств, млн.грн.	-2761,5	13739,1	20939,5	17901,1	6234	1756,7	2271,2
Інноваційна складова							
Фінансування інноваційних витрат, млн.грн.	321,1	*	1393,3	*	681,7	*	862,4
Витрати на виконання наукових досліджень та розробок, млн.грн.	500,3	712,4	914,1	1387,9	1538,5	1668,4	1782,6
Інноваційна активність підприємств, %	20,9	*	19,1	*	19,3	*	20,4
Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млн.грн.	4776,4	*	6748,5	*	4897,4	*	8162,9
Інвестиції у наукові розробки, млн.грн.	405,4	391	735	176,5	284,7	111,7	155,9
Соціокультурна складова							
Соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям, млн.грн.	14072,1	15584,3	15092,7	17819,5	17884,2	18854,9	19207,4
Обсяг надання пільг, млн.грн.	3706,2	4115,2	4208,4	4518,5	4927,2	5302,4	5449,6
Видатки на культуру та мистецтво, млн.грн.	796,2	1105,4	1217,2	1064,3	985,6	1005,2	836,9
Кількість закладів культури, шт.	490	489	487	487	482	480	483
Кількість бібліотек, шт.	561	547	544	537	524	524	524
Екологічна складова							
Викиди у атмосферне повітря, тис.т.	270,4	243,1	261,1	252	254,2	226,9	217,5
Використання води, млн.куб м.	489,2	511,6	523,5	542,8	539,7	532,5	541,4
Обсяг відходів, тис.т.	5463,3	5040,8	5129,4	5294,4	5403,3	5531	5228
У тому числі I-III класів небезпеки, тис.т.	19	16	17,5	18,3	16,4	15,9	15,5

Джерело: складено автором на основі [34]

Основні показники сталого розвитку Харківської області
за період 2015-2021 рр.

Показники	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Економічна складова							
Обсяг реалізації продукції, млн.грн.	240407,5	273116,4	330249,4	377177,8	393371,2	439280,3	426709,2
Обсяг реалізації промислової продукції, млн.грн.	34645,3	38808,5	138913,7	157946,7	159007,4	168926,9	178362,2
Індекс промислової продукції	88,2	105,8	106,1	102,9	96,7	95,8	93,5
Розмір залучених капітальних інвестицій, млн.грн.	11246,7	16545,9	19361,8	23551,3	22874,6	20248,6	21904,5
Фінансовий результат до оподаткування підприємств, млн.грн.	-3009,2	-2014,7	6493,3	8649,3	12994,6	13325,5	11095,2
Інноваційна складова							
Фінансування інноваційних витрат, млн.грн.	667	*	890,8	*	672,1	*	705,4
Витрати на виконання наукових досліджень та розробок, млн.грн.	1920,6	2063,1	2399,4	3144,4	2864,1	2558,2	2711,6
Інноваційна активність підприємств, %	28,6	*	28,1	*	27,1	*	27,6
Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млн.грн.	8173,8	*	7265,4	*	11801,1	*	11094,4
Інвестиції у наукові розробки, млн.грн.	78479	88698	92416	111005	170993	124437	144209
Соціокультурна складова							
Соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям, млн.грн.	18273,2	19095,2	20065,1	21395,6	22853,2	22805,5	23962,3
Обсяг надання пільг, млн.грн.	4157,2	4309,5	4842,2	5109,5	5485,2	6109,5	6202,3
Видатки на культуру та мистецтво, млн.грн.	1652,2	1711,4	1809,5	2206,1	2183,4	1950,4	2005,4
Кількість закладів культури, шт.	714	711	695	671	665	653	647
Кількість бібліотек, шт.	812	807	809	798	798	793	793
Екологічна складова							
Викиди у атмосферне повітря, тис.т.	17,6	47	11,3	9,3	41,4	40,2	26,4
Використання води, млн.куб м.	397,3	405,7	412,2	425,6	409,3	417,2	411,2
Обсяг відходів, тис.т.	1711,4	1952,6	1803,4	1628,5	1752,3	1487,7	1446,2
У тому числі I-III класів небезпеки, тис.т.	74,5	61,5	52,4	60,4	49,5	31,8	30,1

Джерело: складено автором на основі [39]

Основні показники сталого розвитку Одеської області
за період 2015-2021 рр.

Показники	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Економічна складова							
Обсяг реалізації продукції, млн.грн.	211919,7	278746,1	327066,8	377930,4	390704,8	450204,9	517367,2
Обсяг реалізації промислової продукції, млн.грн.	54615,8	65954,4	73485,5	79926,6	23048	89664,3	93041,7
Індекс промислової продукції	96,1	109,2	112,2	92,4	107,4	100,7	107,0
Розмір залучених капітальних інвестицій, млн.грн.	9983,5	16728,7	22299,7	23787,8	21080,1	21437,6	22893,1
Фінансовий результат до оподаткування підприємств, млн.грн.	-15663,4	-1024,6	6793,2	14074,8	23628,6	-5232,7	1471,2
Інноваційна складова							
Фінансування інноваційних витрат, млн.грн.	49,7	*	150,2	*	197,6	*	214,5
Витрати на виконання наукових досліджень та розробок, млн.грн.	201,7	237,5	270,2	299,2	342,2	317,3	332,7
Інноваційна активність підприємств, %	19,4	*	15,7	*	16,5	*	17,2
Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млн.грн.	2543	*	2289,5	*	5860,6	*	6208,4
Інвестиції у наукові розробки, млн.грн.	411,7	257,8	937,9	1409,2	903,3	1403,5	1322,1
Соціокультурна складова							
Соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям, млн.грн.	14093,2	14815,9	16704,3	18205,4	20031,5	21075,2	22947,6
Обсяг надання пільг, млн.грн.	3636,7	3912,4	4519,2	4620,4	4951,8	5501,7	5983,4
Видатки на культуру та мистецтво, млн.грн.	1157,5	1285,4	1310,6	1411,9	1506,5	1764,2	1819
Кількість закладів культури, шт.	711	703	703	684	684	677	677
Кількість бібліотек, шт.	732	732	730	727	726	723	723
Екологічна складова							
Викиди у атмосферне повітря, тис.т.	129,7	119,6	133,8	129,4	126,8	123,8	130,4
Використання води, млн.куб м.	323,6	341,2	359,6	361,9	357,2	399,6	415,4
Обсяг відходів, тис.т.	602,6	647,5	739,9	728,5	638,8	456,2	517,4
У тому числі I-III класів небезпеки, тис.т.	3,4	8,1	2,6	1,9	2	2,5	3,1

Джерело: складено автором на основі [37]

Контент – аналіз промислових підприємств – об’єктів дисертаційного дослідження

Підприємства	КВЕДи	Продукція	Юридична адреса
1	2	3	4
ПрАТ «ТерА»	10.72 Виробництво сухарів і сухого печива; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання 10.71 Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання 10.82 Виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів 46.39 Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами 49.41 Вантажний автомобільний транспорт 68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна	Кондитерські вироби (сушка, драже, цукерки, мармелад, зефір, вафлі, печиво, пряники)	Тернопільська ОТГ (46002, м.Тернопіль, вул. Пирогова 3-11)
ТОВ СЕ «Борднетце-Україна»	29.31 Виробництво електричного й електронного устаткування для автотранспортних засобів 27.32 Виробництво інших видів електронних і електричних проводів і кабелів 27.90 Виробництво іншого електричного устаткування 45.31 Оптова торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів 45.32 Роздрібна торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів 46.77 Оптова торгівля відходами та брухтом 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля 47.19 Інші види роздрібною торгівлі в неспеціалізованих магазинах	Кабельно-провідникова продукція для автомобілів AUDI, Volkswagen, Porsche та інша.	Байковецька ОТГ (47711 Тернопільська обл, Тернопільський р-н, с. Байківці, вул. 15 квітня, 7)

продовження додатку П

1	2	3	4
ПАТ «Іскра»	27.40 Виробництво електричного освітлювального устаткування 46.43 Оптова торгівля побутовими електротоварами й електронною апаратурою побутового призначення для приймання, записування, відтворювання звуку й зображення 46.47 Оптова торгівля меблями, килимами й освітлювальним приладдям 47.59 Роздрібна торгівля меблями, освітлювальним приладдям та іншими товарами для дому в спеціалізованих магазинах 49.39 Інший пасажирський наземний транспорт. 49.41 Вантажний автомобільний транспорт 68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна	Автомобільні та світлодіодні лампи, прожектори, промислові світильники, картонажне виробництво, скло рідке натрієве та ін.	Львівська ОТГ (79066, м.Львів, вул. Вулецька, 14.)
ПрАТ «Тернопільський молокозавод»	10.51 Перероблення молока, виробництво масла та сиру 46.33 Оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами 47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами 41.20 Будівництво житлових і нежитлових будівель	Йогурти, кефір, айран, масло, молоко, сметана, сир	Тернопільська ОТГ (46000, м.Тернопіль, вул. Лозовецька 28)
ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ»	29.31 Виробництво електричного й електронного устаткування для автотранспортних засобів	Електричне устаткування для двигунів і транспортних засобів	Стрийська ОТГ (с. Нежухів, Стрийський р-н, Львівська обл, вул. Леоні, 1)

продовження додатку II

1	2	3	4
<p>ТОВ «ОСП Корпорація Ватра»</p>	<p>27.40 Виробництво електричного освітлювального устаткування 43.21 Електромонтажні роботи 46.19 Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту 46.43 Оптова торгівля побутовими електротоварами й електронною апаратурою побутового призначення для приймання, записування, відтворення звуку й зображення 86.21 Загальна медична практика 94.20 Діяльність професійних спілок 47.54 Роздрібна торгівля побутовими електротоварами в спеціалізованих магазинах 71.12 Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах</p>	<p>Проектування, конструювання, виготовлення освітлювальних приладів (розумне освітлення, вуличне освітлення, люстри, офісне освітлення, прожектори, вибухозахищене освітлення)</p>	<p>Тернопільська ОТГ (м.Тернопіль, вул. Микулинецька 46)</p>

Джерело: складено автором на основі [102-107]

SWOT - аналіз економічної складової гермінативного розвитку
промислових підприємств

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>Зростання вартості активів та підвищення фінансової спроможності підприємств</p> <p>Наявність кваліфікованого персоналу реалізації системи управління фінансами</p> <p>Реалізації привабливих інвестиційних проєктів розвитку підприємства</p> <p>Зростання фінансового потенціалу підприємств</p> <p>Постійне розширення товарного асортименту, концентрування найбільшої уваги на найбільш прибутковому асортименті</p>	<p>Орієнтація на позиковий капітал в контексті фінансування виробничо-господарської діяльності</p> <p>Низька фінансова стійкість та ділова активність підприємств, що впливає на швидкість обороту капіталу</p> <p>Низька рентабельність ряду промислових підприємств через негативні зовнішні виклики та відсутність дієвих механізмів боротьби із фінансовими ризиками</p> <p>Недостатня вмотивованість персоналу активізувати фінансово-економічну складову</p> <p>Відсутність дієвої системи управління фінансами та фінансовими ризиками промислових підприємств</p>
Можливості	Загрози
<p>Зростання фінансового потенціалу за рахунок створення і реалізації фінансової стратегії розвитку підприємств</p> <p>Зростання прибутковості фінансово-економічної діяльності промислових підприємств за рахунок активізації виробничої та маркетингової компоненти</p> <p>Підвищення внутрішнього попиту та збільшення платоспроможності пересічного споживача</p> <p>Зростання оборотності капіталу за рахунок активізації економічних процесів в країні</p> <p>Покращення кон'юнктури ринку та зростання конкурентоспроможності продукції промислових підприємств</p>	<p>Значні фінансові ризики пов'язані із наслідками пандемії коронавірусу та війни України із рф</p> <p>Знецінення національної валюти та значний рівень інфляції</p> <p>Відсутність державних механізмів та стратегії стимулювання розвитку фінансової діяльності</p> <p>Відсутність доступу до дешевих кредитно-банківських ресурсів підприємств</p> <p>Невизначеність в співпраці із інвесторами та міжнародними фінансово-кредитними інститутами</p> <p>Необхідність відбудови логістичної інфраструктури у країні</p>

Джерело: самостійна розробка автора

SWOT- аналіз інноваційної складової гермінативного розвитку
промислових підприємств

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>Наявність висококваліфікованого персоналу та інженерно-технічних відділів підприємств</p> <p>Розвинута інституційна система для навчання, підвищення кваліфікації, перекваліфікації персоналу</p> <p>Наявність хорошої ресурсної бази</p> <p>Широкий асортимент якісної продукції підприємств, яка затребувана на ринку</p> <p>Постійне оновлення і модернізація основного капіталу та впровадження нових технологічних ліній</p> <p>Трансферт знань та технологій в контексті забезпечення інноваційного розвитку</p>	<p>Незначна кількість наукових розробок інноваційного типу</p> <p>Застаріла матеріально-технічна база та низький рівень оновлення основного капіталу</p> <p>Низький розмір витрат на інноваційну діяльність та інноваційні процеси</p> <p>Згорання інноваційних програм розвитку підприємств</p> <p>Відсутність інтенсивного генерування та впровадження інноваційних ідей</p> <p>Низька рентабельність інноваційної діяльності</p> <p>Відсутність стимулюючих державних та регіональних механізмів інноваційного розвитку промислових підприємств</p>
Можливості	Загрози
<p>Значні можливості трансферту інноваційних технологій та системи інноваційного управління у виробничо-господарську діяльність підприємства</p> <p>Посилення конкуренції та формування стимулів широкого впровадження інноваційних ідей</p> <p>Розробка та впровадження державних програм активного інноваційного розвитку промислових підприємств</p> <p>Формування стратегічних перспектив інноваційного розвитку в контексті реалізації програм розвитку регіонів та країни</p>	<p>Продовження війни України із рф</p> <p>Зростання вартості кредитних ресурсів та відсутність можливості залучення інвестицій для активізації інноваційної діяльності</p> <p>Зростання показника інфляції</p> <p>Зміна законодавства у сфері інновацій</p> <p>Зростання цін на ресурси</p> <p>Зростання вартості оформлення інновацій</p> <p>Зміна уподобань споживачів та зниження попиту на інновації</p> <p>Необхідність відновлення логістичної інфраструктури</p>

Джерело: самостійна розробка автора

SWOT- аналіз соціокультурної складової гермінативного розвитку
промислових підприємств

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>Зростання продуктивності праці працівників промислових підприємств</p> <p>Збільшення рівня оплати праці на підприємствах</p> <p>Орієнтування в розподілі прибутку на соціокультурну складову</p> <p>Зростання рівня кваліфікації персоналу промислового підприємства</p> <p>Організація соціокультурних заходів для працівників підприємства</p> <p>Програми матеріального та морального стимулювання працівників підприємств</p>	<p>Значний вплив інфляційного чиннику на розмір оплати праці</p> <p>Законодавчі обмеження та їх вплив на ефективність праці на промислових підприємствах</p> <p>Обмежений інструментарій мотивування персоналу в контексті розвитку</p> <p>Зниження фінансування для забезпечення підвищення кваліфікації промислових підприємств</p> <p>Зниження питомої ваги прибутку, котрий орієнтований на соціокультурну компоненту</p>
Можливості	Загрози
<p>Розробка стратегії розвитку підприємства в контексті активізації соціокультурної складової</p> <p>Зростання кваліфікації персоналу за рахунок використання нових інноваційних технологій розвитку</p> <p>Значне зростання продуктивності праці за рахунок збільшення обсягів виробництва та додаткового залучення персоналу</p> <p>Формування програми культурного розвитку за рахунок згуртованості колективу їх єдності щодо культурної компоненти</p>	<p>Зростання рівня інфляції та зниження реального розміру оплати праці працівників промислового підприємства</p> <p>Знищення соціокультурної інфраструктури через військове вторгнення рф в Україну</p> <p>Зміна уподобань персоналу підприємства в культурній компоненті</p> <p>Зниження загальнодержавних витрат на соціокультурну компоненту, відсутність програм розвитку даного напрямку гермінативного розвитку</p> <p>Моральне виснаження трудових ресурсів через військове вторгнення рф в Україну</p>

Джерело: самостійна розробка автора

**SWOT- аналіз екологічної складової гермінативного розвитку
промислових підприємств**

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>Зростання темпу витрат на утилізацію промислових відходів</p> <p>Зростання розміру та темпів зростання витрат на ресурсо- та енергозберігаючі технології</p> <p>Оптимізація використання електроенергії на виробництво асортименту продукції</p> <p>Розуміння управлінським персоналом важливості екологізації функціонування промислових підприємств</p> <p>Модернізація основного капіталу для підвищення ефективності виробничо-господарських процесів та зменшення промислових викидів</p> <p>Можливості реалізації повторної переробки відходів (промисловий рецикл)</p>	<p>Зростання розміру промислових викидів промислових підприємств</p> <p>Відсутність нормативно-правової бази стимулювання екологізації виробничо-господарських процесів</p> <p>Відсутність стимулюючих чинників впливу персоналу підприємства до збереження навколишнього середовища та раціонального використання ресурсного потенціалу</p> <p>Відсутність СЕС для використання у виробничо-господарських процес підприємства</p> <p>Відсутність відділів, зайнятих екологізацією виробничо-господарських процесів</p>
Можливості	Загрози
<p>Більша екологізація продукції промислових підприємств</p> <p>Ініціювання програм екологізації промислового виробництва</p> <p>Використання у виробничому циклу нових екологічних технологій</p> <p>Раціональне та повторне використання різновидів ресурсів</p> <p>Впровадження мотиваційної складової збереження навколишнього середовища та виробництва екологічної продукції</p> <p>Участь промислових підприємств у різноманітних державних та міжнародних програмах екологізації виробничо-господарської діяльності</p>	<p>Забруднення екології через військове вторгнення РФ в Україні</p> <p>Згорання програм підтримки СЕС</p> <p>Недосконалість законодавства що регулює охорону навколишнього середовища</p> <p>Розпорошення промислових регіонів в межах України, що дасть негативний екологічний ефект</p> <p>Необхідність додаткового фінансування для виконання програм екологізації промислових підприємств</p> <p>Жорсткі регуляторні методи для забезпечення збереження навколишнього середовища</p>

Джерело: самостійна розробка автора

Експертна оцінка основних показників (індикаторів) гермінативного
розвитку промислових підприємств

Складова гермінативного розвитку	Основні показники	Експертні оцінки					Сума рангу	Коефіцієнт важливості показника	Коефіцієнт важливості складової
		1	2	3	4	5			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Економічна складова</i>	1. Фінансова стійкість	7	4	6	5	5	27	0,193	0,25
	2. Абсолютна ліквідність	1	3	3	2	3	12	0,086	
	3. Оборотність активів	3	2	1	3	1	10	0,071	
	4. Оборотність власного капіталу	2	1	2	1	4	10	0,071	
	5. Рентабельність господарської діяльності	6	5	7	4	6	28	0,200	
	6. Рентабельність власного капіталу	4	7	5	6	7	29	0,207	
	7. Рентабельність активів	5	6	4	7	2	24	0,171	
<i>Інноваційна складова</i>	1. Частка інноваційної продукції в структурі асортименту продукції	4	3	5	4	3	19	0,253	0,3
	2. Темп приросту витрат на інноваційну діяльність	2	2	1	2	2	9	0,120	
	3. Рівень оновлення основного капіталу	3	4	4	5	4	20	0,267	
	4. Динаміка зростання зайнятості у сфері реалізації інноваційної діяльності	1	1	2	1	1	6	0,080	
	5. Рентабельність реалізації інновацій	5	5	3	3	5	21	0,280	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Соціокультурна складова</i>	1. Темп зростання кількості працівників підприємства	1	2	2	1	2	8	0,107	0,2
	2. Темп приросту оплати праці	4	3	5	5	3	20	0,267	
	3. Частка прибутку спрямована на соціальні заходи	5	4	3	4	4	20	0,267	
	4. Відсоток працівників, які пройшли курси підвищення кваліфікації	2	1	1	2	1	7	0,093	
	5. Коефіцієнт зростання продуктивності праці	3	5	4	3	5	20	0,267	
<i>Екологічна складова</i>	1. Темп зростання промислових відходів в рік	1	1	2	1	1	6	0,08	0,25
	2. Темп зростання витрат на утилізації відходів	2	2	1	2	3	10	0,133	
	3. Темп зростання витрат на ресурсозберігаючі технології	4	3	4	5	2	18	0,24	
	4. Темп зростання витрат на енергозберігаючі технології	5	4	5	4	5	23	0,307	
	5. Темп зростання використання енергії у виробничому процесі	3	5	3	3	4	18	0,24	

Джерело: складено автором на основі оцінювання думки експертів

Узагальнюючі показники складових та інтегральний показник
гермінативного розвитку промислових підприємств Тернопільщини та
Львівщини

Складова	Скорочена назва	2017	2018	2019	2020	2021
ПрАТ «ГерА»						
Економічна	ЕконСГР	1,111	-0,618	-1,053	-1,226	-2,695
Інноваційна	ІСГР	0,193	*	0,258	*	0,030
Соціокультурна	СКСГР	0,080	0,034	0,006	0,103	0,322
Екологічна	ЕколСГР	0,128	0,093	-0,083	-0,046	0,115
Інтегральний показник	ПГРПП	0,826	-0,659	-0,729	-0,785	-0,894
ТОВ «СЕ Борднетце-Україна»						
Економічна	ЕконСГР	-0,234	-0,228	-0,040	-0,052	-0,145
Інноваційна	ІСГР	0,079	*	0,056	*	-0,113
Соціокультурна	СКСГР	0,043	0,084	0,075	0,008	0,080
Екологічна	ЕколСГР	0,005	0,142	0,001	0,076	0,000
Інтегральний показник	ПГРПП	-0,478	-0,342	0,466	0,377	-0,558
ПрАТ «Тернопільський молокозавод»						
Економічна	ЕконСГР	1,019	0,590	0,558	0,624	0,639
Інноваційна	ІСГР	0,093	*	0,014	*	-0,063
Соціокультурна	СКСГР	0,137	0,115	0,123	0,056	0,069
Екологічна	ЕколСГР	0,072	0,073	0,059	0,056	0,121
Інтегральний показник	ПГРПП	0,800	0,716	0,712	0,711	0,713
ТОВ «ОСП Корпорація Ватра»						
Економічна	ЕконСГР	0,559	0,661	0,652	0,582	0,512
Інноваційна	ІСГР	0,018	*	0,013	*	0,003
Соціокультурна	СКСГР	0,111	0,150	0,097	0,118	-0,036
Екологічна	ЕколСГР	0,076	0,103	0,058	0,083	0,085
Інтегральний показник	ПГРПП	0,715	0,739	0,725	0,717	0,678
ПАТ «Іскра»						
Економічна	ЕконСГР	-0,083	-0,047	-0,098	-0,010	-0,056
Інноваційна	ІСГР	0,078	*	-0,033	*	-0,055
Соціокультурна	СКСГР	0,056	-0,041	-0,060	0,060	0,052
Екологічна	ЕколСГР	0,054	0,031	0,029	0,000	0,004
Інтегральний показник	ПГРПП	0,487	-0,414	-0,523	0,394	-0,453
ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ»						
Економічна	ЕконСГР	0,420	0,420	0,535	0,402	0,570
Інноваційна	ІСГР	0,161	*	0,142	*	0,092
Соціокультурна	СКСГР	0,239	0,104	0,375	-0,031	0,252
Екологічна	ЕколСГР	0,098	0,093	0,111	-0,007	0,044
Інтегральний показник	ПГРПП	0,742	0,683	0,775	0,621	0,746

Джерело: самостійна розробка автора

Примітка: інноваційна складова враховується тільки, коли представлена узагальнююча звітність промислових підприємств, щодо їх інноваційної активності (2017, 2019, 2021)

Апробація моделі статистичної залежності між показниками гермінативного розвитку підприємства та їх впливу на валовий регіональний продукт (промислове підприємство ПрАТ «ГерА» та Тернопільське ОТГ)

Використаємо кореляційно-регресійний аналіз для оцінювання параметрів залежної змінної валовий регіональний продукт ОТГ (ВРП) (Y) від незалежних змінних обсяг реалізації продукції підприємства (РП) (X₁), частка інноваційної продукції в структурі асортименту продукції (ЧП) (X₂), рівень зайнятості на підприємстві (РЗП) (X₃), темп зростання промислових відходів (ТЗПВ) (X₄) для періоду 2017-2021 рр.

Вхідні дані:

Рік	РП (X ₁)	ЧП (X ₂)	РЗП (X ₃)	ТЗПВ (X ₄)	ВРП (Y)
2017	54350	5,02%	0,00%	6,50%	40747
2018	49495	0%	0,00%	-10,20%	49133
2019	42774	7,26%	0,00%	-1,60%	57152
2020	44291	0%	-17,37%	10,40%	62661
2021	82984	0%	3,82%	12,90%	81485

Для проведення аналізу, спочатку виконаємо розрахунок коефіцієнтів регресії:

1. Коефіцієнти перетину (a₀):

Використовуємо формулу: $a_0 = Y - a_1 * X_1 - a_2 * X_2 - a_3 * X_3 - a_4 * X_4$

Для 2017 року: $a_0 = 40747 - a_1 * 54350 - a_2 * 0,0502 - a_3 * 0 - a_4 * 0,065$

Для 2018 року: $a_0 = 49133 - a_1 * 49495 - a_2 * 0 - a_3 * 0 - a_4 * (-0,102)$

Для 2019 року: $a_0 = 57152 - a_1 * 42774 - a_2 * 0,0726 - a_3 * 0 - a_4 * (-0,016)$

Для 2020 року: $a_0 = 62661 - a_1 * 44291 - a_2 * 0 - a_3 * (-0,1737) - a_4 * 0,104$

Для 2021 року: $a_0 = 81485 - a_1 * 82984 - a_2 * 0 - a_3 * 0,0382 - a_4 * 0,129$

2. Розраховуємо коефіцієнти X₁, X₂, X₃, X₄ (a₁, a₂, a₃, a₄):

Використовуємо формулу: $a_1 = \frac{\sum[(X_i - X_{cp}) * (Y_i - Y_{cp})]}{\sum[(X_i - X_{cp})^2]}$,

a_2, a_3, a_4 розраховується аналогічно, замінюючи відповідні значення змінних.

3. Побудова регресійної моделі:

$$Y = a_0 + a_1 * X_1 + a_2 * X_2 + a_3 * X_3 + a_4 * X_4$$

4. Аналіз коефіцієнтів регресії:

- Перевірка значущості кожного коефіцієнта
- Оцінка впливу незалежних змінних на залежну змінну
- Визначення статистичної достовірності моделі

Здійснимо розрахунки:

Спочатку обчислимо середні значення змінних:

$$X_1 \text{ (РП): } 54350+49495+42774+44291+82984 / 5 = 54778,8$$

$$X_2 \text{ (ЧП): } 5,02+0+7,26+0+0 / 5 = 2,456$$

$$X_3 \text{ (РЗП): } 0+0+0+(-17,37)+3,82 / 5 = (-2,11)$$

$$X_4 \text{ (ТЗПВ): } 6,5+(-10,2)+(-1,6)+10,4+12,9 / 5 = 3,6$$

$$Y \text{ (ВРП): } 40747+49133+57152+62661+81485 / 5 = 58255,6$$

Розрахунок коефіцієнта a_1 :

$$\begin{aligned} a_1 = & [(54350-54778,8)*(40747-58255,6) + (49495-54778,8)*(49133-58255,6) + \\ & (42774-54778,8)*(57152-58255,6) + (44291-54778,8)*(62661-58255,6) + (82984- \\ & 54778,8)*(81485-58255,6)] / [(54350-54778,8)^2 + (49495-54778,8)^2 + (42774- \\ & 54778,8)^2 + (44291-54778,8)^2 + (82984-54778,8)^2] = (-14554,4 * -17508,6 + (- \\ & 5295,8) * (-9112,6) + (-12004,8) * (-1103,6) + (-10487,8) * (4411,4) + 28205,2 * \\ & 23229,4) / (16954,4^2 + 5295,8^2 + 12004,8^2 + 10487,8^2 + 28205,2^2) = \\ & =496583431,68 / 1631948054,72 = 0,304 \end{aligned}$$

Аналогічним чином розраховуємо коефіцієнти a_2, a_3, a_4 :

$$\begin{aligned} a_2 = & (-13396,04 * -17508,6 + (-5295,8) * (-2350,66) + (-12004,8) * (-1103,6) + \\ & (-10487,8) * (-2102,16) + 28205,2 * 5518,16) / (16954,4^2 + 5295,8^2 + 12004,8^2 + \\ & 10487,8^2 + 28205,2^2) = 48630459,41 / 1631948054,72 = 0,0298 \end{aligned}$$

$$a_3 = (-13396,04 * -6277,4 + (-5295,8) * (-5581,96) + (-12004,8) * (-2372,8) + (-$$

$$10487,8) * 3517,84 + 28205,2 * 6227,16) / (16954,4^2 + 5295,8^2 + 12004,8^2 + 10487,8^2 + 28205,2^2) = 28495600,09 / 1631948054,72 = 0,0174$$

$$a_4 = (-13396,04 * 473,36 + (-5295,8) * (-1015,76) + (-12004,8) * 686,4 + (-10487,8) * 783,84 + 28205,2 * 1895,76) / (16954,4^2 + 5295,8^2 + 12004,8^2 + 10487,8^2 + 28205,2^2) = 3479007,34 / 1631948054,72 = 0,0021$$

Тепер можемо скласти регресійну модель:

$$Y = a_0 + a_1 * X_1 + a_2 * X_2 + a_3 * X_3 + a_4 * X_4$$

$$\text{де } a_0 = Y_{\text{ср}} - a_1 * X_{\text{ср}1} - a_2 * X_{\text{ср}2} - a_3 * X_{\text{ср}3} - a_4 * X_{\text{ср}4}$$

$X_{\text{ср}1}, X_{\text{ср}2}, X_{\text{ср}3}, X_{\text{ср}4}$ - середні значення змінних

Розраховуємо a_0 :

$$a_0 = 58255,6 - 0,304 * 54778,8 - 0,0298 * 2,456 - 0,0174 * (-2,11) - 0,0021 * 3,6 = 58255,6 - 16680,9152 - 0,0728048 - (-0,036734) - 0,00756 = 58018,79$$

Таким чином, регресійна модель має вигляд:

$$Y = 58018,79 + 0,304 * X_1 + 0,0298 * X_2 + 0,0174 * X_3 + 0,0021 * X_4 + \varepsilon$$

Далі, використовуємо формулу для обчислення F-критерію Фішера:

$$F = (SSR / k) / (SSE / (n - k - 1))$$

Розрахуємо значення F-критерію Фішера:

$$SSR = \sum((\hat{Y}_i - \bar{Y})^2) = (0,304 * 54350 + 0,0298 * 5,02 + 0,0174 * 0 + 0,0021 * 6,5)^2 + (0,304 * 49495 + 0,0298 * 0 + 0,0174 * 0 + 0,0021 * -10,2)^2 + (0,304 * 42774 + 0,0298 * 7,26 + 0,0174 * 0 + 0,0021 * -1,6)^2 + (0,304 * 44291 + 0,0298 * 0 + 0,0174 * -17,37 + 0,0021 * 10,4)^2 + (0,304 * 82984 + 0,0298 * 0 + 0,0174 * 3,82 + 0,0021 * 12,9)^2 = 1306866235,48$$

$$\bar{Y} = (40747 + 49133 + 57152 + 62661 + 81485) / 5 = 58215,6$$

$$SSE = \sum((Y_i - \hat{Y}_i)^2) = (40747 - (58018,79 + 0,304 * 54350 + 0,0298 * 5,02 + 0,0174 * 0 + 0,0021 * 6,5))^2 + (49133 - (58018,79 + 0,304 * 49495 + 0,0298 * 0 + 0,0174 * 0 + 0,0021 * -10,2))^2 + (57152 - (58018,79 + 0,304 * 42774 + 0,0298 * 7,26 + 0,0174 * 0 + 0,0021 * -1,6))^2 + (62661 - (58018,79 + 0,304 * 44291 + 0,0298 * 0 + 0,0174 * -17,37 + 0,0021 * 10,4))^2 + (81485 - (58018,79 + 0,304 * 82984 + 0,0298 * 0 + 0,0174 * 3,82 + 0,0021 * 12,9))^2 = 1386801464,82$$

$$F = (SSR / k) / (SSE / (n - k - 1)) = (1306866235,48 / 11) / (1386801464,83 / (9 - 11 - 1)) \approx 2,176$$

Для перевірки статистичної значущості отриманого значення F, потрібно порівняти його з критичним значенням F для заданого рівня значущості та ступенів свободи. Результат порівняння допоможе визначити, чи слід відхилити нульову гіпотезу про відсутність зв'язку між залежною та незалежними змінними.

Задане значення F-критерію Фішера (F-критичне) дорівнює 1,711. Отримане значення F-критерію Фішера (2,176) перевищує задане значення (1,711), що означає, що отримана модель регресії статистично значуща. Отже, можемо відхилити нульову гіпотезу про відсутність зв'язку між залежною та незалежними змінними на рівні значущості, що використовувалась для обчислення F-критерію.

Відповідно, доведено значущість впливу чинників, котрі формують гермінативний розвиток промислового підприємства ПрАТ «ТерА» (обсяг реалізації продукції підприємства, частка інноваційної продукції в структурі асортименту продукції, рівень зайнятості на підприємстві, темп зростання промислових відходів) на валовий регіональний продукт Тернопільської ОТГ.

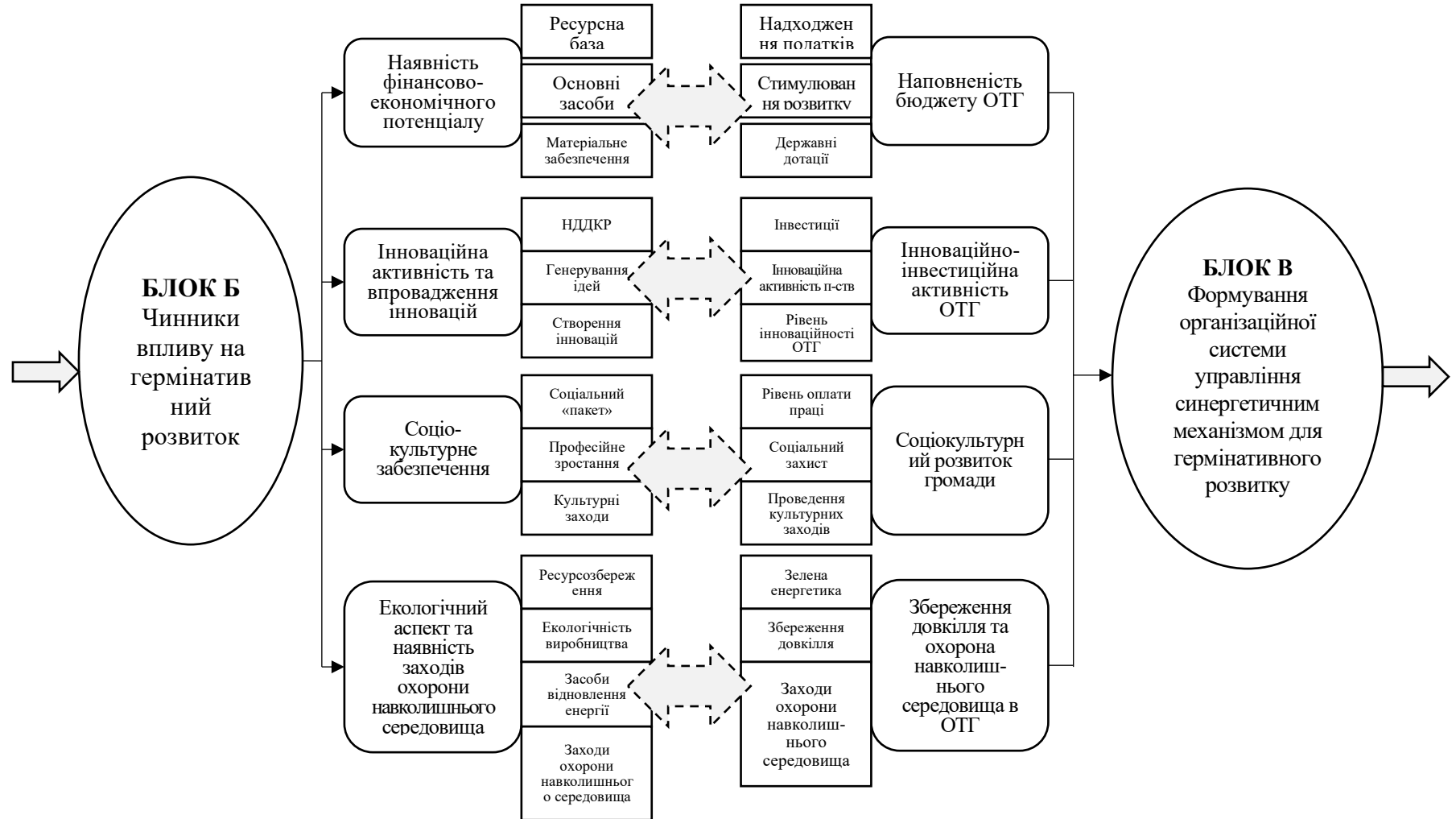
Групування чинників впливу та індикаторів гермінативного розвитку
промислових підприємств в умовах АТР

Рівні	Чинники	Індикатори
1	2	3
Рівень ОТГ	<i>Внутрішнє середовище</i>	
	Економіко-географічне положення	Наявність переваг щодо вигідного розташування відносно транспортної мережі, прикордонних територій, міждержавних шляхів сполучення.
	Природно-ресурсний потенціал	Наявність запасів природних ресурсів за видами, одиниць; структура природних ресурсів відносно загальнодержавних показників, %; динаміка абсолютного та відносного приросту (зменшення) за останніх 10-20 років.
	Адміністративно-територіальний устрій	Кількість адміністративних одиниць; радіус надання соціальних послуг на території адміністративно-територіальної одиниці.
	Соціально-економічний розвиток	Валовий регіональний продукт, обсяги промислового виробництва, інвестиції у основний капітал: абсолютні та відносні темпи приросту, частка у ВВП України. Частка доходів населення регіону у загальнодержавній структурі доходів, %. Середньомісячна заробітна плата працівника: грн., частка відносно середнього значення показника по країні.
	Екологічна ситуація	Стан радіаційного та промислового забруднення адміністративно-територіальної одиниці: динаміка за останніх 5-10 років, частка відносно загальнодержавного показника.
	Інноваційний потенціал	Частка інновацій у регіоні (адміністративному районі, місті, селищі, селі) відносно загальнодержавного показника, %. Структура інноваційно активних підприємств, відношення їх кількості до загальнодержавного показника.
	<i>Зовнішнє середовище</i>	
	Економіко-правове середовище	Зовнішньоекономічні зв'язки, стабільність законодавчої бази, необхідність дотримання бюрократичних процедур.
	Політичне середовище	Стабільність політичного середовища, рівень взаємодії між органами державної влади, місцевого самоврядування й підприємницьким сектором та громадськістю щодо вирішення ключових регіональних проблем.
	Соціально-культурне середовище	Рівень добробуту населення, межа бідності, індекс людського розвитку, рівень соціальної напруги в суспільстві.
	Науково-технологічне середовище	Рівень розвитку інноваційної діяльності та впровадження елементів науково-технічного процесу
		<i>Внутрішнє середовище</i>
	Організаційна структура та кадровий потенціал	Наявність ефективно діючої організаційної структури підприємства (організації), структура кадрів за кількістю, рівнем кваліфікації та професіоналізації; показник плинності кадрів

1	2	3
Рівень промислового підприємства	Виробнича, маркетингова, інноваційна діяльність	Частка виробництва (надання послуг) підприємства в узагальнених економічних показниках галузі, сектора, адміністративно-територіальної одиниці. Наявність маркетингових служб, рівень здійснення маркетингових досліджень та їх суб'єкти.
	Фінансово-економічна діяльність підприємства (організації)	Показники стану фінансової звітності підприємства, фінансовий результат підприємства у структурі показників відповідної базової адміністративно-територіальної одиниці, регіону.
	<i>Зовнішнє середовище</i>	
	Конкурентне середовище галузі	Кількість конкуруючих підприємств в галузі
	Економіко-правові чинники	Вплив загальноекономічної ситуації по країні в цілому та світових тенденцій на розвиток підприємства. Досконалість законодавчої та нормативно-правової бази.
	Політичні чинники	Вплив політичних чинників на стабільність законодавства, його удосконалення, на рівень залучення іноземних інвесторів
	Науково-технічні та технологічні чинники	Розвиток науково-технологічного прогресу та його вплив на діяльність підприємства, рівень впровадження інновацій.

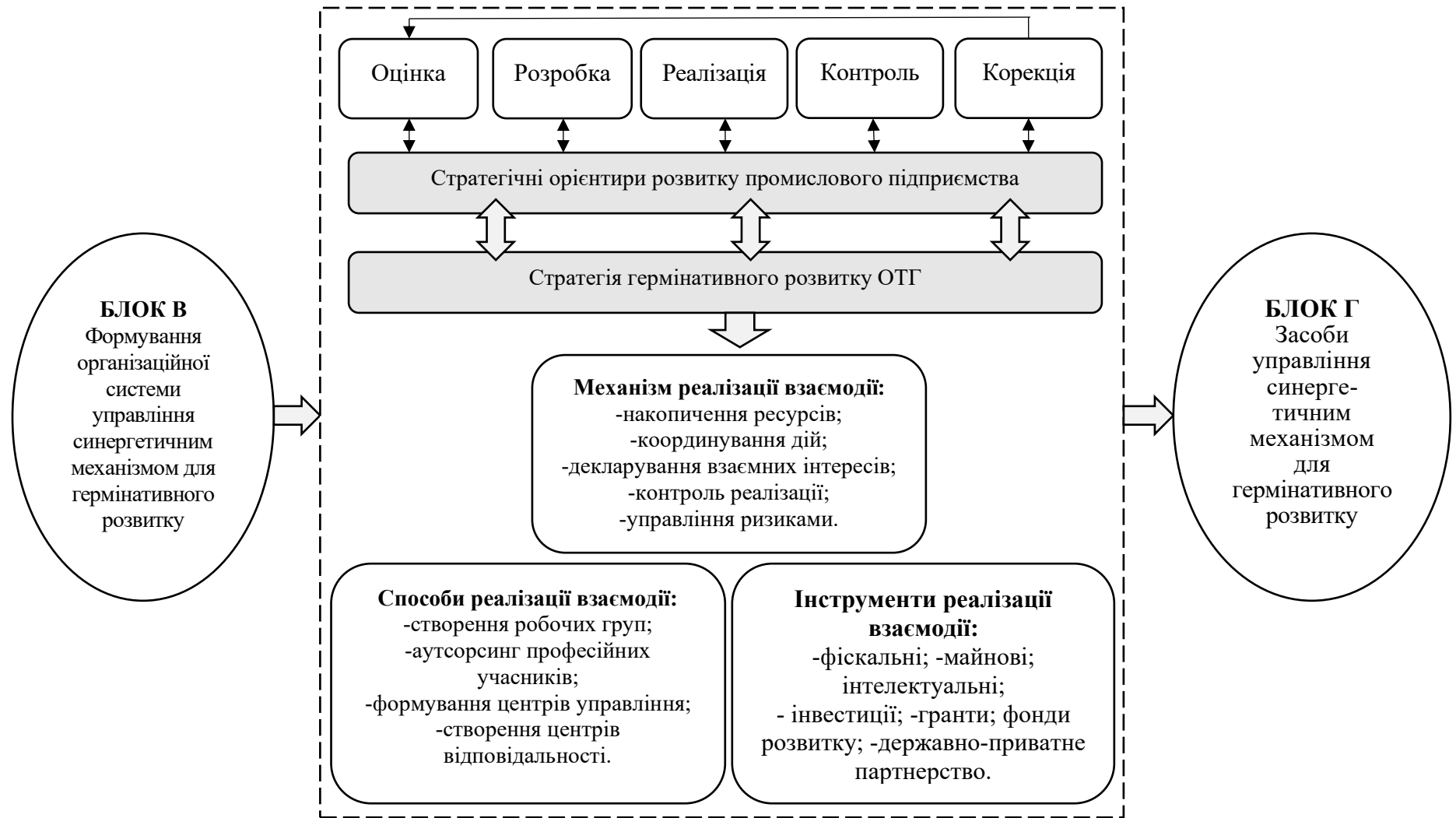
Джерело: самостійна розробка автора

Чинники впливу на гермінативний розвиток на мікрорівні (промислове підприємство) та мезорівні (ОТГ)

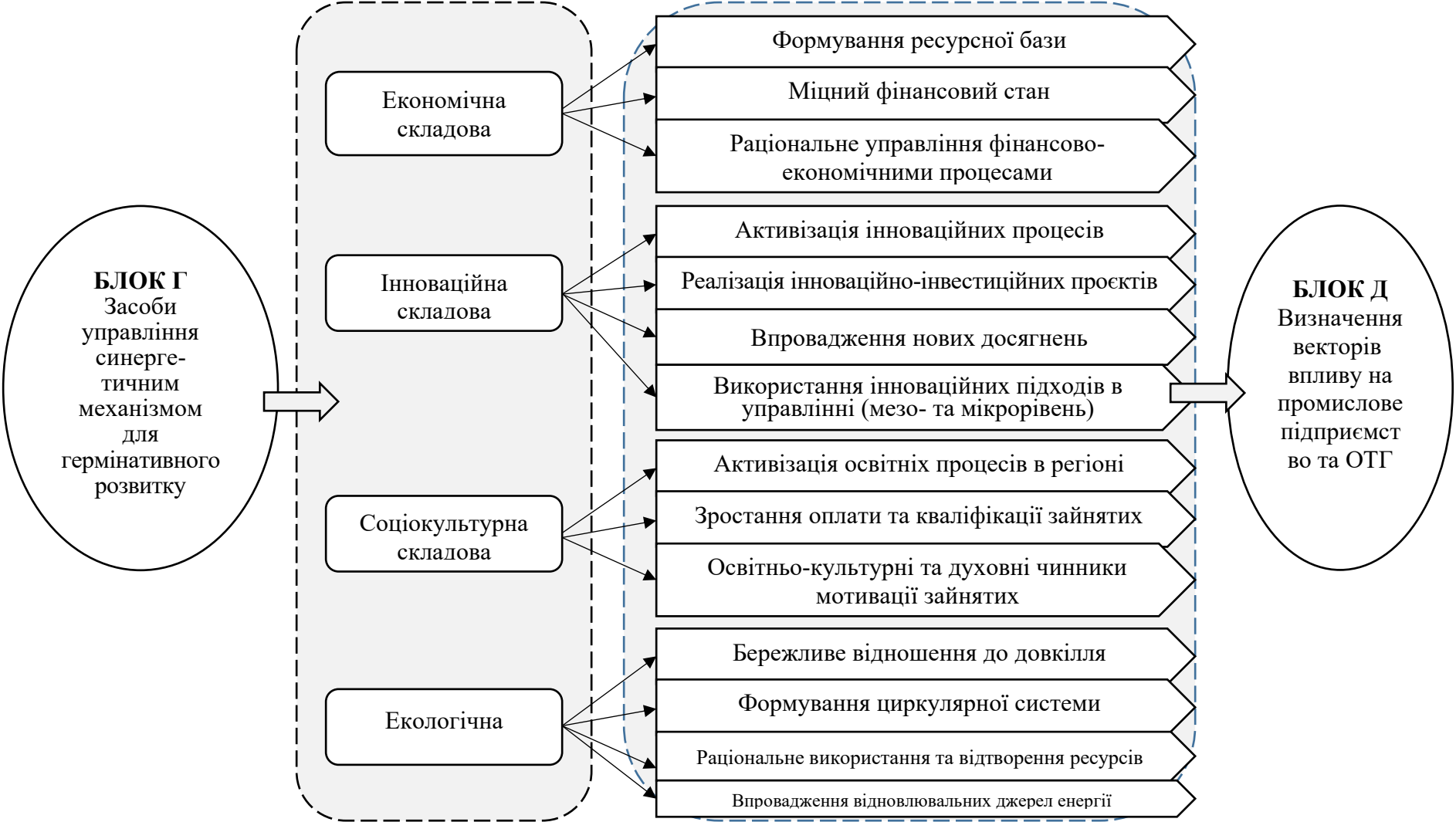
Джерело: самостійна розробка автора

Формування організаційної системи управління синергетичним механізмом для гермінативного розвитку

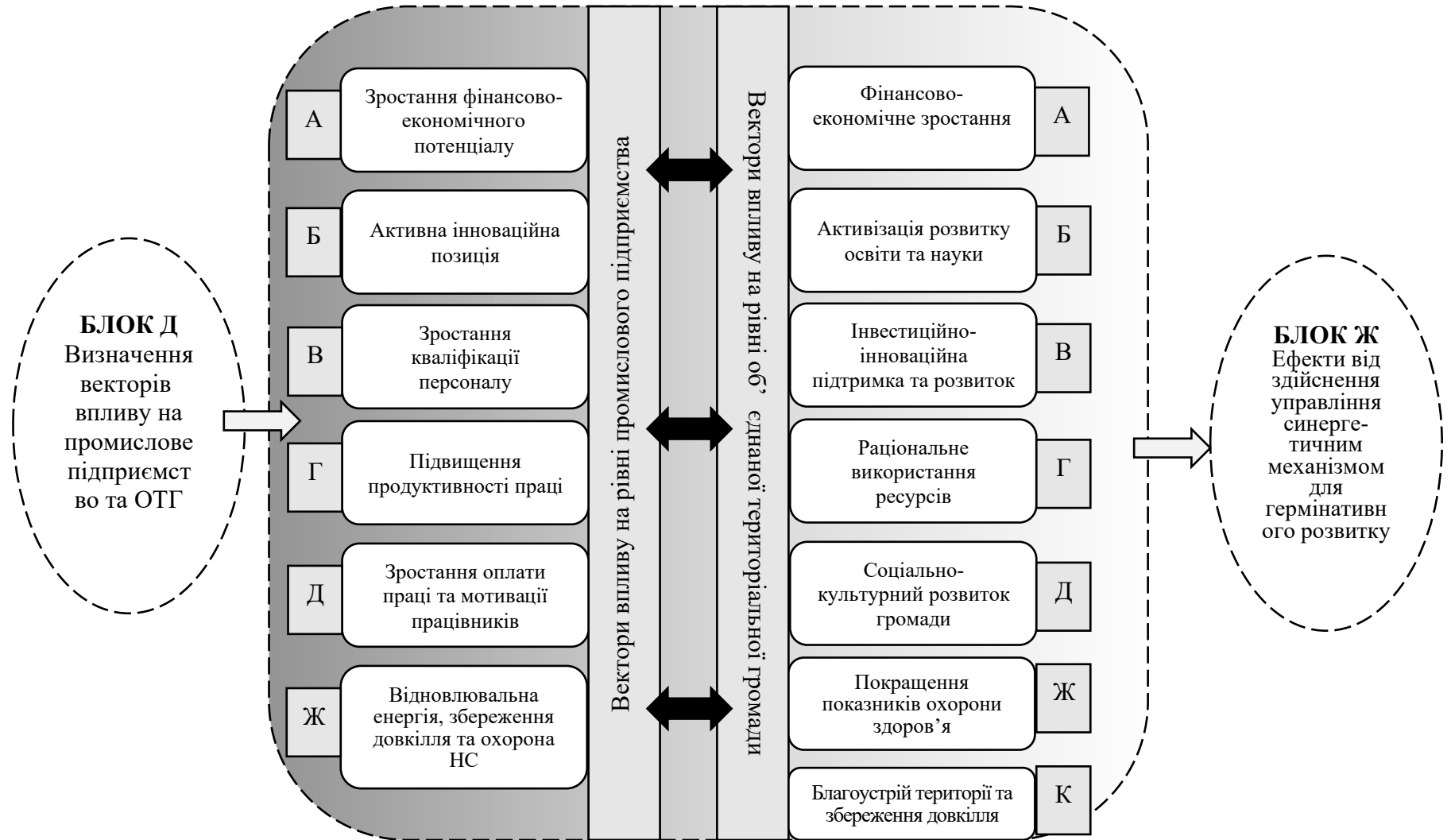
Джерело: самостійна розробка автора

Основні засоби управління синергетичним механізмом для реалізації гермінативного розвитку

Джерело: самостійна розробка автора

Визначення векторів впливу на промислове підприємство та ОТГ

Джерело: самостійна розробка автора

Визначення ефектів від здійснення управління синергетичним механізмом для гермінативного розвитку

Джерело: самостійна розробка автора

Стратегічна картка гермінативного розвитку промислового підприємства

Джерело: самостійна розробка автора

Стратегічна картка гермінативного розвитку об'єднаної територіальної громади

Джерело: самостійна розробка автора

Стратегічна карта гермінативного розвитку підприємства

ПрАТ «ТерА» (Тернопільська ОТГ)

Період реалізації	Стратегічна карта буде охоплювати план на середньо- (3-5 роки) та довгострокову (більше 5 років) перспективу, з можливістю оновлення та вдосконалення у процесі реалізації
Мета та стратегічні цілі синергетичної взаємодії в аспекті гермінативного розвитку	<p>Мета та стратегічні цілі синергетичної взаємодії в аспекті сталого розвитку підприємства:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Забезпечення сталого зростання та конкурентоспроможності підприємства. - Вдосконалення виробничих процесів та впровадження інноваційних технологій. - Розширення асортименту товарів та ринків збуту. - Виконання норм та вимог країн ЄС щодо регіональної політики. - Впровадження інноваційних технологій та процесів для покращення якості продукції. - Забезпечення екологічної сталості та зменшення впливу на навколишнє середовище. - Залучення інвестицій для розвитку виробництва та розширення асортименту товарів. - Встановлення партнерських відносин з Тернопільською ОТГ для спільної реалізації проєктів зі сталого розвитку.
Аналіз чинників впливу реалізації гермінативного розвитку	<p>Аналіз чинників впливу реалізації сталого розвитку підприємства:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Стан ринку та конкуренції в сфері кондитерських виробів. - Потреби та очікування споживачів. - Нормативно-правове середовище та вимоги щодо сталого розвитку. - Технологічні можливості та інноваційний потенціал. - Вивчення законодавства та регуляторних вимог, що стосуються виробництва кондитерських виробів та екологічних стандартів. - Аналіз ринкових тенденцій та попиту на органічні та натуральні продукти. - Оцінка конкуренції та пошук нових ринків збуту, зокрема у країнах ЄС. - Визначення потенційних ризиків та впливу змін клімату на виробничий процес.

<p>Формування організаційної системи управління синергетичним механізмом для гермінативного розвитку</p>	<p>Формування організаційної системи управління синергетичним механізмом для сталого розвитку підприємства:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Створення команди з представників підприємства та Тернопільської ОТГ для спільного планування та впровадження стратегії сталого розвитку. - Розробка регулярних зустрічей та спільних проєктів для обміну досвідом та вирішення спільних проблем. - Визначення відповідальних осіб з обох сторін для контролю та звітності про реалізацію стратегічних цілей. - Визначення ролі та функцій керівництва підприємства. - Розробка імплементаційних стратегій та планів. - Створення внутрішнього комунікаційного середовища та механізмів залучення персоналу.
<p>Засоби управління синергетичним механізмом для гермінативного розвитку</p>	<p>Засоби управління синергетичним механізмом для сталого розвитку підприємства:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Встановлення системи моніторингу та оцінки результативності. - Застосування інструментів управління якістю та стандартів. - Розвиток партнерських відносин з Тернопільською ОТГ та іншими зацікавленими сторонами.
<p>Визначення векторів впливу на промислове підприємство та ОТГ</p>	<p>Визначення векторів впливу на промислове підприємство та ОТГ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Реалізація спільних проєктів з розвитку інфраструктури та логістики. - Обмін досвідом та технологіями із іншими підприємствами в рамках програм розвитку Тернопільської ОТГ. - Спільні заходи з популяризації та підтримки місцевих виробників.
<p>Ефекти від здійснення управління синергетичним механізмом для гермінативного розвитку</p>	<p>Ефекти від здійснення управління синергетичним механізмом для сталого розвитку підприємства:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Підвищення конкурентоспроможності підприємства на ринку шляхом впровадження інновацій та покращення якості продукції - Зменшення впливу на довкілля та покращення екологічної сталості виробничих процесів - Збільшення валового регіонального продукту через спільні проєкти з Тернопільською ОТГ. - Покращення співпраці з партнерами та забезпечення сталого зростання підприємства.

Джерело: самостійна розробка автора

Стратегічна карта гермінативного розвитку підприємства

ПАТ «Іскра» (Львівська ОТГ)

Період реалізації	Період реалізації стратегічних векторів розвитку промислового підприємства ПАТ «Іскра» може бути орієнтовано на довгострокову перспективу 3-5 років, із можливістю коригування та оновлення стратегії в процесі розвитку.
Мета та стратегічні цілі синергетичної взаємодії в аспекті гермінативного розвитку	Забезпечити сталий розвиток підприємства «Іскра» та сприяти сталому розвитку Львівської ОТГ.
Аналіз чинників впливу реалізації гермінативного розвитку	<ul style="list-style-type: none"> - Посилити науково-дослідний та виробничо-технічний потенціал підприємства; - Впровадити інноваційні технології та виробничі процеси; - Розширити асортимент продукції, зокрема, у сфері LED-освітлення; - Розвивати співпрацю з Львівською ОТГ з метою спільного розвитку та економічного зростання.
Формування організаційної системи управління синергетичним механізмом для гермінативного розвитку	<ul style="list-style-type: none"> - Встановлення механізмів спільної роботи з Львівською ОТГ. - Створення комунікаційних каналів та платформ для обміну знаннями та досвідом. - Формування команди, відповідальної за реалізацію стратегії сталого розвитку.
Засоби управління синергетичним механізмом для гермінативного розвитку	<ul style="list-style-type: none"> - Залучення фінансових ресурсів для інвестицій у дослідження та розвиток. - Запровадження системи моніторингу та оцінки результативності. - Впровадження програм стимулювання та мотивації працівників.
Визначення векторів впливу на промислове підприємство та ОТГ	<ul style="list-style-type: none"> - Розширення ринків збуту та пошуку нових клієнтів. - Підвищення ефективності виробничих процесів та зниження енерговитрат. - Розвиток партнерських відносин та співпраці з іншими підприємствами та організаціями.
Ефекти від здійснення управління синергетичним механізмом для гермінативного розвитку	<ul style="list-style-type: none"> - Збільшення прибутку та конкурентоспроможності підприємства. - Зниження витрат на енергію та ресурси. - Покращення екологічного стану та впливу на навколишнє середовище. - Стимулювання інновацій та розвитку регіону.

Джерело: самостійна розробка автора

Стратегічна карта гермінативного розвитку підприємства ТОВ «Леоні
Ваерінг Системс УА ГмбХ» (Стрийська ОТГ)

Період реалізації	<ul style="list-style-type: none"> -Запланований період реалізації стратегії гермінативного розвитку 5 років. -Планування етапів розвитку, розширення та вдосконалення діяльності підприємства впродовж цього періоду.
Мета та стратегічні цілі синергетичної взаємодії в аспекті гермінативного розвитку	<ul style="list-style-type: none"> - Забезпечення економічної стійкості та рентабельності підприємства. - Зниження негативного впливу на довкілля та просування екологічних підходів у виробництві. - Покращення якості продукції та задоволення потреб клієнтів. - Створення робочих місць та соціальної відповідальності підприємства.
Аналіз чинників впливу реалізації гермінативного розвитку	<ul style="list-style-type: none"> - Вивчення технологічних інновацій, які дозволяють зменшити використання ресурсів та енергії, оптимізувати виробничі процеси та забезпечити екологічні стандарти. - Аналіз ринкових умов, змін в законодавстві та технічних вимогах до продукції. - Оцінка соціальних та екологічних вимог споживачів та інвесторів.
Формування організаційної системи управління синергетичним механізмом для гермінативного розвитку	<ul style="list-style-type: none"> - Створення відповідної команди та призначення відповідальних осіб за впровадження та контроль стратегії. - Розробка системи моніторингу та оцінки результатів реалізації стратегії. -Визначення необхідних ресурсів (фінансових, людських, технологічних тощо) для впровадження стратегії.
Засоби управління синергетичним механізмом для гермінативного розвитку	<ul style="list-style-type: none"> -Впровадження програм енергоефективності та використання відновлювальних джерел енергії. - Розробка інноваційних продуктів та технологій. - Співпраця з науковими установами та дослідницькими центрами для впровадження передових практик.
Визначення векторів впливу на промислове підприємство та ОТГ	<ul style="list-style-type: none"> - Спільні проекти з розвитку інфраструктури та соціальної сфери. - Обмін досвідом та технологіями між підприємством та ОТГ. -Розвиток локальних постачальниць та підприємницького середовища.
Ефекти від здійснення управління синергетичним механізмом для гермінативного розвитку	<ul style="list-style-type: none"> - Підвищення конкурентоспроможності підприємства на ринку. - Залучення нових клієнтів та розширення асортименту послуг. - Покращення іміджу компанії та створення позитивного сприйняття серед споживачів та громадськості. - Зростання прибутковості та стійкого фінансового стану підприємства. - Створення робочих місць та сприяння соціально-економічному розвитку ОТГ.

1. Співпраця між підприємством та ОТГ сприятиме сталому розвитку обох сторін. Підприємство матиме можливість розширити свій ринок збуту та залучити нові замовлення, що сприятиме зростанню прибутковості та стійкому фінансовому стану. ОТГ отримає доступ до нових технологій, робочих місць та інвестицій, що позитивно вплине на соціально-економічний розвиток території.
 2. Реалізація стратегічних цілей синергетичної взаємодії сприятиме забезпеченню сталого розвитку підприємства. Впровадження енергоефективних технологій та використання відновлювальних джерел енергії зменшить вплив на довкілля та сприятиме збереженню ресурсів. Розробка інноваційних продуктів та технологій дозволить підприємству залишатись конкурентоспроможним та реагувати на зміни у вимогах ринку.
 3. Організаційна система управління синергетичним механізмом для сталого розвитку підприємства гарантуватиме ефективне впровадження стратегії. Визначення відповідальних осіб, система моніторингу та оцінки результатів допоможуть контролювати виконання стратегічних цілей та коригувати заходи у разі потреби.
 4. Вплив на промислове підприємство та ОТГ проявлятиметься через спільні проекти з розвитку інфраструктури, освіти та культури. Створення сприятливих умов для розвитку бізнесу та залучення нових інвестицій збільшить конкурентоспроможність підприємства та сприятиме зростанню економіки ОТГ.
 5. Ефекти від здійснення управління синергетичним механізмом для сталого розвитку підприємства виявлятимуться у покращенні екологічної ситуації на території, створенні нових робочих місць, залученні інвестицій та розширенні соціальних послуг для мешканців ОТГ. Крім того, підприємство буде мати стабільний розвиток, забезпечуючи дохід та прибуток для інвесторів.
- Загальною метою взаємодії підприємства ТОВ «Леоні Ваерінг Системс УА ГмбХ» та Стрийської ОТГ є створення стійкого економічного, соціального та екологічного розвитку, що сприятиме як підприємству, так і ОТГ, та приносить користь всім зацікавленим сторонам.

Джерело: самостійна розробка автора

Стратегічна карта гермінативного розвитку підприємства
ТОВ «СЕ Борднетце-Україна» (Байківецька ОТГ)

Період реалізації	<ul style="list-style-type: none"> - Встановлення довгострокової перспективи спільної роботи між підприємством ТОВ СЕ «Борднетце-Україна» та Байківецькою ОТГ. - Постійне вдосконалення та актуалізація стратегічних цілей та завдань на основі змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі.
Мета та стратегічні цілі синергетичної взаємодії в аспекті гермінативного розвитку	<ul style="list-style-type: none"> - Забезпечення сталого економічного зростання та прибутковості підприємства. - Реалізація інноваційних проєктів та впровадження передових технологій. - Забезпечення екологічності та сталого використання ресурсів. - Покращення соціально-економічного стану в Байківецькій ОТГ.
Аналіз чинників впливу реалізації гермінативного розвитку	<ul style="list-style-type: none"> - Врахування економічних, інноваційних, соціокультурних та екологічних обмежень. - Виявлення можливостей та загроз в контексті взаємодії з Байківецькою ОТГ.
Формування організаційної системи управління синергетичним механізмом для гермінативного розвитку	<ul style="list-style-type: none"> - Розробка структури управління, включаючи розподіл відповідальності та функцій між зацікавленими сторонами. - Визначення процедур внутрішнього контролю, звітності та моніторингу для ефективного впровадження стратегії сталого розвитку.
Засоби управління синергетичним механізмом для гермінативного розвитку	<ul style="list-style-type: none"> - Розробка і впровадження системи мотивації та стимулювання співробітників для активної участі у реалізації стратегічних цілей. - Формування партнерських відносин між підприємством ТОВ СЕ «Борднетце-Україна» та Байківецькою ОТГ для спільної роботи та обміну досвідом.
Визначення векторів впливу на промислове підприємство та ОТГ	<ul style="list-style-type: none"> - Розвиток інфраструктури та транспортних зв'язків для поліпшення логістики та постачання сировини та готової продукції. - Сприяння у формуванні висококваліфікованої робочої сили шляхом розвитку освіти та професійного навчання.
Ефекти від здійснення управління синергетичним механізмом для гермінативного розвитку	<ul style="list-style-type: none"> - Зростання виробництва, прибутковості та конкурентоспроможності підприємства. - Створення нових робочих місць та покращення соціально-економічного стану в Байківецькій ОТГ. - Зменшення впливу на довкілля та забезпечення екологічності виробництва.

Після аналізу стратегічної карти гермінативного розвитку підприємства ТОВ СЕ «Борднетце-Україна» в контексті взаємодії з Байківецькою ОТГ, можна зробити наступні детальні висновки та запропонувати конкретні кроки для розвитку підприємства та громади:

1. Взаємовигідна співпраця: Результати аналізу показують, що взаємодія між підприємством та ОТГ має потенціал для створення синергійних ефектів. Для досягнення цієї мети необхідно активізувати комунікацію та спільні зусилля з обох сторін.
2. Розвиток інфраструктури: Забезпечення зручного та безперешкодного доступу до підприємства є важливим аспектом взаємодії. Пропонується спільно з ОТГ працювати над розвитком транспортної інфраструктури, зокрема ремонтом доріг та розширенням транспортних маршрутів.
3. Спільне планування розвитку: Підприємство та ОТГ повинні спільно визначити пріоритети розвитку та встановити стратегічні цілі. Важливо створити механізми для обговорення та прийняття рішень з питань інфраструктури, земельного використання, соціально-економічного розвитку та екології.
4. Розвиток людського потенціалу: Підприємство може сприяти розвитку освіти та професійного навчання в районі, надавати стажування та робочі місця для місцевих жителів. ОТГ, з свого боку, може сприяти створенню сприятливих умов для проживання та працевлаштування співробітників.

Джерело: самостійна розробка автора

Стратегічна карта гермінативного розвитку підприємства
ТОВ «ОСП Корпорація «Ватра» (Тернопільська ОТГ)

Період реалізації	Період реалізації стратегічної взаємодії між ТОВ «ОСП Корпорація Ватра» та Тернопільською ОТГ буде охоплювати період 2023-2028 рр., починаючи з поточного року. Протягом цього періоду планується активно співпрацювати з ОТГ для досягнення стратегічних цілей щодо гермінативного розвитку.
Мета та стратегічні цілі синергетичної взаємодії в аспекті гермінативного розвитку	Метою синергетичної взаємодії з Тернопільською ОТГ є створення гермінативного розвитку підприємства шляхом поєднання ресурсів, знань та потенціалу обох сторін. Стратегічні цілі включають: 1. Збільшення обсягів виробництва та розширення асортименту енергоефективних освітлювальних приладів. 2. Зниження споживання енергії та викидів шкідливих речовин у виробничому процесі. 3. Розвиток нових ринків збуту та збільшення експортного потенціалу. 4. Посилення ролі підприємства як соціально відповідального. 5. Сприяння розвитку місцевої громади та покращення якості життя громади.
Аналіз чинників впливу реалізації гермінативного розвитку	Для успішної реалізації стратегічної взаємодії необхідно врахувати наступні чинники впливу: 1. Економічний чинник: Оцінка ринкових умов, конкуренції та можливостей для розвитку нових ринків збуту. 2. Технологічний чинник: Впровадження нових технологій та інновацій для поліпшення продукції та виробничих процесів. 3. Екологічний чинник: Зменшення впливу на навколишнє середовище шляхом використання екологічно чистих матеріалів та процесів. 4. Соціальний чинник: Задоволення потреб споживачів у якісних та енергоефективних освітлювальних приладах, підтримка місцевої громади та співробітництво зі стейкхолдерами. 5. Правовий чинник: Дотримання вимог законодавства у сфері виробництва, охорони праці, охорони довкілля та інших сфер.
Формування організаційної системи управління синергетичним механізмом для гермінативного розвитку	Для ефективного управління синергетичним механізмом гермінативного розвитку підприємства необхідно створити організаційну систему, яка включає: 1. Формування команди професіоналів з досвідом у сфері гермінативного розвитку та управління проектами. 2. Визначення ролей та відповідальності у системі управління. 3. Розробка механізмів збору та аналізу даних для оцінки впливу та результативності заходів гермінативного розвитку. 4. Забезпечення взаємодії та обміну інформацією з Тернопільською ОТГ. Для впровадження стратегічної взаємодії між ТОВ «ОСП Корпорація Ватра» та Тернопільською ОТГ пропонуються наступні кроки: 1. Проведення зустрічей та переговорів для встановлення спільних цілей та обговорення потенційних способів співпраці. 2. Розробка плану дій та календарного графіка для виконання проєктів і спільних ініціатив. 3. Визначення відповідальних осіб та розподіл завдань між командами обох сторін. 4. Постійний моніторинг та оцінка результатів спільних зусиль для забезпечення виконання стратегічних цілей.

<p>Засоби управління синергетичним механізмом для гермінативного розвитку</p>	<p>Для ефективного управління синергетичним механізмом для гермінативного розвитку підприємства ТОВ ОСП «Корпорація Ватра», слід використовувати наступні засоби:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розробка стратегічних планів та підприємницьких стратегій. 2. Впровадження системи ключових показників ефективності для відстеження досягнення стратегічних цілей. 3. Організація регулярних зустрічей, семінарів та тренінгів для залучених стейкхолдерів та персоналу. 4. Впровадження механізмів зворотного зв'язку та системи контролю якості.
<p>Визначення векторів впливу на промислове підприємство та ОТГ</p>	<p>Успішна реалізація управління синергетичним механізмом для гермінативного розвитку підприємства та його взаємодії з Тернопільською ОТГ передбачає наступні вектори впливу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток інноваційних продуктів та технологій. 2. Залучення нових ринків збуту та розширення експортного потенціалу. 3. Посилення співпраці з Тернопільською ОТГ у сфері енергоефективності та гермінативного розвитку місцевої громади. 4. Впровадження екологічно чистих виробничих процесів та заходів щодо збереження природних ресурсів.
<p>Ефекти від здійснення управління синергетичним механізмом для гермінативного розвитку</p>	<p>Реалізація управління синергетичним механізмом для гермінативного розвитку підприємства ТОВ ОСП «Корпорація Ватра» та спільної взаємодії з Тернопільською ОТГ матиме такі ефекти:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Збільшення обсягів виробництва та покращення якості продукції. 2. Зниження витрат енергії та зменшення викидів шкідливих речовин. 3. Підвищення конкурентоспроможності на ринку. 4. Залучення інвестицій та розширення партнерських зв'язків. 5. Створення нових робочих місць та сприяння розвитку місцевої громади.
<p>Співпраця між ТОВ ОСП «Корпорація Ватра» та Тернопільською ОТГ в сфері гермінативного розвитку має великий потенціал для досягнення взаємовигідних результатів. Залучення ресурсів, експертизи та досвіду обох сторін може привести до створення інноваційних та екологічно чистих рішень в сфері світлотехніки. Це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємства, розвитку місцевої громади та покращенню якості життя населення. Реалізація стратегічної взаємодії вимагатиме ефективного управління та постійного вдосконалення процесів, але при правильному плануванні та реалізації може мати значний позитивний вплив на розвиток обох сторін.</p>	

Джерело: самостійна розробка автора

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ІВАНА ПУЛЮЯ

вул. Руська, 56, м. Тернопіль, 46001. Тел. (0352)52-41-81. Факс (0352)25-49-83
<http://www.tntu.edu.ua>. E-mail: univ@tntu.edu.ua. Код ЄДРПОУ 05408102

25.08.2022 № 2/28-1011 На № _____ від _____

ДОВІДКА

Видана Гагалюк Ользі Іванівні про те, що вона брала активну участь при виконанні кафедральної НДР № ВК 65-20 «Управління розвитком науково-інноваційного потенціалу бізнес-структур в умовах трансформаційної економіки і переходу до сталого розвитку» (реєстраційний номер 0120U000131).

Довідка видана для пред'явлення у спеціалізовану Вчену раду за місцем захисту дисертаційної роботи.

Проректор з наукової роботи

Павло МАРУЦАК

Начальник НДЧ

Володимир ДЗЮРА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ІВАНА ПУЛЮЯ

вул. Руська, 56, м. Тернопіль, 46001. Тел. (0352)52-41-81. Факс (0352)25-49-83
http://www.tnu.edu.ua. E-mail: univ@tu.edu.te.ua. Код ЄДРПОУ 05408102

29.08.2022 № 2/28-1017 № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

Видана Гагалюк Ользі Іванівні в тому, що результати її наукової роботи на тему: «Гермінативні вектори розвитку промислових підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи», а саме: дослідження та визначення критеріїв і показників результативності функціонування промислових підприємств, взаємодії гуманітарно-культурних і соціально-економічних реформ, стратегії розвитку промислових підприємств, їх екологічної ефективності у залежності від стадії життєвого циклу використовуються в освітньому процесі при викладанні дисциплін «Екологічне управління підприємствами сфери послуг», «Управління інноваціями», «Управління конкурентоспроможністю» на кафедрі управління інноваційною діяльністю та сферою послуг.

Проректор з науково-
педагогічної роботи

Степан ДЯЧУК

Завідувач кафедри управління
інноваційною діяльністю
та сферою послуг

Роман ШЕРСТЮК

НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

"Києво-
Могилянська
академія"

Україна, 04655, м. Київ-70
вул. Г.Сковороди, 2
тел.: (044) 425-6059
факс: (044) 463-6783
<http://www.ukma.kiev.ua>

NATIONAL
UNIVERSITY OF

"Kyiv-
Mohyla
Academy"

2, G. Skovoroda St.
Kyiv-70, 04655, Ukraine
Phone: (044) 425-6059
Fax: (044) 463-6783
<http://www.ukma.kiev.ua>

20.01.2022 № 85/12-4

на № _____

ДОВІДКА

видана Гагалюк Ользі Іванівні

з підтвердженням про те, що вона дійсно брала участь у виконанні науково-дослідної теми «Теоретико-методологічні засади управління соціально-економічними системами» (0119U103840) в частині «Теоретико-методологічні засади трансформаційних процесів у карантинних та постпандемічних умовах», а саме дослідженні методів розкриття особливостей розвитку адаптаційно-трансформаційних процесів у карантинних та постпандемічних умовах.

В. о. президента

О. В. Гуменна

001570

ДОВІДКА

видана Гагалюк Ользі Іванівні в тому, що наукові розробки її дисертаційного дослідження за темою «Гермінативні вектори розвитку промислових підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи» використанні при формуванні перспектив соціально-економічного розвитку промислових підприємств розміщених в зоні територіальної громади на період 2020 – 2030 рр.

Голова селищної ради

Великобerezовицької ОТГ

Галайко А.В.

УКРАЇНА
АКАДЕМІЯ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ
46000, м. Тернопіль, вул. Руська, 17
тел. 254-984; 235-114
Розрахунковий рахунок: 2600406181973
МФО 338783,
код ЄДРПОУ банку 21161919

UKRAINE
ACADEMY OF SOCIAL MANAGEMENT
Raska Str., 17, 46000 Ternopil
tel. 254-984; 235-114
Settlement account 2600406181973
MFO 338783, code 21161919

від «27» лютого 2023 р.

Довідка

№ 1/029
Дана Гагалюк Ользі Іванівні про використання результатів її дослідження: **«Гермінативні вектори розвитку промислових підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи»**, представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – «Менеджмент» (галузь знань 07 - Управління та адміністрування) у діяльності Академії соціального управління.

Воєнні обставини обумовлюють необхідність впровадження у повоєнний період гермінативних векторів розвитку промислових підприємств та поновлення на цих засадах адміністративно-територіальної реформи, яка покликана підвищити ефективність діяльності підприємства з врахуванням еколого-ресурсних чинників у всіх галузях та сферах суспільства.

В силу цих та інших обставин на даний час тема є актуальною та системно використовується Академією соціального управління у пропаганді прогресивного досвіду вирішення означеної проблематики, який висвітлено у другому розділі дисертації: «ПРАКТИКА ЗДІЙСНЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО – МЕТОДИЧНИХ ЗАСАД ПЕРЕВЕДЕННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ НА ГЕРМІНАТИВНІ УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ В УМОВАХ АДМІНІСТРАТИВНИХ РЕФОРМ» та при виробленні гермінативної контентної планової роботи Академії що висвітлені у третьому розділі дисертаційної роботи що має назву: «СТРАТЕГУВАННЯ ГЕРМІНАТИВНИХ ВЕКТОРІВ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ З УМОВАХ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ».

Справді, в сучасних умовах господарювання, гермінативна діяльність з врахуванням еколого-ресурсних чинників виступає не лише в ролі двигуна ринкової економіки Європейського типу, а і є однією з найважливіших складових забезпечення поступального розвитку.

Власне на вирішення цього складного завдання спрямувала свої дослідження Гагалюк О.І.

Довідка видана за місцем захисту здобувачкою наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – «Менеджмент» Гагалюк О.І.

Президент
Академії соціального управління
д.е.н., Професор,
заслужений діяч науки і техніки України

Б. Андрушків

кондитерська фабрика

Приватне акціонерне товариство «ТерА»
Україна, 46006, м. Тернопіль,
вул. Пирогова, 11, тел./факс (0352) 25-57-11,
e-mail: terazbut@gmail.com, www.tera.ua

код за ЄДРПОУ 00375697, ІПН 003756919184, № св. ПДВ 100329530

ДОВІДКА

про практичне впровадження результатів дисертаційного
дослідження проведеного Гагалюк О.І.

Дисертаційне дослідження виконане Гагалюк Ольгою Іванівною є досить актуальним в контексті забезпечення гермінативного (сталого) розвитку економічних процесів промислових підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи в Україні. Напрямок децентралізації економічних процесів в Україні обумовлює необхідність взаємодії промислових підприємств та органів територіальної громади, що обумовлює взаємний позитивний вплив на розвиток промислового підприємства та, відповідне, підвищення ефективності функціонування територіальної громади.

Грунтовні пропозиції, щодо удосконалення організаційно-економічного механізму реалізації гермінативного розвитку на промислових підприємствах в умовах адміністративно-територіальної реформи, визначення можливостей синергетичної взаємодії та побудова стратегічної карти розвитку системи «промислове підприємство – об'єднана територіальна громада» в контексті реалізації гермінативних векторів розвитку дають можливість, враховуючи сучасні вектори розвитку, активізувати діяльність підприємства ПрАТ «ТерА» у стратегічній перспективі.

В дисертаційній роботі здійснено кореляційно-регресійний аналіз впливу основних складових гермінативного розвитку підприємства ПрАТ «ТерА» на регіональний продукт Тернопільської ОТГ, яким засвідчено безпосередній вплив складових гермінативного розвитку підприємства на формування та забезпечення зростання показників розвитку ОТГ.

Проведені в роботі емпіричні дослідження мають науково-практичну цінність та використовуються в практичній діяльності підприємства ПрАТ «ТерА» для забезпечення його гермінативного (сталого) розвитку.

Директор ПрАТ «ТерА»

Мамай О.В.

Товариство з обмеженою відповідальністю
«ОСП Корпорація VATRA»

46005, Україна, м. Тернопіль, вул. Микулинецька 46
тел.: +38 (0-352) 52-31-37, факс: +38 (0-352) 52-49-88, е-пошта: vatra.market@gmail.com, http://vatra.ua

ООО «ОСП Корпорація VATRA» • 46005, Украина, г. Тернополь, ул. Микулинецкая 46
LLC OSP VATRA Corporation • 46, Mykulynetska Str., Ternopil, 46005, Ukraine

06.06.2023р № 48
На № _____ від _____

ДОВІДКА

про практичне впровадження результатів
дисертації Гагалюк Ольги Іванівни

Дисертаційне дослідження на тему: «Гермінативні вектори розвитку промислових підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи в Україні» проведено з метою вивчення впливу адміністративно-територіальної реформи на розвиток промислових підприємств в Україні та визначення гермінативних векторів їхнього подальшого розвитку. Дослідження було реалізовано з використанням аналітичних, емпіричних та порівняльних методів дослідження.

Основними результатами дослідження стала пропозиція удосконалення організаційно-економічного механізму стимулювання гермінативного розвитку промислового підприємства, котрий передбачає взаємозалежність двох компонент (організаційної та економічної) у гермінативному розвитку промислового підприємства, при цьому організаційна компонента обумовлює необхідність раціонального управління складовими гермінативного розвитку (економічної, інноваційної, соціокультурної та екологічної), а економічна визначає функціонально-аналітичне підґрунтя реалізації гермінативних векторів розвитку.

Поряд із цим, обґрунтовано необхідність реалізації інноваційно-інвестиційного проєкту виробництва та реалізації сонячних панелей Bifacial для промислового підприємства ТОВ «ОСП Корпорація «Ватра». В даному проєкті реалізуються усі складові гермінативного розвитку, зокрема він принесе економічну ефективність - окупиться та принесе підприємству додаткові грошові потоки; інноваційну та екологічну ефективність – є інноваційним і є екологічно значущим, оскільки орієнтований на реалізацію продукту «зеленої» енергетики, також проєкт є соціальним оскільки фахівці, отримують високу оплату праці. А також проєкт принесе користь Тернопільській ОТГ, адже вона отримуватиме додатковий ресурс від сплати податків та відрахувань даного підприємства.

Генеральний директор
ТОВ «ОСП Корпорація Ватра»

Василь ЩИРЕНКО

09.06 2023 № 293

Для пред'явлення
у спеціалізовану вчену раду ТНТУ
імені Івана Пулюя

Про практичне впровадження результатів дисертаційного
дослідження проведеного Гагалюк О.І.

ДОВІДКА

Тема проведеного дисертаційного дослідження «Гермінативні вектори розвитку промислових підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи в Україні» є досить актуальною в контексті післявоєнного відновлення промисловості та економічних взаємовідносин в Україні. Необхідно відзначити, що війна із рф має досить болючі наслідки для національної та регіональної економік нашої країни, життєдіяльності та розвитку українського суспільства. Значну роль в повоєнній відбудові національної економіки повинен скласти формування пріоритетів гермінативного розвитку промислових підприємств в нашій країні. Акцентування уваги на усіх складових (економічній, інноваційній, соціокультурній та екологічній) гермінативного розвитку забезпечить стабільне функціонування та сталий розвиток промислових підприємств в Україні, і, як наслідок, покращить життєдіяльність та забезпечить розвиток громади.

Результати дисертаційного дослідження вказують на необхідність акцентування синергетичної взаємодії промислового підприємства та органів об'єднаної територіальної громади. З чим ми погоджуємося та використовуємо у практичній діяльності нашого підприємства в контексті взаємодії та розвитку Тернопільської ОТГ. Лише взаємна вигода та взаємний синергетичний ефект дасть можливість забезпечити гермінативний (сталий) розвиток і промислового

підприємства і території на якій воно розміщується.

Практично значущими є дослідження поточного стану складових гермінативного розвитку промислових підприємств, запропонований організаційно-економічний механізм стимулювання гермінативного розвитку промислового підприємства, пропонований синергетичний механізм реалізації ефективної взаємодії «промислове підприємство – об'єднана територіальна громада» в контексті забезпечення гермінативних векторів розвитку, алгоритм узгодженості стратегічних цілей ОТГ та промислового підприємства в контексті стратегування гермінативного розвитку, розроблені стратегічні карти забезпечення гермінативного розвитку промислових підприємств у взаємодії із ОТГ.

Результати проведеного дисертаційного дослідження використовуються у практичній діяльності підприємства ПрАТ «Тернопільський молокозавод» для забезпечення передумов сталого його розвитку у стратегічній перспективі.

Заступник голови правління - директор заводу

ПрАТ «Тернопільський молокозавод» Солтис ВАІ

